Al. Dumas
Cei trei
mușchetari

ALEXANDRE DUMAS

CEI TREI MUŞCHETARI

Ediţia a III-a

ÎN ROMÂNEŞTE DE TICU ARCHIP ŞI MILTON FANNY LEHRER

EDITURA TINERETULUI

Coperta de ION DEAK

CELE TREI DARURI ALE DOMNULUI D'ARTAGNAN-TATĂL

În cea dintîi luni a lui aprilie 1626, tîrgul Meung, unde a văzut lumina zilei autorul „Romanului Trandafirului“ [1], părea a fi în toiul unei fierberi atît de cumplite, de parcă hughenoţii ar fi izbutit să-l schimbe într-un al doilea La Rochelle [2]. Văzînd cum fug femeile spre uliţa cea mare şi auzind ţipete de copii în pragul uşilor, o seamă de tîrgoveţi îşi puneau în grabă platoşa şi, apucînd o flintă sau un baltag, ca să se simtă mai tari, se îndreptau spre hanul „La Morarul voios“, în faţa căruia o gloată gălăgioasă şi nespus de curioasă se îmbulzea, crescînd cu fiece clipă.

Pe vremea aceea se stîrneau mereu spaime, şi rare erau zilele cînd un oraş sau altul nu-şi trecea în hrisoave asemenea pacoste. Nobilii se luau la harţă între ei ; regele se războia cu cardinalul ; spaniolul se războia cu regele. Pe lîngă aceste lupte mocnite sau obşteşti, tainice sau făţişe, mai erau, pe deasupra, hoţii, cerşetorii, hughenoţii, lupii şi valeţii, care se năpusteau asupra tuturor. Tîrgoveţii erau veşnic înarmaţi împotriva hoţilor, a lupilor şi a valeţilor, adesea împotriva nobililor şi a hughenoţilor, cîteodată chiar împotriva regelui, dar niciodată împotriva cardinalului sau a spaniolului. Ca urmare a acestor năravuri înrădăcinate, în amintita zi de luni a lui aprilie 1626, tîrgoveţii, auzind larmă şi nezărind nici steagul galben cu roşu, şi nici uniformele ducelui de Richelieu, se repeziră cu toţii înspre hanul „La Morarul voios“.

Odată acolo, fiecare îşi putea da seama de pricina acestei fierberi. Un tînăr... să-i schiţăm portretul dintr-o singură tră-

[1] „Romanul Trandafirului“ *(Le roman de la Rose)* — celebru roman alegoric şi didactic (sec. XIII), foarte răspîndit în evul mediu ; prima parte a fost scrisă de Guillaume de Lorris, iar a doua de Jean Clopinel, zis Jean de Meung.

[2] Oraş francez pe coasta Atlanticului — citadela calviniştilor — cucerit de Richelieu în 1628.

sătură de condei : închipuiți-vi-l pe Don Quijote la optsprezece ani ; un Don Quijote fără armură nici pe piept, nici pe coapse, un Don Quijote îmbrăcat într-o haină scurtă de lînă, a cărei culoare albastră se schimbase cu vremea, bătînd nedesluşit cînd în vişiniu, cînd într-un azuriu ca cerul. O faţă prelungă şi oacheşă, cu umerii obrajilor ieşiţi în afară — semn de viclenie ; muşchii fălcilor vînjoşi — alt semn după care deosebiţi, fără greş, pe un gascon chiar cînd nu poartă beretă ; tînărul nostru purta însă o beretă împodobită cu un soi de pană ; privire deschisă şi ageră, nas vulturesc, dar bine făcut ; prea înalt pentru un băieţandru, prea scund pentru un bărbat împlinit ; un ochi mai puţin încercat l-ar fi luat drept fiul unui fermier, plecat în călătorie, dacă nu i-ar fi văzut spada lungă, care, atîrnată la cureaua de pe piept, se lovea de coapsa stăpînului, cînd acesta umbla pe jos, sau de părul zbîrlit al calului, cînd umbla călare.

Căci tînărul nostru avea un cal, şi calul acesta era atît de bătător la ochi, încît nu putuse trece neluat în seamă. Era un căluţ din Béarn, să fi avut între doisprezece şi paisprezece ani, cu părul galben, cu coada retezată, dar cu aricească la picioare, şi care, deşi înainta cu capul mai jos de genunchi, făcînd de prisos folosirea căpăstrului, era totuşi în stare să străbată opt leghe pe zi. Din nefericire, însuşirile acestui cal erau atît de bine ascunse sub părul fistichiu şi înfăţişarea lui năstruşnică, încît într-o vreme în care toată lumea se pricepea la cai, ivirea sus-pomenitului căluţ la Meung, unde intrase abia de un sfert de ceas pe poarta Beaugency, stîrni o uluială care se răsfrînse chiar şi asupra călăreţului. Şi aceasta îl îndurerase cu atît mai mult pe tînărul d'Artagnan (căci aşa se numea acest Don Quijote al acestei noi Rossinante [1]) cu cît îşi dădea seama că oricît de bun călăreţ ar fi fost, tot l-ar fi făcut de ocară asemenea mîrţoagă. De aceea şi primise cu inima grea darul tatălui său. Ştia că asemenea dobitoc preţuia pe puţin douăzeci de livre [2]. E drept însă că vorbele care însoţiseră darul erau de nepreţuit.

— Fiule — îi spusese gentilomul gascon în acel curat dialect bearnez de care Henric al IV-lea nu se putuse dezbăra niciodată — fiule, ca mîine vor fi treisprezece ani de cînd

[1] Numele iepei pe care călărea Don Quijote.
[2] Veche monedă franceză, care valora aproape un franc.

calul ăsta s-a născut în casa tatălui tău, pe care n-a părăsit-o niciodată ; e un lucru care ar trebui să te îndemne să-l iubești. Nu cumva să-l vinzi. Lasă-l să moară liniștit, cum se cuvine, de bătrînețe, și dacă pleci cu el la război, cruță-l, așa cum ai cruța un slujitor bătrîn. Dacă vei avea cinstea să fii primit la curte — urmase bătrînul d'Artagnan — cinste la care de altfel îți dă dreptul obîrșia ta de viță veche, apără-ți cu demnitate, pentru tine și pentru ai tăi, titlul de gentilom pe care moș-strămoșii noștri l-au purtat cu fruntea sus mai bine de cinci sute de ani. Prin *ai tăi*, înțeleg părinții și prietenii. Nu ierta niciodată nimănui nimic, decît cardinalului și regelui. Prin bărbăția lui — ia bine seama — numai prin bărbăția lui, un gentilom își croiește azi drum în viață. Cine șovăie o clipă, acela scapă poate norocul pe care soarta i-l întindea tocmai atunci. Ești tînăr și trebuie să fii viteaz din două pricini : întîia, pentru că ești gascon, și a doua, pentru că ești fiul meu. Nu ocoli împrejurările neașteptate, ba chiar aleargă după năzdrăvănii. Te-am pus să înveți mînuirea spadei ; ai un genunchi de fier și încheietura mîinii de oțel. Bate-te de zor, bate-te cu atît mai mult cu cît durerile sînt oprite ; a te bate înseamnă deci a avea o îndoită cutezanță. Nu-ți pot dărui, fiul meu, decît cincisprezece scuzi [1], calul meu și poveștele pe care le-ai auzit. La toate astea, mama ta va adăuga o rețetă ce-o știe de la o țigancă, pentru un balsam care lecuiește ca prin minune orice rană, dacă n-a atins inima. Trage folos din orice și trăiește fericit viață îndelungată. Mai vreau să adaug cîteva cuvinte, ca să-ți dau o pildă, nu din viața mea, căci eu n-am fost niciodată la curte și n-am luat parte, de bună voie, decît la războaiele religioase ; vreau să-ți vorbesc despre domnul de Tréville, care a fost pe vremuri vecinul meu și care a avut cinstea de a se juca, în copilărie, cu regele nostru, Ludovic al XIII-lea, Cel-de-sus să-l aibă în pază ! Uneori, din joacă, ajungeau la bătaie, iar în aceste bătăi nu regele ieșea totdeauna biruitor. Loviturile primite au fost izvorul prețuirii și prieteniei sale pentru domnul de Tréville. Mai tîrziu, domnul de Tréville s-a mai bătut și cu alții ; de cinci ori pe vremea întîiei sale călătorii la Paris, de șapte ori de cînd a închis ochii răposatul rege pînă la majoratul celui tînăr, fără a mai pune la socoteală atîtea războaie și asedii ; iar de atunci

[1] Veche monedă de argint care circula în apusul Europei.

şi pînă azi, poate încă de o sută de ori ! Aşa că, în ciuda legilor, a poruncilor scrise şi a zilelor de închisoare, iată-l azi căpitan al muşchetarilor, adică iată-l căpetenia unei legiuni de cezari pe care regele pune mare preţ şi de care chiar cardinalul se teme, el care — după cum se ştie — nu prea cunoaşte ceaceea frică. Mai mult, domnul de Tréville cîştigă zece mii de scuzi pe an ; asta înseamnă că e nobil cu mare faimă. A început la fel ca şi tine ; du-te la el cu această scrisoare şi urmează-i pilda ca să ajungi şi tu ca el.

Spunînd acestea, bătrînul domn d'Artagnan îi înmînase fiului o scrisoare dinainte pregătită, apoi îl încinsese cu propria lui spadă şi, sărutîndu-l duios pe amîndoi obrajii, îl binecuvîntase.

Cînd ieşise din camera părintească, tînărul dăduse peste maică-sa ; îl aştepta cu faimoasa reţetă, de care, în urma sfaturilor primite, avea să se folosească adeseori. De data asta, rămasul bun a ţinut mai multă vreme şi a fost cu mult mai duios, nu doar din pricină că domnul d'Artagnan nu şi-ar fi iubit fiul, singura lui odraslă, dar domnul d'Artagnan era bărbat şi ar fi socotit nepotrivit din partea unui bărbat să se lase copleşit de emoţie, pe cînd doamna d'Artagnan era femeie şi, mai mult decît atît, era mamă. Ea plînse amarnic şi, trebuie s-o spunem spre lauda tînărului d'Artagnan, în pofida sforţărilor lui de a rămîne netulburat, aşa cum i-ar fi stat bine unui viitor muşchetar, firea îl învinse şi dădu drumul şuvoiului de lacrimi din care abia izbuti să ascundă jumătate.

În aceeaşi zi, tînărul o porni la drum cu cele trei daruri părinteşti, alcătuite, după cum am mai spus, din cincisprezece scuzi, din căluţul pomenit şi din scrisoarea către domnul de Tréville ; se-nţelege de la sine că sfaturile date nu intrau în socoteală.

Cu un astfel de *vade mecum,* d'Artagnan era, prin starea sa sufletească şi trupească, o copie credincioasă a eroului lui Cervantes, cu care l-am asemuit în chip atît de fericit atunci cînd îndatorirea noastră de istoric ne-a silit să-i schiţăm portretul. Don Quijote lua morile de vînt drept uriaşi şi oile drept oşti ; d'Artagnan lua orice surîs drept o jignire şi fiece privire drept aţîţare. Ca urmare, îşi ţinu pumnul încleştat de-a lungul drumului între Tarbes şi Meung, înşfăcîndu-şi mînerul spadei, una peste alta, de zece ori pe zi ; totuşi pumnul nu se abătu asupra nici unei fălci şi spada nu-şi părăsi teaca. Nu

fiindcă înfăţişarea bietului căluţ galben n-ar fi stîrnit destule zîmbete pe feţele trecătorilor, dar cum pe deasupra mîrţoagei zăngănea o namilă de spadă şi cum pe deasupra acestei spade sclipea o căutătură mai mult cruntă decît trufaşă, trecătorii îşi înfrînau rîsul sau, dacă rîsul le biruia prevederea, atunci se sileau să nu rîdă decît cu un colţ al gurii, ca măştile din vechime. D'Artagnan îşi păstră deci ţinuta mîndră şi amorul propriu neştirbit pînă în prăpăditul acela de orăşel Meung.

Dar ajuns acolo, în vreme ce descăleca în faţa porţii „Morarului voios", fără ca nici hangiul, nici vreun slujitor sau vreun grăjdar să-i ţină calul de dîrlogi, d'Artagnan zări la parter, în dreptul unei ferestre întredeschise, un gentilom de statură înaltă şi semeaţă, cam mohorît la obraz, care stătea de vorbă cu doi inşi ce păreau a-l asculta cu multă luare-aminte. D'Artagnan crezu firește, ca de obicei, că era vorba despre el şi începu să asculte. De data asta însă se înşelase doar pe jumătate : nu despre el era vorba, ci despre calul lui. Gentilomul părea că înşiră ascultătorilor însuşirile animalului şi deoarece, cum am mai spus, ascultătorii arătau un deosebit respect povestitorului, cei doi izbucneau mereu în rîs. Dar ca să-şi iasă din sărite, tînărului nostru îi ajungea o umbră de surîs ; se înţelege atunci scrîşnetul lui la auzul acelor hohote gălăgioase.

D'Artagnan vru totuşi să-şi dea mai întîi seama de mutra nerușinatului care-şi bătea joc de el. Îşi aţinti privirea mîndră asupra străinului şi văzu că era un bărbat între patruzeci şi patruzeci şi cinci de ani, cu ochii negri şi sfredelitori, cu faţa gălbejită, cu nasul gros şi cu mustaţa neagră, meşteşugit tunsă ; purta pantaloni pînă la genunchi şi un pieptar de culoare liliachie, cu găitane tot liliachii, fără altă podoabă decît obişnuitele despicături prin care se vedea cămaşa. Deşi noi, hainele-i erau mototolite, ca orice îmbrăcăminte de călătorie închisă îndelung într-un cufăr. D'Artagnan făcu la repezeală toate aceste constatări cu priceperea celui mai migălos cercetător şi, fără îndoială, dintr-o pornire lăuntrică ce-i spunea că acest necunoscut va avea în viitor o mare înrîurire asupra vieţii lui.

Cum însă în clipa în care d'Artagnan îşi pironea privirea asupra gentilomului cu straie liliachii acesta îşi dezvolta tocmai una din cele mai amănunţite şi mai temeinice expuneri asupra gloabei bearneze, cei doi ascultători se porniră pe rîs, în vreme ce el însuşi lăsă să-i rătăcească, împotriva obiceiului,

o fluturare de surîs pe față. De data aceasta nu mai încăpea nici o îndoială : d'Artagnan se simțise într-adevăr jignit. Pe deplin încredințat de jignire, își înfundă bereta pe ochi și, încercînd să maimuțărească unele fandoseli de la curte, pe care le surprinsese în Gasconia la cîțiva nobili care se aflau în călătorie, înaintă, cu o palmă pe mînerul spadei și cu cealaltă în șold. Din nefericire, pe măsură ce înainta, mînia îl orbea tot mai tare, și în locul frazelor impunătoare și demne, pregătite pentru a-și rosti provocarea, nu mai găsi pe vîrful limbii decît răbufniri grosolane, pe care le însoți cu strîmbături furioase.

— Ei, domnule — începu să strige — dumneata care te ascunzi după oblon ! Da, da, chiar dumneata ! Spune-mi și mie de ce rîzi, măcar să rîdem împreună.

Gentilomul își plimbă încet privirea de la cal la călăreț, ca și cum i-ar fi trebuit oarecare răgaz pentru a înțelege că spre el se îndreptau acele mustrări ciudate ; apoi, cînd nu-i mai rămase nici o îndoială, își încruntă ușor sprîncenele și, după o lungă tăcere, îi răspunse lui d'Artagnan cu glas obraznic și batjocoritor, cu neputință de descris :

— N-am vorbit cu dumneata, domnule !

— În schimb vorbesc eu cu dumneata ! se răsti tînărul scos din sărite de amestecul acela de obrăznicie și bună creștere, de cuviință și dispreț.

Necunoscutul îl mai privi o clipă cu aceeași fluturare de zîmbet pe buze, apoi, plecînd de la fereastră, ieși agale din han și se înfipse în fața calului, la doi pași de d'Artagnan. Ținuta liniștită și căutătura lui batjocoritoare îndoiră veselia celor cu care stătea de vorbă și care nu se îndepărtaseră de la fereastră.

Văzîndu-l atît de aproape, d'Artagnan scoase cam de vreo jumătate de cot spada din teacă.

— Calul ăsta trebuie să fie, sau mai curînd trebuie să fi fost, în tinerețea lui, floricică galbenă de untișor — spuse necunoscutul, urmîndu-și cercetările începute și întorcîndu-se spre ascultătorii lui de la fereastră, ca și cînd nici n-ar fi băgat de seamă că mînia lui d'Artagnan se ridica zid între el și ceilalți. E o culoare foarte cunoscută în botanică, dar pînă acum foarte rar întîlnită la cai.

— Rîzi de cal cînd nu-ți dă mîna să rîzi de stăpîn ! răcni furios concurentul lui Tréville.

— Eu nu rîd des, domnul meu — urmă necunoscutul — n-ai decît să mă priveşti şi să te convingi, dar ţin cu tot dinadinsul să-mi iau îngăduinţa de a rîde cînd am chef.

— Iar mie — strigă d'Artagnan — nu-mi place să se rîdă cînd n-am eu chef !

— Adevărat, domnul meu ? urmă necunoscutul mai liniştit ca oricînd. Foarte bine ! Aşa şi e !

Apoi, îndepărtîndu-se, se pregătea să intre iarăşi în han prin poarta cea mare sub care d'Artagnan văzuse la sosire un cal gata înşăuat.

Dar nu era în firea lui d'Artagnan să dea drumul aceluia care avea neobrăzarea să-şi bată joc de el. Trase deci spada cu totul din teacă şi începu să-l urmărească, răcnind :

— Întoarce-te, hei, întoarce-te, domnule zeflemea, întoarce-te, că acum te lovesc pe la spate !

— Să mă loveşti pe mine ? ! rînji celălalt, răsucindu-se pe călcîie şi privindu-l pe tînăr cu uimire şi dispreţ. Haida-de ! Dragul meu, eşti cam nebun ! Apoi, cu glas scăzut, ca şi cînd ar fi vorbit cu el însuşi, adăugă : Păcat ! Ce mai descoperire pentru maiestatea sa, care caută năzdrăvani peste tot, ca să-şi facă muşchetari ! Pe ăsta ar fi trebuit să-l cunoască !

Nu sfîrşi bine şi d'Artagnan îi şi trase o lovitură zdravănă cu vîrful spadei, încît, dacă celălalt n-ar fi sărit un pas înapoi, ar fi glumit de bună seamă pentru cea din urmă oară. Văzînd că s-a îngroşat gluma, necunoscutul trase şi el spada din teacă şi, după ce-şi salută potrivnicul, se puse în gardă, cu toată seriozitatea. Dar în aceeaşi clipă, cei doi ascultători, însoţiţi de hangiu, tăbărîră asupra lui d'Artagnan, arzîndu-l care cu ciomagul, care cu lopata şi cu vătraiele de la sobă. Era o schimbare de atac atît de fulgerătoare şi de neaşteptată, încît potrivnicul lui d'Artagnan, în vreme ce acesta se întorcea ca să facă faţă grindinei de lovituri, îşi băgă din nou spada în teacă la fel de sigur precum şi-o scosese şi, din actorul care era cît p-aci să fie, ajunse iarăşi spectator al bătăliei, rol pe care-l îndeplini cu nepăsarea-i obişnuită, mormăind totuşi printre dinţi :

— La naiba cu toţi gasconii ăştia ! Suiţi-l iar pe calul lui portocaliu şi ducă-se pe pustii.

— Nu înainte de a te fi răpus, mişelule ! strigă d'Artagnan, apărîndu-se din răsputeri şi fără să dea înapoi din faţa celor trei duşmani care-l ciomăgeau de zor.

— Ce de ifose pe el ! mormăi gentilomul. Pe cinstea mea, gasconii ăştia nu-şi mai bagă minţile-n cap. Trageţi-i, dacă ţine morţiş. Cînd o obosi, o să spună el singur că s-a săturat.

De bună seamă, necunoscutul tot nu ştia cu ce soi de catîr avea de furcă. D'Artagnan nu era omul care să se dea bătut cu una cu două. Lupta mai ţinu deci cîteva clipe, pînă cînd, istovit, tînărul scăpă din mînă spada, frîntă în două de o lovitură de ciomag. În sfîrşit, altă lovitură îl nimeri în frunte, doborîndu-l totodată la pămînt, plin de sînge şi aproape în nesimţire.

Tocmai atunci începea să se strîngă de pretutindeni lume la locul cu pricina. Temîndu-se de prea mare vîlvă, hangiul, ajutat de oamenii lui, duse rănitul în bucătărie, unde-i dădu şi unele îngrijiri.

În vremea aceasta, gentilomul îşi luase iarăşi locul la fereastră şi privea cu oarecare nelinişte spre mulţimea aceea încremenită, care-l stingherea din cale afară.

— Ia spune, ce mai face turbatul ? se întoarse el spre uşa care se deschidea zgomotos : hangiul tocmai venea să-l întrebe de sănătate.

— Excelenţa voastră a scăpat teafăr ? se interesă hangiul.

— După cum vezi, întreg şi teafăr, scumpe hangiule, dar cum îi mai merge tînărului nostru ?

— Îi merge mai bine — răspunse celălalt — acum a leşinat de tot.

— Adevărat ? zise gentilomul.

— Da, dar înainte de a leşina şi-a mai adunat o dată bruma de puteri ca să strige şi să vă înfrunte, răcnind.

— E dracul gol ! se minună necunoscutul.

— Da' de unde, excelenţă, nu-i nici un drac — urmă hangiul strîmbînd din nas. Pe cînd zăcea lat, l-am scotocit peste tot şi n-am găsit în boarfele lui decît o cămaşă, iar în pungă numai unsprezece scuzi ; asta nu l-a împiedicat însă să spună, pe cînd leşina, că dacă aşa ceva i s-ar fi întîmplat la Paris, v-aţi fi căit pe loc. Dar că aici n-o să vă căiţi decît puţin mai tîrziu.

— Te pomeneşti c-o fi vreun prinţ de sînge, care umblă deghizat — zise necunoscutul cu nepăsare.

— V-am spus toate astea, nobilul meu domn — adăugă hangiul — pentru ca să vă puteţi feri din vreme.

— În furia lui n-a scăpat nici un nume ?

— Ba da, se lovea mereu cu mîna peste buzunar şi mormăia : „Las' că vedem noi ce-o să spună domnul de Tréville, cînd o afla cum a fost terfelit ocrotitul său".

— Domnul de Tréville ? întrebă necunoscutul, din ce în ce mai atent. Zici că rostea numele domnului de Tréville şi se lovea cu mîna peste buzunar ?... Hai, spune drept, dragă hangiule, în vreme ce tînărul dumitale era leşinat, sigur că nu te-a răbdat inima să nu scotoceşti şi prin buzunarul cu pricina. Ai dat peste ceva ?

— O scrisoare pentru domnul de Tréville, căpitanul muşchetarilor.

— Adevărat ?

— Chiar aşa cum am cinstea să vă spun, excelenţă.

Hangiul, care nu era înzestrat cu prea mult dar de pătrundere, nu-şi dădu seama de căutătura schimbată a necunoscutului, cînd îi auzise vorbele. Părăsind pervazul ferestrei de care îşi ţinea rezemate coatele, acesta încruntă din sprîncene ca orice om îngrijorat.

— Drace — mormăi el printre dinţi — să-mi fi trimis oare Tréville pe gasconul ăsta ? Prea-i tînăr de tot ! Dar, la urma urmei, o lovitură de spadă e o lovitură de spadă, oricare ar fi vîrsta celui ce ţi-o dă, şi te fereşti mai puţin de un mucos decît de oricare altul ; buturuga mică răstoarnă uneori carul mare.

Şi vreme de cîteva minute necunoscutul rămase pe gînduri.

— Ei, hangiule — îi spuse — n-ai de gînd să mă descotoroseşti de apucatul ăsta ? Nu-mi vine să-l omor chiar aşa, şi totuşi — adăugă el pe un ton rece şi ameninţător — mă stinghereşte. Unde e acum ?

— În odaia nevesti-mi, la catul întîi, i s-au dat îngrijiri.

— Boarfele şi săculeţul le are cu el ? Şi-a scos haina ?

— Nu, sînt toate jos, în bucătărie. Dar dacă tînărul ăsta zurliu vă stinghereşte...

— Cred şi eu. Stîrneşte în hanul dumitale un tărăboi cu care oamenii cumsecade nu se pot împăca. Urcă acum la dumneata, fă-mi socoteala şi dă de ştire valetului meu.

— Cum, domnul ne şi părăseşte ?

— Nu-i nici o noutate, fiindcă îţi poruncisem să pui şaua pe cal. Nu mi s-a împlinit porunca ?

— Ba da, şi, după cum aţi putut să vă încredinţaţi singur, calul domniei voastre se află sub poarta cea mare, gata de plecare.

— Bine, atunci fă cum ți-am spus!

„Drace — își zise în sinea lui hangiul — să-i fie oare frică de mucosul ăsta?" Dar o privire poruncitoare a necunoscutului îi reteză gîndul. Se înclină adînc și ieși.

— N-ar fi nimerit ca zăpăcitul ăsta s-o zărească pe Milady — își mai zise străinul — care trebuie să treacă din clipă în clipă; chiar a întîrziat. Mai bine să încalec și să-i ies în întîmpinare... Măcar dac-aș putea ști ce-i cu scrisoarea aceea adresată lui Tréville!

Și bodogănind într-una, necunoscutul se îndreptă spre bucătărie.

În vremea asta, încredințat că numai prezența tînărului îl alungase pe necunoscut, hangiul se urcase în camera soției lui, unde-l găsi pe d'Artagnan care-și venise în sfîrșit în fire. Dîndu-i să înțeleagă că ar putea avea încurcături cu poliția, deoarece căutase gîlceavă unui mare senior, căci după părerea lui necunoscutul nu putea fi decît un mare senior, hangiul îl făcu să se scoale din pat, în pofida slăbiciunii, și să-și urmeze drumul. Pe jumătate năuc, în cămașă, cu capul înfășurat în cîrpe, d'Artagnan se ridică și, împins de hangiu, începu să coboare; dar, în drum spre bucătărie, își zări deodată provocatorul, care stătea liniștit de vorbă cu o doamnă, lîngă scara unei frumoase calești, înhămată cu doi cai mari, normanzi.

Aceea cu care stătea de vorbă, și al cărei cap apărea ca înrămat în portiera caleștii, era o femeie între douăzeci și douăzeci și doi de ani. Am mai spus cît de fulgerător izbutea d'Artagnan să prindă cele mai mici amănunte din înfățișarea cuiva. De la prima aruncătură de ochi văzu, așadar, că femeia era tînără și frumoasă. Frumusețea ei îl izbi cu atît mai mult cu cît părea străină ținuturilor meridionale în care trăise el pînă atunci. Era o făptură blondă și palidă, cu plete lungi, unduindu-i pe umeri, cu ochi mari albaștri, visători, cu buze trandafirii și mîini de alabastru; vorbea aprins cu necunoscutul.

— Așadar, eminența sa îmi poruncește... — spunea doamna.

— Să vă întoarceți numaidecît în Anglia și să-i dați de veste dacă ducele părăsește Londra.

— Și-n ce privește celelalte instrucțiuni? întrebă frumoasa călătoare.

— Se găsesc toate în caseta aceasta, pe care n-o veți deschide decît pe celălalt mal al Mînecii.

— Bine, foarte bine... Și dumneavoastră ?

— Eu mă înapoiez la Paris.

— Fără să-l învățați minte pe neobrăzatul acela de țînc...? mai întrebă doamna.

Necunoscutul se pregătea să răspundă, dar, chiar în clipa cînd deschidea gura, d'Artagnan, care auzise totul, se repezi în pragul porții, strigînd :

— Neobrăzatul de țînc o să-i învețe el minte pe alții, și cred că de data asta cel pe care trebuie să-l învețe minte nu-i va mai scăpa ca întîia oară.

— Nu-i va scăpa ? repetă necunoscutul, încruntîndu-se.

— Socot că-n fața unei femei nu vei îndrăzni să fugi.

— Luați seama — strigă Milady, văzînd că gentilomul duce mîna la spadă — luați seama, cea mai mică întîrziere poate năruí totul !

— Aveți dreptate — îi răspunse gentilomul — vedeți-vă de drum, și eu voi face la fel.

Și, salutînd doamna cu o ușoară înclinare a capului, sări în șa, în vreme ce vizitiul ardea la bice cailor. Necunoscutul și doamna porniră așadar în goană, fiecare în altă parte a drumului.

— Ei, socoteala ! țipa hangiul, a cărui prețuire se schimbă într-un adînc dispreț, văzînd că gentilomul se depărtează fără să plătească.

— Plătește tu, marțafoinule ! strigă acesta, din goana mare, valetului, care, după ce aruncă la picioarele hangiului două sau trei monede de argint, porni și el în galop după stăpîn.

— Stai, mișelule ! Stai, ticălosule ! Gentilom de paie ! strigă d'Artagnan, alergînd la rîndul lui după valet.

Dar rănitul era prea slăbit pentru a putea îndura asemenea zdruncin. Abia făcu zece pași, și urechile începură să-i vîjîie, îl cuprinse amețeala, un nor întunecat îi trecu pe dinaintea ochilor și se prăbuși în mijlocul străzii, strigînd mereu :

— Mișelule ! Mișelule ! Mișelule !

— Așa-i, mare mișel — mormăi hangiul, apropiindu-se de d'Artagnan și încercînd prin această lingușire să se împace cu sărmanul tînăr, întocmai cum făcuse și bîtlanul din fabula cu melcul.

— Da, e un mare mișel — șopti și d'Artagnan — dar ea, ea tare mai e frumoasă !

— Care ea ? întrebă hangiul.

— Milady — îngăimă d'Artagnan și își pierdu cunoștința pentru a doua oară.

— Totuna — zise hangiul — mi-au scăpat doi, dar mi-a rămas unul. Și pe ăsta nu-l mai las din mîini cîteva zile. Nici unsprezece scuzi nu-s de lepădat.

Se știe că unsprezece scuzi era tocmai suma ce se mai găsea în punga lui d'Artagnan.

După cum se vede, hangiul socotise unsprezece zile de boală a cîte un scud pe zi ; numai că el socotise astfel fără să țină seama de călător. A doua zi, pe la cinci dimineața, d'Artagnan se sculă din pat, coborî în bucătărie, fără să-l ajute nimeni, ceru în afară de alte meremeturi, a căror listă n-a ajuns pînă la noi, vin, untdelemn, rozmarin și, ținînd rețeta mamei sale în mînă, își pregăti un balsam cu care-și unse numeroasele-i răni, schimbîndu-și singur oblojelile și nevrînd să primească ajutorul vreunui medic. Datorită, fără îndoială, balsamului de Boemia și datorită poate și lipsei oricărui medic, d'Artagnan fu pe picioare chiar în seara aceea și aproape înzdrăvenit a doua zi.

Dar, în clipa în care vru să plătească rozmarinul, untdelemnul și vinul, singura cheltuială a stăpînului care nu mîncase aproape nimic, în vreme ce calul galben mîncase, cel puțin, după spusele hangiului, de trei ori mai mult decît s-ar fi cuvenit pe potriva staturii lui, d'Artagnan nu mai găsi în buzunar decît punguța de catifea roasă și cei unsprezece scuzi care se aflau înăuntru ; cît privește scrisoarea către domnul de Tréville, nu era nicăieri.

Tînărul începu atunci să caute scrisoarea cu multă răbdare, întorcîndu-și buzunarele și buzunărașele pe față și pe dos, scotocind și răscotocind săculețul, deschizînd și închizînd la loc punguța. Dar cînd își dădu seama că nu mai are unde căuta, valul de mînie, care-l cuprinse pentru a treia oară, era gata-gata să-i dea prilejul unei noi comenzi de vin și untdelemn de leac ; căci văzîndu-l pe tînărul zurbagiu înfierbîntîndu-se și amenințînd să facă țăndări tot hanul, dacă nu găsește scrisoarea, hangiul și pusese mîna pe o țapină, nevastă-sa pe coada unei mături și slujitorii pe aceleași bîte pe care le mai folosiseră cu două zile înainte.

— Scrisoarea mea de recomandație — răcnea d'Artagnan — scrisoarea mea de recomandație, sau, mii de draci, vă pun în frigare ca pe niște orătănii !

Din nefericire, o anumită împrejurare îl oprea pe tînăr să-şi poată duce la îndeplinire ameninţarea. După cum am mai spus, cu prilejul primei sale încăierări, spada îi fusese frîntă în două, lucru de care uitase cu totul. Drept urmare, cînd d'Artagnan vru într-adevăr să tragă spada din teacă, se trezi în mînă cu un ciot cam de vreo opt sau zece degete, ciot pe care hangiul prevăzător îl pusese la loc în teacă. Restul tăişului, bucătarul îl dosise dibaci, cu gînd să-l facă frigăruie.

Totuşi, poate că această dezamăgire nu l-ar fi împiedicat pe aprigul nostru tînăr de a trece la fapte, dacă hangiul n-ar fi chibzuit că plîngerea călătorului era pe deplin îndreptăţită.

— Dar, la urma urmei — rosti el, lăsînd în jos ţapina — unde o fi scrisoarea ceea ?

— Da, da, unde-i scrisoarea ? strigă d'Artagnan. Ţin să vă spun din capul locului că scrisoarea era pentru domnul de Tréville şi că trebuie găsită ; dacă nu va fi găsită, atunci o s-o scoată el şi din pămînt !

Această ameninţare îl băgă în sperieţi pe hangiu. Dupăă rege şi domnul cardinal, domnul de Tréville era omul al cărui nume îl aveau mai des pe buze militarii şi chiar tîrgoveţii. E drept că mai era şi părintele Iosif, dar numele lui se rostea numai în şoaptă, atît de cumplită era groaza ce-o trezea eminenţa cenuşie, cum i se spunea acestui prieten de încredere al cardinalului.

Aşa că, aruncînd cît colo ţapina şi poruncind soţiei şi servitorilor săi să facă la fel cu coada de mătură şi cu bîtele, hangiul dădu cel dintîi pildă, începînd să caute scrisoarea pierdută.

— Era în scrisoare ceva de preţ ? întrebă hangiul după cîteva cercetări zadarnice.

— La naiba ! Cred şi eu — se răsti gasconul, care se bizuia pe acea scrisoare spre a-şi croi drum la curte — înăuntru era toată averea mea.

— Titluri de rentă spaniole ? întrebă hangiul, îngrijorat.

— Titluri ale tezaurului personal al maiestăţii sale — răspunse d'Artagnan, care, sperînd să intre în slujba regelui mulţumită acelor recomandaţii, credea că poate da fără să mintă acest răspuns cam îndrăzneţ.

— Ei drace ! se tîngui hangiul, deznădăjduit.

— Dar ce-are a face — urmă d'Artagnan cu îndrăzneala obișnuită gasconilor — banii sînt un fleac, scrisoarea era totul. Mai bine pierdeam o mie de pistoli [1], decît să pierd scrisoarea.

Ar fi putut spune la fel de ușor douăzeci de mii, dar o umbră de sfială tinerească îl oprise.

Și deodată se făcu parcă lumină în mintea hangiului, care se blestema, fiindcă nu dădea de nimic.

— Scrisoarea nu s-a pierdut ! strigă el hotărît.

— Ah ! făcu d'Artagnan.

— Nu, scrisoarea v-a fost luată.

— Luată ? Și de cine ?

— De gentilomul de ieri. A coborît în bucătărie, unde se găsea haina dumneavoastră, și a rămas acolo singur. Pot să pun prinsoare că el v-a furat-o.

— Crezi ? răspunse d'Artagnan cam neîncrezător, căci el își dădea mai bine seama ca oricine de importanța cu totul personală a scrisorii și nu vedea cum de-ar fi putut trezi interesul cuiva. Fără îndoială că nici unul din servitori, nici unul din călătorii de acolo n-ar fi cîștigat nimic dac-ar fi avut asupra lor acea hîrtie. Va să zică, dumneata îl bănuiești pe nerușinatul acela de gentilom ?

— Cum vă văd și mă vedeți — urmă hangiul. Cînd i-am dat de știre că înălțimea voastră sînteți ocrotit de domnul de Tréville și că aveți chiar o scrisoare pentru vestitul gentilom, a apărut grozav de tulburat, m-a întrebat unde e scrisoarea, apoi a coborît iute în bucătărie, unde știa că se află pieptarul dumneavoastră.

— Atunci am găsit hoțul — răspunse d'Artagnan. Mă voi plînge domnului de Tréville, iar domnul de Tréville se va plînge regelui.

Apoi, scoțînd cu un gest simandicos din buzunar doi scuzi, îi dădu hangiului, care-l petrecu pînă la poartă cu pălăria în mînă ; încălecă după aceea pe calul său galben și ajunse fără altă pățanie pînă la poarta Saint-Antoine, la Paris, unde se hotărî să-și vîndă calul pe trei scuzi, preț foarte bun, ținînd seama că în vremea din urmă călărețul își sleise de puteri mîrțoaga. De altfel, geambașul care l-a cumpărat pe suma mai sus pomenită nu s-a ferit să-i mărturisească tînărului că

[1] Veche monedă de aur, a cărei valoare a variat în diferite epoci.

dădea atît de mulți bani numai din pricina acelei culori, atît de neobișnuite.

D'Artagnan își făcu deci intrarea în Paris pe jos, cu bocceluța sub braț; merse așa pînă ce găsi o cameră de închiriat, potrivită cu strîmtoratele sale mijloace bănești. Această cameră era un fel de mansardă în strada Groparilor, lîngă Luxemburg.

După ce plăti arvuna, stăpîn pe locuință, d'Artagnan își petrecu ziua cusîndu-și la haină și la pantaloni tot felul de ceaprazuri pe care maică-sa i le dăduse pe furiș, după ce le scosese de la o haină aproape nouă a bătrînului. Merse apoi pe cheiul Fierelor vechi, pentru a-și pune alt tăiș la spadă; se întoarse după aceea la Luvru și întrebă pe primul mușchetar care-i ieși în cale de palatul domnului de Tréville. Acest palat se găsea în strada Vieux-Colombier, adică tocmai în vecinătatea camerei pe care d'Artagnan o închiriase, împrejurare ce i se păru a fi o bună vestire pentru izbînda călătoriei lui.

Și pe deplin mulțumit de felul cum se purtase la Meung, fără nici o remușcare pentru trecut, încrezător în ziua pe care o trăia și plin de speranțe în viitor, se culcă și dormi buștean. Somnul acesta, încă destul de provincial, ținu pînă a doua zi dimineața la ora nouă, cînd se sculă spre a se duce la acel vestit domn de Tréville, al treilea mare om în tot regatul, după prețuirea părintească.

Capitolul II

ANTICAMERA DOMNULUI DE TRÉVILLE

Domnul de Troisville, cum se mai numea încă familia acestuia în Gasconia, sau domnul de Tréville, cum sfîrșise prin a-și spune singur la Paris, începuse ca și d'Artagnan, adică fără o para chioară, dar cu acel fond de îndrăzneală, de isteține și de înțelegere datorită căruia cel mai sărac nobil gascon primește ca moștenire părintească mai mult decît primește adesea în realitate cel mai bogat gentilom din Périgord sau

din Berry. Vitejia sfidătoare, norocul său şi mai sfidător încă, într-o vreme cînd necazurile cădeau ca grindina, îl ridicaseră în vîrful acelei scări anevoioase care se numeşte favoarea curţii şi ale cărei trepte le urcase cîte patru o dată.

Era prietenul regelui, care, după cum se ştie, păstra în mare cinste amintirea părintelui său, Henric al IV-lea. Tatăl domnului de Tréville îl slujise pe acesta din urmă cu atîta credinţă în războaiele împotriva Ligii, încît, din lipsă de bani — lipsă care-l silise toată viaţa pe Bearnez să-şi plătească datoriile doar cu vorbe de duh, duhul fiind singurul bun pe care nu-l luase niciodată cu împrumut — din lipsă de bani, deci, îi îngăduise bătrînului Tréville să-şi ia ca blazon, după capitularea Parisului, un leu de aur pe fond purpuriu, avînd ca deviză : *Fidelis et fortis*. Pentru o dreaptă cinstire, aceasta însemna mult ; pentru bunul lui trai era însă cam puţin. Astfel fiind, cînd vestitul tovarăş de arme al marelui Henric se stinse, el lăsă fiului său ca moştenire doar spada şi deviza sa. Mulţumită acestui îndoit dar şi numelui nepătat care-l însoţea, domnul de Tréville a fost primit în casa tînărului prinţ, unde sluji atît de frumos prin spada sa şi rămase atît de credincios devizei sale, încît Ludovic al XIII-lea, unul din cei mai de seamă mînuitori de spadă ai regatului, obişnuia să spună că dac-ar avea vreun prieten care s-ar bate în duel, l-ar sfătui să-şi ia ca second [1] în primul rînd pe el, şi apoi pe Tréville — ba poate chiar pe acesta înaintea lui.

Toate astea făceau ca Ludovic al XIII-lea să-i păstreze multă prietenie lui Tréville, prietenie regească — prietenie egoistă, ce-i drept, totuşi prietenie. Căci în acele vremuri nefericite, bărbaţii de teapa lui Tréville aveau mare cătare. Mulţi ar fi putut lua ca deviză epitetul de *puternic*, ce alcătuia partea a doua a inscripţiei de pe blazonul lui Tréville ; puţini erau însă gentilomii care puteau rîvni la epitetul de *credincios* din prima parte a devizei. Tréville se număra printre aceştia din urmă ; era una din acele firi înzestrate cu isteţimea ascultătoare a dulăului gata să sară orbeşte, cu privirea ca fulgerul, cu pornirea aprigă ; ochiul îi fusese dat doar pentru a descoperi dacă regele era nemulţumit de cineva, iar mîna — pentru a lovi pe acel supărător cineva, pe un Besme, un Maurevers,

[1] Martor într-un duel care, în secolul XVII, se bătea cu martorul adversarului.

un Poltrot de Méré sau un Vitry [1]. În sfîrşit, lui Tréville nu-i lipsise pînă atunci decît prilejul ; dar stătea la pîndă hotărît să-l şi înhaţe, dacă i-ar fi ieşit în cale. Aşa stînd lucrurile, Ludovic al XIII-lea îl numise pe Tréville căpetenia muşchetarilor, care, prin credinţă sau, mai bine zis, printr-un fanatism crunt, trebuiau să fie pentru rege ceea ce fuseseră cei patruzeci şi cinci pentru Henric al III-lea, sau ceea ce fusese garda scoţiană pentru Ludovic al XI-lea.

Cît despre cardinal, nu rămăsese nici el, în privinţa aceasta, mai prejos decît regele. Cînd văzuse ce viteji aleşi îl înconjurau pe Ludovic al XIII-lea, acest al doilea, sau mai curînd acest întîi rege al Franţei, a vrut şi el o gardă a lui. Şi-a avut deci şi el muşchetarii săi, după cum Ludovic al XIII-lea şi-i avea pe-ai lui ; şi în văzul întregii lumi, aceste două puteri rivale îşi alegeau, pentru folosinţa lor, pe cei mai vestiţi mînuitori ai spadei din toate colţurile Franţei şi chiar din ţări străine. De multe ori, seara, la obişnuita partidă de şah, Richelieu şi Ludovic al XIII-lea se ciorovăiau în privinţa faimei slujitorilor lor. Fiecare lăuda ţinuta şi vitejia oamenilor săi, şi în vreme ce făţiş ponegreau duelul şi încăierările, pe ascuns îi asmuţeau ca să se bată, simţind o adîncă mîhnire sau o nemăsurată bucurie la vestea unei înfrîngeri sau a unei biruinţe de-a lor. Cel puţin aşa stă scris în memoriile unui om care a luat parte la unele din aceste înfrîngeri şi la multe din aceste biruinţe.

Tréville ştiuse să-i cînte stăpînului în strună şi, mulţumită dibăciei sale, reuşise să cîştige îndelungata şi neclintita bunăvoinţă a unui rege care n-a lăsat în urma lui faima unei prea mari statornicii în prietenie. Îi punea pe muşchetari să defileze în faţa cardinalului Armand du Plessis [2], luînd totodată un aer batjocoritor care zbîrlea de mînie mustaţa căruntă a eminenţei sale. Tréville înţelegea perfect rostul războiului din acea vreme, cînd, dacă nu trăiai pe socoteala duşmanului, trăiai pe seama celor de un neam cu tine ; soldaţii săi alcătuiau o legiune de draci împieliţaţi, care nu ştiau decît de frica lui.

Dezmăţaţi, cherchelíţi, plini de răni, muşchetarii regelui, sau mai bine-zis ai domnului de Tréville, foiau prin cîrciumi,

[1] Personaje cunoscute în istoria Franţei, care au jucat un rol de prim plan în timpul luptelor religioase din secolul XVI.

[2] Numele întreg al cunoscutului cardinal era : Armand-Jean du Plessis de Richelieu.

prin locurile de plimbare, prin cele de petrecere, zbierînd, răsucindu-şi ţanţoşi mustaţa, zăngănindu-şi săbiile, năpustindu-se, încîntaţi, asupra gărzilor domnului cardinal, cînd le întîlneau în cale, sau scoţîndu-şi spadele în plină stradă, cu mii de şolticării, ucişi uneori, dar atunci încredinţaţi că vor fi plînşi şi răzbunaţi, ucigînd de multe ori, dar ştiind bine că tot nu vor putrezi în închisoare, fiindcă domnul de Tréville era totdeauna gata să-i scape. Se înţelege că domnul de Tréville era preamărit pe toate tonurile de aceşti oameni care-l adorau şi care, deşi vrednici de spînzurătoare, tremurau în faţa lui ca nişte şcolari în faţa profesorului, ascultîndu-i cel mai neînsemnat cuvînt şi gata să-şi dea viaţa pentru a spăla ruşinea celei mai mici mustrări.

Domnul de Tréville folosea această puternică pîrghie mai întîi pentru rege şi prietenii regelui, apoi chiar pentru el şi prietenii lui. De altfel, în nici un volum de „Memorii" de pe vremea aceea — şi au rămas totuşi atîtea „Memorii" — nu se vede că acest cinstit gentilom ar fi fost vreodată învinuit, nici chiar de duşmanii lui — şi avea la fel de mulţi şi printre literaţi, ca şi printre oşteni — nicăieri nu se vede că acest cinstit gentilom ar fi fost vreodată învinuit de a fi cerut cuiva plată în schimbul îngăduinţei de a folosi fanaticii lui soldaţi. Deşi înzestrat cu un deosebit dar al intrigii, pe potriva celor mai grozavi intriganţi, domnul de Tréville a rămas un om cinstit. Ba mai mult, în ciuda puternicelor lovituri cu vîrful spadei, care deşală, şi a exerciţiilor anevoioase, care istovesc, el ajunsese unul din cei mai galanţi curtezani ai frumoaselor de atunci, unul din cei mai rafinaţi îndrăgostiţi şi unul din iscusiţii cîntăreţi de fraze întortocheate şi sforăitoare ai vremii sale ; se vorbea despre isprăvile amoroase ale lui Tréville aşa cum se vorbise, cu douăzeci de ani înainte, de ale lui Bassompierre [1], şi aceasta nu însemna tocmai puţin. Căpitanul muşchetarilor era, aşadar, proslăvit, temut şi iubit, atingînd astfel culmea fericirilor lumeşti.

Ludovic al XIV-lea întuneca toţi micii aştri de la curte prin orbitoarea lui strălucire ; tatăl său însă, acel soare *pluribus impar*, lăsa fiecăruia dintre favoriţi splendoarea lui personală

[1] Mareşal al Franţei şi diplomat, căruia i s-au încredinţat numeroase misiuni în Elveţia, Italia, Anglia. A fost închis doisprezece ani la Bastilia, pentru că a conspirat împotriva lui Richelieu. A lăsat nişte „Memorii" foarte interesante.

și fiecăruia dintre curteni valoarea lui individuală. De aceea, în afară de audiențele acordate dimineața de către rege și cardinal, cînd se trezeau din somn, mai erau la Paris, pe atunci, peste două sute de asemenea audiențe, cu destulă cătare. Printre acestea, cele încuviințate de domnul de Tréville erau din cele mai apreciate.

Curtea palatului său din strada Vieux-Colombier semăna cu o tabără, începînd de la ora șase dimineața vara și de la opt dimineața iarna. Cincizeci pînă la șaizeci de mușchetari, care păreau că fac cu schimbul pentru a fi mereu în număr bătător la ochi, se plimbau neîncetat, înarmați ca pentru război și gata de orice. De-a lungul uneia din acele scări mari, pe locul căreia civilizația noastră ar clădi o casă întreagă, urcau și coborau solicitatorii din Paris, alergînd după un hatîr oarecare, gentilomii din provincie, arzînd de dorința de a fi înrolați, ca și valeții înzorzonați în toate culorile, care aduceau domnului de Tréville vești din partea stăpînilor lor. În anticameră, pe banchete lungi, așezate în cerc, așteptau aleșii, adică acei care fuseseră chemați. De dimineață pînă seara nu contenea acolo zumzetul glasurilor, în vreme ce în cabinetul său, învecinat cu această anticameră, domnul de Tréville primea vizitele, asculta plîngerile, dădea porunci și, asemeni regelui în balconul său de la Luvru, n-ar fi avut decît să stea la geam ca să primească defilarea oamenilor și a armelor.

În ziua cînd d'Artagnan se înfățișă în audiență, numărul celor de acolo era impunător, mai ales pentru un provincial sosit proaspăt de acasă ; e drept însă că acest provincial era gascon și, mai ales pe vremea aceea, compatrioții lui d'Artagnan aveau faima de a nu da îndărăt cu una cu două. Într-adevăr, cum treceai poarta masivă, ferecată în cuie lungi cu floare dreptunghiulară, te trezeai în mijlocul unei cete de militari care foiau de colo-colo prin curte, strigîndu-se, certîndu-se sau jucînd tot felul de jocuri. Ca să-ți croiești drum printre aceste valuri învolburate trebuia să fii sau ofițer, sau mare nobil, sau femeie frumoasă.

Așadar, prin mijlocul acestei cete și al acestui tărăboi își făcea loc tînărul nostru, cu inima gata să-i iasă din piept, lipindu-și spada lungă de coapsele-i subțiri și ținînd în mînă marginea pălăriei de pîslă, în vreme ce pe buze îi flutura zîmbetul sfios al provincialului tulburat, care vrea să pară stăpîn pe el. Cum trecea de un grup, răsufla ușurat, totuși,

bănuind că unii din ei se întorceau să-l privească, d'Artagnan, care pînă atunci avusese o părere destul de bună despre el, se simți caraghios pentru întîia oară.

În dreptul scării era mai rău încă ; pe cele dintîi trepte, patru mușchetari — în vreme ce zece sau doisprezece camarazi de-ai lor așteptau pe palier să le vină rîndul la joc — își treceau vremea în felul următor : unul dintre ei, stînd cu spada în mînă pe treapta cea mai de sus, împiedica — sau cel puțin se străduia să-i împiedice — pe ceilalți trei, care voiau să urce scara. Aceștia trei îi împotriveau la rîndul lor spade uimitor de sprintene. D'Artagnan crezu la început că sînt florete de scrimă, butonate în vîrf, dar curînd își dădu seama, după unele zgîrieturi, că, dimpotrivă, toate ascuțișurile erau perfect șlefuite ; de cîte ori unul din ei era împuns, nu numai spectatorii, dar chiar și actorii făceau un haz nespus.

Cel care se afla în clipa aceea pe treapta cea mai de sus își ținea cu o neasemuită dibăcie adversarii pe loc. Se făcuse roată în jurul lor. Regula cerea ca la fiecare lovitură, cel atins să părăsească partida, pierzînd rîndul la audiență în folosul celui care-l atinsese cu spada. În cinci minute, trei dintre ei fură atinși ușor, unul la încheietura mîinii, altul la bărbie și al treilea la ureche, de către apărătorul treptei, care niciodată nu se lăsase atins ; dibăcia lui îi cîștigă dreptul de a intra în audiență înaintea celorlalți trei.

Oricît de greu ar fi fost nu să-l uimești pe tînărul nostru, dar să-l faci să o și arate, acest fel de petrecere izbuti să-l uluiască ; văzuse în provincia lui — meleaguri unde capetele se înfierbîntă atît de repede — că duelurile urmau unor anumite întîmplări premergătoare ; fanfaronada acestor patru jucători i se păru cea mai strașnică din cîte auzise pînă atunci chiar în Gasconia. Crezu că se găsește în acea faimoasă țară a uriașilor, unde Gulliver odată descins s-a înspăimîntat atît de rău ; și totuși, nu era la capătul uimirilor : mai rămîneau palierul scării și anticamera.

Pe palier nu se mai bătea nimeni, se povesteau însă isprăvi cu femei, iar în anticameră — isprăvi de la curte. Pe palier, d'Artagnan roși ; în anticameră, îl trecură fiori. Închipuirea sa înaripată și hoinară, care, în Gasconia, îl făcea să fie temut de tinerele cameriste, ba uneori și de tinerele lor stăpîne, nu întrezărise niciodată, chiar cînd bătea cîmpii, nici pe jumătate

din acele minunăţii ale iubirii şi nici pe sfert din acele năzdrăvănii amoroase, luminate de strălucirea unor nume dintre cele mai cunoscute şi cu amănunte dintre cele mai puţin voalate. Dar dacă pe palier se simţi jignit în preţuirea lui pentru bunele moravuri, în anticameră se simţi revoltat, din respect faţă de cardinal. Acolo, spre marea sa uimire, d'Artagnan auzea forfecîndu-se în gura mare politica aceluia de care tremura întreaga Europă, ca şi viaţa lui intimă, fapte pentru care atîţia mari şi puternici nobili ispăşiseră din greu, atunci cînd încercaseră să aibă părerea lor. Acest vestit bărbat, slăvit de bătrînul d'Artagnan, ajunsese zeflemeaua muşchetarilor domnului de Tréville, care-şi băteau joc de picioarele-i strîmbe şi de spatele lui cocîrjat; unii dintre ei fredonau cuplete cu numele doamnei d'Aiguillon, iubita lui, sau al nepoatei, doamna de Combalet, în vreme ce alţii puneau la cale tot felul de năzbîtii împotriva pajilor şi a gărzilor cardinalului-duce, ceea ce i se părea lui d'Artagnan o adevărată monstruozitate.

Totuşi, cînd numele regelui se rostea pe neaşteptate în mijlocul acestor grosolănii pe socoteala cardinalului, un soi de căluş astupa pentru o clipă toate acele guri spurcate; fiecare privea şovăielnic în jurul lui, ca şi cum s-ar fi temut să nu-l trădeze peretele subţire care despărţea anticamera de cabinetul domnului de Tréville; dar, foarte curînd, un cuvînt cu tîlc amintea iarăşi de eminenţa sa, şi atunci hohotele izbucneau şi mai dezlănţuite, nici una din faptele cardinalului nefiind cruţată de pîrjolul criticii.

„Nici vorbă că toţi de aici vor fi zvîrliţi la închisoare şi spînzuraţi — gîndi cu groază d'Artagnan — şi eu, fără îndoială, împreună cu ei, căci, de vreme ce i-am auzit şi i-am ascultat, o să fiu socotit drept părtaşul lor. Ce-ar zice oare tata, care m-a sfătuit atît de călduros să-l respect pe cardinal, dacă m-ar şti cot la cot cu aceşti păgîni?"

E lesne de închipuit, fără s-o mai spunem, că d'Artagnan nu îndrăznea să ia parte la convorbire. Era însă numai ochi şi urechi, încerca să-şi încordeze cît putea cele cinci simţuri, ca să nu piardă o iotă; în pofida încrederii nedezminţite în sfaturile părinteşti, se simţea îndemnat lăuntric şi îmboldit de instinctul lui să laude mai curînd decît să hulească lucrurile nemaipomenite ce se petreceau acolo.

Fiind însă cu desăvîrşire străin de ceata curtenilor domnului de Tréville, şi fiind zărit pentru întîia oară în locul acela,

d'Artagnan a fost întrebat ce dorește. La această întrebare, își spuse numele foarte umil, se sprijini pe titlul de compatriot și rugă pe cameristul care venise să-i pună întrebarea să-i aducă la cunoștință domnului de Tréville că cerea o scurtă audiență, cerere pe care cameristul îi făgădui cu glas ocrotitor să o transmită la timpul și locul cuvenit.

D'Artagnan, care-și mai venise în fire din uimirea de la început, avu deci răgazul să cerceteze veșmintele și chipurile celor de față.

În mijlocul celui mai însuflețit grup se găsea un mușchetar înalt, cu ținută semeață și o ciudățenie de îmbrăcăminte ce sărea în ochii tuturor. Nu purta uniforma pe care, de altminteri, nici nu era dator s-o poarte mereu, într-o vreme cînd domnea ceva mai puțină libertate, dar mai multă hotărîre, ci era îmbrăcat într-o haină strîmtă, lungă pînă la genunchi, de culoare azurie, puțin cam ieșită de soare și cam ponosită, dar avînd pe deasupra ei o minunată eșarfă din broderie de aur, ce strălucea ca solzii pe fața apelor în lumina vie a soarelui. O pelerină lungă, de catifea cărămizie, îi cădea grațios pe umeri, lăsînd să se vadă doar neasemuita eșarfă, de care atîrna o spadă uriașă.

Mușchetarul încetase tocmai de a fi de gardă ; se tînguia că are guturai și, din cînd în cînd, tușea silit. Din pricina asta își luase pelerina, spunea el celor din jur ; în vreme ce vorbea, privind de sus și răsucindu-și țanțoș mustața, ceilalți nu-și puteau lua ochii de la eșarfa brodată și, bineînțeles, d'Artagnan mai mult ca oricare altul.

— Ce vreți — spunea mușchetarul — e la modă. Știu că-i o sminteală, dar n-ai încotro, asta-i moda ! De altfel, trebuie să faci ceva și cu punga babacilor !

— Mai las-o, *Porthos !* se repezi unul din cei de față. Vrei să ne faci să credem că ți-ai luat eșarfa din mărinimia părintească ; ți-o fi dat-o doamna voalată cu care te-am întîlnit duminica trecută lîngă poarta Saint-Honoré.

— Nu, pe cuvîntul și cinstea mea de gentilom, am cumpărat-o chiar eu din banii mei — răspunse acela care fusese numit Porthos.

— Da, la fel cum mi-am cumpărat și eu punga asta nouă cu ce mi-a pus iubita în punga mea ce veche — adăugă alt mușchetar.

— Ce vă spun e adevăr curat — întări Porthos — şi ca dovadă, uite, am dat pe ea doisprezece pistoli.

Admiraţia spori, deşi îndoiala mai stăruia încă.

— Nu-i aşa, *Aramis?* întrebă Porthos, întorcîndu-se spre alt muşchetar.

Înfăţişarea acestuia din urmă se bătea cap în cap cu a muşchetarului care-i pusese întrebarea, numindu-l Aramis; era un tînăr de cel mult douăzeci şi doi sau douăzeci şi trei de ani, cu o căutătură copilărească şi dulceagă, cu ochii negri şi blajini, cu obrajii trandafirii şi catifelaţi ca o piersică de toamnă; mustaţa-i subţire desena deasupra buzei de sus o linie fără cusur; s-ar fi zis că mîinile lui se codeau să se aplece, de teamă să nu li se umfle vinele; cînd şi cînd îşi ciupea sfîrcul urechilor, ca să-l păstreze îmbujorat şi străveziu. De obicei vorbea puţin şi încet, saluta în dreapta şi-n stînga, rîdea potolit, arătîndu-şi frumoşii dinţi care păreau foarte îngrijiţi, ca de altfel întreaga sa fiinţă. Răspunse la întrebarea prietenului său încuviinţînd doar din cap.

Această încuviinţare păru a înlătura toate îndoielile privitoare la eşarfă; toţi rămaseseră cu ochii la ea, dar fără s-o mai pomenească; apoi, printr-unul din acele surprinzătoare salturi ale gîndirii, convorbirea se îndreptă deodată asupra altui subiect.

— Ce ziceţi despre ce istoriseşte scutierul lui Chalais? întrebă unul din muşchetari, fără a se întoarce spre cineva, ci, dimpotrivă, punînd întrebarea tuturor de acolo.

— Şi ce spune? întrebă Porthos cu glas trufaş.

— Spune că l-a întîlnit la Bruxelles pe Rochefort, duhul rău al cardinalului, travestit în capuţin. Blestematul de Rochefort, cu anteriul lui de călugăr, l-a tras pe sfoară pe domnul de Laigues, de nerod ce e.

— Încă ce mai nerod — întări Porthos — dar aşa o fi oare?

— Aşa mi-a spus Aramis — răspunse muşchetarul.

— Adevărat?

— Ei, parcă dumneata nu ştii, Porthos — zise Aramis — nu ţi le-am spus eu toate ieri? Hai să vorbim de altceva.

— Cum? Să vorbim de altceva? Asta-i părerea dumitale? stărui Porthos. Foarte frumos, să vorbim de altceva! La naiba! Că repede mai închei dumneata! Adică cum! Cardinalul pune pe un trădător, pe un tîlhar, pe un nemernic să spioneze un

gentilom, îl pune să-i șterpelească scrisorile, apoi, cu ajutorul spionului și datorită scrisorilor, pune să i se taie capul lui Chalais, sub învinuirea tîmpită că ar fi vrut să-l omoare pe rege și să-l însoare pe fratele regelui cu regina ! Nimeni n-avea habar de toată urzeala asta, ne-o destăinuiești dumneata ieri, spre marea noastră uimire, și acum, cînd nici măcar nu ne-am dezmeticit, vii să ne spui : hai să vorbim de altceva !

— N-avem decît să vorbim și d-asta, dacă ții atît de mult — răspunse netulburat Aramis.

— Dac-aș fi fost scutierul bietului Chalais — strigă Porthos — Rochefort ar fi pățit-o rău de tot cu mine !

— Iar dumneata ai fi pățit-o și mai rău cu ducele Roșu [1] — îi atrase atenția Aramis.

— Cum ? Ducele Roșu ? Bravo, bravo, ducele Roșu ! întări Porthos, aplaudînd și încuviințînd din cap. „Ducele Roșu", e grozav ! Am să răspîndesc porecla, dragul meu, fii pe pace. Dar știu că are duh Aramis al nostru ! Ce păcat că n-ai putut să-ți urmezi chemarea, scumpul meu, ce drăgălaș popă ai fi fost !

— Nu-i decît o întîrziere trecătoare — lămuri Aramis. Într-o zi, tot o să fiu preot ; știi și dumneata, Porthos, că de aceea nu mă las de teologie.

— O să facă așa cum spune — întări Porthos. Mai curînd sau mai tîrziu, tot o s-o facă.

— Mai curînd — zise Aramis.

— N-așteaptă decît ceva ca să se hotărască de-a binelea și să îmbrace iar anteriul pe care-l ține atîrnat în cui, dedesubtul uniformei — adăugă un mușchetar.

— Și ce anume așteaptă ? întrebă altul.

— Așteaptă ca regina să dăruiască Franței un moștenitor.

— Să încetăm cu astfel de glume, domnilor — spuse Porthos — slavă Domnului, regina e încă la vîrsta cînd poate să-l mai dăruiască.

— Se zice că domnul de Buckingham se află în Franța — adăugă Aramis, cu rîsul lui de pișicher, dînd acestei fraze, în aparență atît de nevinovate, un înțeles destul de ușuratic.

— De data asta n-ai brodit-o, prietene Aramis — îi curmă vorba Porthos — și-n slăbiciunea dumitale de a face haz de

[1] E vorba de Richelieu, al cărui costum de cardinal era de culoare roșie.

orice, treci mereu peste margini îngăduite ; dacă te-ar auzi vorbind astfel domnul de Tréville, cred că nu i-ar face de loc plăcere.

— Ai de gînd să-mi dai o lecție, Porthos ? îl întrebă Aramis, în a cărui privire blajină se văzu scăpărînd un fulger.

— Dragul meu, fii mușchetar sau preot, fii ori una ori alta, dar nu și una și alta — îl sfătui Porthos. Uite, *Athos* ți-a spus-o și zilele trecute : slujești la prea mulți stăpîni deodată ! Te rog, te rog, ar fi de prisos să ne supărăm — adu-ți aminte cum ne-am înțeles între noi, dumneata, Athos și cu mine. Te duci la doamna d'Aiguillon și-i faci curte ; te duci la doamna de Bois-Tracy, vara doamnei de Chevreuse, și-ți merge vestea că ai ajuns departe de tot în binevoitoarea prețuire a acestei doamne. Dumnezeule, nimeni nu-ți cere să-ți destăinuiești fericirea, nici să-ți dai pe față tainele inimii, îți cunoaștem cavalerismul. Dar dacă ai virtutea asta, atunci, la naiba, folosește-o și față de maiestatea sa. Las' să trăncănească cine vrea și orice-o vrea despre rege și despre cardinal ; dar regina e sfîntă, și dacă cineva vorbește de ea, apoi atunci să vorbească numai de bine.

— Porthos, ești la fel de înfumurat ca și Narcis [1] — răspunse Aramis. Știi că nu pot suferi dojenile — afară doar dacă m-ar dojeni Athos. În ceea ce te privește pe dumneata, dragul meu, ai o eșarfă prea frumoasă ca să mai faci pe sfătosul. O să fiu preot cînd voi socoti de cuviință, deocamdată sînt mușchetar, și ca mușchetar spun ce-mi place, iar în clipa de față îmi place să-ți spun că ai început să mă scoți din răbdări.

— Aramis !

— Porthos !

— Ei, domnilor ! Domnilor ! se auziră strigăte în jurul lor.

— Domnul de Tréville îl așteaptă pe domnul d'Artagnan.

La auzul acestor cuvinte, în timpul cărora ușa rămăsese deschisă, se făcu liniște ; în mijlocul tăcerii atotcuprinzătoare, tînărul gascon străbătu o parte din lungimea anticamerei și intră la căpitanul mușchetarilor ; totodată se simțea nespus de bucuros că fusese scutit la vreme de sfîrșitul acelei ciudate gîlcevi.

---

[1] Personaj mitologic care s-a îndrăgostit de propriul său chip.

AUDIENȚA

Domnul de Tréville nu era tocmai în apele lui ; totuși răspunse politicos tînărului care se înclinase pînă la pămînt și zîmbi ascultînd cuvîntul de salut rostit cu accentul bearnez, care-i amintea tinerețea și pămîntul lui de baștină, două aduceri aminte ce fac pe un om să zîmbească la orice vîrstă. Apoi, îndreptîndu-se spre anticameră și făcîndu-i lui d'Artagnan semn cu mîna, ca și cînd i-ar fi cerut îngăduința să sfîrșească cu ceilalți înainte de a începe cu el, strigă de trei ori, cu glasul îngroșat de fiecare dată, astfel încît să străbată toate treptele cuprinse între tonul poruncitor și cel mîrîios :

— Athos ! Porthos ! Aramis !

Cei doi mușchetari cu care am mai făcut cunoștință și care purtau ultimele două din numele de mai sus părăsiră iute grupul unde se găseau și înaintară înspre camera a cărei ușă se și închise îndată ce trecură pragul. Ținuta lor, deși nu tocmai liniștită, stîrni totuși, prin aerul nepăsător, plin totodată de demnitate și supunere, admirația lui d'Artagnan, care vedea în acești oameni niște semizei, iar în căpetenia lor, un Iupiter olimpian, înarmat cu toate trăsnetele cerului.

După ce amîndoi mușchetarii intrară în odaie, după ce ușa se închise în urma lor, după ce zumzetul din anticameră începu să se audă iarăși, însuflețit de ultimele chemări, după ce, în sfîrșit, domnul de Tréville, tăcut și încruntat, străbătu de trei sau patru ori încăperea de-a lungul ei, trecînd de fiecare dată pe dinaintea lui Porthos și a lui Aramis, care stăteau smirnă ca la o paradă, el se opri deodată și, măsurîndu-i din cap pînă în picioare, se răsti cu o căutătură mînioasă :

— Știți dumneavoastră ce mi-a spus regele, chiar aseară ? Știți sau nu, domnilor ?

— Nu — răspunseră după o clipă de tăcere cei doi mușchetari. Nu, domnule, nu știm.

— Dar nădăjduiesc că ne veți face cinstea să ne spuneți și nouă — adăugă Aramis cu tonul cel mai cuviincios și cu cea mai curtenitoare plecăciune.

— Mi-a spus că în viitor își va alege mușchetarii din rîndurile gărzii domnului cardinal.

— Din garda domnului cardinal ? Și de ce oare ? întrebă cu aprindere Porthos.

— De ce ? Fiindcă își dă seama că trebuie să-și împrospăteze poșirca lui cu niște vin ceva mai bun.

Cei doi mușchetari roșiră pînă în albul ochilor. D'Artagnan nu mai știa pe ce lume se află și ar fi dorit să i se scufunde pămîntul sub picioare.

— Da, da — urmă domnul de Tréville, înflăcărîndu-se — da, maiestatea sa are dreptate, căci, pe cinstea mea, e drept că mușchetarii nu sînt la locul lor la curte. Ieri, domnul cardinal povestea la masa de joc a regelui, cu un aer de compătimire care nu mi-a plăcut de loc, că alaltăieri, blestemații de mușchetari, draci împielițați — și apăsa pe cuvinte cu un ton batjocoritor care mă scotea și mai mult din sărite — spintecătorii ăștia — adăuga, privindu-mă cu ochii lui de pisică sălbatică — s-au încurcat peste noapte într-o speluncă din strada Férou și că o patrulă a gărzii lui — credeam c-o să pufnească de rîs în nasul meu — se văzuse silită să-i aresteze pe zurbagii. Mii de draci ! Voi trebuie să știți ceva de treaba asta ! Auzi, mușchetari arestați !... Erați și voi acolo, degeaba vă ascundeți după degete, ați fost recunoscuți, cardinalul v-a pomenit numele ! Fără îndoială că-i vina mea, numai vina mea, fiindcă eu singur mi-aleg oamenii. Dumneata, de pildă, Aramis, de ce dracu mi-ai mai cerut tunică de mușchetar, cînd ți-ar fi stat mai bine un anteriu popesc ? Și dumitale, Porthos, îți trebuia mîndrețea asta de eșarfă aurită, ca să-ți atîrni o sabie de papură ? Dar Athos ? Nu-l văd pe Athos. Unde e ?

— Domnule — răspunse trist Aramis — e bolnav, foarte bolnav.

— Sînt temeri că ar fi vărsat de vînt, domnule — răspunse Porthos, vrînd să se bage și el în vorbă — și ar fi grozav de neplăcut, fiindcă i-ar strica fără doar și poate obrazul.

— Vărsat de vînt ? Porthos, iar îndrugi bazaconii de-ale dumitale ! Vărsat de vînt la vîrsta lui ? Ce tot îmi spuneți !... Sigur că e rănit, te pomenești c-a și murit. Ah ! Dac-aș ști... Mii de draci, domnilor mușchetari, nu vreau să umpleți localurile deocheate, nici să vă luați la harță pe stradă, nici să vă jucați de-a spada pe la răscruci. Nu vreau, în sfîrșit, să vă faceți de rîs în fața gărzilor domnului cardinal, care sînt

oameni cumsecade, liniştiţi, descurcăreţi, oameni care nu se pun în împrejurarea de a fi arestaţi şi care, spre deosebire de alţii, nici nu s-ar lăsa arestaţi — sînt sigur de asta ! Mai degrabă ar muri acolo, pe loc, decît să dea un singur pas înapoi. S-o steargă, s-o ia la sănătoasa, să dea bir cu fugiţii, toate astea-s bune doar pentru muşchetarii regelui !

Porthos şi Aramis clocoteau de mînie. L-ar fi strîns bucuroşi de gît pe domnul de Tréville, dacă n-ar fi simţit că vorbele lui erau pornite dintr-o adîncă dragoste pentru ei. Băteau podeaua cu piciorul, îşi muşcau buzele pînă la sînge şi-şi încleştau mîna pe mînerul spadei. După cum am mai spus, cei de afară auziseră cînd Athos, Porthos şi Aramis fuseseră chemaţi şi, după glasul domnului de Tréville, ghiciseră că acesta era furios nevoie mare. Zece capete nerăbdătoare stăteau aplecate peste perdea şi păleau de mînie, căci cu urechea lipită de uşă nu pierdeau nici o iotă, în vreme ce gurile lor repetau în şir vorbele de ocară ale căpitanului, ca să le audă toţi din anticameră. Într-o clipă, toată locuinţa, începînd de la uşa cabinetului şi pînă la poarta din stradă, fu în fierbere.

— Auzi, muşchetarii regelui arestaţi de oştenii domnului cardinal ! urmă domnul de Tréville, tot atît de mînios în adîncul sufletului ca şi soldaţii lui, dar vorbind răspicat şi împlîntînd, ca să zicem aşa, cuvintele în inimile ascultătorilor, unul cîte unul, ca nişte lovituri de pumnal. Auzi, şase soldaţi din garda eminenţei sale arestează şase muşchetari ai maiestăţii sale ! La naiba, m-am şi hotărît ! Mă duc chiar acum la Luvru, îmi dau demisia din postul de căpitan al muşchetarilor regali şi cer o locotenenţă în garda cardinalului ; dacă nu mă primeşte, ducă-se dracului, mă fac popă !

La auzul acestor cuvinte, zumzetul de afară se schimbă într-o cumplită vijelie ; pretutindeni scăpărau numai ocări şi blesteme. „La dracu !" „Mii de draci !" „Toţi sfinţii şi dumnezeii !" se încrucişau în văzduh. D'Artagnan căuta o perdea îndărătul căreia să se ascundă şi abia se ţinea să nu se vîre sub masă.

— Dacă-i aşa, căpitane — îi curmă vorba Porthos, scos din sărite — e adevărat că eram şase împotriva a şase, dar am fost surprinşi mişeleşte şi, înainte să fi putut trage spadele din teacă, doi dintre noi căzuseră ucişi, iar Athos, grav rănit, era ca şi mort. Îl ştiţi pe Athos. Ei bine, căpitane, a încercat de două ori să se ridice şi de două ori a căzut la pămînt. Totuşi

nu ne-am predat, nu, am fost tîrîţi cu sila. Pe drum am izbutit să fugim. Cît priveşte pe Athos, s-a crezut că e mort şi l-au lăsat în pace, pe cîmpul de bătaie, socotind că nu face să-l mai ridice de acolo. Aşa a fost povestea. Ce dracu, căpitane, nu poţi cîştiga chiar toate bătăliile! Şi marele Pompei a pierdut-o pe cea de la Pharsalus, şi regele Francisc I, care nu era mai prejos ca alţii, a pierdut-o pe cea de la Pavia.

— Iar eu — adăugă Aramis — am cinstea să vă asigur că am ucis pe unul din ei cu propria lui spadă, căci spada mea se frînsese de la prima împotrivire; ucis sau înjunghiat, după cum doriţi, domnule.

— Nu ştiam toate astea — reluă domnul de Tréville pe un ton ceva mai domol. După cîte văd, domnul cardinal le-a cam înflorit.

— Dar, vă rugăm, domnule — urmă Aramis care, văzîndu-l pe căpitan mai potolit, încerca să-l înduplece — vă rugăm, domnule, nu spuneţi că Athos e rănit. Ar fi nemîngîiat să ştie că păţania lui ajunge la urechile regelui, şi cum rana e periculoasă, căci spada nu i-a străpuns numai umărul, ci i-a pătruns şi în piept, ne e teamă să nu...

În aceeaşi clipă, perdeaua se dădu la o parte şi de sub ciucuri se ivi un chip nobil şi frumos, dar înspăimîntător de străveziu.

— Athos! strigară cei doi muşchetari.

— Athos! exclamă şi domnul de Tréville.

— Aţi poruncit să mă prezint, domnule — i se adresă Athos domnului de Tréville, cu o voce slabă, dar foarte liniştită. Camarazii mei mi-au dat de ştire că m-aţi chemat şi iată-mă la ordinele domniei voastre. Spuneţi, domnule, ce doriţi de la mine?

Cu aceste cuvinte, muşchetarul, într-o ţinută fără cusur şi încins ca de obicei, intră cu pas hotărît în cabinet. Mişcat pînă în adîncul inimii de această dovadă de bărbăţie, domnul de Tréville se repezi înaintea lui.

— Le spuneam tocmai acestor domni — zise el — că-i opresc pe muşchetarii mei să-şi pună în primejdie viaţa cînd nu e nevoie, căci bărbaţii viteji îi sînt scumpi regelui, şi regele ştie că muşchetarii săi sînt oamenii cei mai viteji din lume. Dă-mi mîna, Athos.

Fără să mai aştepte răspunsul noului venit la această dovadă de dragoste, domnul de Tréville îi apucă mîna dreaptă

şi i-o strînse cu toată puterea, fără să bage de seamă că Athos, oricît s-ar fi stăpînit, se încrunta, fără voie, de durere şi că pălea şi mai grozav, deşi s-ar fi zis că aşa ceva era cu neputinţă.

Uşa rămăsese întredeschisă, atît de grozav îi uimise pe toţi sosirea lui Athos, căci, în pofida tainei păstrate, toată lumea aflase de rănirea lui. Un vuiet de murmure bucuroase întîmpină cele din urmă cuvinte ale căpitanului şi două sau trei capete se iviră, în focul entuziasmului, printre faldurile perdelei de la uşă. Fără îndoială că domnul de Tréville se pregătea să înfiereze prin cuvinte aspre această încălcare a obişnuitei bune-cuviinţe, dacă n-ar fi simţit deodată mîna lui Athos stîrcindu-se într-a lui ; ridicîndu-şi privirea asupra acestuia, îl văzu că era gata să leşine. În aceeaşi clipă, muşchetarul, care se străduia din răsputeri să lupte împotriva durerii, se prăbuşi, biruit, pe parchet, ca şi cînd şi-ar fi dat sufletul.

— Un doctor ! răcni domnul de Tréville. Doctorul meu, al regelui, cel mai bun ! Un chirurg ! Sau, mii de draci, viteazul meu Athos se sfîrşeşte !

Auzind aceste strigăte, toată lumea dădu buzna în cameră şi se îngrămădi în jurul rănitului, fără ca domnului de Tréville să-i mai treacă prin gînd să închidă vreunuia uşa. Dar toată această zarvă n-ar fi folosit la nimic, dacă doctorul cerut nu s-ar fi găsit chiar în palat ; răzbind prin mulţime, el se apropie de Athos, care nu-şi venise încă în fire, şi deoarece zgomotul şi toată forfoteala aceea îl stinghereau, cel dintîi şi cel mai grabnic lucru cerut a fost ducerea muşchetarului într-o odaie învecinată. Domnul de Tréville deschise îndată o uşă, arătînd drumul lui Porthos şi Aramis, care îşi ridicară camaradul pe braţe. Îndărătul lor păşea doctorul, iar îndărătul doctorului uşa se închise.

În felul acesta, cabinetul domnului de Tréville, această încăpere de obicei atît de respectată, ajunse pentru cîteva clipe o prelungire a anticamerei. Fiecare îşi dădea părerea, se înflăcăra, vorbea în gura mare, înjurînd, blestemînd şi trimiţînd la toţi dracii pe cardinal cu gărzile lui cu tot.

Curînd după aceea, Porthos şi Aramis se întoarseră ; lîngă rănit rămăseseră numai doctorul şi domnul de Tréville.

În sfîrşit, domnul de Tréville se înapoie şi el. Rănitul îşi venise în fire, iar chirurgul încredinţă lumea că starea muş-

chetarului nu trebuia să stîrnească îngrijorări prietenilor, slăbiciunea fiind pricinuită doar de pierderea sîngelui.

Domnul de Tréville făcu apoi un semn cu mîna, şi toţi cei de faţă se îndepărtară, afară de d'Artagnan, care nu uitase că avea audienţă şi care, îndrăzneţ ca toţi gasconii, rămăsese în tot acest răstimp neclintit locului.

După ce ieşiră cu toţii şi după ce uşa se închise în urma lor, domnul de Tréville se întoarse şi se trezi singur cu tînărul gascon. Cele întîmplate îl făcuseră să-şi cam piardă firul gîndurilor. Îl întrebă deci pe încăpăţînatul solicitator ce doreşte de la el. D'Artagnan îşi spuse iarăşi numele şi domnul de Tréville, aducîndu-şi dintr-o dată aminte de ce se petrecea atunci şi ce se petrecuse mai înainte, îşi dădu imediat seama de situaţie.

— Iartă-mă — îi spuse el zîmbind — iartă-mă, dragul meu compatriot, dar te-am uitat cu desăvîrşire. Ce vrei ? ! Un căpitan nu-i decît un tată de familie, dar împovărat cu o şi mai mare răspundere decît orice tată de familie. Soldaţii sînt nişte copii mari, fiindcă ţin însă ca poruncile regelui şi, îndeosebi, ale domnului cardinal să fie aduse la îndeplinire...

D'Artagnan nu-şi putu înfrîna un zîmbet. După acest zîmbet, domnul de Tréville înţelese că n-avea în faţa lui un prost şi, schimbînd vorba, îl întrebă de-a dreptul :

— Mi-a fost nespus de drag tatăl dumitale, ce pot face pentru fiul lui ? Grăbeşte-te, căci am foarte puţină vreme pentru mine.

— Domnule — zise d'Artagnan — cînd am plecat din Tarbes ca să vin aici, mi-am propus să vă cer, în amintirea prieteniei pe care nu aţi uitat-o, o tunică de muşchetar ; dar, după tot ce văd de două ceasuri încoace, înţeleg că asemenea favoare ar fi nepotrivit de mare şi mi-e teamă că n-o merit.

— Ar fi, într-adevăr, o mare favoare, tinere — răspunse domnul de Tréville — dar poate că ea nu te depăşeşte chiar atît de mult pe cît crezi sau pe cît ai aerul să crezi. Totuşi, o hotărîre a maiestăţii sale a prevăzut această împrejurare şi, cu părere de rău, te înştiinţez că nimeni nu e primit ca muşchetar înainte de a fi trecut prin încercări premergătoare : fie luînd parte la cîteva campanii militare, sau la unele fapte strălucite, fie slujind vreme de doi ani într-unul din regimentele mai puţin obişnuite ca al nostru.

D'Artagnan se înclină fără a răspunde un singur cuvînt. De cînd aflase însă că sînt atîtea greutăţi spre a căpăta tunica de muşchetar, dorinţa lui de a îmbrăca această uniformă era şi mai vie încă.

— Dar — urmă Tréville, aţintind asupra compatriotului său o privire atît de pătrunzătoare, încît s-ar fi zis că vrea să-i citească pînă în fundul inimii — de hatîrul tatălui dumitale, fostul meu tovarăş de arme, ţin, cum ţi-am mai spus, să fac ceva pentru dumneata. Tinerii noştri gentilomi din Béarn, care se înrolează în armată, nu sînt bogaţi de obicei şi mă îndoiesc că lucrurile s-au schimbat prea mult de la plecarea mea de acolo. Nu cred deci că banii pe care i-ai adus de acasă o să-ţi ajungă prea multă vreme ca să trăieşti.

D'Artagnan îşi ridică semeţ capul, în semn că nu cerea pomană nimănui.

— Bine, tinere, bine — urmă Tréville — cunosc ifosele astea, şi eu am descins la Paris cu patru scuzi în buzunar şi m-aş fi bătut cu oricine mi-ar fi spus că nu-s în stare să cumpăr Luvrul.

D'Artagnan îşi înălţă capul din ce în ce mai semeţ : mulţumită vînzării calului, îşi începea cariera cu patru scuzi mai mult decît avusese domnul de Tréville cînd şi-o începuse pe-a lui.

— Spuneam deci că ar trebui să păstrezi ceea ce ai acum, oricît de mare ar fi această sumă ; dar în acelaşi timp, trebuie să-ţi desăvîrşeşti cunoştinţele trebuincioase unui gentilom. Voi scrie chiar azi o scrisoare directorului Academiei Regale şi mîine vei fi primit fără nici o plată. Nu refuza acest mic hatîr. Gentilomii noştri cei mai bogaţi şi cu obîrşia cea mai nobilă îl cer stăruitor cîteodată, fără să-l poată căpăta. Vei învăţa să dresezi cai, vei învăţa scrima şi dansul, vei cunoaşte acolo lume bună şi, din cînd în cînd, vei veni să mă vezi ca să-mi spui ce-ai făcut şi dacă, la rîndul meu, pot face ceva pentru dumneata.

Oricît de străin era încă de obiceiurile curţii, d'Artagnan îşi dădu seama de răceala acestei primiri.

— Vai, domnule — zise el — văd acum ce mult îmi lipseşte scrisoarea de recomandaţie pe care tatăl meu mi-a dat-o pentru dumneavoastră.

— Într-adevăr — răspunse domnul de Tréville — mă mir chiar că te-ai avîntat într-o călătorie atît de lungă fără

această azimă de neînlocuit, singurul nostru sprijin, al celor din Béarn.

— O aveam, domnule, şi, slavă Domnului, aşa cum se cădea să fie, dar mi-a fost şterpelită în chip perfid.

Şi d'Artagnan povesti întreaga păţanie de la Meung, descrise pe necunoscutul gentilom în cele mai mici amănunte, cu un foc şi o sinceritate care-l fermecară pe domnul de Tréville.

— Da, caz ciudat — spuse acesta din urmă, gînditor — aşadar, ai vorbit despre mine în gura mare ?

— Am vorbit, domnule, mărturisesc, am avut această uşurinţă. Ce vreţi, un nume ca al dumneavoastră trebuia să-mi slujească drept scut pe drum. Puteţi să vă închipuiţi ce des m-am pus la adăpostul lui !

Linguşirea era foarte la modă pe acea vreme şi domnul de Tréville iubea tămîierile la fel ca un rege sau ca un cardinal ! Nu-şi putu deci înfrîna un zîmbet de vădită mulţumire ; dar acest zîmbet se şterse iute şi, cu gîndul la păţania din Meung, urmă :

— Spune-mi, te rog, gentilomul acela n-avea o uşoară cicatrice pe obraz ?

— Ba da, parcă l-ar fi atins în trecere un glonte.

— Era un bărbat frumos ?

— Da.

— Înalt de statură ?

— Da.

— Palid la faţă şi cu părul negru ?

— Da, da, chiar aşa. Cum de-l cunoaşteţi, domnule, pe omul ăsta ? Ah, dacă vreodată dau de el... dar, vă jur, fie şi-n iad, tot o să dau eu de el...

— Aştepta o femeie ? urmă Tréville.

— A şi plecat după ce a schimbat cîteva vorbe cu aceea pe care o aştepta.

— Dar nu ştii despre ce au vorbit ?

— I-a dat o cutie şi i-a spus că înăuntru o să găsească instrucţiunile, dar să n-o deschidă decît după ce va ajunge la Londra.

— Femeia aceea era englezoaică ?

— El îi spunea Milady.

— El e — murmură Tréville — el e ! Credeam că tot mai e la Bruxelles.

— Ah, domnule, dacă îl ştiţi pe omul ăsta — se repezi d'Artagnan — spuneţi-mi, vă rog, cine e şi de unde e ; sînt în stare să vă scutesc de orice, chiar şi de făgăduiala de a mă primi în rîndul muşchetarilor, căci înainte de toate trebuie să mă răzbun, trebuie, numaidecît !

— Fereşte-te de el ca de foc, tinere — îi curmă vorba Tréville. Dimpotrivă, dacă-l vezi venind pe o parte a străzii, treci pe partea cealaltă ; nu te izbi de asemenea stîncă, te-ar sfărîma ca pe un ciob de sticlă.

— Degeaba — mormăi d'Artagnan — numai să-l întîlnesc...

— Pînă una-alta — urmă Tréville — nu pot să-ţi dau decît un sfat : ocoleşte-l.

Deodată, Tréville se opri. Îi încolţise fulgerător o bănuială. Ura înverşunată pe care tînărul călător o arăta atît de deschis împotriva unui om care — lucru destul de îndoielnic — îi luase scrisoarea lui taică-său, această ură nu ascundea oare vreo mişelie ? Tînărul acela nu era trimis cumva de eminenţa sa ? Nu venise oare pentru a-i întinde vreo cursă ? Acest aşa-zis d'Artagnan n-o fi vreun slujitor tainic al cardinalului, care încerca să se strecoare în casa lui, pentru a-i cîştiga încrederea şi, mai tîrziu, pentru a-l nimici, mijloc folosit de atîtea ori pînă atunci ? Îl privi de data asta pe d'Artagnan mai sfredelitor decît îl privise întîia oară. Chipul acela, oglindind o sclipitoare isteţime şi o umilinţă prefăcută, n-avu darul să-l liniştească pe deplin. „Vezi bine că e gascon — gîndi el — dar poate fi tot atît de gascon şi cu cardinalul, ca şi cu mine. Hai să-l punem la încercare."

— Prietene — începu el încet — doresc, aşa cum se cuvine fiului unui vechi prieten — căci o iau drept adevărată povestea cu scrisoarea şterpelită — doresc, zic, să-ţi dezvălui tainele politicii noastre, tocmai pentru a îndulci răceala cu care ţi-ai dat seama că te-am primit. Regele şi cardinalul sînt cei mai buni prieteni din lume ; neînţelegerile lor în faţa celorlalţi nu pot înşela decît pe proşti. Nu vreau ca un compatriot, un tînăr atît de chipeş, un băiat curajos, menit să înainteze, să ajungă prada acestor prefăcătorii, să cadă în capcană ca un neghiob, aşa cum au căzut şi s-au nenorocit atîţia înaintea dumitale. Să vorbim limpede : sînt la fel de credincios acestor doi stăpîni atotputernici şi niciodată faptele mele de căpetenie nu vor avea alt scop decît să slujească pe rege şi pe cardinal, care

este unul din cele mai glorioase genii pe care le-a dat Franța. Acum, tinere, ține seama de cele ce ți-am spus și dacă ai, fie din familie, fie de pe la cunoștințe, fie chiar ca pornire, vreo dușmănie împotriva cardinalului, așa cum vedem că izbucnește la gentilomii noștri, ia-ți mai bine rămas bun și să ne despărțim. Te voi ajuta de cîte ori mi-o vei cere, dar fără să rămîi alături de mine. Nădăjduiesc, totuși, că sinceritatea mea îmi va atrage prietenia dumitale, căci pînă acum ești singurul tînăr căruia i-am vorbit așa cum îți vorbesc.

Tréville își spunea în sinea lui: „Dacă pe puiul ăsta de vulpe mi l-a trimis chiar cardinalul, fără îndoială că, știind cît îl urăsc, trebuie să-i fi spus iscoadei că cel mai bun mijloc pentru a-mi intra pe sub piele e să mi-l ponegrească în tot felul; și atunci, cu toate împotrivirile mele, vicleanul cumătru o să-mi răspundă că nu poate suferi pe eminența sa".

Lucrurile se petrecură însă cu totul altfel decît se așteptase Tréville. D'Artagnan răspunse în chipul cel mai firesc:

— Domnule, am sosit la Paris cu aceleași gînduri. Tatăl meu mi-a spus răspicat să nu rabd nimic de la nimeni, afară doar de la rege, de la cardinal și de la dumneavoastră, adică de la cei dintîi trei bărbați ai Franței...

După cum se vede, d'Artagnan îl adăugase pe domnul de Tréville celorlalți doi, socotind că acest lucru n-ar fi avut cum să-i strice.

— ...Am deci cea mai deosebită venerație pentru domnul cardinal și cel mai adînc respect pentru faptele sale — urmă el. Cu atît mai bine, domnule, dacă-mi vorbiți, după cum spuneți, cu sinceritate, căci atunci îmi veți face cinstea de a prețui cum se cuvine această asemănare de gusturi; dimpotrivă, dacă ați fi avut o oarecare neîncredere, foarte firească de altminteri, simt că, spunînd adevărul, mă nimicesc eu singur; dar, fie ce-o fi, poate că tot nu voi pierde prețuirea dumneavoastră, și la această prețuire țin mai mult ca la orice pe lume.

Domnul de Tréville rămase din cale afară de uimit. Atîta pătrundere, atîta sinceritate îi stîrneau admirația, fără a-i îndepărta totuși pe deplin bănuielile. Cu cît acest tînăr se dovedea a fi superior celorlalți tineri, cu atît ar fi fost mai de temut dacă s-ar fi întîmplat să se înșele asupra lui. Totuși strînse mîna lui d'Artagnan, zicîndu-i:

— Eşti un tînăr cinstit, dar în clipa de faţă nu pot face pentru dumneata mai mult decît ţi-am spus adineauri. Palatul meu îţi va fi totdeauna deschis. Mai tîrziu, cînd vei putea cere să mă vezi la orice oră, folosind orice prilej prielnic, vei obţine, cred, ceea ce doreşti.

— Aşadar, domnule — întări d'Artagnan — mă veţi aştepta pînă să ajung demn de cererea mea. Ei bine, fiţi liniştit — adăugă el, cu familiaritatea caracteristică gasconilor — nu veţi avea prea mult de aşteptat.

Şi, vrînd să se retragă, salută ca şi cînd tot ce ar mai fi putut urma îl privea numai pe el.

Aşteaptă puţin — îl opri domnul de Tréville — ţi-am făgăduit o scrisoare pentru directorul Academiei. Eşti atît de mîndru, încît te codeşti să primeşti, tinere gentilom ?

— Nu, domnule — răspunse d'Artagnan — şi vă încredinţez că această scrisoare nu va avea soarta celeilalte. O voi păstra atît de strașnic, încît va ajunge fără doar şi poate unde trebuie, v-o jur ! Şi vai de acela care s-ar încumeta să mi-o ia !

Domnul de Tréville surîse la auzul acestor ifose şi, lăsîndu-l pe tînărul său compatriot lîngă fereastra unde se aflau şi unde stătuseră de vorbă, se duse şi se aşeză la o masă, ca să scrie scrisoarea făgăduită. În vremea asta, d'Artagnan, care n-avea ceva mai bun de făcut, începu a bate în geam tactul unui marş, cu ochii după muşchetarii care, plecînd încolonaţi, rînduri-rînduri, se făceau nevăzuţi după colţul străzii.

Cînd sfîrşi de scris scrisoarea, domnul de Tréville îi puse sigiliul şi, ridicîndu-se de pe scaun, se apropie de d'Artagnan ca să i-o dea, dar, chiar în clipa în care d'Artagnan întindea mîna, domnul de Tréville rămase uluit văzîndu-l pe ocrotitul său tresărind, schimbînd feţe-feţe de mînie şi năpustindu-se afară din cabinet.

— Ah ! Mii de draci — urlă el — de data asta n-o să-mi mai scape !

— Cine să nu-ţi scape ? întrebă domnul de Tréville.

— El, hoţul ! răspunse grăbit d'Artagnan. Trădătorul !

Şi se făcu nevăzut.

— Curat nebun ! murmură domnul de Tréville. De n-ar fi cumva vreo şmecherie ca s-o şteargă, cînd a văzut că a dat greş.

UMĂRUL LUI ATHOS, EŞARFA LUI PORTHOS ŞI BATISTA LUI ARAMIS

Furios, d'Artagnan străbătuse anticamera din trei sărituri şi se repezise spre scară, cu gînd să coboare treptele cîte patru odată, cînd, din fuga mare, dădu orbeşte peste un muşchetar care tocmai ieşea de la domnul de Tréville pe o uşă dosnică şi pe care, izbindu-l cu fruntea în umăr, îl făcu să scoată un răcnet, sau mai bine zis un urlet.

— Iartă-mă, te rog — zvîrli d'Artagnan, gata s-o ia din nou la fugă — iartă-mă, sînt grăbit.

Dar abia coborîse prima treaptă, cînd o mînă de fier îl înşfăcă de eşarfă, pironindu-l pe loc.

— Şi dacă eşti grăbit — îi strigă muşchetarul, alb la faţă ca un linţoliu — atunci te izbeşti de mine? Îmi spui: „Iartă-mă", şi crezi că ajunge? Nu-i tocmai aşa, tinere. Nu cumva pentru că l-ai auzit pe domnul de Tréville vorbindu-ne azi puţin cam liber îţi închipui că întîiul venit poate să se poarte cu noi aşa cum ne-a vorbit el? Dezmeticeşte-te, tinere, dumneata nu eşti domnul de Tréville!

— Pe legea mea — răspunse d'Artagnan, dîndu-şi seama că era tocmai Athos, care, în urma îngrijirilor doctorului, se întorcea acasă — pe legea mea, n-am făcut-o dinadins, şi pentru că n-am făcut-o dinadins am spus: „Iartă-mă". Mi se pare că e destul. Dar îţi mai spun încă o dată, şi poate chiar e prea mult: sînt grăbit, pe cuvîntul meu, sînt foarte grăbit. Te rog, deci, dă-mi drumul şi lasă-mă să-mi văd de treabă.

— Domnule — urmă Athos, dîndu-i drumul — nu ştii ce-i buna-cuviinţă. Se vede că vii de departe.

D'Artagnan, care şi coborîse dintr-o dată trei sau patru trepte, se opri în loc.

— Ia mai las-o, domnule — îi curmă el vorba. Oricît de departe aş veni, nu dumneata o să-mi dai mie lecţii de bună-cuviinţă. Ca să ştii!

— Poate — zise Athos.

— Ah, dacă n-aş fi atît de grăbit — adăugă d'Artagnan — şi n-aş alerga după cineva...

— Ascultă, domnule grăbit, pe mine poți să mă găsești și fără să fugi, auzi ?

— Și unde, mă rog ?

— Lîngă mînăstirea Carmes-Deschaux.

— La ce oră ?

— La amiază.

— Bine, la amiază voi fi acolo.

— Nu mă face să aștept prea mult ; la douăsprezece și un sfert să știi că mă iau după dumneata și-ți retez urechile din fugă.

— Bine — îi strigă d'Artagnan — vom fi acolo la douăsprezece fără zece minute.

Și o luă iarăși la goană, de parcă l-ar fi apucat strechea, cu gîndul să-l ajungă pe necunoscut, al cărui pas molcom nu-l putuse duce prea departe. În poarta dinspre stradă, Porthos stătea de vorbă cu un soldat din gardă. Între ei era loc doar ca să treacă un om. Socotind că se poate strecura, d'Artagnan se repezi ca o săgeată printre ei, dar în socotelile lui nu ținuse seama de bătaia vîntului. Tocmai cînd era să treacă, o pală de vînt umflă pelerina lungă a lui Porthos și d'Artagnan se pomeni deodată ca sub o aripă. Porthos, desigur, ținea mortiș la această parte însemnată a îmbrăcămintii lui, căci, în loc să dea drumul pulpanei ce-o ținea cu mîna, o trase înspre el, astfel încît d'Artagnan se înfășură de la sine în catifea, printr-o mișcare de rotație, datorită împotrivirii încăpățînatului de Porthos.

Auzindu-l pe mușchetar cum suduie, și dînd să iasă de sub pelerina care-l orbea, d'Artagnan își căută drum printre falduri. Se temea mai ales să nu întîneze prospețimea minunatei eșarfe pe care o cunoaștem, cînd, deschizînd sfios ochii, se trezi cu nasul între umerii lui Porthos, adică tocmai lipit de eșarfă.

Vai și amar ! Întocmai celor mai multe lucruri de pe această lume, care-ți iau la început vederea, eșarfa era doar în față de aur, iar în spate din piele de bivol. Neputînd avea o eșarfă cu totul și cu totul de aur, Porthos, ca un adevărat viteaz ce era, se mulțumise s-o aibă doar pe jumătate ; e deci lesne de înțeles tîlcul guturaiului și nevoia grabnică a pelerinei.

— Pe toți dracii ! izbucni Porthos, silindu-se să scape de d'Artagnan, care i se zbătea în spate. Ai căpiat de dai buzna peste oameni ?

— Iartă-mă — îngînă d'Artagnan, ieşind de sub pelerina uriaşului — dar sînt foarte grăbit, alerg după cineva şi...

— Şi unde-ţi laşi ochii cînd alergi ? se răsti Porthos.

— Nicăieri — răspunse d'Artagnan, înţepat — nicăieri, ba mulţumită ochilor mei văd chiar unele lucruri pe care alţii nu le văd.

Fie că înţelesese sau nu ce voia să spună d'Artagnan, Porthos îşi ieşi din sărite :

— Dumneata, domnule, n-o să scapi de scărmăneală, dacă te tot vîri aşa în muşchetari. Ia seama !

— Scărmăneală, domnule ? se miră d'Artagnan. Cuvîntul e cam tare.

— O fi, dar se potriveşte cu omul obişnuit să-şi privească în faţă potrivnicii.

— La naiba ! Cred şi eu că dumneata nu întorci spatele potrivnicilor dumitale !

Şi, încîntat de pozna lui, tînărul se îndepărtă rîzînd în hohote.

Porthos spumega de mînie şi dădu să se repeadă după d'Artagnan.

— Mai tîrziu, mai tîrziu — îi strigă acesta — cînd n-o să mai porţi pelerina !

— Atunci la unu, îndărătul Luxemburgului.

— Foarte bine, la unu — răspunse d'Artagnan, cotind după colţul străzii.

Dar nici pe strada pe care o străbătuse, nici pe cea care i se desfăşura acum înaintea ochilor nu zări pe nimeni. Oricît de încet ar fi mers necunoscutul, de bună seamă tot ajunsese departe, sau poate că intrase în vreo casă. D'Artagnan îi întrebă pe toţi trecătorii care-i ieşiră în cale dacă nu cumva îl văzuseră, apoi coborî pînă la ponton, o apucă în sus, pe strada Senei şi pe strada Crucii Roşii, dar zadarnic : necunoscutul parcă intrase în pămînt. Totuşi, alergătura i-a fost de mare folos, căci cu cît sudoarea îi scălda mai tare fruntea, cu atît inima i se răcorea.

Începu atunci să cugete asupra întîmplărilor petrecute : erau multe şi nefericite ; ceasornicul arăta numai unsprezece, şi în dimineaţa aceea avusese vreme să-şi atragă reaua-voinţă a domnului de Tréville, care, fără îndoială, trebuie să fi găsit foarte puţin cuviincios felul acela de a fi părăsit. Îi căzuseră apoi pe cap două dueluri cu doi dintre bărbaţii în stare să ucidă fiecare

cîte trei d'Artagnan ; amîndoi erau muşchetari, adică fiinţe dintre acelea pe care el le preţuia atît de mult, încît le aşeza în mintea şi în inima lui mai presus decît pe toţi ceilalţi muritori.

Cumplită împrejurare ! Fiind încredinţat că va fi ucis de Athos, se înţelege de la sine că Porthos nu-l mai îngrijora prea mult. Totuşi, deoarece speranţa e cea din urmă scînteie care se stinge în orice inimă, începu din nou să spere că ar putea supravieţui acestor două dueluri — cu răni groaznice, bineînţeles ; pentru cazul cînd ar fi supravieţuit, îşi făcu sieşi următoarele dojeni : „Mă port ca un bezmetic şi ca un mojic ! Viteazul şi nefericitul de Athos era rănit tocmai la umărul de care m-am izbit cu capul, ca un berbec. Singurul lucru care mă uimeşte e că nu m-a căsăpit de loc ; ar fi avut tot dreptul : durerea pe care i-am pricinuit-o trebuie să fi fost îngrozitoare. Cît priveşte pe Porthos, ah, cît priveşte pe Porthos, pe legea mea, e ceva mai hazliu !" Şi, fără să vrea, tînărul începu să rîdă, privind totuşi în jur spre a-şi da seama dacă nu cumva rîsul lui de unul singur, şi din senin pentru cei care-l vedeau rîzînd astfel, n-ar fi putut jigni vreun trecător. „...Cît priveşte pe Porthos, păţania e mult mai hazlie, dar asta nu înseamnă că nu sînt un mare zăbăuc. Se poate să dai aşa, orbeşte, peste oameni ? Şi să te bagi sub hainele lor, ca să vezi ce au şi ce n-au prin partea locului ? Fără doar şi poate că m-ar fi iertat dacă nu m-aş fi apucat să-i pomenesc de afurisita aia de eşarfă, în vorbe cu perdea, e drept, dar cu ce perdea subţire ! Ah, gascon afurisit ce sînt, mi-ar arde de trăsnăi şi-n somn ! Hai, dragă d'Artagnan — urmă el, vorbindu-şi cu toată blîndeţea ce credea că i se cuvine — dacă se întîmplă să scapi teafăr, ceea ce nu pot să-mi închipui, va trebui să te porţi în viitor cît mai cuviincios. De azi înainte va trebui să fii admirat, să fii dat drept pildă. A fi curtenitor şi cuviincios nu înseamnă a fi mişel. Uită-te la Aramis : Aramis e duioşia, e farmecul întruchipat ! A îndrăznit oare cineva, vreodată, să spună că Aramis e un mişel ? Nu, fără îndoială că nu ! Ei bine, pe viitor eu vreau să-i urmez pilda în toate ! Ah, dar uite-l colo !"

Tot mergînd şi vorbind de unul singur, ajunsese la cîţiva paşi de palatul d'Aiguillon ; în faţa acestui palat, d'Artagnan îl zărise pe Aramis pălăvrăgind voios cu trei gentilomi din garda regelui. La rîndul lui, şi Aramis îl zărise pe d'Artagnan ; dar cum nu uita că în aceeaşi dimineaţă domnul de Tréville îşi ieşise din fire chiar în faţa acestui tînăr, şi cum un martor al

mustrărilor primite nu putea să-i facă plăcere, Aramis se prefăcu a nu-l vedea. D'Artagnan, dimpotrivă, credincios năzuințelor lui de împăcare și de curtenie, se apropie de cei patru tineri cu un salut adînc, însoțit de cel mai fermecător zîmbet. Aramis înclină ușor capul, dar fără să zîmbească. De altminteri, toți patru își curmară îndată convorbirea.

D'Artagnan nu era atît de neghiob încît să nu bage de seamă că n-avea ce căuta acolo ; dar nefiind încă deprins cu obiceiurile societății înalte, nu știa cum să iasă pe nesimțite dintr-o împrejurare neplăcută ca aceea în care se află cineva atunci cînd se amestecă printre oameni pe care abia îi cunoaște și într-o convorbire care nu-l privește. Chibzuia deci în sinea lui cum să facă pentru a se retrage în chipul cel mai firesc cu putință, cînd văzu deodată că Aramis lăsase să-i cadă batista și că, fără îndoială, pusese din nebăgare de seamă piciorul pe deasupra ; socotind că sosise clipa să-și îndrepte stîngăciile, se aplecă și, cu aerul cel mai curtenitor de care era în stare, trase batista de sub piciorul mușchetarului, în ciuda sforțărilor pe care acesta le făcea ca să nu-i dea drumul ; apoi, înmînîndu-i-o, îi spuse :

— Iată, domnule, o batistă pe care sînt sigur că v-ar părea rău s-o pierdeți.

Batista era într-adevăr toată numai broderii fine și avea într-un colț o coroană cu blazon. Aramis roși pînă în vîrful urechilor și mai mult smulse decît luă batista din mîinile gasconului.

— Ah ! Ah ! se repezi unul din ceilalți. O să mai spui și acum, tăcutule Aramis, că nu te ai bine cu doamna de Bois-Tracy, cînd această fermecătoare doamnă are bunătatea să-ți împrumute batistele ei ?

Aramis îi aruncă lui d'Artagnan una din acele priviri care dau cuiva să înțeleagă că și-a făcut un dușman de moarte ; apoi, cu căutătura lui mieroasă, răspunse :

— Vă înșelați, domnilor, batista nu-i a mea și nu știu pentru ce domnul a găsit cu cale să mi-o dea mie, mai curînd decît unuia dintre dumneavoastră : ca dovadă, iată — batista mea e la mine în buzunar.

Spunînd aceste cuvinte, își scoase propria-i batistă, de asemenea foarte elegantă, din cea mai fină pînză de in — deși pînza de in era scumpă în acea vreme — dar fără broderii și fără blazon, ci împodobită doar cu inițialele stăpînului ei.

De data asta d'Artagnan nu mai scoase nici un cuvînt. Își dădea seama că făcuse altă boroboață. Prietenii lui Aramis nu se lăsară însă convinși de tăgada lui, și unul dintre ei îi spuse tînărului mușchetar, silindu-se să se arate cît mai serios :

— Dacă ar fi așa cum spui tu, m-aș vedea nevoit, dragul meu Aramis, să ți-o cer, căci, după cum știi, Bois-Tracy e unul din prietenii mei apropiați și nu vreau ca cineva să facă pe grozavul cu lucruri de-ale soției lui.

— N-o ceri cum se cuvine — îi răspunse Aramis — și deși recunosc temeiul de netăgăduit al cererii tale, totuși m-aș împotrivi din pricina felului în care ai făcut-o.

— De fapt — încercă să spună sfios d'Artagnan — eu n-am văzut batista căzînd din buzunarul domnului Aramis ; domnia sa ținea doar piciorul pe deasupra — atîta tot — și atunci m-am gîndit că dacă-și ține piciorul pe ea, batista e a lui.

— Și te-ai înșelat, domnul meu — răspunse Aramis, nepăsător la încercările lui d'Artagnan de a-și îndrepta greșeala. Apoi adăugă, întorcîndu-se către osteanul din gardă care spusese că e prietenul lui Bois-Tracy : De altminteri, mă gîndesc, scumpe prieten al lui de Bois-Tracy, că și eu îi sînt prieten tot atît de apropiat cum îi poți fi și tu, așa că, la urma urmelor, batista ar fi putut să cadă tot atît de bine din buzunarul tău, ca și dintr-al meu.

— Nu, pe cinstea mea ! se împotrivi osteanul din garda maiestății sale.

— Tu o să juri pe cinstea ta, iar eu îmi voi da cuvîntul, și atunci, firește, unul din noi doi trebuie să mintă. Haide mai bine, Montaran, să luăm fiecare cîte o jumătate.

— Din batistă ?

— Da.

— Minunat ! strigară ceilalți doi osteni din gardă. Judecata regelui Solomon ! Hotărît lucru, Aramis, ești o comoară de înțelepciune.

Tinerii izbucniră în rîs și, cum e lesne de închipuit, întîmplarea n-a avut alte urmări. După cîteva clipe, convorbirea încetă, și după ce-și strînseră călduros mîna, tustrei oștenii se despărțiră de mușchetar ; cei dintîi își văzură de drumul lor, și Aramis de al lui.

„Iată clipa nimerită ca să fac pace cu acest om de lume" — își zise d'Artagnan care, spre sfîrșitul convorbirii, se ținuse puțin mai la o parte ; sub îndemnul acestui frumos simțămînt,

vru să se apropie de Aramis, care se îndepărta fără să-l mai ia în seamă.

— Domnul meu — începu el — sper că mă vei ierta.

— Ah, domnule — i-o reteză Aramis — îngăduie-mi să-ţi spun că nu te-ai purtat adineauri aşa cum trebuie să se poarte un om de lume.

— Cum, domnule — se răsti d'Artagnan — îţi închipui că...

— Îmi închipui, domnule, că nu eşti atît de prost şi că, deşi abia ai sosit din Gasconia, ştii totuşi că nimeni nu calcă aşa, nitam-nisam, peste o batistă. Ce naiba ! Caldarîmul Parisului nu e din pînză de batiste !

— Domnule, cred că greşeşti încercînd să mă umileşti — răspunse d'Artagnan, a cărui fire certăreaţă o şi luase înaintea hotărîrilor sale paşnice. E adevărat că sînt din Gasconia şi, fiindcă o ştii, nu mai e nevoie să-ţi spun că gasconii nu sînt prea răbdători ; dacă şi-au cerut o dată iertare, fie chiar pentru o nerozie, ei rămîn încredinţaţi că au făcut mai mult de jumătate din ce trebuiau să facă.

— Domnule, eu îţi spun toate astea — răspunse Aramis — nu ca să-ţi caut gîlceavă. Slavă Domnului, nu sînt un spadasin şi, nefiind muşchetar decît în chip trecător, nu mă bat decît cînd mă văd nevoit, şi totdeauna în silă. Dar de data asta e mult mai grav, căci din pricina dumitale a fost atinsă cinstea unei doamne.

— Vrei să zici din pricina noastră ! i-o tăie d'Artagnan.

— De ce ai avut stîngăcia să-mi înapoiezi batista ?

— De ce ai avut stîngăcia s-o laşi să cadă ?

— Am spus şi mai spun, domnule : batista n-a căzut din buzunarul meu.

— Atunci ai minţit de două ori, domnule, fiindcă eu am văzut-o cînd a căzut, am văzut-o cu ochii mei.

— Aşa ? O iei pe tonul ăsta, domnule gascon ? Ei bine ! Las' că te învăţ eu cum să te porţi !

— Şi eu o să te trimit înapoi la liturghia dumitale, domnule popă ! Scoate, te rog, spada din teacă, acum, pe loc.

— Nu, drăguţule, nu aici ! Nu vezi că sîntem în faţa palatului d'Aiguillon, care geme de oamenii cardinalului ? Cine-mi spune că nu te-a împuternicit chiar eminenţa sa să-i aduci capul meu ? Şi eu ţin grozav de mult la capul meu, care mi se pare că-mi vine destul de bine pe umeri. De aceea nu mă dau în lă-

turi să te ucid, dar, fii pe pace, vreau să te ucid frumuşel, într-un loc închis şi acoperit, unde să nu te poţi grozăvi cu moartea dumitale.

— N-am nimic împotrivă, dar nu te încrede prea mult... şi adu cu dumneata şi batista, fie că-i a dumitale sau nu : o să ai poate prilejul s-o foloseşti.

— Domnul este gascon ? întrebă Aramis.

— Da, dar sper că domnul nu amînă o întîlnire din prea mare prevedere.

— Prevederea, domnule, este o virtute destul de fără rost pentru muşchetari, ştiu şi eu asta, în schimb slujitorii bisericii nu se pot lipsi de ea, şi deoarece nu-s muşchetar decît în chip trecător, ţin să rămîn prevăzător. La ora două voi avea cinstea să te aştept în palatul domnului de Tréville. Acolo îţi voi arăta locurile cele mai nimerite.

Cei doi tineri se salutară, apoi Aramis se depărtă, apucînd în sus pe strada care ducea la Luxemburg, în vreme ce d'Artagnan, văzînd că e destul de tîrziu, se îndreptă spre Carmes-Deschaux, spunîndu-şi în sine : „Hotărît lucru, nu mai pot da înapoi, dar dacă o fi să mă omoare, măcar mă omoară un muşchetar".

Capitolul V

MUŞCHETARII REGELUI ŞI GĂRZILE DOMNULUI CARDINAL

D'Artagnan nu cunoştea pe nimeni la Paris. Se duse deci la întîlnirea cu Athos fără să-şi fi luat vreun martor, hotărît să se mulţumească doar cu acei pe care îi va fi ales adversarul. De altminteri, îşi pusese în gînd să ceară viteazului muşchetar iertăciunea cuvenită, fără a arăta însă slăbiciune, căci se temea ca duelul să nu aibă urmările neplăcute pe care le au de obicei întîlnirile de felul acestora, cînd un bărbat tînăr şi voinic se bate cu un adversar rănit şi sleit de puteri ; învins, du-

bleazã fără voie izbînda potrivnicului ; învingător, se vede învinuit de nelegiuire şi îndrăzneală ieftină.

De altfel, sau noi n-am înfăţişat bine caracterul vînătorului nostru de isprăvi năzdrăvane, sau cititorul a trebuit să-şi dea pînă acum seama că d'Artagnan nu era un om oarecare. De aceea, deşi îşi spunea mereu că îl pîndeşte moartea, nu putea totuşi primi să moară fără să crîcnească, aşa cum ar fi făcut un altul mai puţin cutezător şi mai puţin cumpătat. Cugetînd asupra diferitelor firi ale celor cu care urma să se bată, începu să vadă mai limpede înaintea lui. Nădăjduia ca prin cuvintele de iertare, dinainte pregătite, să cîştige prietenia lui Athos, a cărui ţinută de mare nobil şi a cărui înfăţişare simplă îi plăceau nespus de mult. Se mai mîngîia cu gîndul că lui Porthos îi va fi teamă, în urma păţaniei cu eşarfa, ca nu cumva, dacă d'Artagnan n-ar fi fost omorît pe loc, să înceapă a povesti tuturor o descoperire care, spusă cu duhul cuvenit, l-ar fi făcut de rîs. Iar în privinţa şmecherului de Aramis, nu prea avea de ce să-i fie teamă : chiar dacă ar fi ajuns să dea piept cu el, îşi lua sarcina să-i facă de petrecanie sau, cel puţin, nimerindu-l în obraz cu una din loviturile pe care Cezar le recomanda împotriva soldaţilor lui Pompei, să-i pocească pe vecie chipul cu care se fălea atîta.

Apoi, mai era în d'Artagnan acel substrat neclintit de dîrzenie pe care i-l sădiseră în inimă sfaturile tatălui său, sfaturi al căror cuprins era : „Nu răbda de la nimeni nimic, afară doar de la rege, de la cardinal şi de la domnul de Tréville". Astfel fiind, se trezi mai mult zburînd decît mergînd spre mînăstirea Carmeliţilor-desculţi, sau Carmes-Deschaux, cum i se spunea pe vremea aceea ; aceasta era un soi de clădire fără ferestre, împresurată de plaiuri sterpe — o filială a lui Pré-aux-Clercs [1] — care slujea îndeobşte ca loc de întîlnire celor ce n-aveau vreme de pierdut.

Cînd d'Artagnan ajunse în faţa micului loc viran de la poalele mînăstirii, Athos aştepta doar de cinci minute, iar orologiul vestea miezul zilei. Era deci punctual ca Samariteanca şi nici cel mai chiţibuşar judecător în materie de dueluri n-ar fi găsit nimic de spus.

[1] Cîmp situat la marginea Parisului, renumit loc de dueluri, în secolele XVI—XVII.

Athos, care suferea cumplit de pe urma loviturii, deşi rana îi fusese proaspăt oblojită de chirurgul domnului de Tréville, şedea pe o piatră şi îşi aştepta liniştit potrivnicul, cu acea ţinută demnă care nu-l părăsea niciodată. Cînd îl văzu pe d'Artagnan, se ridică şi făcu, plin de cuviinţă, cîţiva paşi în întîmpinarea lui. La rîndul său, acesta din urmă se îndreptă spre el ţinîndu-şi pălăria în mînă atît de jos, încît pana i se tîra de pămînt.

— Domnule — zise Athos — am încunoştinţat pe doi din prietenii mei, care-mi vor sluji de martori, dar aceşti doi prieteni n-au sosit încă. Mă miră că sînt în întîrziere, nu-i obiceiul lor.

— Eu n-am martori, domnule — răspunse d'Artagnan — abia am sosit ieri la Paris şi nu cunosc încă pe nimeni, afară de domnul de Tréville, căruia tatăl meu m-a recomandat, căci are cinstea de a se măsura oarecum printre prietenii lui.

Athos rămase o clipă pe gînduri.

— Nu cunoşti decît pe domnul de Tréville ? întrebă el.

— Da, domnule, nu-l cunosc decît pe el.

— Atunci — urmă Athos, jumătate pentru el, jumătate pentru d'Artagnan — atunci, dacă te omor, aş fi un fel de mîncător de copii !

— Nu chiar aşa — răspunse d'Artagnan, cu un salut ce nu era lipsit de demnitate — nu chiar aşa, căci îmi faceţi cinstea de a vă bate cu mine avînd o rană care cred că vă supără destul.

— Mă supără chiar rău de tot şi, pe cuvîntul meu, îţi mărturisesc că m-ai lovit al dracului, dar mă voi sluji de mîna stîngă, aşa cum obişnuiesc în asemenea împrejurări. Să nu crezi că-ţi fac o favoare : mînuiesc spada destul de bine şi cu o mînă şi cu alta, şi n-o să-ţi vină tocmai uşor — un stîngaci îşi încurcă adversarii care n-au prins încă de veste. Îmi pare rău că nu ţi-am spus-o mai din vreme, ca să ştii.

— Sînteţi atît de curtenitor, domnul meu, încît vă sînt cum nu se poate mai recunoscător — spuse d'Artagnan, înclinîndu-se iarăşi.

— Iar eu mă simt copleşit — răspunse Athos, pe un ton plin de noblеţe. Să vorbim deci despre altceva, afară doar dacă asta te-ar supăra. Ah, fir-ar să fie, că rău m-ai lovit ! Simt cum mă arde umărul.

— Dacă mi-aţi da voie... — începu d'Artagnan sfios.

— Ce anume ?

— Am un balsam pentru răni, un balsam pe care mi l-a dat mama şi pe care l-am încercat pe pielea mea.

— Aşa ?

— Chiar aşa ! Sînt sigur că în mai puţin de trei zile balsamul meu v-ar vindeca şi, peste trei zile, cînd veţi fi vindecat, va fi pentru mine, domnule, o mare cinste să stau la dispoziţia dumneavoastră.

D'Artagnan rosti aceste cuvinte cu o simplitate care făcea cinste bunei sale creşteri, fără să aducă nici o ştirbire curajului său.

— Mii de draci, domnule — zise Athos — iată o propunere care-mi place ! Asta nu înseamnă că o primesc, dar se simte de la o leghe că vine de la un gentilom. Aşa vorbeau şi se purtau vitejii din timpul lui Carol cel Mare, pe care orice cavaler ar trebui să-i ia drept pildă. Din nefericire, nu mai trăim vremurile marelui împărat. Trăim în timpul domnului cardinal, aşa că, oricît am vrea noi să ne păstrăm taina, în cele trei zile se va afla că trebuie să ne batem şi ni se vor pune beţe în roate. Dar de ce n-or mai fi venind odată haimanalele alea ?

— Dacă sînteţi grăbit, domnule — îi spuse d'Artagnan lui Athos cu aceeaşi simplitate cu care-i propusese să amîne duelul peste trei zile — dacă sînteţi grăbit şi dacă doriţi să mă trimiteţi mai iute pe lumea cealaltă, vă rog, nu vă sfiiţi.

— Iată alt cuvînt care-mi place — mărturisi Athos, încuviinţînd graţios din cap — şi care nu vine de la un om fără minte, ci, fără îndoială, de la un om curajos. Domnule, îmi plac bărbaţii de felul dumitale şi-mi dau seama că dacă nu ne vom ucide unul pe altul, îmi va face o deosebită plăcere să stau mai tîrziu de vorbă cu dumneata. Să-i aşteptăm pe aceşti domni, te rog, am destulă vreme, şi va fi mai nimerit. Uite ! Mi se pare că văd pe unul din ei.

Într-adevăr, la capătul străzii Vaugirard se ivise uriaşa făptură a lui Porthos.

— Cum — se miră d'Artagnan — întîiul dumitale martor este domnul Porthos ?

— Da. Ai ceva împotrivă ?

— Nu, de loc.

— Iată şi pe cel de al doilea.

Întorcîndu-se spre partea unde arăta Athos, d'Artagnan îl recunoscu pe Aramis.

— Cum — zise el și mai uimit decît întîia oară — cel de al doilea martor al dumitale e domnul Aramis ?

— Chiar așa ! Nu știai că nimeni nu ne vede pe unul fără celălalt și că printre mușchetari, printre ostași, la curte și în oraș ni se spune : Athos, Porthos și Aramis sau cei trei nedespărțiți ? Dar dumneata vii tocmai de la Dax, sau de la Pau, așa că...

— De la Tarbes — îl îndreptă d'Artagnan.

— ...Ți-e îngăduit să nu cunoști acest amănunt — urmă Athos.

— Pe legea mea — răspunse d'Artagnan — numele vă șade bine, domnilor, și dacă pățania mea va stîrni gălăgie, ea va dovedi cel puțin că prietenia dumneavoastră nu se bizuie pe contraste.

În vremea asta, Porthos se apropiase și-i făcuse un semn de salut lui Athos ; întorcîndu-se apoi spre d'Artagnan, rămăsese foarte mirat.

În treacăt fie zis, Porthos își schimbase eșarfa și nu mai purta pelerină.

— Ei poftim — exclamă el — ce înseamnă asta ?

— Domnul este cel cu care mă bat — răspunse Athos, arătîndu-l pe d'Artagnan cu mîna și salutînd tot astfel.

— Și eu tot cu el mă bat — adăugă Porthos.

— Dar abia la ora unu — lămuri d'Artagnan.

— Și eu tot cu domnul mă bat — spuse și Aramis apropiindu-se de el.

— Da, dar abia la ora două — se amestecă d'Artagnan, cu același glas liniștit.

— Și pentru că veni vorba, de ce te bați, Athos ? întrebă Aramis.

— Pe legea mea, nu prea știu nici eu... m-a lovit la umăr, dar tu, Porthos ?

— Pe legea mea dacă știu ; mă bat pentru ca să mă bat — răspunse Porthos roșind.

Athos, căruia nu-i scăpa nimic, văzu fluturînd un zîmbet pe buzele gasconului.

— Am avut o neînțelegere în privința îmbrăcămintii — zise tînărul.

— Și tu, Aramis ? întrebă Athos.

— Eu mă bat pentru o chestiune de teologie — răspunse Aramis, făcîndu-i totodată semn lui d'Artagnan că-l roagă să nu dea în vileag adevărata pricină a duelului lor.

Athos văzu fluturînd alt zîmbet pe buzele lui d'Artagnan.

— Adevărat? întrebă Athos.

— Da, o teză din sfîntul Augustin, asupra căruia nu sîntem de aceeaşi părere — zise gasconul.

— Hotărît lucru — mormăi Athos — e om de duh.

— Şi acum, fiindcă v-aţi strîns toţi laolaltă — începu d'Artagnan — îngăduiţi-mi, domnilor, să vă cer mai întîi iertare.

La auzul cuvîntului „iertare", un nor trecu pe fruntea lui Athos, un surîs semeţ jucă pe buzele lui Porthos şi un semn de împotrivire fu răspunsul lui Aramis.

— Nu mă înţelegeţi, domnilor! urmă d'Artagnan, ridicîndu-şi capul luminat în clipa aceea de soarele ce-i aurea trăsăturile fine şi îndrăzneţe. Vă cer iertare pentru cazul cînd s-ar întîmpla să nu-mi pot plăti datoria faţă de toţi trei, căci domnul Athos are dreptul să mă ucidă cel dintîi, ceea ce răpeşte din valoarea politeţei dumitale, domnule Porthos, şi ceea ce-o face aproape egală cu zero pe-a dumitale, domnule Aramis. De aceea, domnilor, vă cer încă o dată iertare, dar numai pentru asta, şi acum, în gardă!

Rostind aceste cuvinte, d'Artagnan îşi trase spada cu cel mai cavaleresc gest cu putinţă. I se urcase sîngele la cap şi în clipa aceea ar fi tras spada din teacă împotriva tuturor muşchetarilor regatului, aşa cum o făcea împotriva lui Athos, Porthos şi Aramis.

Era douăsprezece şi un sfert, soarele strălucea la zenit, şi locul ales pentru a fi teatru de luptă se găsea în plină arşiţă.

— E foarte cald — zise Athos, trăgînd la rîndul lui spada din teacă — dar nu pot să-mi scot haina, căci am simţit adineauri cum îmi sîngerează rana şi mi-ar fi teamă să nu-mi stingherească adversarul, arătîndu-i sînge străin de tăişul spadei lui.

— E adevărat, domnule — răspunse d'Artagnan — dar fie că e sau nu străin de tăişul spadei mele, vă încredinţez că-mi pare rău să văd sîngele unui gentilom atît de viteaz; mă voi bate deci şi eu în haină, ca şi dumneata.

— Haide, haide — se amestecă Porthos — ajunge cu atîtea temenele, gîndiţi-vă că ne aşteptăm şi noi rîndul.

— Vorbește în numele dumitale, Porthos, de cîte ori vrei să spui asemenea necuviințe — îi curmă vorba Aramis. În ceea ce mă privește, găsesc că toate cîte și le spun acești domni sînt potrivit spuse și demne de doi gentilomi.

— Poți începe cînd vrei, domnule — zise Athos, punîndu-se în gardă.

— Așteptam ordinele dumitale — îi răspunse d'Artagnan, încrucișînd spada.

Dar cele două spade abia zăngăniseră la prima lor atingere, cînd o patrulă din gărzile eminenței sale, comandată de domnul de Jussac, se ivi de după colțul mînăstirii.

— Garda cardinalului ! strigară dintr-o dată Porthos și Aramis. Spada în teacă, domnilor, spada în teacă !

Era însă prea tîrziu : cei doi luptători fuseseră văzuți într-o poziție care nu lăsa nici o îndoială asupra gîndului lor.

— Opriți ! strigă Jussac, înaintînd și făcînd semn oamenilor lui să-l urmeze. Opriți ! Ce facem oare aici, mușchetari, ne batem ? Și cu edictele cum rămîne ?

— Sînteți prea mărinimoși, domnii mei — răspunse Athos înciudat, căci Jussac era unul din cei care se năpustiseră asupra lor cu două seri înainte. Dac-am fi în locul dumneavoastră, vă încredințez că noi nu ne-am amesteca. Lăsați-ne deci în pace și veți lua parte la o petrecere fără nici o osteneală.

— Domnilor — urmă Jussac — cu mare părere de rău trebuie să vă declar că acest lucru nu e cu putință. Datoria înainte de toate ! Vă rog, deci, băgați spadele în teacă și urmați-ne.

— Domnule — zise Aramis, maimuțărindu-l pe Jussac — cu cea mai mare plăcere am da ascultare binevoitoarei dumitale invitații, dacă asta ar atîrna numai de noi, dar e cu neputință, căci nu ne dă voie domnul de Tréville. Vedeți-vă de drum, e tot ce aveți mai bun de făcut.

Simțind zeflemeaua, Jussac își ieși din sărite.

— Dacă nu vă supuneți, vă vom lua pe sus !

— Ei sînt cinci — spuse Athos în șoaptă — iar noi sîntem doar trei ; vom fi iarăși bătuți și va trebui să murim aici ; să știți că eu nu mă mai arăt învins în fața căpitanului.

Într-o clipă, Athos, Porthos și Aramis se apropiară unul de celălalt, în vreme ce Jussac își alinia soldații.

Acea singură clipă îi ajunse lui d'Artagnan ca să ia o hotărîre. Era una din acele întîmplări de care atîrnă viaţa unui om ; trebuia să aleagă între rege şi cardinal, şi, odată alegerea făcută, trebuia să meargă înainte. A se bate însemna a călca legea, însemna a-şi pune viaţa lui în primejdie, însemna a şi-l face dintr-o dată duşman pe un ministru mai puternic decît însuşi regele — iată ce întrezări tînărul ; totuşi, s-o spunem spre lauda lui, nu şovăi nici o singură clipă. Întorcîndu-se spre Athos şi prietenii lui, le şopti :

— Domnilor, îngăduiţi-mi să îndrept ceva în cuvintele dumneavoastră. Aţi spus adineauri că nu sînteţi decît trei, mie mi se pare însă că sîntem patru.

— Dar dumneata nu eşti de-ai noştri — răspunse Porthos.

— E adevărat — stărui d'Artagnan — nu am haina, dar am sufletul dumneavoastră; inima mea e de muşchetar, aşa simt eu, domnule, şi ăsta-i un imbold pentru mine.

— Dă-te la o parte, tinere ! îi strigă Jussac lui d'Artagnan. După gesturi şi căutătură, îi înţelesese gîndul. Poţi să te retragi, îţi dau voie. Scapă-ţi pielea. Haide, mai repede !

D'Artagnan nu se mişcă din loc.

— Hotărît lucru, eşti un băiat de inimă — şopti Athos, strîngînd mîna tînărului.

— Haide, haide, hotărîţi-vă odată ! se răsti Jussac.

— Trebuie să facem într-un fel — şoptiră Porthos şi Aramis.

— Domnul e plin de mărinimie — rosti Athos.

Toţi trei se gîndeau însă la tinereţea lui d'Artagnan şi la lipsa lui de experienţă.

— N-am fi decît trei, dintre care unul rănit, plus un copil — socoti Athos — şi se va spune totuşi că am fost patru bărbaţi.

— Dar şi să dăm îndărăt ! adăugă Porthos.

— Cam greu — încuviinţă Athos.

D'Artagnan le pricepu nehotărîrea.

— Domnilor, puneţi-mă la încercare şi vă jur pe cinstea mea că nu plec de aici dacă sîntem învinşi !

— Cum te numeşti, viteazule ? întrebă Athos.

— D'Artagnan, domnule.

— Ei bine ! Athos, Porthos, Aramis şi d'Artagnan, înainte! strigă Athos.

— Ce faceţi, domnilor ? Nu vă hotărîţi oare să vă hotărîţi ? strigă a treia oară Jussac.

— S-a făcut, domnule — zise Athos.

— Şi ce hotărîre aţi luat ? întrebă Jussac.

— Vom avea cinstea să şarjăm — răspunse Aramis, scoţîndu-şi pălăria cu o mînă şi spada cu cealaltă.

— Va să zică vă împotriviţi ! răcni Jussac.

— Mii de draci ! Asta vă miră ? strigă şi Porthos.

Cei nouă luptători se năpustiră unii asupra celorlalţi cu o furie care nu înlătura însă oarecare metodă.

Athos îl luă în primire pe un tip numit Cahusac, favoritul cardinalului ; Porthos, pe unul Biscarat, iar Aramis se văzu în faţa a doi adversari. Cît priveşte pe d'Artagnan, se trezi luptînd cu însuşi Jussac.

Inima tînărului gascon bătea de parcă ar fi vrut să-i iasă din piept, nu de frică, ferească sfîntul, căci nu-i era cîtuşi de puţin frică, ci din dorinţa de a fi la înălţimea celorlalţi ; se bătea ca un tigru înfuriat, învîrtindu-se de zece ori în jurul adversarului, schimbîndu-şi de douăzeci de ori poziţia şi locul. Jussac era — cum se spunea pe atunci — îndrăgostit de spadă şi o mînuise adesea, totuşi îi venea grozav de greu să se apere împotriva unui adversar care, uşor şi săltăreţ, se îndepărta în fiece clipă de la regulile obişnuite, atacînd din toate părţile şi ferindu-se totodată, ca unul ce păstrează mare respect pielii sale.

În cele din urmă, această luptă îl scoase pe Jussac din răbdări. Furios de a fi ţinut pe loc de acela pe care-l socotea drept un copil, se înfierbîntă şi începu să facă greşeli. D'Artagnan, care, lipsit de experienţă, avea însă temeinice cunoştinţe teoretice, îşi îndoi iuţeala. Jussac vru să sfîrşească odată, aşa că se năpusti cu o lovitură groaznică asupra adversarului, atacînd în plin ; d'Artagnan pară însă lovitura, şi în vreme ce Jussac îşi lua din nou poziţia iniţială, d'Artagnan, strecurîndu-se ca un şarpe sub spada lui, i-o înfipse pe a sa în corp. Jussac se prăbuşi grămadă la pămînt.

D'Artagnan aruncă atunci la repezeală o privire îngrijorată asupra cîmpului de luptă.

Aramis omorîse pe unul din cei doi potrivnici ai lui, dar celălalt nu-i dădea răgaz o clipă. Totuşi, era într-o situaţie bună şi putea să se apere încă.

Biscarat şi Porthos îşi dăduseră unul altuia lovituri. Porthos primise o lovitură în braţ şi Biscarat una în coapsă. Dar nici una din răni nu era gravă, aşa că se băteau mai departe, şi mai înverşunat încă.

Rănit a doua oară de Cahusac, Athos pălea văzînd cu ochii, dar nu dădea înapoi un singur pas; schimbase doar spada dintr-o mînă în alta şi se bătea cu mîna stîngă.

Potrivit legilor duelului din acea vreme, d'Artagnan putea să vină în ajutorul unuia dintre luptători; în vreme ce căuta cu ochii care dintre camarazi avea nevoie de ajutorul lui, surprinse o privire a lui Athos. Această privire era mai mult decît grăitoare. Athos ar fi murit mai curînd decît să cheme în ajutor; totuşi îi era îngăduit să privească, şi cu privirea să ceară un sprijin. D'Artagnan îl înţelese, făcu o săritură grozavă şi îi căzu în coastă lui Cahusac, strigînd:

— Spre mine, domnule, că te omor!

Cahusac se întoarse; tocmai la vreme, căci Athos, pe care numai curajul lui neasemuit îl susţinea, căzu într-un genunchi.

— La naiba! îi strigă el lui d'Artagnan. Nu-l ucide, te rog! Am eu ceva de împărţit cu el, cînd m-oi vindeca şi-oi fi sănătos. Presează-l, dezarmează-l! Aşa! Bine! Foarte bine!

Strigătele acestea se datorau faptului că spada lui Cahusac sărise la douăzeci de paşi de el. D'Artagnan şi Cahusac se repeziră amîndoi într-un suflet, unul ca s-o ţie, celălalt ca s-o ridice; dar d'Artagnan, mai sprinten, sosi cel dintîi şi puse piciorul deasupra.

Cahusac alergă spre cel pe care-l ucisese Aramis, îi înşfăcă sabia şi vru să se reîntoarcă la d'Artagnan; dar în drum îl întîlni pe Athos, care, în răgazul de o clipă pe care i-l înlesnise d'Artagnan, se mai înviorase; de teamă ca d'Artagnan să nu-i ucidă duşmanul, Athos voia să înceapă iarăşi lupta.

D'Artagnan înţelese că ar fi însemnat să-l supere pe Athos dacă s-ar fi împotrivit. Într-adevăr, curînd după aceea, Cahusac căzu la pămînt, cu gîtlejul străpuns de o lovitură de spadă.

În aceeaşi clipă, Aramis îşi sprijinea vîrful spadei de pieptul adversarului prăbuşit, silindu-l să se dea învins.

Mai rămîneau Porthos şi Biscarat. În timp ce se bătea, Porthos îndruga mii de năzbîtii, îl întreba pe Biscarat cam

cît putea fi ceasul şi-l felicita pentru numirea fratelui său în fruntea unei companii dintr-un regiment din Navara ; dar, din toate astea, nu se alegea decît cu gluma. Biscarat făcea parte din oamenii de fier, care nu cad decît morţi.

Totuşi trebuiau să sfîrşească odată. Straja putea să pice dintr-o clipă în alta şi să-i ridice pe toţi luptătorii, răniţi sau teferi, partizani ai regelui sau ai cardinalului. Athos, Aramis şi d'Artagnan îl înconjurară pe Biscarat, poftindu-l să se predea. Deşi singur împotriva tuturor şi deşi o lovitură de spadă îi străpunsese coapsa, Biscarat voia să le ţină piept cu tot dinadinsul, dar Jussac, ridicat într-un cot, îi striga să se predea. Biscarat era gascon ca şi d'Artagnan — făcu pe surdul şi se mulţumi să rîdă, găsind timp, între două mişcări de apărare, să arate cu vîrful spadei un loc undeva pe pămînt.

— Aici — parodie el un verset din Biblie — aici va muri Biscarat, singur între cei care sînt cu el.

— Dar ei sînt patru, patru împotriva ta ; isprăveşte odată, îţi poruncesc !

— Ah, dacă-mi poruncеşti, e cu totul altceva — răspunse Biscarat — eşti caporalul meu, sînt dator să te ascult.

Şi, făcînd o săritură îndărăt, frînse spada pe genunchi, pentru a nu fi silit s-o predea, aruncă bucăţile peste zidul mînăstirii şi-şi încrucişă braţele, fluierînd o arie închinată cardinalului.

Voinicia este totdeauna respectată, chiar la un duşman. Muşchetarii îl salutară pe Biscarat cu spadele şi apoi le vîrîră în teacă. D'Artagnan făcu şi el la fel ; apoi, ajutat de Biscarat, singurul care se mai ţinea pe picioare, îi duse sub porticul mînăstirii pe Jussac, pe Cahusac şi pe acela dintre adversarii lui Aramis care fusese doar rănit. Cel de al patrulea, cum am mai spus, murise. Apoi sunară clopotul şi, luînd cu ei patru din cele cinci spade, se îndreptară, beţi de bucurie, spre palatul domnului de Tréville.

Se ţineau lanţ unul de altul, cît era strada de largă ; opreau pe toţi muşchetarii care le ieşeau în cale, aşa încît, pînă la urmă, mersul lor se schimbă într-un marş triumfal. Inima lui d'Artagnan se topea de fericire ; mergea între Athos şi Porthos, strîngîndu-i duios de braţ.

— Dacă nu sînt încă muşchetar — le spuse el noilor săi prieteni, intrînd pe poarta palatului domnului de Tréville — iată-mă cel puţin ucenic, nu-i aşa ?

MAIESTATEA SA REGELE LUDOVIC AL XIII-LEA

Întîmplarea stîrni mare vîlvă ; domnul de Tréville îşi înfieră în gura mare muşchetarii şi-i felicită în şoaptă, dar, cum trebuia să-l înştiinţeze neîntîrziat pe rege, porni într-un suflet la Luvru. Era totuşi prea tîrziu : regele se încuiase cu cardinalul ; i se spuse deci domnului de Tréville că suveranul lucrează şi că nu poate primi pe nimeni. Seara, domnul de Tréville veni la partida de joc a regelui. Maiestatea sa cîştiga şi, cum era grozav de avar din fire, se găsea în toane cît se poate de bune ; îndată ce-l zări pe Tréville, îi strigă de departe :

— Vino aici, domnule căpitan, vino să te cert ! Ştii că eminenţa sa a venit să mi se plîngă de muşchetarii dumitale, şi cu atîta foc, încît astă-seară eminenţa sa e ca şi bolnavă ! Ah, muşchetarii ăştia ai dumitale, ce mai pramatii, buni de spînzurat !

— Nu; sire — răspunse Tréville, care-şi dădu repede seama de întorsătura lucrurilor — nu, dimpotrivă, sînt nişte tineri foarte cumsecade, blînzi ca nişte mieluşei şi care, pun eu chezăşie, n-au decît o singură dorinţă : să nu-şi scoată spada din teacă decît pentru a sluji pe maiestatea voastră. Dar, ce vreţi, gărzile domnului cardinal le caută mereu gîlceavă, şi, pentru cinstea însăşi a Corpului de muşchetari, sînt nevoiţi, sărmanii, să se apere.

— Ascultaţi-l pe domnul de Tréville — zise regele — vă rog, ascultaţi-l ! N-aţi zice că vorbeşte despre o comunitate religioasă ? Într-adevăr, dragul meu căpitan, tare aş avea poftă să-ţi ridic brevetul de căpitan şi să-l dau domnişoarei de Chemerault, căreia i-am făgăduit o mînăstire. Dar să nu-ţi închipui c-o să te cred pe cuvînt cu una cu două. Mi se spune, domnule de Tréville, Ludovic cel Drept, şi o să vedem noi, uite-acum, uite-acum.

— Tocmai pentru că mă bizui pe această dreptate, sire, voi aştepta liniştit şi cu răbdare ca maiestatea voastră să hotărască după bunul său plac.

— Aşteaptă, domnule, aşteaptă — zise regele — nu te voi lăsa să aştepţi multă vreme.

Într-adevăr, norocul părea să se schimbe, şi cum regele începea să piardă din cîştig, nu-i părea rău să găsească o pricină pentru a-şi curma jocul, păstrînd cîştigul. După cîteva clipe, regele se ridică şi, punînd în buzunar banii ce se găseau dinaintea lui, şi pe care în cea mai mare parte îi cîştigase, zise :

— La Vieuville, ia-mi locul ; am de vorbit cu domnul de Tréville într-o chestiune importantă. Uite... Aveam pe masă, în faţa mea, optzeci de ludovici. Pune această sumă, pentru ca să nu aibă de ce se plînge cei care pierd. Dreptatea înainte de toate. Apoi, întorcîndu-se spre domnul de Tréville şi pornind cu el spre o fereastră, urmă : Va să zică, spui că gărzile eminenţei sale i-au stîrnit pe muşchetarii dumitale ?

— Da, sire, ca totdeauna.

— Ia spune, cum s-au petrecut lucrurile ? Căci ştii, dragul meu căpitan, un judecător trebuie să asculte amîndouă părţile.

— Dumnezeule ! Dar toate s-au petrecut în chipul cel mai simplu şi mai firesc ! Trei dintre soldaţii mei cei mai destoinici, pe care maiestatea voastră îi cunoaşte după nume, soldaţi a căror credinţă maiestatea voastră a preţuit-o în atîtea rînduri şi care, îmi încredinţez regele, ţin la slujbă ca la ochii din cap, zic trei dintre soldaţii mei cei mai destoinici, domnii Athos, Porthos şi Aramis, îşi puseseră în gînd să facă o partidă de scrimă cu un tînăr gentilom din Gasconia ; chiar eu li-l recomandasem pe tînărul acesta, de dimineaţă. Partida trebuia să aibă loc, cred, la Saint-Germain şi ei îşi dăduseră întîlnire la Carmes-Deschaux, cînd deodată se pomeniră pe cap cu domnii de Jussac, Cahusac, Biscarat şi alţi doi soldaţi din gardă, care n-ar fi venit acolo în număr atît de mare fără anumite gînduri rele împotriva edictelor.

— Da, da ! Uite că-mi deschizi ochii — zise regele. Să ştii că veneau acolo ca să se bată, chiar dumnealor.

— Eu nu-i învinuiesc, sire, dar las pe maiestatea voastră să judece singur ce puteau să caute cinci oameni, înarmaţi, în locuri atît de pustii, cum sînt împrejurimile mînăstirii carmeliţilor ?

— Da, ai dreptate, Tréville, ai dreptate.

— Cînd au dat de mușchetarii mei, s-au răzgîndit și, în locul urii personale, a izbucnit ura dintre tagmele lor, căci maiestatea voastră știe foarte bine că mușchetarii, care sînt ai regelui și numai ai regelui, sînt de la sine dușmanii gărzilor domnului cardinal.

— Da, Tréville, da — șopti regele abătut — și e nespus de trist, crede-mă, să vezi astfel două partide în Franța, să vezi în fruntea regatului două capete ; dar toate acestea se vor sfîrși, Tréville, se vor sfîrși într-o zi. Va să zică spui că ceilalți s-au năpustit asupra mușchetarilor ?

— Spun că de bună seamă așa trebuie să fi fost, dar nu pot să jur, sire ; știți cît e de greu să afli adevărul, afară doar dacă cineva e înzestrat cu acel neasemuit instinct, mulțumită căruia Ludovic al XIII-lea e numit cel Drept...

— Ai dreptate, Tréville, dar mușchetarii dumitale nu erau singuri : era cu ei și un copil.

— Da, sire, și unul era rănit, așa că trei mușchetari ai regelui, dintre care unul rănit, împreună cu copilul, nu numai că au ținut piept la cinci dintre cei mai grozavi soldați din garda domnului cardinal, dar au și culcat patru la pămînt

— Asta zic și eu victorie — strigă regele, încîntat — victorie desăvîrșită !

— Da, sire, tot atît de desăvîrșită ca și cea de la podul de peste Cé.

— Va să zică, patru oameni, printre care un rănit și un copil ?

— Un băiețandru, care s-a purtat însă în împrejurarea asta atît de frumos, încît îmi voi îngădui să-l recomand maiestății sale.

— Cum îl cheamă ?

— D'Artagnan, sire. E fiul unuia dintre cei mai vechi prieteni ai mei ; fiul unui om care a făcut, alături de gloriosul rege, tatăl maiestății voastre, războiul de partizani.

— Și spui că tînărul s-a purtat frumos ? Istorisește-mi tot, tot, Tréville, știi ce mult îmi plac povestirile cu războaie și cu dueluri.

Și sprijinindu-se într-un șold, regele Ludovic al XIII-lea își răsuci mîndru mustața.

— Sire — începu Tréville — după cum v-am mai spus, domnul d'Artagnan e aproape un copil și, cum n-are cinstea

să fie mușchetar, purta haine civile ; dîndu-și seama cît e de tînăr și, mai mult, că nu face parte din Corpul mușchetarilor, soldații domnului cardinal l-au poftit să se retragă, înainte de a ataca.

— Ceea ce înseamnă, Tréville — îi curmă vorba regele — că ei sînt aceia care au atacat.

— Așa este, sire, nu mai încape nici o îndoială ! L-au somat deci să se retragă, dar el le-a răspuns că e mușchetar cu sufletul, credincios maiestății sale și, ca urmare, va rămîne alături de domnii mușchetari.

— Ce mai voinic ! murmură regele.

— Și, într-adevăr, a rămas cu ei, iar maiestatea voastră a dobîndit un mînuitor de spadă fără seamăn, căci el i-a dat lui Jussac acea grozavă lovitură care-l scoate din sărite pe domnul cardinal.

— El l-a rănit pe Jussac ? se minună regele. El, copilul ? Tréville, nu se poate !

— Totuși este așa cum am cinstea să spun maiestății voastre.

— Jussac, una din cele mai strașnice spade ale regatului !

— Da, sire, și-a găsit nașul !

— Vreau să-l văd pe tînărul acesta, Tréville, vreau să-l văd, și dacă se poate face ceva pentru el, să vedem ce-i de făcut.

— Cînd va binevoi maiestatea voastră să-l primească ?

— Mîine la amiază, Tréville.

— Să-l aduc numai pe el ?

— Nu, adu-mi-i pe toți patru deodată ; vreau să le mulțumesc tuturora împreună : oamenii credincioși sînt rari, Tréville, și credința trebuie răsplătită.

— Cînd va bate douăsprezece, sire, vom fi la Luvru.

— Dar pe scara mică, Tréville, pe scara mică. Așa ca să nu afle cardinalul...

— Da, sire.

— Înțelegi, Tréville, un edict e totuși un edict ; la urma urmei, duelul e oprit.

— Dar această ciocnire, sire, iese din marginile obișnuite ale unui duel, e o adevărată încălcare și, ca dovadă, erau cinci oameni ai cardinalului împotriva celor trei mușchetari ai mei și a domnului d'Artagnan.

— Așa e — stărui regele — totuși, Tréville, veniți mai bine pe scara mică.

Tréville zîmbi : dobîndise destul de mult făcînd ca acest copil să se răzvrătească împotriva stăpînului ; își salută respectuos suveranul și ceru îngăduința să plece.

În aceeași seară, li s-a adus la cunoștință celor trei mușchetari cinstea ce li se făcea. Dar cum aceștia îl cunoșteau de multă vreme pe rege, nu s-au prea înflăcărat. D'Artagnan însă, cu închipuirea lui gasconă, își plăsmui fericirea care-l aștepta în viitor și-și trecu toată noaptea visînd minunății, cu ochii deschiși. Nerăbdător, la opt dimineața era acasă la Athos.

Îl găsi pe mușchetar îmbrăcat și gata de plecare. Cum întîlnirea la rege era hotărîtă abia pentru amiază, Athos se înțelesese cu Porthos și Aramis să joace o partidă de „paume“ [1] într-o speluncă din preajma grajdurilor Luxemburgului. Athos îl pofti pe d'Artagnan să participe și el, și cu toate că n-avea habar de acest joc, fiindcă nu-l practicase niciodată, d'Artagnan primi totuși, neștiind ce să facă în răstimpul de la nouă dimineața, cît era atunci, și pînă la douăsprezece.

Cei doi mușchetari sosiseră acolo mai dinainte și își zvîrleau mingea unul altuia. Athos, care era foarte iscusit în jocuri de tot felul, trecu împreună cu d'Artagnan de partea cealaltă și partida începu. Dar, de la prima lovitură, deși juca cu mîna stîngă, își dădu seama că rana lui era prea proaspătă pentru a-și putea îngădui asemenea sforțare. D'Artagnan rămase așadar singur, recunoscînd că e prea neîndemînatic pentru a face față unei partide serioase ; jucătorii își aruncară așadar mai departe mingea fără să mai țină vreo socoteală. Dar una din mingi, aruncată de palma herculeană a lui Porthos, trecu atît de aproape de obrazul lui d'Artagnan, încît îl puse pe acesta pe gînduri : dacă, în loc să treacă pe lîngă obraz, mingea l-ar fi lovit în plin, audiența lui s-ar fi dus de rîpă, căci de bună seamă nu s-ar mai fi putut înfățișa la rege. Și cum, în închipuirea lui gasconă, de această audiență atîrna tot viitorul, d'Artagnan îi salută cuviincios pe Porthos și pe Aramis, spunînd că nu va mai juca cu ei decît atunci cînd va fi în stare să le țină piept ; se duse deci să ia loc lîngă funia despărțitoare, printre ceilalți privitori.

[1] Jeu de paume — joc cu mingea, asemănător tenisului de azi.

Din nefericire pentru d'Artagnan, printre cei de față se găsea un ostaș al cardinalului, care, fierbînd încă de mînie după înfrîngerea suferită în ajun de către tovarășii lui, se hotărîse să folosească întîiul prilej pentru a-i răzbuna. Socotind deci că prilejul se ivise, se întoarse către vecinul lui, grăind :

— Nu-i de mirare că tînărul s-a temut de o minge ; fără îndoială, e un ucenic mușchetar.

D'Artagnan se răsuci ca mușcat de șarpe și-l păroni cu privirea pe soldatul din gardă care rostise cuvintele de ocară.

— Pe toți dumnezeii — urmă acesta, răsucindu-și țanțoș mustața — uită-te la mine pîn' n-oi mai putea, domnișorule ; am spus ce-am spus, și gata !

— Și fiindcă ce ai spus e prea limpede ca să mai fie nevoie de vreo tălmăcire — îi șopti d'Artagnan — te-aș ruga să mă urmezi.

— Și cînd, mă rog ? întrebă ostașul, la fel de batjocoritor.

— Chiar acum, dacă binevoiești.

— Cred că știi cine sînt !

— Eu ? Habar n-am și puțin îmi pasă.

— Foarte rău, dacă mi-ai cunoaște numele, poate c-ai fi mai puțin pripit.

— Cum te cheamă ?

— Bernajoux, sluga dumitale.

— Foarte bine, domnule Bernajoux — spuse liniștit d'Artagnan — te voi aștepta la ieșire !

— Poftim, domnule, te urmez.

— Mai încetișor, domnul meu, să nu ne vadă cineva că ieșim împreună ; îți dai doar seama că pentru ceea ce ne-am pus noi în gînd, prea multă lume ne-ar stingheri.

— Fie — răspunse ostașul, mirat că numele lui nu-l dăduse încă gata pe tînăr.

Într-adevăr, numele lui Bernajoux era cunoscut de toată lumea — afară poate de d'Artagnan — căci era unul dintre cele ce se întîlneau mereu în încăierările zilnice, pe care toate edictele regelui și ale cardinalului nu izbutiseră să le stăvilească.

Porthos și Aramis erau atît de prinși de jocul lor, și Athos îi urmărea cu atîta luare-aminte, încît nici unul din ei nu-l văzuse ieșind pe tînărul lor tovarăș, care, așa cum îi spusese ostașului din garda eminenței sale, se oprise în poartă ; peste cîteva clipe, celălalt coborî la rîndul lui. Cum n-avea vreme

de pierdut din pricina audienței la rege, d'Artagnan aruncă o privire împrejur și, văzînd că strada e pustie, spuse potrivnicului:

— Zău, mare noroc pe dumneata, deși te numești Bernajoux, că n-ai de-a face decît cu un ucenic muschetar; totuși, fii pe pace, îmi voi da toată silința. În gardă!

— Dar — grăi cel pe care d'Artagnan îl întărîta astfel — cred că locul e prost ales și că ne-ar fi mai la-ndemînă îndărătul mînăstirii Saint-Germain sau pe Pré-aux-Clercs.

— E foarte drept ceea ce spui — îi răspunse d'Artagnan — dar, din nefericire, n-am decît puțină vreme de pierdut: cînd o bate douăsprezece trebuie să fiu la întîlnire. În gardă, deci, domnule, în gardă!

Bernajoux nu era omul care să primească de două ori un astfel de îndemn. În aceeași clipă, spada îi străluci în mînă și se năpusti asupra potrivnicului său, nădăjduind să-l înfricoșeze pe cel atît de tînăr.

D'Artagnan își făcuse însă în ajun ucenicia și, proaspăt ieșit din vălurile victoriei, umflîndu-se în pene la gîndul norocului care-l aștepta, era hotărît să nu dea nici un pas îndărăt; cele două spade se încrucișară din plin, și cum d'Artagnan nu se clintea din loc, adversarul a fost silit să se retragă el cu un pas. Prinzînd momentul în care, datorită acestei mișcări, spada lui Bernajoux se abătuse de la linia cuvenită, d'Artagnan degajă, fandă și lovi adversarul în umăr. Îndată după aceea, d'Artagnan se dădu la rîndul lui cu un pas înapoi, înălțîndu-și spada; dar Bernajoux îi strigă că nu e nimic și, fandînd orbește, se înfipse singur în tăișul spadei lui d'Artagnan. Totuși se mai ținea încă pe picioare și, fără să se dea învins, se tîra înspre palatul domnului de La Trémouille, printre slujitorii căruia se afla o rudă de-a lui. Nedîndu-și seama de gravitatea ultimei lovituri pe care i-o dăduse potrivnicului, d'Artagnan nu-l slăbea o clipă și se pregătea să-l răpună cu o a treia lovitură. Dar, la auzul zgomotului ce se ridica din stradă și ajungea pînă la jucători, doi prieteni ai lui Bernajoux, care-l auziseră vorbind cu d'Artagnan și-i văzuseră ieșind împreună, se repeziră afară cu spada în mînă, tăbărînd asupra învingătorului. Numaidecît însă, Athos, Porthos și Aramis se iviră ca din pămînt și, în clipa cînd cei doi ostași ai cardinalului se năpusteau asupra tînărului lor prieten, ceilalți îi siliră să se întoarcă spre ei. Tot atunci se prăbuși și Bernajoux; cum

erau însă numai doi împotriva a patru mușchetari, ostașii începură să strige: „Ajutor, palatul La Trémouille! Ajutor!" La auzul acestor strigăte, cei din palat dădură buzna afară, tăbărînd asupra mușchetarilor, care, la rîndul lor, începuseră și ei să strige: „Ajutor, mușchetari, ajutor!"

De obicei, strigătul acesta nu răsuna în deșert, căci mușchetarii erau cunoscuți drept dușmani ai cardinalului și iubiți tocmai pentru ura lor împotriva acestuia. De aceea, ostașii celorlalte companii de gardă, diferite de ale ducelui Roșu, cum îi spusese Aramis, luau întodeauna partea mușchetarilor regelui în astfel de încăierări. Din cei trei ostași ai gărzii domnului des Essarts, care tocmai treceau pe acolo, doi săriră în ajutorul celor patru tovarăși de arme, în vreme ce al treilea alerga la palatul domnului de Tréville, strigînd: „Ajutor, mușchetari, ajutor!" Ca de obicei, palatul domnului de Tréville era înțesat cu soldați făcînd parte din aceeași trupă; aceștia se repeziră în ajutorul tovarășilor lor; încăierarea se întinse, mușchetarii fiind însă cei mai tari; ostașii cardinalului și slujitorii domnului de La Trémouille se retraseră în palat și ferecară porțile tocmai la vreme, împiedicînd astfel pe dușmani să dea buzna înăuntru o dată cu ei. Cît privește rănitul el fusese dus de la început în palat, și, după cum am mai spus, într-o stare destul de gravă.

Tulburarea mușchetarilor și a aliaților lor atinsese culmea; începuseră chiar să chibzuiască dacă n-ar trebui să dea foc palatului, pentru a pedepsi necuviința slujitorilor domnului de La Trémouille, care tăbăriseră pe mușchetarii regelui. Propunerea fusese rostită și primită cu înflăcărare, cînd, din fericire, se auziră unsprezece bătăi ale ornicului: d'Artagnan și tovarășii lui își amintiră atunci de audiență, și cum le-ar fi părut rău să nu ia parte la o asemenea ispravă grozavă, făcură ce făcură și izbutiră să potolească oamenii. Aceștia se mulțumiră deci să arunce cîțiva bolovani din caldarîm în porțile palatului, dar porțile nu se clintiră; începea să fie plictisitor. De altminteri, cei care trebuiau să fie priviți drept capii acestei isprăvi părăsiseră de cîteva clipe locul și se îndreptau spre palatul domnului de Tréville, care, înștiințat de această nouă pacoste, îi aștepta nerăbdător.

— Repede la Luvru — le spuse el — la Luvru fără să pierdem nici un moment; să încercăm să-l vedem pe rege îna-

înte să-i fi spus ceva cardinalul; îi vom înfățișa lucrurile ca o urmare a afacerii de ieri și amîndouă vor trece odată.

Însoțit de cei patru tineri, domnul de Tréville se îndreptă deci spre Luvru, dar, care nu fu mirarea capetenicei mușchetarilor, cînd i se vesti că regele era plecat la o vînătoare de cerbi în pădurea Saint-Germain. Domnul de Tréville ceru să audă de două ori această știre și de fiecare dată tovarășii lui îl văzură cum pălește.

— Maiestatea sa — întrebă el — avea de gînd încă de ieri să meargă la această vînătoare?

— Nu, excelență — îi răspunse cameristul regelui — azi-dimineață, maestrul de vînătoare al palatului a venit să dea de știre că peste noapte un cerb fusese ademenit înadins pentru maiestatea sa. Regele a răspuns întîi că nu se va duce; pe urmă nu s-a putut împotrivi plăcerii acestei vînători și, după ce a luat masa, a plecat.

— Regele l-a văzut pe cardinal? mai întrebă domnul de Tréville.

— Pe cît se pare, cred că da — răspunse cameristul — am văzut azi-dimineață caii înhămați la caleașca eminenței sale; am întrebat unde pleacă și mi s-a răspuns: la Saint-Germain.

— Ne-au luat-o alții înainte — grăi domnul de Tréville. Domnilor, îl voi vedea diseară pe rege; dar în ceea ce vă privește, eu nu vă sfătuiesc să mai stăruiți.

Sfatul era prea bine cîntărit și îndeosebi venea de la un om care-l cunoștea prea bine pe rege, pentru ca cei patru tineri să încerce o împotrivire. Domnul de Tréville îi pofti deci să se ducă fiecare acasă și să aștepte veștile lui.

Întors în palatul său, domnul de Tréville se gîndi că va trebui să-și facă toate însemnările, ca să înainteze cel dintîi plîngerea. Trimise un slujitor la domnul de La Trémouille cu o scrisoare prin care-l ruga să izgonească de la el pe soldatul din garda domnului cardinal și să-și dojenească oamenii pentru îndrăzneala de a fi tăbărît asupra mușchetarilor. Dar domnul de La Trémouille, întărîtat de scutierul său, rudă, după cum se știe, cu Bernajoux, puse să i se răspundă că nici domnul de Tréville, nici mușchetarii lui nu erau îndreptățiți să se plîngă, ci, dimpotrivă, el ar fi avut dreptul s-o facă, deoarece mușchetarii au fost cei care s-au năpustit, i-au rănit oamenii și au mai vrut să dea foc și palatului. Neînțelegerea dintre cei doi nobili s-ar fi putut prelungi timp îndelungat, fiecare tre-

buind firește să țină morțiș la părerea lui, dar domnul de Tréville se opri asupra unui mijloc menit a pune capăt neînțelegerii : să meargă el însuși la domnul de La Trémouille.

Se duse deci fără întîrziere la palatul acestuia din urmă și ceru să fie anunțat.

Cei doi nobili se salutară cu multă cuviință, căci dacă între ei nu se legase prietenie, în schimb se prețuiau unul pe altul. Amîndoi erau bărbați inimoși, de cuvînt ; și deoarece domnul de La Trémouille, protestant și arareori văzut la curtea regală, nu făcea parte din nici o tagmă, el nu aducea în cercul cunoștințelor sale nici o prejudecată. De data aceasta totuși, primirea, deși cuviincioasă, a fost mai rece ca de obicei.

— Domnule — începu de Tréville — fiecare din noi crede că avem a ne plînge unul de celălalt. Și atunci am venit chiar eu ca să limpezim împreună această neînțelegere.

— Bucuros — răspunse domnul de La Trémouille — dar vă spun dinainte că am fost bine informat și că întreaga vină o poartă muștchetarii dumneavoastră.

— Sînteți un om drept și cu prea multă judecată, domnule — urmă de Tréville — pentru ca să nu primiți propunerea pe care aș vrea să v-o fac.

— Poftim, domnule, vă ascult.

— Cum se simte domnul Bernajoux, ruda scutierului dumneavoastră ?

— Foarte rău, domnule. Afară de lovitura care i-a nimerit brațul, și care nu-i prea periculoasă, a mai primit una care i-a străpuns plămînul, așa că medicul nu trage mare nădejde.

— Dar rănitul nu și-a pierdut cunoștința ?

— Nu, de loc.

— Vorbește ?

— Greu, dar vorbește.

— Ei bine, domnule, să ne ducem la căpătîiul lui. Să-l rugăm stăruitor să mărturisească adevărul în numele Celui-de-sus, în fața căruia poate că va fi chemat. Îl iau pe el judecător al propriei lui pricini și voi da crezare celor ce va spune.

Domnul de La Trémouille chibzui o clipă ; deoarece ar fi fost greu de făcut o propunere mai înțeleaptă, se hotărî să primească.

Amîndoi coborîră în odaia în care zăcea rănitul. Văzîndu-i pe cei doi bărbați simandicoși intrînd la el, Bernajoux încercă să se ridice în capul oaselor, dar era prea slab ; istovit de

sforțare, căzu la loc, aproape în nesimțire. Domnul de La Trémouille se apropie de el și-i dădu să miroasă săruri care-l înviorară. Domnul de Tréville, nevrînd să i se aducă vina de a fi înrîurit bolnavul, îl rugă pe domnul de La Trémouille să-i pună chiar el întrebările.

Ceea ce bănuise domnul de Tréville se petrecu întocmai. În pragul morții, așa cum se simțea a fi Bernajoux, nici prin gînd nu i-ar fi trecut să tăinuiască măcar o clipă adevărul; povesti deci celor doi nobili lucrurile întocmai cum se petrecuseră. Era ceea ce voise și domnul de Tréville; după ce-i uă lui Bernajoux grabnică însănătoșire, își luă rămas bun de la domnul de La Trémouille, se întoarse acasă și trimise vorbă celor patru prieteni că-i așteaptă la masă.

Domnul de Tréville primea lumea cea mai aleasă, de altminteri numai anticardinaliști. Se înțelege deci că în tot timpul mesei n-a fost vorba decît de cele două înfrîngeri suferite de soldații eminenței sale. Și cum d'Artagnan fusese eroul acestor două zile împlinite, asupra lui se îngrămădiră toate laudele, pe care Athos, Porthos și Aramis i le lăsară pe seamă nu numai ca buni prieteni, ci și ca oameni care-și avuseseră destul de des partea lor, pentru ca să-l lase să-i vină și lui rîndul.

Către ora șase după-amiază, domnul de Tréville îi înștiință că va trebui să plece la Luvru; dar cum ora audienței la maiestatea sa trecuse, în loc să caute a intra pe scara mică, el luă loc împreună cu cei patru tineri în anticameră. Regele nu se întorsese încă de la vînătoare. Tinerii noștri așteptau cam de vreo jumătate de ceas, amestecați printre ceata curtenilor, cînd deodată toate ușile se deschiseră și un glas vesti sosirea maiestății sale.

Auzind că regele sosește, d'Artagnan simți trecîndu-i fiori din creștet pînă-n tălpi. În clipele următoare trebuia, după cum i se părea lui, să i se hotărască soarta. Își pironi îngrijorat ochii asupra ușii pe care trebuia să intre suveranul.

Ludovic al XIII-lea se ivi în fruntea celorlalți; purta haine vînătorești, cizme înalte, era plin încă de colb și ținea în mînă o biciușcă. De la prima aruncătură de ochi, d'Artagnan își dădu seama că regelui îi tună și-i fulgeră.

Aceste toane, oricît de oglindite ar fi fost pe fața maiestății sale, nu-i împiedicară pe curteni să se înșiruie în calea lui: în anticamerele regale, tot mai bine e să fii privit cu ochi mînioși, decît să nu fii primit de fel. Fără să șovăie decît o clipă,

cei trei mușchetari făcură un pas înainte, în vreme ce d'Artagnan, dimpotrivă, stătea pitit îndărătul lor ; dar deși îi cunoștea personal pe Athos, Porthos și Aramis, regele trecu prin fața lor fără să se uite la ei sau să le spună vreun cuvînt, ca și cum nu i-ar fi văzut niciodată pînă atunci. Cît despre domnul de Tréville, cînd privirea regelui se opri o clipă asupra lui, el o înfruntă atît de stăruitor, încît regele a fost acela care și-a întors ochii în altă parte ; după aceea, mormăind de zor, maiestatea sa intră în apartamentul său.

— Lucrurile merg prost — șopti Athos, zîmbind — ne-am ars de data asta : nu vom fi făcuți cavaleri ai ordinului.

— Așteptați aici zece minute — îi sfătui domnul de Tréville — dacă după zece minute nu mă vedeți ieșind, întoarceți-vă la mine acasă, căci degeaba ați aștepta mai mult.

Cei patru tineri așteptară zece minute, un sfert de oră, douăzeci de minute și, văzînd că domnul de Tréville nu se mai întoarce, plecară foarte îngrijorați de ce putea să se întîmple.

Domnul de Tréville intrase în cabinetul regelui, unde găsise pe maiestatea sa șezînd într-un fotoliu și lovindu-și cizmele cu mînerul biciștei, ceea ce nu l-a împiedicat pe căpitanul mușchetarilor să-l întrebe cu cel mai netulburat sînge rece cum îi mai merge cu sănătatea.

— Prost, domnule, prost — răspunse regele — mor de plictiseală !

Era într-adevăr cea mai grea boală de care suferea Ludovic al XIII-lea, căruia i se întîmpla să cheme adesea lîngă el pe unul dintre curteni și, luîndu-l la fereastră, să-i spună : „Domnule cutare, hai să ne plictisim împreună".

— Cum, maiestatea voastră se plictisește ? se miră domnul de Tréville. N-a petrecut bine azi, la vînătoare ?

— Frumoasă petrecere, domnule ! Toate se duc de rîpă. Pe sufletul meu dacă mai știu : sau vînatul nu mai lasă dîră, sau cîinii nu mai au nas. Stîrnim un cerb de zece ani, îl gonim șase ceasuri în șir și, cînd să-l încolțim, cînd să pună Saint-Simon goarna la gură, ca să vestească isprava, trons, toată haita o apucă razna, pe urmele unui cerbușor de nimic ! Ai să vezi că voi fi silit să mă las de vînătoarea cu cîini, după cum m-am lăsat și de vînătoarea cu șoimi. Ah, domnule de Tréville, sînt un rege fără noroc ! Mai aveam doar un singur șoim și mi-a murit și el alaltăieri.

— Într-adevăr, sire, vă înțeleg desperarea și e mare nenorocire, dar, pe cît îmi pare, tot v-au mai rămas o groază de șoimi, de uliĭ și de hereți.

— Dar nici un singur om care să-i învețe ; șoimarii dispar, n-am mai rămas decît eu care să cunosc arta vînatului. După mine n-o să mai fie nimic, o să se vîneze numai cu lațuri și cu tot soiul de capcane ! Măcar de-aș avea vreme să-i învăț eu pe alții ! Dar uite că domnul cardinal nu vrea să mă slăbească nici o clipă, ține să-mi vorbească ba de Spania, ba de Austria, ba de Anglia. Și pentru că veni vorba de domnul cardinal, trebuie să-ți spun, domnule de Tréville, că sînt foarte nemulțumit de dumneata.

Domnul de Tréville aștepta ca regele să-și dea drumul. Îl cunoștea pe rege de multă vreme ; înțelesese că toate văicărelile nu erau decît o pregătire, un soi de îndemn în scopul de a se îmbărbăta singur, și că acolo unde ajunsese în cele din urmă era de fapt tocmai unde voia să ajungă.

— Și prin ce am păcătuit, nefericitul de mine, ca să nu mai fiu pe placul maiestății voastre ? întrebă domnul de Tréville, făcîndu-se că e cum nu se poate mai mirat.

— Așa îți îndeplinești sarcinile dumitale, domnule ? urmă regele, fără a răspunde fățiș la întrebarea domnului de Tréville. Pentru asta te-am numit eu căpitanul mușchetarilor mei ? Pentru ca să fie asasinat un om, să fie ridicată în sus o mahala întreagă și să se dea foc Parisului, fără ca dumneata să scapi un singur cuvînt ? De altminteri — adăugă regele — fără îndoială că mă grăbesc dînd vina pe dumneata, fără îndoială că zurbagiii stau acum la închisoare și că ai venit să-mi dai de știre că s-a făcut dreptate.

— Sire — răspunse liniștit domnul de Tréville — dimpotrivă, eu vin cu rugămintea să faceți dreptate.

— Împotriva cui ? întrebă regele.

— Împotriva defăimătorilor — răspunse domnul de Tréville.

— Ah, iată în sfîrșit ceva cu totul nou ! se miră regele. N-o să-mi spui că cei trei blestemați de mușchetari ai dumitale, Athos, Porthos și Aramis, împreună cu tinerelul dumitale din Béarn, n-au tăbărît ca niște bezmetici asupra bietului Bernajoux și nu l-au chinuit în așa hal, încît poate că, în timp ce noi vorbim, el își dă sufletul ? N-o să-mi spui că pe urmă n-au luat cu asalt palatul ducelui de La Trémouille și că n-au vrut

să-i dea foc ! Ceea ce în vreme de război n-ar fi prea mare nenorocire, dat fiind că acolo-i cuib de hughenoți, dar pe vreme de pace asta poate fi o pildă nepotrivită. Ia spune, cred că n-o să negi toate astea ?

— Și cine v-a povestit atare frumuseți, sire ? întrebă netulburat domnul de Tréville.

— Cine mi-a povestit atare frumuseți, domnule ? Cine altul decît cel care veghează cînd eu dorm, care lucrează cînd eu mă distrez, care cîrmuiește înăuntru și în afara regatului, în Franța ca și în toată Europa ?

— Maiestatea voastră vrea să vorbească fără îndoială de Dumnezeu — spuse domnul de Tréville — căci nu știu decît pe Dumnezeu care să fie atît de sus, deasupra maiestății sale.

— Nu, domnule, vreau să vorbesc de stîlpul statului, de singurul meu slujitor, de singurul meu prieten, de domnul cardinal.

— Eminența sa nu este sfinția sa papa.

— Ce vrei să spui, domnule ?

— Că numai papa nu poate greși niciodată și că această virtute n-o au și cardinalii.

— Vrei să spui că mă înșală, vrei să spui că mă trădează ? Va să zică dai vina pe el ? Haide, spune, mărturisește sincer că dai vina pe el !

— Nu, sire, spun numai că se înșală ; spun că n-a fost bine informat ; spun că s-a grăbit să învinuiască pe muschetarii maiestății sale, față de care este nedrept, și că știrile nu le-a luat din izvoarele cele mai nimerite.

— Învinuirea o aduce chiar domnul de La Trémouille, ducele însuși. Poftim, mai poți răspunde ceva ?

— Aș putea să răspund, sire, că e prea legat de toată chestiunea asta pentru a fi un martor cu totul nepărtinitor ; dar departe de mine, sire, asemenea gînd ; îl cunosc pe duce drept un gentilom de cuvînt și-i voi primi mărturia ; cu o condiție însă...

— Care anume ?

— Ca maiestatea voastră să-l cheme și să-i pună întrebări, dar numai maiestatea voastră, între patru ochi, fără martori, iar pe urmă să mă primească din nou pe mine, îndată ce-l va fi văzut pe duce.

— Bucuros — zise regele — și vei pune temei pe spusele domnului de La Trémouille ?

— Da, sire.
— Vei primi hotărîrea lui ?
— O voi primi.
— Şi te vei învoi să-i dai despăgubirile ce va cere ?
— Fără îndoială.
— La Chesnaye ! strigă regele. La Chesnaye !

Cameristul de încredere al lui Ludovic al XIII-lea, care stătea de veghe tot timpul la uşă, intră.

— La Chesnaye — porunci regele — să se ducă cineva să-l cheme numaidecît pe domnul de La Trémouille ; vreau să-i vorbesc chiar în seara asta.

— Maiestatea sa îmi dă cuvîntul că nu va vedea pe nimeni între domnul de La Trémouille şi mine ?

— Pe nimeni, pe cuvîntul meu de gentilom !

— Pe mîine atunci, sire.

— Pe mîine.

— La ce oră binevoieşte a hotărî maiestatea voastră ?

— La orice oră doreşti.

— Dar dacă vin prea devreme, mi-e teamă să nu trezesc din somn pe maiestatea voastră.

— Să mă trezeşti ? Crezi că eu dorm ? Nu mai dorm, domnule, visez uneori, atîta tot. Vino deci cît de dimineaţă vrei, la şapte ; dar vai de dumneata dacă muşchetarii dumitale-s vinovaţi !

— Dacă muşchetarii mei sînt vinovaţi, sire, vinovaţii vor fi daţi pe mîna maiestăţii voastre, care va porunci în privinţa lor după bunul său plac. Mai doreşte altceva maiestatea voastră ? Să spună, sînt gata să mă supun.

— Nu, domnul meu, nu, şi află că nu zadarnic mi se spune Ludovic cel Drept. Pe mîine, deci, domnule, pe mîine.

— Pînă atunci, Dumnezeu să vă aibă în paza lui, sire !

Oricît de puţin a dormit regele peste noapte, domnul de Tréville a dormit şi mai puţin ; trimisese veste chiar în seara aceea celor trei muşchetari şi tovarăşului lor să fie la el a doua zi dimineaţa la şase şi jumătate. Îi luă cu el, fără a le destăinui nimic, neascunzîndu-le însă că norocul lor şi chiar al lui atîrna de o aruncătură de zar.

Ajunşi la poalele scării mici, îi lăsă să aştepte acolo ; dacă regele ar mai fi fost supărat, atunci ei s-ar fi putut îndepărta fără a fi văzuţi ; dacă regele binevoia să-i primească, era uşor să trimită şi să-i cheme.

Cînd intră în anticamera particulară a regelui, domnul de Tréville dădu peste La Chesnaye, care-i aduse la cunoştinţă că ducele de La Trémouille nu fusese găsit acasă în ajun, că se întorsese prea tîrziu spre a se putea înfăţişa la Luvru, că sosise tocmai atunci şi că în clipa aceea se găsea la rege.

Întîmplarea aceasta îl bucură nespus de mult pe domnul de Tréville, încredinţat astfel că nici un amestec străin nu se mai putea strecura între mărturia domnului de La Trémouille şi el.

Într-adevăr, abia trecură zece minute, şi uşa cabinetului regal se deschise ; domnul de Tréville îl văzu ieşind pe ducele de La Trémouille, care, venind spre el, îi spuse :

— Domnule de Tréville, maiestatea sa a trimis să mă caute ca să ştie cum s-au petrecut lucrurile la palatul meu, ieri dimineaţă. I-am spus adevărul, adică i-am spus că vina este a oamenilor mei şi că sînt gata să vă cer scuze. Fiindcă v-am întîlnit, vă rog să le primiţi şi să mă socotiţi printre prietenii de totdeauna ai domniei voastre.

— Domnule duce — răspunse domnul de Tréville — aveam atîta încredere în lealitatea domniei voastre, încît n-am vrut alt apărător în faţa maiestăţii sale decît pe domnia voastră. Văd că nu m-am înşelat şi vă mulţumesc pentru faptul că se mai găseşte în Franţa un om despre care se poate spune, fără a da greş, ceea ce-am spus eu despre domnia voastră.

— Aşa-i, aşa-i — zise regele, care ascultase între cele două uşi aceste cuvinte curtenitoare — dar spune-i, Tréville, că dacă el se socoteşte printre prietenii dumitale, atunci şi eu aş vrea să mă număr printre ai lui, dar mă neglijează — iată, se împlinesc în curînd trei ani de cînd nu l-am văzut — şi că nu-l văd decît cînd trimit eu să-l cheme. Spune-i toate astea din partea mea, căci sînt lucruri pe care un rege nu le poate spune chiar el.

— Mulţumesc, sire, mulţumesc — zise ducele — dar maiestatea voastră să fie încredinţată că nu aceia pe care-i vede la orice ceas din zi — bineînţeles, nu spun asta pentru domnul de Tréville — nu aceia îi sînt cei mai credincioşi.

— Ah, ai auzit ce am spus ? Cu atît mai bine, duce, cu atît mai bine ! urmă regele, înaintînd pînă în prag. Ah, dumneata eşti, Tréville ! Dar unde-ţi sînt muşchetarii ? Nu ţi-am spus alaltăieri să vii cu ei la mine ? Ce mai aştepţi ?

— Sînt jos, sire, şi, dacă îngăduiţi, La Chesnaye le va spune să urce.

— Da, da, să vină numaidecît ; în curînd o să sune opt şi la nouă aştept pe cineva. Cu bine, domnule duce, şi, mai cu seamă, să mai vii. Intră, Tréville.

Ducele salută şi ieşi. În clipa în care deschidea uşa, cei trei mușchetari şi d'Artagnan, însoţiţi de La Chesnaye, se iveau în capul scării.

— Veniţi, vitejii mei — le spuse regele — veniţi, vreau să vă dojenesc.

Mușchetarii se apropiară, înclinîndu-se ; d'Artagnan se dădea după ei.

— „Cum dracu — urmă regele — voi patru şi ci şase ostaşi ai gărzii eminenţei sale, scoşi din luptă numai în două zile ? E prea mult. Dacă lucrurile or merge tot aşa, eminenţa sa va fi silită să-şi înprospăteze compania peste trei săptămîni, iar cu să porunceşc aplicarea edictelor cu toată străşnicia. Unul din întîmplare, nu zic, fie, dar şase în două zile, va spuni, e prea de tot !

— De aceea, sire, îi vedeţi aici de îndurerați şi de pocăiţi. Vin să ceară iertare maiestăţii voastre.

— Îndurerați şi pocăiţi ! Hm — făcu regele — nu prea mă bizui pe chipurile lor ipocrite ; mai ales pe capul acela de gascon de acolo. Vino încoace, domnule !

D'Artagnan, care înţelese că el era cel poftit, se apropie, luîndu-şi o mutră din cele mai desperate.

— Ia uite ! Ce-mi spuneai, dumneata că-i tînăr ? E un copil, domnule de Tréville, un adevărat copil ! Adică el i-a dat lui Jusse lovitura aceea strașnică de spadă ?

— Şi celelalte două lovituri frumoase lui Bernajoux.

— Adevărat ?

— Fără a mai pune la socoteală — zise Athos — că, dacă nu mă scotea din mîinile lui Cahusac, n-aş mai avea acum cinstea să fac înaintea maiestăţii voastre prea smerita mea plecăciune.

— Dar e dracul pe pămînt beamezul ăsta ! La naiba, domnule de Tréville, cum ar fi zis regele, răposatul meu tată : „În meseria asta trebuie să-ţi găureşti o groază de haine şi să-ţi frîngi o groază de spade !" Şi gasconii au rămas oameni săraci, nu-i aşa ?

— Sire, să mărturisim că nu s-au descoperit încă zăcăminte de aur în munții lor, deși Cel-de-sus le cam datora minunea asta, drept răsplată pentru felul cum au sprijinit drepturile răposatului rege, tatăl maiestății voastre.

— Ceea ce înseamnă că și pe mine tot gasconii m-au făcut rege, deoarece sînt fiul tatălui meu, nu-i așa, Tréville? Ei bine, așa e, nu zic nu! La Chesnaye, du-te și vezi dacă, scotocind prin buzunarele mele, găsești patruzeci de pistoli; dacă-i găsești, adu-mi-i aici. Și acum, haide, tinere, cu mîna pe conștiință, spune-mi cum s-au petrecut toate.

D'Artagnan povesti pînă în cele mai mici amănunte pățania din ajun; cum, neputînd să doarmă de bucurie că va vedea pe maiestatea sa, venise la prietenii lui cu trei ceasuri înaintea orei pentru audiență; cum se duseseră împreună la localul de joc și cum, mărturisindu-și teama de a fi lovit în obraz de o minge, fusese luat în zeflemea de Bernajoux, care era cît p-aci să-și plătească zeflemeaua cu viața, iar domnul de La Trémouille cu palatul, deși n-avea nici o vină.

— Da, da, așa e — murmură regele — ducele mi-a povestit și el tot așa. Bietul cardinal! Șase oameni în două zile, și dintre cei mai scumpi lui; dar acum ajunge, domnilor, cred că mă înțelegeți, ajunge! V-ați răzbunat pentru pățania din strada Férou, și încă cu vîrf și îndesat; acum trebuie să vă socotiți mulțumiți.

— Dacă maiestatea voastră este, atunci sîntem și noi.

— Da, sînt — adăugă regele, luînd un pumn de aur din mîna lui La Chesnaye și punîndu-l în a lui d'Artagnan. Iată — spuse el — o dovadă a mulțumirii mele.

În acea vreme, vederile asupra mîndriei care și-au croit drum în zilele noastre nu erau încă la modă. Un gentilom primea bani chiar din mîna regelui, fără să se simtă de loc umilit. D'Artagnan puse deci cei patruzeci de pistoli în buzunar fără nici un fel de mofturi, ci, dimpotrivă, mulțumind călduros maiestății sale.

— Haide — urmă regele, privind ornicul — haide, acum, că-i opt și jumătate, plecați! După cum v-am spus, aștept pe cineva la ora nouă. Vă mulțumesc pentru credința dumneavoastră, domnilor. Mă pot bizui pe ea, nu-i așa?

— O, sire — exclamară în cor cei patru prieteni — ne-am lăsa tăiați în bucăți pentru maiestatea voastră!

— Bine, bine; dar rămîneți întregi: e mai bine așa, și o să-mi fiți și mie mai folositori. Tréville — adăugă regele în șoaptă, în vreme ce ceilalți se retrăgeau — cum nu ai loc în Corpul mușchetarilor, și fiindcă am hotărît că trebuie un stagiu pentru a fi primit trece-l pe tînărul acesta în gărzile domnului des Essarts, cumnatul dumitale. La naiba, Tréville, mă bucur cînd mă gîndesc la mutra cardinalului; o să facă spume, dar mi-e totuna; sînt în dreptul meu.

Și regele îl salută cu mîna pe Tréville, care ieși și se duse să-și întîlnească mușchetarii; îi găsi împărțind cu d'Artagnan cei patruzeci de pistoli.

Iar cardinalul, după cum bănuise și maiestatea sa, s-a mîniat cumplit, atît de cumplit, încît vreme de opt zile nu s-a mai arătat la partidele regale, ceea ce nu-l împiedica pe rege să-l întîmpine cu cea mai fermecătoare căutătură și să-l întrebe, de cîte ori îl întîlnea, cu cel mai mieros glas:

— Spuneți-mi, domnule cardinal, cum o mai duc bieții Bernajoux și Jussac, credincioșii eminenței voastre?

Capitolul VII

ACASĂ LA MUȘCHETARI

Cînd a ieșit din palatul Luvru, d'Artagnan și-a întrebat prietenii ce întrebuințare să dea părții lui de bani din cei patruzeci de pistoli; Athos îl sfătui să poruncească un ospăț gustos la „Pomme de Pin", Porthos — să-și ia un valet, iar Aramis — să-și găsească o amantă potrivită.

Ospățul a avut loc chiar în ziua aceea și valetul a servit la masă. Mîncările au fost poruncite de Athos, iar de valet i-a făcut rost Porthos. Era de baștină din Picardia; destoinicul mușchetar îl tocmise cu acest scop, în aceeași zi, pe podul de la Tournelle, unde-l găsise scuipînd în apă, ca să stîrnească rotocoale.

Porthos fusese de părere că această îndeletnicire era dovada unei firi așezate și visătoare și-l luase cu el fără altă

recomandație. Înfățișarea deosebită a gentilomului, în slujba căruia crezuse că va fi, îl cucerise pe Planchet — astfel se numea picardul. Simți o ușoară dezamăgire cînd își dădu seama că locul acela era ocupat de un confrate, cu numele Mousqueton, și cînd Porthos, înștiințîndu-l că în gospodăria lui, deși înstărită, nu era loc pentru doi valeți, îi spuse că va trebui să intre în slujba lui d'Artagnan. Totuși, cînd văzu prînzul dat de stăpînul lui și pe acesta scoțînd din buzunar un pumn de aur, pentru a plăti socoteala, Planchet crezu că dăduse norocul peste el și mulțumi proniei cerești că nimerise un asemenea Cresus[1]. Stărui în această părere pînă după ospăț, din al cărui belșug s-a putut despăgubi și el de lungile lui ajunări. Dar seara, cînd să facă patul stăpînului, visele deșarte ale lui Planchet se spulberară nemilos. În întregul apartament, alcătuit dintr-un vestibul și un dormitor, nu se găsea decît un singur pat. Planchet se culcă în vestibul, pe o pătură scoasă din patul lui d'Artagnan și de care d'Artagnan s-a lipsit pînă la urmă.

La rîndul lui, Athos avea un valet pe care-l mușteruluise într-un chip cu totul deosebit și care se numea Grimaud. Era grozav de tăcut acest gentilom. Vorbim bineînțeles de Athos. În cei cinci sau șase ani de cînd trăia în cea mai strînsă prietenie cu Porthos și Aramis, aceștia îl văzuseră deseori zîmbind, dar niciodată nu-l auziseră rîzînd. Frazele lui erau scurte și expresive, spunînd totdeauna ceea ce voiau să spună și nimic mai mult — nici o ștefuială, nici o înflorire, nici un fel de ocol. Conversația lui ținea la fapt, înlăturînd episodul.

Deși Athos nu împlinise încă treizeci de ani, deși avea trupul și mintea deopotrivă de frumoase, nimeni nu-i știuse vreodată vreo iubită. Niciodată nu aducea vorba despre femei. Dar nici nu împiedica pe alții să vorbească de ele în fața lui, deși se putea vedea ușor că acest soi de convorbire, la care el lua parte doar prin vorbe amare și cugetări sumbre, nu-i făcea nici o plăcere. Cumpătarea, viața de schimnic și mutenia lui făceau din el aproape un bătrîn ; pentru a nu-și ieși din deprinderi, îl învățase pe Grimaud să-l înțeleagă numai din semne sau din mișcarea buzelor. Nu-i vorbea decît în împrejurări hotărîtoare.

[1] Rege al Lydiei, renumit prin bogățiile sale.

Grimaud se tămîia de stăpînu-său ca de foc, deşi se simţea strîns legat de el şi-i venera meritul înţelepciunea. Închipuindu-şi uneori că i-a ghicit dorinţele, Grimaud se repezea să i le împlinească şi făcea tocmai pe dos. Ca urmare, Athos ridica din umeri şi, fără a se mînia, îl cam bușea pe Grimaud. În zilele acelea, mai scotea cîte o vorbă.

După cum s-a putut vedea, Porthos nu se potrivea ca fire cu Athos; nu numai că vorbea mult, dar vorbea şi tare; de altminteri, trebuie să recunoaştem, ce e drept: puţin îi păsa dacă îl asculta sau nu cineva; vorbea de dragul vorbei şi de dragul de a se auzi vorbind; vorbea despre orice, afară de ştiinţe, mărturisindu-şi, pentru a se dezvinovăţi, ura nepotolită pe care o nutrea faţă de cărturari, încă din copilărie. Nu avea ţinuta nobilă a lui Athos, şi simţămîntul acestei inferiorităţi îl îmboldise la începutul legăturii lor de prietenie să fie deseori nedrept cu acest gentilom, pe care se străduia din răsputeri să-l întreacă măcar prin mîndreţea veşmintelor. Dar aşa îmbrăcat cum era, doar cu tunica de muşchetar, şi prin nimic altceva decît prin felul de a-şi da capul pe spate şi de a păşi, Athos îşi lua îndată locul ce i se cuvenea, făcînd pe preagătitul Porthos să rămînă mult mai în umbră. Porthos se mîngîia umplînd anticamera domnului de Tréville şi corpurile de gardă de la Luvru cu rasunetul unor isprăvi despre care Athos nu pomenea niciodată; iar acum, după ce trecuse de la înalta magistratură la noblețea ostăşească, de la nevoiaşele judecătorilor la ale baronilor, Porthos se lălea nici mai mult nici mai puţin decît cu o prinţesă străină, care se prăpădea după el.

O veche zicală spune: „Cum e nucul e şi peticul". Să trecem deci de la stăpîn la valet.

Mousqueton era un normand căruia stăpînu-său îi schimbase păşnicul nume de Boniface în cel cu mult mai răsunător de Mousqueton. Intrase în slujbă la Porthos cerînd doar îmbrăcăminte şi locuinţă, dar nu de mîntuială, ci boiereşti; mai ceru două ore libere pe zi, pentru a le folosi într-o îndeletnicire cu care să facă faţă celorlalte nevoi. Porthos căzuse la învoială: tîrgul îi mergea la inimă. Din hainele vechi şi din pelerinele lui de schimb dădea să se facă tunici pentru Mousqueton; mulţumită unui croitor iscusit, care-i întorcea hoarfele pe dos, făcîndu-le ca noi, şi a cărui soţie era bănuită de a vrea să-l coboare pe Porthos din fumurile lui aristocratice,

Mousqueton arăta foarte bine cînd mergea în urma stăpînului.

Cît despre Aramis, al cărui caracter socotim a-l fi descris destul de amănunţit, caracter care de altminteri va putea fi urmărit în desfăşurarea lui la fel ca ale celorlalţi prieteni, Aramis avea un valet cu numele Bazin. Pentru că stăpînul lui nutrea speranţa de a sluji într-o zi biserica, el umbla veşnic îmbrăcat în negru, aşa cum trebuie să se poarte slujitorul unui om al bisericii. Băştinaş din Berry, avea între treizeci şi cinci şi patruzeci de ani, era blînd, liniştit, durduliu, citea cărţi cucernice în răgazul îngăduit de stăpîn şi, cînd n-avea încotro, pregătea, pentru ei doi, o cină cu puţine feluri de bucate, dar strașnic de gustoasă. Altfel, mut, orb, surd şi credincios pe viaţă şi moarte.

Şi acum, cînd cunoaştem, măcar pe deasupra, stăpînii şi valeţii, să trecem la locuinţa fiecăruia dintre ei.

Athos locuia în strada Férou, la doi paşi de Luxemburg ; apartamentul lui, alcătuit din două odăi mici, cu mobilă curăţică, se afla într-o clădire cu apartamente mobilate ; gazda, tînără încă şi frumoasă ca o Sînziană, îi făcea zadarnic ochi dulci. Cîteva rămăşiţe ale unei falnice splendori apuse străluceau ici-colo pe pereţii acestei modeste locuinţe : astfel era, de pildă, o spadă bogat încrustată în aur şi argint, care, după înfăţişare, data de pe vremea lui Francisc I, şi la care numai minerul, bătut în nestemate, făcea cel puţin două sute de pistoli, spadă pe care totuşi, în clipe de cumplită strîmtoare, Athos nu vrusese nici s-o pună zălog, nici s-o vîndă. Multă vreme rîvnise Porthos la spada aceasta. Ar fi dat zece ani din viaţă, numai s-o aibă. Într-o zi, cînd avea întîlnire cu o ducesă, încercă să-i ceară lui Athos spada cu împrumut. Fără să-i spună vreun cuvînt, Athos îşi goli buzunarele, îşi strînse toate bijuteriile, portofeiele, eghileţii, lanţurile de aur şi i le oferi lui Porthos. Cît priveşte însă spada, îi spuse Athos, ea rămînea pironită la locul pe care nu trebuia să-l părăsească decît numai cînd stăpînul ar fi părăsit şi el locuinţa.

În afară de spadă, se mai afla un portret al unui senior de pe vremea lui Henric al III-lea, în veşmînt de o neasemuită eleganţă şi purtînd pe piept ordinul Sfîntului-Duh ; portretul, care aducea în liniile lui mari cu Athos, amintind

acelaşi aer de familie, mărturiseа că acel senior de mare vază, cavaler al ordinelor regelui, era strămoşul lui.

În sfîrşit, un cufăraş, minunat încrustat în aur şi argint, purtînd acelaşi blazon ca cel de pe spadă şi de pe portret, alcătuia o podoabă a căminului, podoabă grozav de nepotrivită cu celelalte lucruri. Athos purta totdeauna la el cheia acestui cufăraş. Într-o zi, cînd îl deschise în faţa lui Porthos, acesta putu să vadă că înăuntru erau numai scrisori şi documente ; fără îndoială, scrisori de dragoste şi documente de familie.

Porthos locuia într-un apartament foarte spaţios, cu o faţadă pompoasă, în strada Vieux-Colombier. De cîte ori trecea cu vreun prieten prin faţa ferestrelor lui — la una din ele Mousqueton stătea mereu în mare ţinută — Porthos îşi înălţa capul, ridica mîna şi spunea ; „Aici locuiesc eu !“ Dar niciodată nu-l găsea cineva acasă ; niciodată nu poftea pe nimeni să urce la el, aşa că nimeni nu putea bănui, cît de cît, ce fel de bogăţii se ascundeau îndărătul acelei strălucite faţade.

Aramis locuia un mic apartament alcătuit dintr-un salonaş, o sufragerie şi un dormitor ; această din urmă încăpere, ce se afla, ca întreg apartamentul, la parter, dădea într-o grădiniţă răcoroasă, verde, umbrită, în care privirile vecinilor nu puteau pătrunde.

Cît priveşte pe d'Artagnan, ştim în ce chip locuia şi am făcut cunoştinţă şi cu valetul său, pe nume Planchet.

D'Artagnan, care era foarte curios din fire, cum sînt de altminteri toţi cei înzestraţi cu geniul intrigii, se străduі din răsputeri să afle cine erau numiţii Athos, Porthos şi Aramis, căci sub aceste porecle fiecare îşi ascundea numele lui de gentilom, mai ales Athos, pe care-l simţeai de la o poştă a fi mare senior. Îl întrebă deci pe Porthos, ca să afle ce era cu Athos şi cu Aramis, iar pe Aramis, ca să afle ce era cu Porthos.

Din nefericire, nici Porthos nu ştia din viaţa tăcutului său camarad decît ceea ce-i ajunsese la ureche. Se spunea că ar fi îndurat mari suferinţe de pe urma unei legături de dragoste şi că o trădare groaznică ar fi otrăvit pentru totdeauna viaţa acestuia. Dar despre ce trădare era vorba însă nimeni n-avea habar.

Dimpotrivă, viața lui Porthos o puteai ghici ca-n palmă, afară doar de numele adevărat, pe care numai domnul de Tréville îl știa, cum, de altfel, le știa și pe ale celorlalți doi prieteni. Trufaș și flecar, Porthos era străveziu ca un cristal. Un cercetător nu s-ar fi putut înșela asupra lui decît dacă ar fi luat drept bun tot binele ce spunea el singur despre sine însuși.

Cît privește pe Aramis, deși părea că n-are nimic de ascuns, era totuși burduf de taine, răspundea anevoie la întrebările ce i se puneau asupra altora și înlătura de la sine pe cele privitoare la el însuși. Într-o zi, după ce-l descususe cu întrebări asupra lui Porthos și după ce aflase de zvonul privitor la legătura acestuia cu o prințesă, d'Artagnan vru de asemenea să prindă ceva și despre isprăvile de inimă albastră ale celui cu care vorbea.

— Dar dumneata, scumpul meu camarad — îi zise el — dumneata care vorbești despre baroanele, contesele și prințesele altora... ?

— Să-mi fie cu iertare — îi curmă spusele Aramis — eu am vorbit fiindcă Porthos vorbește chiar el ; toate minunățiile astea le-a povestit în gura mare, în fața mea. Dar, crede-mă, scumpul meu domn d'Artagnan, dacă le-aș fi aflat de la altcineva, sau dacă Porthos mi le-ar fi încredințat numai mie, n-ar fi fost duhovnic mai mut ca mine.

— Nu mă îndoiesc — spuse d'Artagnan — totuși, îmi vine să cred că și dumneata te ai destul de bine cu blazoanele, dovadă o mănușită batistă brodată căreia îi datorez cinstea de a te fi cunoscut.

De data aceasta, Aramis nu se supără, ci, cu un aer nespus de modest, îi răspunse prietenește :

— Dragul meu, nu uita că eu vreau să îmbrac haina bisericească și că fug de ispitiri lumești. Batista pe care ai văzut-o nu mi-a fost încredințată mie, ci a uitat-o la mine un prieten. A trebuit s-o iau ca să nu-l dea de gol nici pe el și nici pe doamna care-i e dragă. În ceea ce mă privește, eu n-am și nici nu vreau să am vreo iubită ; urmez astfel pilda prea înțeleaptă a lui Athos, care nici el n-are nici una.

— La naiba, cum să fii popă, cînd ești mu chetar ?

— Mușchetar provizoriu, cum spune cardinalul, mușchetar vrînd-nevrînd, dar în suflet om al bisericii, crede-mă. Athos și Porthos m-au făcut mușchetar, ca să fac și eu ceva ;

tocmai cînd trebuia să fiu hirotonisit, o mică încurcătură cu... dar asta nu te interesează, şi eu îţi răpesc un timp preţios.

— Ba mă interesează foarte mult — se împotrivi d'Artagnan — şi deocamdată n-am nimic de făcut.

— Da, dar eu am — îi răspunse Aramis — trebuie să-mi spun rugăciunile, pe urmă trebuie să compun cîteva versuri pe care mi le-a cerut doamna d'Aiguillon, după aceea trebuie să trec pe strada Saint-Honoré ca să cumpăr dresuri roşii pentru doamna de Chevreuse. Aşa că, vezi, dragul meu prieten, dacă dumneata nu eşti, în schimb eu sînt tare grăbit.

Şi întinzînd prietenește mîna tînărului său camarad, Aramis se despărţi de el.

În pofida bricăror străduinţi, d'Artagnan nu putu să afle mai mult despre noii săi prieteni. Se mulţumi deci să creadă tot ce se spunea despre trecutul lor, sperînd ca viitorul să-i aducă destăinuiri mult mai temeinice şi mai întregi. Pînă atunci, Athos era pentru el un Ahile, Porthos era un Aiax şi Aramis un Iosif.

Altminteri, cei patru tineri duceau o viaţă veselă. Athos juca, dar totdeauna în sec. Totuşi, nu împrumuta niciodată nici un gologan de la prietenii lui, deşi îşi ţinea mereu punga la cheremul lor; cînd i se întîmpla să joace pe cuvînt, a doua zi dimineaţa, la şase, trimitea să fie sculat din somn creditorul, ca să-i achite datoria din ajun.

Pe Porthos îl apucau fierbinţeli dacă se întîmpla să cîştige, era ţîfnos şi falnic; dacă pierdea, se făcea nevăzut cîteva zile în şir, şi după aceea se întorcea, gălbejit, supt la faţă, dar cu bani în buzunar.

Aramis nu juca însă niciodată. Era, de bună seamă, cel mai tont muşchetar şi cel mai nesuferit oaspete cu putinţă. Una-două, el trebuia să lucreze. Cîteodată, în toiul unui ospăţ, cînd fiecare, încălzit de vin şi de vorbă, credea că o să mai stea la masă încă două-trei ore, Aramis se uita la ceasornic, ca să se ducă, spunea el, să consulte un luminat teolog, cu care avea întîlnire; alteori se întorcea acasă ca să scrie o lucrare, şi ruga pe prietenii lui să nu-l tulbure.

În acele clipe, Athos îşi flutura acel fermecător zîmbet melancolic, atît de potrivit cu nobilul său chip, iar Porthos trăgea duşcă după duşcă, jurînd că Aramis nu va ajunge niciodată decît un biet popă de ţară.

Şi acum, după această scurtă privire asupra celor patru prieteni, să înnodăm firul povestirii noastre.

Planchet, valetul lui d'Artagnan, şi-a îndurat la început soarta cu mărinimie; primea un franc şi jumătate pe zi şi vreme de o lună se întorcea acasă voios ca un piţigoi şi plin de bunăvoinţă pentru stăpîn. Cînd însă vîntul restriştei se abătu peste gospodăria din strada Groparilor, adică atunci cînd cei zece pistoli ai regelui Ludovic al XIII-lea au fost mîncaţi sau aproape mîncaţi, Planchet dădu drumul unor văicăreli pe care Athos le găsea dezgustătoare, Porthos — neobrăzate, iar Aramis — caraghioase. Athos îl sfătui deci pe d'Artagnan să-l izgonească pe netrebnic; Porthos ţinea cu tot dinadinsul să i se tragă mai întîi o sfîntă de bătaie, iar Aramis era de părere că un stăpîn trebuie să dea ascultare numai laudelor care i se aduc.

— Vă vine uşor să vorbiţi aşa — zise d'Artagnan — dumitale, Athos, care nu scoţi o vorbă, cu Grimaud, care nu-i dai voie să crîcnească, şi atunci n-ai cum să te ciorovăieşti cu el; dumitale, Porthos, care trăieşti pe picior mare şi eşti un zeu pentru Mousqueton; dumitale, în sfîrşit, Aramis, care, prins de mrejele studiilor preoţeşti, te bucuri de adîncul respect al lui Bazin, slugă blîndă şi smerită; dar eu, cu care n-am nici o slujbă şi nici mijloace de trai, eu care nu sînt muşchetar şi nici măcar oştean în vreo gardă, se pot face eu ca să sădesc în sufletul lui Planchet simpatie, teamă sau respect?

— Nu e glumă — răspunseră tustrei prietenii. Cu valeţii e ca şi cu femeile: trebuie să ştii să-i pui de la început la locul lor. Aşa că, gîndeşte-te bine!

D'Artagnan se gîndi bine şi, deocamdată, luă hotărîrea să-i tragă o mamă de bătaie lui Planchet, fapt adus repede la îndeplinire cu însufleţirea ce-o punea în toate. După ce-l părui zdravăn, îl opri să-şi părăsească slujba fără învoirea stăpînului; căci, adăugă d'Artagnan, nu se poate ca ziua de mîine să nu-mi surîdă; aştept iute-iute vremuri mai bune. Tu ţi-ai şi găsit norocul dacă rămîi lîngă mine, şi sînt prea bun stăpîn ca să te las să-i dai cu piciorul, alungîndu-te, aşa cum vrei tu.

Felul acesta de a se purta stîrni în muşchetari un adînc respect pentru înalta diplomaţie a lui d'Artagnan. Planchet

se simţi şi el copleşit de admiraţie şi nu mai pomeni de plecare.

Cei patru tineri îşi duceau viaţa laolaltă ; d'Artagnan împrumută repede deprinderile prietenilor săi, căci n-avusese încă vreme să le aibă pe-ale lui ; abia sosit din provincie, căzuse în mijlocul unei lumi cu desăvîrşire nouă pentru el.

Se sculau iarna pe la opt dimineaţa şi vara pe la şase şi se duceau la domnul de Tréville ca să ia parola şi să vadă cum mai merg treburile. Deşi nu era muşchetar, d'Artagnan făcea totuşi slujba de muşchetar cu o punctualitate uimitoare ; era veşnic de gardă, căci ţinea mereu tovărăşie celui dintre cei trei prieteni care făcea de gardă. La palatul muşchetarilor, toţi îl cunoşteau şi-l priveau ca pe un bun camarad. Domnul de Tréville, care-l preţuise de cum îl văzuse şi căruia îi era foarte drag, nu înceta să-l laude în faţa regelui.

La rîndul lor, tustrei muşchetarii îl iubeau mult pe tînărul lor camarad. Prietenia care-i lega pe aceşti patru bărbaţi şi nevoia ce-o simţeau de a se vedea de trei sau de patru ori pe zi, fie pentru dueluri, fie pentru treburi, fie pentru petreceri, îi făceau să alerge unul după altul ca nişte umbre ; dădeai mereu peste nedespărţiţi căutîndu-se de la Luxemburg pînă în piaţa Saint-Sulpice sau din strada Vieux-Colombier pînă la Luxemburg.

În vremea asta, făgăduielile domnului de Tréville îşi urmau drumul. Într-o bună zi, regele porunci domnului cavaler des Essarts să-l primească pe d'Artagnan cadet în compania sa de gardă. D'Artagnan îmbrăcă, oftînd, uniforma pe care bucuros ar fi schimbat-o cu o tunică de muşchetar, chiar cu preţul a zece ani din viaţă. Dar domnul de Tréville îi făgădui această favoare după un stagiu de doi ani, stagiu care putea fi scurtat, dacă d'Artagnan ar fi avut prilejul de a-i aduce regelui cine ştie ce serviciu sau de a făptui cine ştie ce ispravă strălucită. În urma acestei făgăduieli, d'Artagnan se retrase şi chiar de a doua zi îşi începu slujba. Venise deci rîndul lui Athos, Porthos şi Aramis de a rămîne lîngă d'Artagnan, cînd acesta făcea de gardă. Compania gărzilor domnului cavaler des Essarts primi în felul acesta patru oameni în loc de unul, în ziua cînd d'Artagnan intră în rîndurile ei.

O INTRIGĂ LA CURTE

În vremea asta, cei patruzeci de pistoli ai regelui Ludovic al XIII-lea, după ce avuseseră un început, au avut şi un sfîrşit, ca orice lucru din lume; în urma acestui sfîrşit, cei patru tineri ai noştri s-au văzut ajunşi la mare strîmtoare. Athos sprijinise cîtva timp tovărăşia cu propriii lui bani, îi luase locul Porthos şi, datorită uneia din acele dispariţii cu care se obişnuiseră, putu împlini nevoile tuturor încă vreo două săptămîni; în sfîrşit, venise şi rîndul lui Aramis, care primise cu multă bunăvoinţă şi care izbutise, spunea el, să facă rost de cîţiva pistoli din vînzarea cărţilor lui de teologie.

Vrînd-nevrînd, trebuiră să ceară, ca de obicei, domnului de Tréville, care le plăti înainte de vreme o parte din soldă; dar aceste sume nu puteau acoperi mult timp nevoile celor trei muşchetari, care mai aveau în spinare o grozăvie de datorii, şi ale unui soldat din gardă, care n-avusese încă vreme să le facă.

În cele din urmă, dîndu-şi seama că se îngroaşe gluma, au strîns cu mare străduinţă opt sau zece pistoli, pe care Porthos i-a jucat. Din nefericire, îl urmărea ghinionul: pierdu tot ce avea şi alţi douăzeci şi cinci de pistoli pe cuvînt de onoare.

Lipsa se schimbă atunci în sărăcie; urmaţi de valeţii lor, flămînzi cu toţii, colindau cheiurile şi corpurile de gardă, doar-doar or nimeri vreun prieten dinafară care să-i poftească la masă, căci, aşa cum susţinea Aramis, la vreme de belşug e bine să semeni ospeţe în dreapta şi stînga, pentru ca, în nenorocire, să poţi culege şi tu cîteva.

Athos a fost poftit de patru ori la masă şi de fiecare dată şi-a luat cu el prietenii, împreună cu valeţii lor. Porthos a putut face rost de şase invitaţii, de care s-au bucurat şi camarazii lui. Aramis de opt; după cum am putut vedea şi pînă acum, Aramis era omul care tăcea şi făcea.

Cît priveşte pe d'Artagnan, care nu cunoştea pe nimeni în capitală, a dibuit doar un mic prînz cu ciocolată, la un preot de pe meleagurile lui, şi o cină la un port-drapel din

gardă. Își aduse însă întreaga ceată atît la preot, căruia îi dădură gata proviziile pe două luni, cît și la celălalt, care se arătă la înălțime; dar, cum spunea Planchet, nu mănînci decît o dată, oricît de mult ai mînca.

D'Artagnan se simți destul de umilit fiindcă nu putuse face rost decît de un prînz și jumătate, căci gustarea de la preot nu putea fi socotită decît ca o jumătate de prînz față de ospețele pe care Athos, Porthos și Aramis izbutiseră să le descopere. Se socotea deci a fi o povară pentru ei toți, uitînd în tinerească sa bună-credință că hrănise întreaga tovărășie vreme de o lună; mintea lui iscoditoare începu să se frămînte. Chibzui adînc și înțelese pentru întîia oară că această strînsă înțelegere între patru tineri, viteji, cutezători și neobosiți ar trebui să aibă cu totul alt țel decît plimbări pe deșălate, lecții de scrimă și șolticării, cu mai mult sau mai puțin duh.

Într-adevăr, patru bărbați ca ei, patru bărbați credincioși unul altuia cu trup și suflet, patru bărbați gata să se sprijine oricînd, fără să dea nici un pas îndărăt, îndeplinind, de unul singur sau împreună, hotărîrile luate laolaltă, patru brațe amenințînd cele patru puncte cardinale sau îndreptate spre aceeași zare trebuiau negreșit, fie pe ascuns, fie la lumina zilei, fie pe sub pămînt, fie prin șanțuri, fie prin viclenie, fie prin forță, să-și croiască drum spre țelul către care năzuiau, oricît ar fi fost de bine păzit sau de îndepărtat. Singurul lucru care-l mira pe d'Artagnan era că pe nici unul din prietenii lui nu-l frămîntaseră asemenea gînduri. În schimb se gîndea el pentru ei, și se gîndea temeinic, chinuindu-și mintea încotro să îndrepte această forță unică de patru ori întărită, cu ajutorul căreia nu se îndoia că ar fi putut răsturna lumea, la fel ca și pîrghia pe care o căuta Arhimede; cînd deodată auzi bătăi în ușă. D'Artagnan îl trezi pe Planchet și-i porunci să deschidă.

Din cuvintele: „D'Artagnan îl trezi pe Planchet", cititorul să nu-și închipuie că era miez de noapte sau că nu se luminase încă de ziuă. Nicidecum! Tocmai bătuse patru după-amiază; cu două ceasuri mai devreme, Planchet îi ceruse stăpînului de mîncare, dar acesta îi răspunsese prin zicala: „Somnul ține loc de masă". Planchet prînzea deci dormind adînc.

Un bărbat cu o mutră de rînd și aducînd a burghez intră în odaie.

Drept desert, Planchet ar fi vrut grozav să asculte convorbirea ; dar burghezul îi spuse lui d'Artagnan că, avînd de gînd a-i face destăinuiri de seamă, dorea să rămînă între patru ochi cu el. D'Artagnan îl îndepărtă deci pe Planchet şi îşi pofti oaspetele să ia loc. A urmat o clipă de tăcere, în timpul căreia cei doi bărbaţi se priviră, vrînd parcă mai întîi să se cunoască ; d'Artagnan se înclină apoi, în semn că e gata să asculte.

— Am auzit vorbindu-se despre domnul d'Artagnan ca de un tînăr îndrăzneţ — începu burghezul — şi faima asta, de care se bucură pe bună dreptate, m-a îndemnat să vin ca să-i încredinţez o taină.

— Vorbeşte, domnule, vorbeşte — îl pofti d'Artagnan, al cărui nas de copoi adulmeca un prilej norocos.

Burghezul se opri iarăşi, apoi urmă :

— Am o nevastă care vede de rufăria reginei, domnule ; nu-i lipsită nici de cumînţenie, nici de frumuseţe ! M-au făcut să mă însor cu ea, sînt trei ani de atunci, deşi avea doar o brumă de avere, pentru că domnul de La Porte, ofiţerul care poartă mantia reginei, e naşul ei şi o ocroteşte...

— Pe urmă ? întrebă d'Artagnan.

— Pe urmă — reluă burghezul — uite, domnule, nevastă-mea a fost răpită ieri în zori, pe cînd ieşea din odaia ei de lucru.

— Şi cine ţi-a răpit nevasta ?

— N-aş putea să spun nimic sigur, domnule, dar bănuiesc pe cineva.

— Şi pe cine bănuieşti dumneata ?

— Pe un bărbat care o urmărea de mai multă vreme.

— Ei drăcie !

— Dar dacă vrei să ştii, domnule — urmă burghezul — eu sînt convins că nu-i atîta dragoste, cît politică în toată chestia asta.

— Nu-i atîta dragoste, cît politică ? întrebă d'Artagnan, din ce în ce mai atent. Şi cam ce bănuieşti dumneata ?

— Nu ştiu dacă ar trebui să spun ce bănuiesc eu...

— Domnule, ţin să-ţi amintesc că eu nu ţi-am cerut nimic. Dumneata singur ai venit la mine, dumneata singur mi-ai spus că vrei să-mi încredinţezi o taină ; fă deci aşa cum crezi de cuviinţă, ai vreme să te răzgîndeşti.

— Nu, domnule, nu, după cum te văd, eşti un tînăr de treabă şi mă voi încrede în dumneata. Socot, aşadar, că nu din pricina amorezului ei nevastă-mea a fost răpită, ci din al alteia, mai sus-pusă.

— Ah, ah, o fi vorba de vreo dragoste a doamnei de Bois-Tracy ? întrebă d'Artagnan, vrînd să arate burghezului că ştie şi el ce se petrece la curte.

— Mai sus, domnule, mai sus.

— A doamnei d'Aiguillon ?

— Şi mai sus.

— A doamnei de Chevreuse ?

— Mai sus, mult, mult mai sus !...

— Nu cumva a...

D'Artagnan se opri.

— Da, domnule — şopti atît de încet burghezul înspăimîntat, încît abia i se ghicira vorbele.

— Şi cu cine ?

— Cu cine altul dacă nu cu ducele de...

— Ducele de... ?

— Da, domnule — murmură burghezul şi mai în şoaptă.

— Dar de unde ştii dumneata toate acestea ?

— De unde le ştiu ?

— Da, de unde le ştii ? Fără destăinuiri pe jumătate, sau... înţelegi...

— Le ştiu de la nevastă-mea, domnule, chiar de la nevastă-mea.

— Şi ea de la cine le ştie ?...

— De la domnul de La Porte. Nu ţi-am spus că e fina domnului de La Porte, omul de încredere al reginei ? Domnul de La Porte a pus-o pe lîngă maiestatea sa, ca să aibă şi biata noastră regină pe cineva de încredere, părăsită ca vai de capul ei de rege, iscodită de cardinal şi trădată cum e de toţi.

— A ! A ! Încep să ghicesc ! spuse d'Artagnan.

— Nevastă-mea a venit acasă acum patru zile, domnule. Una din condiţii fusese ca să poată veni să mă vadă de două ori pe săptămînă, căci, aşa cum avusei cinstea să-ţi spun, nevastă-mea mă iubeşte foarte mult ; şi, zic, nevastă-mea a venit şi mi-a spus că regina trece acum prin mare spaimă.

— Adevărat ?

— Da. Se pare că domnul cardinal i-a luat urma şi o prigoneşte acum mai rău ca oricînd. Nu poate să-i ierte chestia cu sarabanda. Ştii chestia cu sarabanda ?

— Cum naiba să n-o ştiu ! răspunse d'Artagnan, care n-avea habar, dar voia să pară că le ştie pe toate.

— Aşa că acum nici nu mai poate fi vorba de ură, ci de-a dreptul de răzbunare.

— Aşa ?

— Şi regina crede...

— Ce crede regina ?

— Crede că i s-a scris domnului duce de Buckingham în numele ei.

— În numele reginei ?

— Da, ca să-l facă să vină la Paris şi, odată ajuns la Paris, să-l prindă în capcană.

— Drace, dar soţia dumitale ce amestec are în toate astea, scumpul meu domn ?

— Ştiu cu toţii că e credincioasă reginei şi vor sau s-o îndepărteze de lîngă stăpîna ei, sau s-o bage în sperieţi, ca să afle de la ea secretele maiestăţii sale, sau poate s-o ademenească şi să facă din ea o spioană.

— Se poate — încuviinţă d'Artagnan — dar pe bărbatul care a răpit-o îl ştii ?

— Ţi-am mai spus, mi se pare, că-l ştiu.

— Cum îl cheamă ?

— Asta nu ştiu. Ce ştiu e că e omul cardinalului şi spiriduşul lui blestemat.

— L-ai văzut vreodată ?

— Da, mi l-a arătat nevastă-mea într-o zi.

— Are ceva semne după care ar putea fi recunoscut ?

— Da, are : e un nobil, arată falnic, cu părul cum e smoala, ocheş la faţă, cu o privire ce te sfredeleşte, dinţi albi şi o tăietură la tîmplă.

— O tăietură la tîmplă ? strigă d'Artagnan. Şi pe deasupra dinţi albi, privire sfredelitoare, faţă ochească, păr negru şi înfăţişare falnică ? E omul meu din Meung.

— Omul dumitale ?

— Da, da, dar asta n-are nici o legătură cu păţania dumitale. Ba mă înşel, dimpotrivă, asta o uşurează. Dacă omul dumitale e şi omul meu, atunci cu o singură lovitură ochesc două răzbunări ; asta-i tot. Dar unde să dau de omul ăsta ?

— Nu știu.

— N-ai aflat cam pe unde stă ?

— Da' de unde ! Într-o zi, cînd o însoțeam pe soția mea la Luvru, tocmai cînd ea trebuia să intre, el ieșea de acolo, și atunci mi l-a arătat.

— Drace ! Drace ! mormăi d'Artagnan. Prin cine ai aflat de răpirea soției dumitale ?

— Prin domnul de La Porte.

— Ți-a dat și ceva amănunte ?

— Nu știa nimic nici el.

— N-ai mai aflat ceva pe alte căi ?

— Ba da ; am primit...

— Ce ?

— Dar nu știu dacă nu fac o mare greșeală...

— Iar începi ? Acum însă îți atrag atenția că e cam tîrziu ca să mai dai înapoi.

— La naiba ! Nici nu dau înapoi ! strigă burghezul, suduind ca să-i mai vină inima la loc. De altfel, pe cinstea mea de Bonacieux...

— Te numești Bonacieux ? îi curmă vorba d'Artagnan.

— Da, așa mă cheamă.

— Spuneai, deci : pe cinstea mea de Bonacieux... Iartă-mă că ți-am tăiat vorba, dar mi se părea că numele ăsta nu mi-e necunoscut.

— Se poate, domnule : sînt chiar gazda dumitale.

— A ! A ! făcu d'Artagnan, ridicîndu-se pe jumătate și salutînd. Va să zică, dumneata ești chiar gazda mea ?

— Da, domnule, da. Și cum de trei luni de cînd locuiești la mine, prins mereu de înaltele dumitale îndeletniciri, ai uitat să-mi plătești chiria și, cum zic, nu te-am tulburat nici o singură dată în răstimpul ăsta, m-am gîndit că vei lua în seamă bunăvoința mea.

— Vai, se poate altfel, scumpul meu domn Bonacieux ? îi răspunse d'Artagnan. Crede-mă că-ți sînt recunoscător pentru purtarea dumitale și, cum ți-am mai spus, dacă pot să-ți fiu de vreun folos...

— Te cred, domnule, te cred, și eu voiam tocmai să-ți spun, pe cinstea mea de Bonacieux, că am încredere în dumneata.

— Atunci spune-mi tot ce ai pe inimă.

Burghezul scoase din buzunar o hîrtie și i-o întinse lui d'Artagnan.

— O scrisoare ! exclamă tînărul

— Am primit-o azi-dimineață.

D'Artagnan o deschise și, cum începea să se însereze, se apropie de fereastră. Burghezul îl urmă.

— „Nu-ți căuta soția — citi d'Artagnan. Îți va fi înapoiată cînd nu va mai fi nevoie de ea. Dacă încerci o singură mișcare ca s-o găsești, ești pierdut." Iată ceva sigur — urmă d'Artagnan — dar, la urma urmei, nu-i decît o amenințare.

— Da, dar pe mine, domnule, amenințarea asta mă dă gata ; eu nu știu să țin sabia în mînă și, pe lîngă asta, tremur de frica Bastiliei.

— Hm ! făcu d'Artagnan. Și eu am tot atîta chef de Bastilia ca și dumneata. Dac-ar fi fost vorba doar de o lovitură de spadă, treacă-meargă...

— Totuși, domnule, eu m-am bizuit mult pe dumneata în toată povestea asta.

— Da ?

— Cînd te vedeam mereu înconjurat de mușchetari atît de fălоși și cînd mi-am dat seama că acești mușchetari sînt ai domnului de Tréville, va să zică dușmanii cardinalului, m-am gîndit că atît dumneata, cît și prietenii dumitale, făcînd dreptate bietei noastre regine, ați fi poate încîntați să-i jucați și un renghi grozav eminenței sale.

— Fără îndoială.

— Apoi m-am mai gîndit că și chiria ceea pe trei luni neplătită, despre care nici nu ți-am pomenit pînă acum...

— Da, da, mi-ai mai dat o dată argumentul ăsta, pe care-l găsesc foarte potrivit.

— Și, mai mult încă, socotind că nu ți-aș mai fi pomenit niciodată despre chiria dumitale, cîtă vreme mi-ai face cinstea să locuiești la mine.

— Foarte bine, foarte bine...

— Mai adaugă la toate astea că, dacă e nevoie, m-aș fi gîndit să-ți dau pe deasupra și vreo cincizeci de pistoli, dacă s-ar întîmpla să duci acum lipsă de bani, deși nu prea pare să fie cu putință așa ceva...

— Minunat, dar dumneata ești un om bogat, scumpul meu domn Bonacieux ? !

— Am un pic de stare, asta-i tot ; am strîns cam vreo două pînă la trei mii de scuzi venit anual, din comerțul de mărunțișuri, și mai cu seamă plasînd ceva capital în ultima călătorie a vestitului navigator Jean Mocquet ; așa că, mă înțelegi, domnule... Ah ! Dar... — strigă deodată burghezul.

— Ce ? întrebă d'Artagnan.

— Ce văd acolo ?

— Unde ?

— Pe stradă, în fața ferestrelor dumitale, în dreptul ușii de colo : un bărbat înfășurat într-o pelerină.

— El e ! strigară într-un glas d'Artagnan și burghezul, căci fiecare din ei își recunoscuse omul.

— Ah, de data asta — strigă d'Artagnan, înșfăcînd spada dintr-o săritură — de data asta nu-mi mai scapă !

Și trăgînd spada din teacă, se repezi afară. Pe scară se întîlni piept în piept cu Athos și Porthos, care veneau la el. Amîndoi se dădură în lături ; d'Artagnan trecu printre ei ca o săgeată.

— Ia te uită ! Dar unde fugi așa ? îl întrebară într-un glas cei doi mușchetari.

— Omul din Meung ! strigă d'Artagnan.

Și se făcu nevăzut.

D'Artagnan le povestise în mai multe rînduri prietenilor pățania lui cu necunoscutul și sosirea frumoasei călătoare, căreia bărbatul acela îi încredințase o misiune atît de însemnată.

Părerea lui Athos fusese că d'Artagnan pierduse scrisoarea lui în încăierare. Nu-și putea închipui că un gentilom — și după portretul pe care d'Artagnan îl făcuse necunoscutului, nu putea fi vorba decît de un gentilom — ar fi fost în stare de atîta josnicie încît să fure o scrisoare.

Porthos nu văzuse în toate astea decît o întîlnire de dragoste, dată de o doamnă unui cavaler sau de un cavaler unei doamne, întîlnire pe care d'Artagnan îndrăznise s-o tulbure cu calul lui portocaliu.

Aramis, la rîndul lui, spusese că, lucrurile fiind prea misterioase, era mai cuminte să fie lăsate baltă.

Înțelegînd din cele cîteva cuvinte aruncate în fugă de d'Artagnan despre ce era vorba și gîndind că după ce va fi dat de necunoscut, sau după ce-i va fi pierdut urma, d'Artagnan va sfîrși prin a se întoarce acasă, ei își urmară drumul.

Cînd au intrat în cameră la d'Artagnan, aici nu mai era nimeni. Temîndu-se de urmările întîlnirii care, fără îndoială, avea să aibă loc între tînăr și necunoscut, Bonacieux socotise — potrivit caracterului pe care de altfel și-l descrisese singur — că era mai sănătos s-o șteargă cît mai repede de acolo.

Capitolul IX

D'ARTAGNAN ÎN LUMINA

Așa cum bănuiseră Athos și Porthos, d'Artagnan se întoarse după o jumătate de oră. Necunoscutul îi scăpase și de data aceasta, pierind ca prin farmec. După ce cutreierase cu spada în mînă toate străzile învecinate, fără a întîlni pe cineva care să semene celui pe care-l căuta, d'Artagnan se hotărî în cele din urmă să facă ceea ce ar fi trebuit să încerce de la început, și anume: să bată la ușa de care se rezemase necunoscutul. Dar zadarnic lovise de zece, de douăsprezece ori în șir cu ciocănașul de afară, nimeni nu răspunsese; cîțiva vecini, care, la auzul zgomotului, ieșiseră în prag sau își scoseseră capul pe geam, îl încredințară că de șase luni casa aceea, ale cărei ieșiri erau de altminteri toate ferecate, rămăsese pustie.

În vreme ce d'Artagnan cutreiera străzile și bătea pe la uși, Aramis îi ajunse din urmă pe ceilalți doi prieteni; întors acasă, d'Artagnan îi găsi pe toți strînși laolaltă.

— Ei, ce-ai făcut? întrebară într-un glas cei trei mușchetari, văzîndu-l pe d'Artagnan intrînd cu fruntea îmbrobonată de sudoare și cu fața răscolită de mînie.

— Ce să fac! izbucni acesta, aruncîndu-și spada pe pat. Omul ăsta-i dracul gol, nu altceva: a pierit ca o arătare, ca o umbră, ca o nălucă.

— Crezi în stafii? îl întrebară Athos și Porthos.

— Eu nu cred decît în ce am văzut cu ochii, și cum n-am văzut niciodată stafii, nu cred în ele.

— Biblia — grăi Aramis — ne porunceşte să credem : duhul lui Samuel s-a arătat lui Saul, şi m-ar mîhni, Porthos, ca această chestiune de credinţă să fie pusă la îndoială.

— Orice ar fi, om sau încornorat, fiinţă sau umbră, închipuire sau adevăr, bărbatul asta s-a născut ca să mă chinuiască pe mine : uite că, o dată cu fuga lui, noi pierdem un prilej strălucit, un prilej de pe urma căruia am fi putut cîştiga o sută de pistoli, ba poate şi mai mult !

— Cum aşa ? se repeziră Porthos şi Aramis.

Cît priveşte pe Athos, credincios veşnicei sale muţenii, se mulţumi să-l întrebe pe d'Artagnan numai din ochi.

— Planchet — îi spuse d'Artagnan slugii sale, care tocmai îşi băga capul prin uşa întredeschisă, încercînd să prindă cîrnpeie din convorbire — coboară la gazda mea, domnul Bonacieux, şi spune-i să ne trimită o jumătate de duzină de sticle cu vin de Beaugency : e vinul care-mi place mie.

— Ia te uită ! Ai cumva credit deschis la gazda dumitale ? întrebă Porthos.

— Da — răspunse d'Artagnan — cu începere de azi, şi, fiţi pe pace, dacă vinul lui e prost, trimitem să ne aducă altul.

— Cînd cineva îţi dă un deget, nu-i lua toată mîna — îl sfătui Aramis.

— Am spus întotdeauna că d'Artagnan e cel mai deştept dintre noi patru — zise Athos.

După ce-şi dădu astfel părerea, la care d'Artagnan răspunse printr-o plecăciune, Athos se închise iarăşi în muţenia lui obişnuită.

— Şi, la urma urmei, despre ce e, mă rog, vorba ? întrebă Porthos.

— Aşa e — încuviinţă Aramis — împărtăşeşte-ne taina, scumpe prietene, afară doar dacă cinstea vreunei doamne ar suferi de pe urma destăinuirii dumitale ; în cazul acesta e mai bine să păstrezi tăcerea.

— Fii liniştit — răspunse d'Artagnan — cinstea nimănui nu va avea de suferit din spusele mele.

Şi începu să povestească prietenilor de-a fir a păr cele petrecute între el şi gazdă şi cum că acela care-o răpise pe soţia preacinstitei sale gazde era unul şi acelaşi cu bărbatul care-i dăduse de furcă la hanul „Morarul voios".

— Cred c-ar fi o trebuşoară bună — spuse Athos, după ce sorbi din vin, ca un cunoscător, dînd din cap în semn că-i

place. S-ar putea scoate de la acest om cumsecade cincizeci pînă la şaizeci de pistoli. Rămîne acum de văzut dacă pentru cincizeci sau şaizeci de pistoli face să punem în primejdie patru capete.

— Dar, gîndiţi-vă — se înflăcără d'Artagnan — în povestea asta e vorba de o femeie, de o femeie răpită, o femeie ameninţată, fără îndoială, poate chiar şi schingiuită, şi toate astea numai pentru că rămîne credincioasă stăpînă-si !

— Ia seama, d'Artagnan, ia seama — îl potoli Aramis — mi se pare că prea te înfierbînţi cînd vorbeşti de soarta doamnei Bonacieux ! Femeia a fost zămislită întru pierzania noastră şi de la ea ni se trag toate belelele.

La auzul acestei cugetări, Athos încruntă din sprîncene şi-şi muşcă buzele.

— Nu de doamna Bonacieux sînt eu îngrijorat — urmă d'Artagnan — ci de regină, care-i părăsită de rege, prigonită de cardinal şi care vede cum cad capetele tuturor prietenilor ei, unul după altul.

— De ce s-apucă şi ea să iubească tot ce urîm noi mai mult în lume : pe spanioli şi pe englezi ?

— Spania e patria ei — răspunse d'Artagnan — şi e firesc să-i iubească pe spanioli, adică pe copiii aceluiaşi pămînt. Cît priveşte a doua vină pe care i-o aduci, am auzit că iubeşte nu pe englezi, ci un englez.

— Pe legea mea ! grăi Athos. Trebuie să recunoaştem că englezul ăsta are de ce să fie iubit : n-am văzut în viaţa mea nobleţe mai falnică.

— Fără să pui la socoteală că se îmbracă cu gust ca nimeni altul — adăugă Porthos. Eram la Luvru tocmai în ziua cînd şi-a risipit pe jos mărgăritarele ; am strîns şi eu două şi le-am vîndut cu zece pistoli bucata. Aramis, dumneata îl cunoşti ?

— La fel de bine ca şi dumneavoastră, domnilor, căci am făcut parte dintre cei care l-au arestat pe cînd se afla în parcul din Amiens, unde mă dusese scutierul reginei, domnul de Putange. Eram la seminar pe vremea aceea, şi toată povestea mi s-a părut îngrozitoare pentru rege.

— Eu nu m-aş codi — mărturisi d'Artagnan — dacă s-ar întîmpla să ştiu unde se află acum ducele de Buckingham, să-l iau de mînă şi să-l duc de-a dreptul la regină, uite aşa, numai ca să-l fac pe cardinal să turbeze ; căci adevăratul nostru duşman, singurul duşman şi cel de fiecare clipă e cardinalul ;

dacă am găsi mijlocul să-i jucăm o festă grozavă, mi-aș pune bucuros capul în joc.

— Și — îl întrebă Athos pe d'Artagnan — negustorul ăsta de mărunțișuri ți-a spus că, după părerea reginei, Buckingham a fost chemat aici printr-o înștiințare ticluită ?

— Asta-i teama ei.

— Stai puțin — se amestecă Aramis.

— Ce e ? întrebă Porthos.

— Istorisește mai departe, caut să-mi amintesc unele împrejurări.

— Acum nu mă îndoiesc — urmă d'Artagnan — că răpirea acestei femei a reginei se leagă de întîmplările despre care vorbim și poate chiar de prezența domnului de Buckingham la Paris.

— Gasconul ăsta e grozav de deștept ! se minună Porthos.

— Și mie îmi place să-l ascult — adăugă Athos — mă prăpădesc după dialectul lui.

— Domnilor — începu Aramis — ascultați ce vreau să vă spun.

— Să-l ascultăm pe Aramis — glăsuiră tustrei prietenii.

— Ieri mă aflam la un doctor în teologie, un învățat, pe care-l consult uneori pentru studiile mele...

Athos surîse.

— Locuiește într-un cartier singuratic — urmă Aramis — așa-i place lui, așa-i cere meseria. Și tocmai cînd ieșeam de la el...

Deodată, Aramis se opri.

— Hai, spune ! îl îndemnară cei de față. Tocmai cînd ieșeam de la el... ?

S-ar fi zis că Aramis lupta împotriva lui, ca cineva care, în toiul minciunilor, se poticnește de o piedică neașteptată ; dar ochii celor trei prieteni rămaseseră pironiți asupra lui ; erau toți numai urechi și n-ar mai fi putut da înapoi.

— Doctorul ăsta are o nepoată — urmă Aramis.

— Aha, are o nepoată ! îi curmă vorba Porthos.

— Femeie foarte cumsecade — urmă Aramis.

Cei trei prieteni izbucniră în rîs.

— Dacă rîdeți sau dacă-mi puneți la îndoială vorbele, să știți că n-o să mai aflați nimic.

— Uite, o să credem ca mahomedanii și o să fim muți ca mormintele — îl încredință Athos.

— Atunci ascultați — urmă Aramis. Nepoata asta vine uneori să-l vadă pe unchiu-său ; ieri, din întîmplare, era și ea acolo, o dată cu mine, așa că am fost nevoit s-o duc pînă la cupeu.

— Ah, nepoata doctorului are un cupeu ? sări Porthos, al cărui cusur, printre altele, era o nestăpînită limbuție. Grozavă cunoștință ai, prietene !

— Porthos — îl opri Aramis — ți-am spus de atîtea ori că prea te vîri în toate și că asta îți dăunează pe lîngă femei.

— Domnilor ! Domnilor ! fii liniști d'Artagnan, care întrezărea dedesubtul acestei întîmplări. Luați seama, e ceva serios. Să lăsăm gluma deoparte, dacă se poate. Haîde, Aramis, spune !

— Deodată, un bărbat înalt, ouches — părea un gentilom... așa cam ca necunoscutul dumitale, d'Artagnan.

— O fi fost chiar el — spuse acesta.

— Poate — urmă Aramis — ... se apropie de mine, însoțit de cinci sau șase inși, care îl urmau la vreo zece pași depărtare, și, pe tonul cel mai cuviincios din lume, îmi spune : „Domnule duce", apoi, întorcîndu-se spre doamna care mă ținea de braț : „și dumneavoastră, doamnă"...

— Cui îi spunea așa, nepoatei doctorului ?

— Mai taci odată, Porthos — îl opri Athos — ești nesuferit.

— „Vă rog, urcați-vă în această caleașcă, și fără nici un fel de împotrivire sau gălăgie."

Te-a luat drept Buckingham ! zise d'Artagnan.

— Așa cred și eu — adăugă Aramis.

— Și pe doamnă ? întrebă Porthos.

— A luat-o drept regina ! răspunse d'Artagnan.

— Întocmai ! încuviință Aramis.

— Gasconul ăsta e dracul gol ! se minună Athos. Nimic nu-i scapă.

— E drept — îi curmă vorba Porthos — Aramis are statura și ceva din linia frumosului duce ; totuși, eu cred că haina de mușchetar...

— Purtam o pelerină mare de tot — lămuri Aramis.

— În luna iulie ? Drace ! se miră Porthos. Adică doctorului îi era teamă să nu te recunoască cineva ?

— Eu înțeleg — se amestecă Athos — că pe spion l-a putut înșela statura, dar fața...

— Aveam și o pălărie mare — adăugă Aramis.

— Dumnezeule ! strigă Porthos. Ce de fereli, ca să studiezi teologia !

— Domnilor, domnilor, să nu ne pierdem vremea cu trăncăneli ; mai bine să ne risipim care încotro și s-o căutăm pe nevasta negustorului ; aici e cheia misterului.

— O femeie dintr-o lume atît de inferioară ! Nu crezi, d'Artagnan ? mormăi Porthos, lungindu-și buzele în semn de dispreț.

— E fina lui de La Porte, omul de încredere al reginei. Nu v-am mai spus-o ? Și, pe urmă, poate că de data asta maiestatea sa și-a căutat dinadins un reazim atît de jos. Cei sus-puși se văd prea de departe, și cardinalul are vedere ageră.

— Bine ! zise Porthos. Dar, înainte de orice, hotărăște prețul cu negustorul și, vezi, nu lăsa ieftin.

— Totuna — zise d'Artagnan. Dacă nu ne-o plăti el, cred că o să ne plătească destul de bine alții.

În clipa aceea, o năvală de pași repezi răsună pe scară, ușa se deschide zgomotos și nefericitul negustor de mărunțișuri dădu buzna în încăperea unde se ținea sfat.

— Domnilor — le strigă el — scăpați-mă ! În numele cerului, scăpați-mă ! Au venit patru oameni ca să mă aresteze, scăpați-mă ! Scăpați-mă !

Porthos și Aramis se ridicară în picioare.

— Stați ! îi opri d'Artagnan, făcîndu-le semn să bage în teacă spadele scoase pe jumătate. Stați, deocamdată nu-i vorba de vitejie, ci de prudență.

— Totuși — rosti Porthos — n-o să lăsăm...

— Lăsați-l pe d'Artagnan să facă așa cum crede — îi sfătui Athos — v-am mai spus, e mintea cea mai isteață dintre noi toți și, în ceea ce mă privește, eu mă supun hotărîrii lui. Fă cum crezi de cuviință, d'Artagnan

În clipa aceea, patru soldați din gardă se iviră în pragul ușii ; văzînd patru mușchetari în picioare și cu spadele la șold, se codiră să înainteze.

— Intrați, domnilor, intrați — îi pofti d'Artagnan — vă aflați aici la mine acasă și cu toții sîntem slujitorii credincioși ai regelui și ai domnului cardinal.

— Atuncea, domnilor, n-o să vă împotriviți ca să aducem la îndeplinire ordinele pe care le-am primit ? întrebă acela care părea să fie căpetenia patrulei.

— Dimpotrivă, domnilor, și la nevoie vă vom da chiar sprijinul nostru.

— Ce tot spune acolo ? bodogăni Porthos.

— Taci, nu fi neghiob ! îi șopti Athos.

— Dar mi-ați făgăduit... — mormăi bietul negustor.

— Nu putem să te scăpăm decît dacă sîntem liberi -- îi șopti la repezeală d'Artagnan — dac-am arăta că vrem să te apărăm, ne-ar aresta o dată cu dumneata.

— Totuși...

— Intrați, domnilor, intrați — rosti cu glas tare d'Artagnan — n-am de ce să-l apăr pe dumnealui. L-am văzut azi pentru întîia oară, și cu ce prilej să v-o spună chiar el : a venit să-mi ceară chiria. E adevărat, domnule Bonacieux ? Răspunde !

— E adevărul adevărat — mărturisi negustorul — dar domnul nu vă spune că...

— Nici un cuvînt despre mine, nici un cuvînt despre prietenii mei și, mai ales, nici un cuvînt despre regină, altfel ne pierzi pe toți, fără să-ți scapi pielea. Haide, haide, domnilor, luați-l odată de aici !

Și d'Artagnan îl împinse pe negustorul uluit în mîinile gărzilor, ocărîndu-l :

— Ești un ticălos, scumpule ! Vii, adică, să-mi ceri bani, mie, unui muschetar ? La închisoare cu el ! Domnilor, încă o dată, băgați-l la închisoare și țineți-l acolo cît oți putea mai mult, ca să am și eu răgaz să-i plătesc.

Zbirii își ridicară prada, neștiind cum să mai mulțumească. Cînd să coboare scara, d'Artagnan îl lovi ușor pe căpetenia acestora pe umăr :

— Nu vrei să beau în sănătatea dumitale și dumneata în sănătatea mea ? îl îmbie el, umplînd două pahare cu vinul de Beaugency pe care-l avea mulțumită dărniciei domnului Bonacieux.

— E o mare cinste pentru mine — zise mai-marele zbirilor — și primesc bucuros.

— Deci, în sănătatea dumitale, domnule... Cum te numești ?

— Boisrenard.

— Domnule Boisrenard !

— Şi în a dumitale, domnul meu, la rîndul dumitale, cum te numeşti ?

— D'Artagnan.

— În sănătatea dumitale, domnule d'Artagnan !

— Şi, mai presus de toate — strigă d'Artagnan, cuprins de înflăcărare — în sănătatea regelui şi a cardinalului !

Căpetenia zbirilor ar fi putut pune la îndoială sinceritatea lui d'Artagnan, dacă vinul ar fi fost prost ; dar cum vinul era bun, n-avea de ce şovăi.

— Ce fel de măgărie ţi s-a mai năzărit ? întrebă Porthos, cînd căpetenia plecase după tovarăşii lui şi cînd cei patru prieteni rămaseră din nou singuri. La naiba, patru muşchetari lasă să se aresteze un nenorocit care zbiară după ajutor ! Un gentilom să ciocănească paharul cu un călău !

— Porthos — rosti Aramis — Athos ţi-a mai spus că eşti un nerod ; sînt şi eu de aceeaşi părere. D'Artagnan, eşti un om mare ; cînd vei lua locul domnului de Tréville, te rog să mă ai în vedere cu o mînăstire.

— Asta-i bună ! Nu mai înţeleg nimic ! urmă Porthos. Cum adică ? Încuviinţezi ce-a făcut d'Artagnan ?

— Drace, cred şi eu — răspunse Athos — şi nu numai că încuviinţez ce-a făcut, dar îl şi felicit !

— Şi acum, domnilor — urmă d'Artagnan, fără a se mai osteni să-şi lămurească purtarea în faţa lui Porthos — toţi pentru unul şi unul pentru toţi : ăsta-i legămîntul nostru. Aşa-i ?

— Să vedem — se codi Porthos.

— Întinde mîna şi jură — îl îmbiară laolaltă Athos şi Aramis

Cîştigat de pilda celorlalţi, bombănind printre dinţi, Porthos întinse mîna şi tuspatru prieteni rostiră într-un glas, după d'Artagnan : „Toţi pentru unul şi unul pentru toţi".

— Bine, şi acum fiecare să se ducă frumuşel la el acasă ! le spuse d'Artagnan, ca şi cum toată viaţa n-ar fi făcut altceva decît să poruncească altora. Şi luaţi bine seama, căci, începînd din clipa asta, sîntem în luptă cu cardinalul.

O CAPCANĂ ÎN VEACUL AL ŞAPTESPREZECELEA

Capcanele n-au fost născocite în zilele noastre ; îndată ce societăţile, înjghebate, au născocit o poliţie oarecare, această poliţie, la rîndul ei, a născocit capcana.

Cum cititorii noştri nu sînt poate deprinşi cu vocabularul străzii Ierusalim şi cum pentru întîia oară de cînd scriem — sînt cam vreo cincisprezece ani de atunci — folosim acest cuvînt, cu acest înţeles, să lămurim ce înseamnă o capcană.

Închipuiţi-vă că într-o casă, de orice fel, a fost arestat un ins bănuit de o crimă oarecare ; arestarea se ţine în taină ; patru sau cinci oameni stau la pîndă în prima încăpere ; se deschide uşa tuturor celor care bat ; cînd uşa se închide în urma lor, ei sînt gata arestaţi ; în chipul acesta, după două sau trei zile, s-a pus mîna pe aproape toţi obişnuiţii casei.

Asta este aşa-zisa capcană.

Apartamentul cumătrului Bonacieux a fost schimbat, aşadar, într-o capcană ; care cum se ivea acolo, era prins şi cercetat de oamenii domnului cardinal. Se înţelege de la sine că, mulţumită drumului ce ducea numai la catul întîi, unde locuia d'Artagnan, cei care veneau la el erau scutiţi de aceste cercetări.

De altminetri, nici nu veneau la el decît cei trei muşchetari. Îşi începuseră iscodeala, fiecare în altă parte, dar nici unul nu găsise, nici nu descoperise nimic. Athos mersese chiar pînă acolo încît îi pusese cîteva întrebări domnului de Tréville, ceea ce, avînd în vedere mutenia preacinstitului muşchetar, îl miră grozav pe căpitan. Domnul de Tréville nu ştia nimic, afară doar că ultima dată cînd îi văzuse pe cardinal, pe rege şi pe regină, cardinalul era grozav de încruntat, regele grozav de tulburat, iar ochii roşii ai reginei mărturiseau că maiestatea sa nu dormise peste noapte sau că plînsese. Dar această din urmă împrejurare nu-l mirase îndeosebi, deoarece regina, de cînd se măritase, veghea şi plîngea necontenit.

Domnul de Tréville îl îndemnă totuşi pe Athos să fie gata oricînd pentru a-l sluji pe rege şi, mai cu seamă, pe regină, rugîndu-l să transmită acest îndemn şi camarazilor săi.

Cît privește pe d'Artagnan, el nu se mai mișca de acasă. Își schimbase camera în observator. De la ferestre, îi vedea sosind pe cei care, odată intrați, nu mai ieșeau. Apoi, cum scosese bucăți de pardoseală și găurise parchetul, astfel încît numai tavanul îl mai despărțea de încăperea de jos, unde se luau interogatoriile, el auzea tot ce se petrece între zbiri și împricinați.

După o migăloasă percheziție săvîrșită asupra celui arestat, interogatoriile erau mai întotdeauna astfel alcătuite.

— V-a înmînat ceva doamna Bonacieux pentru soțul ei sau pentru altcineva ?

— V-a înmînat ceva domnul Bonacieux pentru soția sa sau pentru altcineva ?

— V a făcut vreunul din ei vreo mărturisire prin viu grai ?

„Dacă s-ar ști ceva, nu s-ar pune astfel de întrebări — își spuse în sinea lui d'Artagnan. Și ce-or fi vrînd acum să știe ? Dacă ducele de Buckingham e sau nu la Paris și dacă n-a avut sau n-o să aibă vreo întrevedere cu regina ?"

D'Artagnan se opri asupra acestei bănuieli, care, după tot ce auzise, nu părea lipsită de temei.

În vremea asta, capcana nu slăbea o clipă, dar nici veghea lui d'Artagnan nu se lăsa mai prejos.

A doua seară după arestarea bietului Bonacieux, pe cînd Athos, abia despărțit de d'Artagnan, se ducea la domnul de Tréville, pe cînd ornicul bătea ora nouă și pe cînd Planchet, care nu făcuse încă patul, voia să se apuce de treabă, se auziră bătăi în ușa din stradă. Îndată după aceea, ușa se deschise și se închise la loc : căzuse iarăși cineva în capcană.

Repezindu-se spre locul destupat, d'Artagnan se trînti cu burta la pămînt și ascultă. Curînd îi ajunseră la urechi țipete, apoi gemete pe care alții încercau să le înăbușe. Nici pomeneală de interogatoriu.

„Drace — își zise d'Artagnan — parc-ar fi o femeie ! O scotocesc, ea le ține piept... o siluiesc... ticăloșii !"

Deși prevăzător din fire, d'Artagnan abia se ținea să nu se amestece și el în ce se petrecea dedesubt.

— Dar vă spun că sînt stăpîna casei, domnilor ; vă spun că sînt doamna de Bonacieux ; vă spun că sînt în slujba reginei ! striga nefericita femeie.

— Doamna Bonacieux ! murmură d'Artagnan. Să fi dat oare norocul peste mine, încît să găsesc eu ceea ce caută toată lumea ?

— Pe dumneata te aşteptam şi noi ! lămureau anchetatorii.

Glasul era din ce în ce mai înăbuşit ; zarva dezlănţuită făcea să răsune toată lemnăria. Victima se împotrivea atît cît se poate împotrivi o femeie în luptă cu patru bărbaţi.

— Vă rog, domnilor, vă... — murmură vocea, care nu mai scotea decît sunete răzleţe.

— Îi pun căluş în gură, vor s-o ridice cu sila — strigă d'Artagnan, sărind ca împins de un arc. Spada ! Bun, e aici, lîngă mine. Planchet !

— Domnule ?

— Aleargă după Athos, Porthos şi Aramis. Unul din ei trebuie să fie acasă, poate că s-au întors toţi trei. Să-şi ia arme, să vină, să alerge aici. Ah, mi-am adus aminte ! Athos e la domnul de Tréville.

— Dar unde vă duceţi, domnule, unde vă duceţi ?

— Eu sar pe fereastră, ca să ajung mai repede, tu pune la loc pardoseala, mătură pe jos, ieşi pe uşă şi aleargă unde ţi-am spus.

— Oh, domnule, domnule, au să vă omoare ! se tîngui Planchet.

— Taci din gură, nerodule ! îl mustră d'Artagnan şi, agăţîndu-se cu mîna de marginea ferestrei, îşi dădu drumul fără măcar să se zgîrie, căci, din fericire, catul nu era prea înalt. Apoi alergă să bată la uşă, bodogănind : Mă prindeţi voi pe mine în capcană, dar vai de pisicile care sar la asemenea şoarece.

Abia răsunase ciocănaşul sub mîna tînărului, şi zarva se potoli ; cîţiva paşi se apropiară, uşa se deschise şi d'Artagnan, cu spada în mînă, se repezi în apartamentul cumătrului Bonacieux, a cărui uşă se şi închise în urma lui, împinsă fără îndoială de un arc.

Şi deodată cei care mai locuiau în nefericita casă a lui Bonacieux, ca şi vecinii mai apropiaţi, auziră zbierete groaznice, tropăituri, zăngănit de spade şi mobile aruncate de colo-colo. Apoi, după cîteva clipe, cei ieşiţi pe la ferestre, ca să afle pricina gălăgiei, putură vedea cum, prin uşa deschisă iarăşi, patru bărbaţi îmbrăcaţi în negru, nu numai că se

depărtau, ci zburau ca niște corbi speriați, vînturîndu-și pe jos penele aripilor, adică bucăți de pulpane și fîșii de pelerine.

Trebuie să mărturisim că d'Artagnan ieșise învingător fără mare greutate, căci numai unul din zbiri era înarmat și nici acela nu se apărase decît de formă. E drept că ceilalți trei vruseseră să-l doboare cu tot felul de scaune, scăunașe, oale și ulcele, dar două sau trei împunsături bine țintite ale spadei gasconului îi înspăimîntaseră. Fuseseră de ajuns zece minute ca toți s-o ia la sănătoasa, iar d'Artagnan să rămînă stăpîn pe cîmpul de luptă.

Vecinii care deschiseseră ferestrele cu obișnuitul sînge rece al locuitorilor din Paris, în acea vreme de răscoale și de veșnice încăierări, le închiseră la loc îndată ce-i văzură fugind pe cei patru oameni în negru : bănuiau de la sine că deocamdată se sfîrșise.

De altminteri era tîrziu și, atunci ca și azi, în cartierul Luxemburg lumea se culca devreme.

Rămas singur cu doamna Bonacieux, d'Artagnan se întoarse spre ea ; sărmana femeie zăcea într-un fotoliu, pe jumătate leșinată. D'Artagnan o cercetă dintr-o ochire fugară.

Era o femeie încîntătoare, de douăzeci și cinci, douăzeci și șase de ani, brună, cu ochi albaștri, cu nasul puțin în sus, cu dinți minunați, cu pielea obrazului ca opalul, bătînd în trandafiriu. Totuși, aici se opreau semnalmentele după care putea fi luată drept o doamnă din lumea aleasă. Mîinile-i erau albe, dar lipsite de finețe ; picioarele nu arătau a boieroaică. Din fericire, d'Artagnan nu era încă preocupat de asemenea amănunte.

În vreme ce o cerceta pe doamna Bonacieux și, după cum am spus, ajunsese cu privirea la picioare, d'Artagnan zări pe jos o batistă și, potrivit obiceiului său, se aplecă s-o ridice ; pe pînză, într-un colț, el recunoscu monograma de pe batista din pricina căreia fusese cît pe-aci să se înjunghie cu Aramis. De atunci se cam ferea de batiste cu blazon ; o puse deci pe cea pe care o ridicase de jos în buzunarul doamnei Bonacieux, fără să spună vreun cuvînt.

În clipa aceea, doamna Bonacieux tocmai își venea în fire. Deschise ochii, privi cu groază împrejur și văzu că în odaie nu era decît ea și eliberatorul ei. Îi întinse repede mîinile zîmbind. Doamna Bonacieux avea cel mai fermecător zîmbet din lume.

— Ah, domnule — îi șopti ea — dumneata ești salvatorul meu ; dă-mi voie să-ți mulțumesc !

— Doamnă — îi răspunse d'Artagnan — eu n-am făcut decît ce ar fi făcut orice gentilom în locul meu ; nu-mi datorați nici o mulțumire.

— Ba da, domnule, ba da, și sper să-ți pot dovedi că n-ai îndatorat o ființă nerecunoscătoare. Dar ce voiau de la mine oamenii aceia, pe care eu i-am luat la început drept hoți, și de ce oare domnul Bonacieux nu e aici ?

— Doamnă, oamenii aceia erau mult mai primejdioși decît pot fi niște hoți, căci sînt uneltele domnului cardinal ; cît despre soțul dumitale, el nu e aici fiindcă ieri au venit să-l ridice și l-au dus la Bastilia.

— Soțul meu la Bastilia ! se tîngui doamna Bonacieux. Vai, Doamne ! Dar ce-a făcut ? Sărăcuțul ! Tocmai el, închipuirea nevinovăției !

Și o umbră de zîmbet flutură pe chipul încă înspăimîntat al tinerei femei.

— Ce-a făcut ? întrebă d'Artagnan. Cred că singura lui crimă e că a avut fericirea și totodată nefericirea de a fi soțul domniei voastre.

— Va să zică, dumneata știi că...

— Știu că ați fost răpită, doamnă.

— Și de cine ? Știi de cine ? Dacă știi, spune-mi și mie, te rog.

— De un bărbat între patruzeci și patruzeci și cinci de ani, cu părul negru, oacheș la față și cu o tăietură la tîmpla stîngă.

— Da, da, așa-i ; dar cum îl cheamă ?

— Ah, numele lui ! Vedeți, asta nu știu nici eu.

— Soțul meu știa că am fost răpită ?

— A fost înștiințat printr-o scrisoare scrisă chiar de mîna celui care v-a răpit.

— O fi bănuind oare pricina răpirii ? întrebă îngrijorată doamna Bonacieux.

— Cred că o pune pe seama unei chestiuni politice.

— La început aveam îndoieli, dar acum cred și eu ca el. Va să zică, dragul de Bonacieux nu m-a bănuit nici o clipă ?

— Ah, departe de el asemenea gînd, doamnă ; era atît de mîndru de cumințenia și mai cu seamă de dragostea dumneavoastră !

A doua fluturare de zîmbet juca la fel de uşor pe buzele trandafirii ale frumoasei femei.

— Dar — urmă d'Artagnan — cum de aţi putut fugi?

— M-au lăsat câteva clipe singură şi, cum aflasem de azidimineaţă ce e cu răpirea mea, am sărit pe fereastră cu ajutorul cearşafurilor; credeam că-mi găsesc bărbatul aici şi am alergat într-un suflet.

— Ca să vă puneţi sub protecţia lui.

— Oh! Nu, săracul de el, ştiam eu că nu-i în stare să mă apere; dar ar fi putut să ne mai facă ceva înlesniri şi voiam să-i spun...

— Ce anume?

— Oo, asta nu-i taina mea, nu pot spune mai mult!

— De altfel — adăugă d'Artagnan — să-mi fie iertat, doamnă, că, deşi numai soldat din gardă, eu vă spun: luaţi seama! De altfel, cred că nu ne găsim într-un loc potrivit pentru destăinuiri. Zbirii pe care i-am fugărit se vor întoarce cu ajutoare; dacă ne găsesc aici, sîntem pierduţi. Am dat de ştire la trei dintre prietenii mei, dar nu ştiu dacă i-a găsit acasă.

— Da, da, ai dreptate — încuviinţă doamna Bonacieux, înspăimîntată — să fugim, să scăpăm de aici.

Spunînd aceste cuvinte, îşi trecu braţul pe sub braţul lui d'Artagnan şi-l trase repede după ea.

— Dar unde să fugim? Unde să ne ducem?

— Să plecăm întîi din casa asta, pe urmă vedem noi.

Şi fără să-şi mai dea osteneală să închidă uşile după ei, tînăra cu tînărul coborîră pe strada Grop anilor, o apucară apoi pe strada Fossés-Monsieur-le-Prince şi nu se opriră decît în piaţa Saint-Sulpice.

— Ce facem acum? întrebă d'Artagnan. Unde vreţi să vă duc?

— Nu ştiu nici eu ce să vă răspund — mărturisi doamna Bonacieux. Aş fi vrut să-i dau de ştire domnului de La Porte prin soţul meu, pentru ca domnul de La Porte să ne spună ce s-a petrecut la Luvru în ultimele trei zile şi dacă nu-i vreo primejdie pentru mine să mă întorc acolo.

— Dar mă pot duce eu să vorbesc cu domnul de La Porte.

— Fără îndoială; dar vezi că tot e o piedică: pe domnul Bonacieux îl cunosc la Luvru şi l-ar fi lăsat să treacă, în-

vreme ce pe dumneata nu te cunoaşte nimeni şi n-o să te lase să intri.

— Ei aş ! făcu d'Artagnan. Trebuie să aveţi la una din intrările Luvrului vreun portar care vă este devotat şi care, datorită unui consemn...

Doamna Bonacieux îl privi ţintă.

— Şi dacă ţi-aş încredinţa acest consemn, ai să-l uiţi după ce te vei folosi de el ?

— Pe cuvîntul şi cinstea mea de gentilom ! rosti d'Artagnan cu un glas a cărui sinceritate nu s-ar fi putut pune la îndoială.

— Bine, te cred ; pari un tînăr cumsecade. De altminteri, norocul dumitale poate că atîrnă tocmai de credinţa de care vei da dovadă.

— Voi face fără nici un fel de făgăduieli, şi numai din conştiinţă, tot ce-mi va fi cu putinţă pentru a-l sluji pe rege şi a fi pe placul reginei — spuse d'Artagnan. Folosiţi-vă deci de mine cum v-aţi folosi de un prieten.

— Dar pe mine unde mă laşi în vremea asta ?

— N-aveţi nici o prietenă, de unde domnul de La Porte ar putea veni să vă ia ?

— Nu, nu vreau să mă încred în nimeni.

— Staţi o clipă — zise d'Artagnan — sîntem aproape de locuinţa lui Athos. Da, aşa e.

— Cine-i acest Athos ?

— E unul din prietenii mei.

— Dar dacă e acasă şi mă vede ?

— Nu e acasă şi voi lua cu mine cheia după ce veţi intra la el în apartament.

— Dar dacă se întoarce ?

— Nu se va întoarce ; de altfel, i se va spune că am adus cu mine o femeie şi că acea femeie se află la el.

— Dar dacă vom da de bănuit ?

— Şi ce vă pasă ! Nu se ştie cine sînteţi, şi apoi ne găsim într-o împrejurare care ne poate îngădui să trecem peste o anumită cuviinţă.

— Atunci să mergem la prietenul dumitale. Unde stă ?

— La doi paşi de aici, în strada Férou.

— Să mergem.

Amîndoi îşi urmară drumul. Aşa cum îşi închipuise d'Artagnan, Athos nu era acasă. Luă cheia care i se încredinţa de

obicei ca unui prieten al casei, urcă scara și o duse pe doamna Bonacieux în apartamentul pe care l-am descris.

— Sînteți aici ca la dumneavoastră acasă — îi spuse el. Așteptați puțin, închideți ușa pe dinăuntru și nu deschideți decît cînd veți auzi în ușă trei lovituri, uitați-vă, astfel — și bătu de trei ori : două lovituri destul de tari și apropiate una de cealaltă și o lovitură mai îndepărtată și mai ușoară.

— Bine — se învoi doamna Bonacieux — acum e rîndul meu să-ți dau lămuriri.

— Ascult.

— Te duci la poarta Luvrului dinspre strada Échelle și întrebi de Germain.

— Am înțeles. Pe urmă ?

— O să te întrebe ce dorești, și atunci răspunde-i prin două cuvinte : Tours și Bruxelles. Va face îndată tot ce vei cere.

— Și ce trebuie să-i cer ?

— Să se ducă să-l caute pe domnul de La Porte, aghiotantul reginei.

— Și după ce se va fi dus să-l caute și domnul de La Porte va fi venit ?

— Îl vei trimite la mine.

— Bine, dar unde și cînd vă mai pot vedea

— Ții mult să mă mai vezi ?

— Fără îndoială.

— Atunci lasă grija asta în seama mea și nu-ți pierde răbdarea.

— Am cuvîntul dumneavoastră ?

— Îl ai.

D'Artagnan o salută pe doamna Bonacieux aruncînd asupra fermecătoarei și gingașei făpturi cea mai înflăcărată privire de care se simțea în stare. Și, în vreme ce cobora scara, auzi închizîndu-se ușa de două ori. Din cîteva sărituri ajunse la Luvru ; în clipa cînd intra pe poarta dinspre strada Échelle, se auzea bătînd ora zece. Întîmplările pe care le-am povestit se petrecuseră într-o jumătate de ceas.

Apoi totul se desfășură așa cum socotise doamna Bonacieux. Cînd auzi consemnul, Germain se înclină adînc ; după zece minute, La Porte se afla în camera portarului ; în cîteva cuvinte, d'Artagnan îi spuse cele întîmplate, destăinuindu-i și locul unde se găsea doamna Bonacieux. După ce întrebă de

două ori adresa, ca să nu dea greș, La Porte plecă în fugă. Dar abia făcuse zece pași, că se întoarse.

— Tinere — îi spuse el lui d'Artagnan — îți dau un sfat!

— Care anume?

— S-ar putea să ai neplăceri după toate astea.

— Credeți?

— Da! Ai vreun prieten a cărui pendulă rămîne în urmă?

— Pentru ce?

— Du-te la el, ca să poată pune mărturie că te găseai acolo la nouă și jumătate. În justiție, așa se numește un alibi.

D'Artagnan, găsind că sfatul e înțelept, își luă picioarele la spinare și se duse întins la domnul de Tréville; dar în loc să treacă în salon, unde se afla toată lumea, ceru să intre în cabinetul lui. Cum d'Artagnan era unul din obișnuiții casei, cererea nu întîmpină nici o piedică; i se dădu de știre domnului de Tréville că tînărul său compatriot, avînd a-i spune ceva însemnat, cerea o audiență particulară. Cinci minute mai tîrziu, domnul de Tréville îl întreba pe d'Artagnan cu ce-i putea fi de folos și cărui fapt se datora vizita lui la o oră atît de tîrzie.

— Vă cer iertare, domnule — zise d'Artagnan, care, în timpul cît rămăsese singur, dăduse pendula cu trei sferturi de ceas în urmă — dar m-am gîndit că nu e decît nouă și douăzeci și cinci de minute, și-mi pot îngădui să mai viu la dumneavoastră.

— Nouă și douăzeci și cinci de minute! se miră domnul de Tréville, privind pendula. Dar e cu neputință!

— Vedeți, domnule — stărui d'Artagnan — dovada cea mai bună!

— Așa e — recunoscu domnul de Tréville. Aș fi jurat că-i mai tîrziu. Spune-mi, te rog, ce dorești de la mine?

D'Artagnan începu să-i istorisească domnului de Tréville o poveste lungă în jurul reginei; îi împărtăși temerile pe care le nutrea în privința maiestății sale; îi povesti ce auzise spunîndu-se despre uneltirile cardinalului împotriva lui Buckingham, și totul cu o liniște și o siguranță ce-l prinseră pe domnul de Tréville cu atît mai ușor cu cît el însuși, după cum am mai spus, își dăduse seama că se petrece ceva neobișnuit între cardinal, rege și regină.

Cînd ceasornicul arătă ora zece, d'Artagnan îl părăsi pe domnul de Tréville, care, după ce-i mulțumi pentru știrile aduse și-l îndemnă să-i slujească pe rege și pe regină cu tragere de

inimă, se întoarse în salon. Ajuns la capătul de jos al scării, d'Artagnan își aminti că-și uitase bastonul ; urcă rărăși în grabă, intră în cabinet, mută cu degetul minutarul la ora care trebuia, pentru ca să nu se poată observa a doua zi că cineva umblase la pendul și, încredințat că la nevoie va avea un martor pentru a-și dovedi alibiul, coborî din nou scara și se trezi în stradă.

Capitolul XI

INTRIGA SE ÎNNOADĂ

După ce fusese la domnul de Tréville, d'Artagnan plecă gînditor spre casă, pe drumul cel mai lung.

La ce gîndea oare d'Artagnan, pe cînd se depărta de calea lui obișnuită, cu ochii la stelele de pe cer, aci oftînd, aci zîmbind ?

Se gîndea la doamna Bonacieux. Pentru un ucenic muşchetar, tînăra femeie întruchipa aproape idealul în dragoste. Frumoasă, misterioasă, cunoscînd o mulțime de taine ale curții, taine ce împrumutau trăsăturilor ei grațioase o încîntătoare seriozitate, ea putea fi bănuită de a nu avea inima rece — farmec ce prinde și mai grozav în mreje pe tinerii îndrăgostiți ; mai mult, d'Artagnan o scăpase din ghearele diavolilor care voiau s-o iscodească și s-o schingiuie ; ajutorul lui neașteptat fusese izvorul uneia din acele adînci recunoștințe ce pot lua atît de ușor o coloratură mai gingașă.

Și fiindcă visele zboară pe aripile închipuirii, d'Artagnan se și vedea oprit în drum de un trimis care-i înmîna din partea tinerei femei sau un răvaș pentru o întîlnire, sau un lanț de aur ori un diamant. Am arătat mai sus că tinerii cavaleri primeau fără a se rușina daruri de la rege ; adăugăm că în acele vremuri ușuratice, ei nu aveau prea multă sfiiciune nici față de iubitele lor, de la care primeau mai totdeauna amintiri scumpe și trainice, ca și cînd acestea ar fi încercat să răscumpere nestatornicia sentimentelor, prin trăinicia darurilor lor.

Pe vremea aceea îţi croiai drum cu ajutorul femeilor, fără să roşeşti. Acelea care nu erau decît frumoase, îşi dăruiau frumuseţea, şi de acolo vine, fără îndoială, zicala : *Cea mai frumoasă fată din lume nu poate da decît ce are.* Femeile bogate dăruiau, pe deasupra, o parte din avutul lor, şi s-ar putea cita o mulţime de eroi ale acelor zile galante care nu şi-ar fi cîştigat nici vaza şi nici bătăliile fără punga, mai mult sau mai puţin căptuşită, pe care iubitele o atîrnau de oblîncul şeii lor.

D'Artagnan n-avea nici o avere ; iar şovăiala provincialului — spoiala uşoară, floare fragedă, puf de piersică — se spulberase de îndată la adierea sfaturilor puţin pravoslavnice pe care cei trei muşchetari nu încetau să le dea prietenului lor. Potrivit ciudatelor vederi din acea vreme, d'Artagnan se socotea la Paris ca pe cîmpul de luptă şi, nici mai mult nici mai puţin, ca pe meleagurile Flandrei ; acolo, spaniolul, aici, femeia. Peste tot, un duşman de învins, peste tot, daune de cerut.

Dar, trebuie s-o spunem : deocamdată, d'Artagnan era însufleţit de un simţămînt mai nobil şi mai generos. Negustorul de mărunţişuri îi vorbise de averea lui ; tînărul putuse ghici că, alături de un nerod ca domnul Bonacieux, femeia ţinea fără îndoială cheia banilor. Dar toate astea nu avuseseră nici o înrîurire asupra simţămîntului său pentru doamna Bonacieux, şi orice interes rămăsese aproape străin de mugurii timpurii ai iubirii. Am spus *aproape,* căci gîndul că o femeie tînără, frumoasă, încîntătoare, spirituală e totodată şi bogată nu ştirbeşte întru nimic un început de dragoste, ci, dimpotrivă, îl întăreşte.

Belşugul înlesneşte o sumedenie de mici griji şi de pofte boiereşti, care se împacă minunat cu frumuseţea. Un ciorap subţire şi alb, o rochie de mătase, un plastronaş de dantelă, un pantof frumos în picior, o panglică nouă în păr nu poate schimba o femeie urîtă în una drăguţă, dar pot schimba pe o femeie drăguţă într-una frumoasă, fără să mai pomenim de mîini, care cîştigă din toate astea ; mîinile, mai cu seamă la femei, trebuie să fie trîndave ca să rămînă frumoase.

Apoi, d'Artagnan nu era milionar ; o ştie prea bine şi cititorul, căruia nu i-am ascuns starea lui bănească ; fără îndoială, nădăjduia să ajungă bogat într-o zi, dar răstimpul ce şi-l hotărîse singur pentru această fericită schimbare era destul de îndepărtat. Pînă atunci, ce deznădejde să-ţi vezi iubita dorind acele mii de nimicuri din care femeile îşi făuresc fericirea, şi să nu i le poţi oferi. Cel puţin cînd femeia e bogată, iar iubitul nu e, îşi

poate dărui singură ceea ce el nu-i poate da, şi deşi în chip obişnuit îşi face aceste plăceri cu banii soţului ei, rareori tot el are parte de recunoştinţă.

Gata să se schimbe în cel mai duios iubit, d'Artagnan era deocamdată un prieten credincios. Dar şi în toiul celor mai înflăcărate vise ce o priveau pe soţia negustorului, tot nu-şi putea uita de chibzuielile lui. Frumoasa doamnă Bonacieux era tocmai femeia cu care să te plimbi pe plaiul Saint-Denis sau prin bîlciul Saint-Germain, în tovărăşia lui Athos, Porthos şi Aramis, cărora d'Artagnan ar fi fost mîndru să le arate atare cucerire. Apoi, cînd umbli mult, ţi se face şi foame : chiar îşi simţea de cîtva timp stomacul gol. Se vor pune deci la cale acele mici prînzuri încîntătoare, în timpul cărora atingi într-o parte mîna unui prieten, iar într-alta piciorul unei iubite. În sfîrşit, în clipe grele, în împrejurări hotărîtoare, d'Artagnan ar fi fost salvatorul prietenilor lui.

Dar cum rămîne cu domnul Bonacieux, pe care d'Artagnan îl împinsese în ghearele zbirilor, lepădîndu-se de el în gura mare, dar făgăduindu-i în şoaptă că-l va scăpa ? Trebuie să mărturisim cititorilor noştri că d'Artagnan nu se gîndea în nici un fel la Bonacieux, sau, chiar dacă se gîndea, era pentru a-şi spune că negustorul e foarte bine acolo unde e, oriunde ar fi fost. Dragostea este cea mai egoistă dintre toate patimile.

Totuşi, cititorii noştri să fie liniştiţi : dacă d'Artagnan a uitat de Bonacieux, sau se face că a uitat, sub cuvînt că nu ştie unde a fost dus, în schimb noi nu-l uităm, ba, mai mult, chiar ştim unde se află. Dar deocamdată să facem la fel ca gasconul nostru îndrăgostit. Cît priveşte pe cinstitul negustor de mărunţişuri, îl vom pomeni mai tîrziu.

Tot gîndindu-se la viitoarea lui iubire, tot vorbind cu bezna nopţii şi tot surîzînd stelelor, d'Artagnan ajunse pe strada Cherche-Midi sau Chasse-Midi, cum i se spunea pe atunci. Fiindcă se găsea în cartierul unde locuia Aramis, îi veni în gînd să treacă să-l vadă, ca să-i lămurească pentru ce-l trimisese la el pe Planchet cu rugămintea să dea o fugă pînă la capcana cu pricina. Dacă din întîmplare Planchet îl găsise acasă, fără îndoială că Aramis alergase în strada Groparilor şi, negăsind pe nimeni acolo, afară poate de cei doi prieteni, nici lui, nici celorlalţi nu le-ar fi putut trece prin minte ce însemnau toate astea. Pentru atîta osteneală i se cuvenea o lămurire — iată ce-şi spunea cu glas tare d'Artagnan.

În sinea lui se mai gîndea că va avea astfel şi prilejul să vorbească despre frumoasa doamnă Bonacieux, stăpîna gîndurilor, dacă nu şi a inimii lui. Nu celei dintîi iubiri poţi să-i ceri păstrarea unei taine. Întîia iubire se învăluie într-o bucurie atît de cuprinzătoare, încît ea trebuie să se reverse, altfel te-ar înăbuşi.

De două ceasuri, Parisul era întunecat şi începea să se golească. Toate orologiile cartierului Saint-Germain vesteau ora unsprezece ; vremea era plăcută. D'Artagnan mergea pe o ulicioară, cam pe unde se află astăzi strada d'Assas, adulmecînd boarea îmbălsămată a vîntului ce bătea dinspre strada Vaugirard, peste grădinile răcorite de roua serii şi de suflarea nopţii. În depărtare răsunau, înăbuşite sub obloane grele, chiotele cheflilor de prin cine ştie ce speluncă pierdută în cîmpie. Ajuns la capătul ulicioarei, d'Artagnan coti la stînga. Casa unde locuia Aramis se afla între strada Cassette şi strada Servandoni.

D'Artagnan trecuse de strada Cassette şi zărea poarta casei prietenului pitită în desişul de sicomore şi clematite, ce se învălmăşeau pe deasupra porţii, cînd zări ceva ca o umbră ieşind din strada Servandoni. Acest ceva se înfăşurase într-o pelerină şi d'Artagnan crezu la început că era un bărbat ; dar după statura scundă, după mersul şovăitor şi după pasul nehotărît recunoscu îndată că era o femeie. Mai mult decît atîta, părînd a nu fi sigură de casa pe care o caută, căci femeia aceasta îşi ridica mereu privirea ca să-şi dea seama unde se află, apoi se oprea, se întorcea din drum, şi iarăşi o pornea. D'Artagnan era foc de curios.

„Ce-ar fi s-o întreb dacă-i pot fi de ajutor ! gîndi el. După mers se vede că e tînără ; o fi poate şi frumoasă. O fi ! Dar o femeie care iese din casă la ora asta, bate străzile doar ca să-şi întîlnească iubitul. La naiba, dacă-i tulbur întîlnirea, înseamnă că n-o brodesc tocmai bine cu cunoştinţa."

În vremea asta, tînăra femeie mergea de zor, numărînd casele şi ferestrele, ceea ce, de altfel, nu era nici greu şi nici nu cerea mult timp. Nu se găseau decît trei case mari pe bucata aceea de drum şi numai două ferestre ce dădeau spre stradă ; una, la o căsuţă într-o grădină, paralelă cu căsuţa în care locuia Aramis, cealaltă era chiar fereastra lui Aramis.

„Mii de draci — gîndi d'Artagnan, care-şi adusese aminte de nepoata teologului — mii de draci, ar avea haz ca porumbiţa asta întîrziată să caute tocmai casa prietenului nostru. Pe

legea mea, să știi că chiar așa-i. Ah, scumpul meu Aramis, de data asta vreau să am sufletul împăcat !"

Și, subțiindu-se cît putea mai tare, d'Artagnan se ascunse în colțul cel mai întunecos al străzii, lîngă o bancă de piatră, în fundul unei firide.

Tînăra femeie înainta mereu — căci în afară de mersul ei mlădios, care o trădase, ea dădu drumul și unei ușoare tuse, mărturie a unui glas neasemuit de proaspăt. D'Artagnan gîndi că această tuse era un semnal.

Atunci, fie că se răspunsese dinăuntru la această tuse printr-un semnal asemănător, semnal care înlăturase șovăielile noptatici drumeție, fie că, fără sprijinul nimănui, își dăduse singură seama că ajunsese acolo unde trebuia, ea se apropie cu pași hotărîți de oblonul ferestrei lui Aramis și bătu la răstimpuri egale, cu degetul îndoit.

— E chiar la Aramis — mormăi d'Artagnan. Ah, fățarnicule, uite că te-am prins cum faci dumneata teologie !

Abia răsunară cele trei bătăi, că geamul dinăuntru se deschise și o lumină iuți printre despicăturile oblonului.

— Așa, așa — mormăi cel care trăgea cu urechea nu la ușă, ci la fereastră — va să zică i se aștepta venirea ! Haide, acum oblonul se va deschide și doamna va sări înăuntru. Foarte bine !

Dar, spre marea uimire a lui d'Artagnan, oblonul rămase închis ; mai mult încă, lumina care strălucise o clipă se stinse și totul se cufundă iarăși în beznă.

Cu gîndul că nu putea să țină așa multă vreme, d'Artagnan aștepta încordat : era numai ochi și urechi.

Și avea dreptate : după cîteva clipe, două lovituri scurte răsunară înăuntru. Tînăra din stradă răspunse printr-o singură lovitură ; oblonul se întredeschise.

E lesne de închipuit cît de nesățios privea și asculta d'Artagnan. Din nefericire, lumina fusese mutată în altă încăpere. Dar ochii tînărului se obișnuiseră cu întunericul. De altminteri, după cît se spune, ochii gasconilor, ca și ai pisicilor, au însușirea de a vedea în timpul nopții.

D'Artagnan o văzu deci pe femeie scoțînd din buzunar ceva alb pe care-l desfășură repede și care luă înfățișarea unei batiste. Apoi o mai văzu arătîndu-i celui cu care vorbea un colț al așa-zisei batiste.

Lui d'Artagnan îi veni în minte batista căzută la picioarele doamnei Bonacieux, batistă care, la rîndul ei, îi aminti de cea

găsită la picioarele lui Aramis. Ce naiba putea să fie cu batista aceea ?

Din locul unde se găsea, d'Artagnan nu putea să vadă faţa lui Aramis — spunem a lui Aramis, căci tînărul nostru nu punea la îndoială că cel care vorbea dinăuntru cu doamna de afară era chiar prietenul lui ; dorinţa de a afla birui cumînţenia şi, cum cele două persoane aduse în scenă păreau absorbite de vederea batistei, ieşi tiptil şi el din ascunzătoare şi, iute ca fulgerul, dar înăbuşindu-şi paşii, se lipi de colţul zidului, de unde privirea lui putea pătrunde adînc în odaia lui Aramis.

Ajuns acolo, d'Artagnan abia se stăpîni să nu strige de uimire : fiinţa care vorbea cu noptatica musafiră nu era Aramis, ci o femeie. Numai că d'Artagnan vedea destul de bine pentru a-şi da seama de îmbrăcăminte, dar nu pentru a deosebi şi trăsăturile feţei

În aceeaşi clipă, femeia din cameră scoase o altă batistă din buzunar şi o înlocui cu cea care-i fusese arătată. Apoi cele două femei schimbară între ele cîteva cuvinte ; în sfîrşit, oblonul se închise la loc, femeia care se găsea în stradă se întoarse şi trecu la patru paşi de d'Artagnan, acoperindu-şi faţa cu gluga pelerinei ; dar această măsură de prevedere fusese luată prea tîrziu, şi d'Artagnan o recunoscu pe doamna Bonacieux.

Doamna Bonacieux ! Bănuiala că era ea îi străbătuse mintea chiar în clipa cînd o văzuse scoţînd batista din buzunar ; dar nu-i venise să creadă că doamna Bonacieux, care trimisese după domnul de La Porte ca s-o însoţească pînă la Luvru, cutreiera singură străzile Parisului, în toiul nopţii, înfruntînd primejdia de a fi răpită a doua oară. Fără îndoială că trebuie să fi fost ceva foarte de seamă ! Şi ce poate fi foarte de seamă pentru o femeie de douăzeci şi cinci de ani ? Dragostea. Dar înfrunta ea oare asemenea primejdie pentru folosul ei sau al altcuiva ? Iată ce se întreba în sinea lui tînărul, pe care şarpele geloziei îl muşca de inimă, ca şi cînd ar fi fost nici mai mult nici mai puţin decît iubitul ei.

Ar fi avut, de altfel, un mijloc simplu ca să afle unde mergea doamna Bonacieux — putea s-o urmărească. Acest mijloc i se păru atît de firesc, încît d'Artagnan îl şi folosi numaidecît, pe negîndite.

Dar, la vederea tînărului care se desprindea parcă din zid ca o statuie dintr-o firidă şi la zgomotul paşilor lui îndărătul ei, doamna Bonacieux dădu un ţipăt şi o luă la fugă.

D'Artagnan se repezi după ea. Pentru el nu era prea greu să ajungă din urmă o femeie care se tot împiedica în pelerină. O ajunse deci după ce străbătu o treime din strada pe care o apucase. Nefericita era la capătul puterilor, nu de oboseală, ci de groază, şi cînd d'Artagnan îi puse mîna pe umăr, ea se prăvăli în genunchi, strigînd înăbuşit :

— Omoară-mă, dar nu vei afla nimic !

D'Artagnan o ridică trecîndu-i braţul în jurul mijlocului ; dar, simţind-o după cum se lasă de greu că era gata să leşine, se grăbi s-o liniştească, încredinţînd-o că nu-i voia decît binele. Aceste mărturisiri nu însemnau nimic pentru doamna Bonacieux, căci asemenea mărturisiri pot fi făcute cu cele mai necinstite gînduri din lume ; în schimb, glasul era totul. Tînăra femeie crezu că recunoaşte sunetul acelui glas ; deschise ochii, aruncă o privire asupra bărbatului care o speriase atît de cumplit şi, recunoscîndu-l pe d'Artagnan, scoase un strigăt de bucurie.

— Dumneata eşti, dumneata ! făcu ea. Mulţumescu-ţi ţie, Doamne !

— Da, eu sînt, d'Artagnan ; Dumnezeu m-a trimis să veghez asupra dumitale.

— Prin urmare, cu gîndul ăsta mă urmăreai ? întrebă surîzînd tînăra femeie, a cărei fire şăgalnică ieşea iarăşi la iveală şi la care teama se spulberase din clipa cînd recunoscuse un prieten în cel pe care-l luase drept duşman.

— Nu — stărui d'Artagnan — nu, mărturisesc că numai întîmplarea m-a scos în calea dumitale ; am văzut o femeie bătînd la fereastra unuia dintre prietenii mei...

— A unuia dintre prietenii dumitale ? îi tăie vorba doamna Bonacieux.

— Fără îndoială. Aramis este unul dintre bunii mei prieteni.

— Aramis ? Cine-i Aramis ?

— Alta acum ! N-ai să-mi spui că nu-l cunoşti pe Aramis!

— Aud pentru întîia oară numele ăsta.

— Aşadar, vii pentru întîia oară la casa asta ?

— Desigur.

— Şi nu ştiai că în casa asta stă un tînăr ?

— Nu.

— Un muşchetar ?

— Nu. De loc.

— Prin urmare, nu pe el îl căutai ?

— Nici prin gînd nu mi-a trecut. De altfel, ai văzut singur că persoana cu care am vorbit era o femeie.
— Așa e ; dar femeia asta e o prietenă de-a lui Aramis.
— Habar n-am de-așa ceva.
— Păi dacă locuiește la el !
— Asta nu mă privește.
— Dar ea cine e ?
— A, e o taină care nu-i a mea !
— Dragă doamnă Bonacieux, ești încîntătoare ; dar, în același timp, și cea mai misterioasă femeie ..
— Nu cumva îmi strică ?
— Ba, dimpotrivă, ești dulce de tot.
— Atuncea, dă-mi brațul.
— Cu mare plăcere ; și acum ?
— Acum însoțește-mă.
— Unde ?
— Acolo unde mă duc.
— Și unde te duci ?
— Ai să vezi, fiindcă ai să mă lași la poartă
— Pe urmă să te aștept ?
— Ar fi de prisos.
— O să te întorci singură ?
— Poate că da, poate că nu.
— Dar persoana care te va însoți după aceea va fi bărbat sau femeie ?
— Deocamdată nu știu nimic.
— Ba eu o să știu !
— Cum asta ?
— O să aștept pînă te-oi vedea ieșind.
— Dacă-i așa, adio !
— Cum vine asta ?
— Mă lipsesc de dumneata.
— Dar dumneata singură ai cerut...
— Sprijinul unui gentilom, dar nu pînda unui spion.
— E o vorbă cam tare.
— Ce se spune despre oamenii care se țin de alții cu de-a sila ?
— Că-și bagă nasul unde nu trebuie.
— Asta-i cam prea blînd.
— Fie, doamnă ! Văd că n-am încotro cu dumneata : trebuie să fac ce vrei.

— Atunci de ce nu te-ai arătat vrednic s-o faci de la început ?

— N-aș putea oare să mă arăt vrednic de pocăință ?

— Adică să te căiești cu adevărat ?

— Nu prea știu nici eu. Dar știu că-ți făgăduiesc să fac tot ce dorești, dacă mă lași să te duc pînă acolo.

— Și pe urmă pleci ?

— Da.

— Fără să mă pîndești la ieșire ?

— Fără.

— Pe cuvîntul dumitale ?

— Pe cinstea mea de gentilom !

— Atunci, dă-mi brațul și s-o pornim.

D'Artagnan oferi brațul doamnei Bonacieux, care se sprijini de el mai cu teamă, mai în glumă, și amîndoi o luară așa pînă la capătul străzii La Harpe. Odată acolo, tînăra femeie înainta la fel de șovăitor ca și pe strada Vaugirard. Totuși, după anumite semne, păru că recunoaște o ușă ; apropiindu-se de această ușă, spuse :

— Și acum, domnul meu, aici am treabă ; mii de mulțumiri pentru cinstita dumitale tovărășie ; m-ai scăpat de primejdiile ce m-ar fi amenințat dacă aș fi fost singură ; dar a venit vremea să-ți ții cuvîntul. Am ajuns unde trebuia.

— Și la întoarcere n-o să-ți mai fie teamă de nimic ?

— Doar de hoți.

— Crezi că asta-i fleac ?

— Ce-o să-mi ia ? N-am o para chioară la mine.

— Uiți batista aceea frumoasă, cu blazon.

— Ce batistă ?

— Cea pe care am găsit-o la picioarele dumitale și ți-am pus-o înapoi în buzunar.

— Taci, taci, pentru Dumnezeu ! strigă tînăra femeie. Vrei să mă nenorocești ?

— Va să zică, mai ești în primejdie, dacă tremuri la un singur cuvînt și dacă mărturisești că, de l-ar auzi cineva, ai fi pierdută. Doamnă, scumpă doamnă — urmă d'Artagnan, luîndu-i mîna și învăluind-o toată în privirea lui înflăcărată — fii încrezătoare, spune-mi ce ai pe suflet ; n-ai citit oare în ochii mei că inima mi-e toată numai dragoste și supunere ?

— Ba da — răspunse doamna Bonacieux — și de aceea cere-mi tainele mele și ți le spun, dar nu te lega de ale altora.

— Bine — se încăpățînă d'Artagnan — atunci o să le descopăr eu singur ; dacă tainele astea pot avea o înrîurire asupra vieții dumitale, înseamnă că tainele astea trebuie să fie și ale mele.

— Ba nici prin gînd să-ți treacă ! se răsti tînăra femeie atît de tăios, încît, fără să vrea, pe d'Artagnan îl trecură fiori. Te rog nu te amesteca în treburile mele, nu căuta să mă ajuți în nici un fel ; îți cer asta în numele simțămîntului pe care spui că-l ai pentru mine, în numele binelui pe care mi l-ai făcut și pe care nu-l voi uita toată viața. Ascultă ce-ți spun : nu te mai ocupa de mine ; vreau să-ți pier din amintire, ca și cînd nu m-ai văzut niciodată.

— Dar Aramis o să facă și el la fel ca mine, doamnă ? întrebă d'Artagnan țîfnos.

— E a doua sau a treia oară că rostești numele ăsta, domnul meu, deși ți-am spus că nu știu cine e.

— Nu știi cine-i omul la geamul căruia te-ai dus de ai bătut ? Te rog, doamnă, prea mă socotești credul, pe lîngă alte toate !

— Mărturisește că vrei să mă tragi de limbă, și atunci născocește o poveste întreagă și scornește pe cine știe cine.

— Doamnă, eu nu născocesc și nu scornesc nimic, spun adevărul adevărat.

— Și spui că unul dintre prietenii dumitale locuiește acolo în casă ?

— O spun și o tot spun pentru a treia oară : în casa aceea locuiește prietenul meu, și acest prieten este Aramis.

— Toate astea se vor lămuri mai tîrziu — murmură tînăra femeie — deocamdată, domnule, te rog, tăcere.

— Dac-ai putea privi în inima mea ca într-o carte deschisă, ai citi atîta sete de a afla totul, încît ți-ar fi milă de mine, și atîta dragoste, încît pe loc mi-ai face destăinuiri. Nu trebuie să ne temem de cei care ne iubesc.

— Vorbești cam repede de dragoste, domnul meu — i-o reteză tînăra femeie, clătinînd din cap.

— Pentru că m-a năpădit dragostea întîia oară în viață și pentru mine că n-am nici douăzeci de ani.

Doamna Bonacieux îl privi pe furiș.

— Ascultă, cred că am prins firul — stărui d'Artagnan. Acum trei luni era să mă bat în duel cu Aramis pentru o batistă la fel ca aceea pe care, sînt sigur, avea aceleași inițiale.

— Domnule — zise tînăra femeie — jur că mă obosești de nu mai pot, cu toate iscodirile astea.

— Dar dumneata, doamnă, care ești atît de prevăzătoare, ia gîndește-te, dac-ai fi arestată și ți s-ar găsi această batistă asupra dumitale, nu e așa că n-ai scăpa de bănuieli ?

— De ce ? Nu sînt inițialele mele : C. B. — Constance Bonacieux ?

— Sau Camelia de Bois-Tracy.

— Taci, domnule, înțelege o dată să taci ! Dacă primejdiile care mă amenință nu te opresc să vorbești, cel puțin gîndește-te la cele care te amenință pe dumneata.

— Pe mine ?

— Da, pe dumneata. Îl paște închisoarea, își primejduiește viața cel care mă cunoaște.

— Atunci, nu te mai părăsesc.

— Domnule — se rugă tînăra femeie, împreunîndu-și mîinile — domnule, în numele cerului, în numele cinstei de militar, în numele cuviinței de gentilom, du-te, pentru Dumnezeu ! Iată, sună miezul nopții — e ora cînd sînt așteptată.

— Doamnă — răspunse el, înclinîndu-se — nu mă mai pot împotrivi cuiva care mă roagă ca dumneata : fii liniștită, plec.

— Și n-ai să mă urmărești, n-ai să mă pîndești ?

— Mă întorc acasă chiar acum.

— Ah, știam eu că ești un tînăr cumsecade ! strigă doamna Bonacieux, întinzîndu-i o mînă și apucînd cu cealaltă ciocănașul unei uși mici, intrată în zid...

D'Artagnan apucă mîna ce i se întindea și o sărută înfocat.

— Ah ! mai bine nu te-aș fi întîlnit niciodată ! strigă el, cu acea asprime naivă pe care femeile o preferă adesea moftu-rilor curtenitoare, fiindcă ea dezvăluie adîncurile gîndirii și arată că un simțămînt poate fi mai tare decît judecata.

— Ei bine — murmură doamna Bonacieux cu glasul aproape mîngîietor și strîngînd mîna lui d'Artagnan, care tot i-o mai păstra pe a ei — ei bine, eu nu spun ca dumneata ; ce e pierdut pentru ziua de azi nu e pierdut pentru cea de

mîine. Cine știe dacă, dezlegată de taină, într-o bună zi, n-o să-ți fac pe plac ?

— Aceeași făgăduială și iubirii mele ? se repezi d'Artagnan în culmea bucuriei.

— Oh ! În privința asta nu vreau să mă leg cu nimic ; atîrnă de ceea ce vei ști să trezești în inima mea.

— Așadar, azi, doamnă...

— Azi, domnule, rămîn doar la recunoștință.

— Ah, ești prea încîntătoare — spuse d'Artagnan cu tristețe — și te joci cu dragostea mea !

— Nu, mă folosesc de mărinimia dumitale, asta-i tot. Dar, crede-mă sînt anumite ființe care pot nădăjdui orice.

— Mă faci cel mai fericit om de pe lume. Ține minte seara asta, ține minte făgăduiala dată !

— Fii liniștit, la timpul și locul cuvenit îmi voi aduce aminte de toate. Dar pleacă acum, pentru numele lui Dumnezeu, pleacă ! Eram așteptată la miezul nopții și sînt în întîrziere.

— Cu cinci minute.

— Da, dar în unele împrejurări cinci minute pot fi cinci veacuri.

— Cînd iubești.

— Și de unde știi că nu trebuie să mă întîlnesc cu un îndrăgostit ?

— Va să zică te așteaptă un bărbat ! se răzgîndi d'Artagnan. Un bărbat !

— Poftim, o luăm iar de la capăt — spuse doamna Bonacieux, cu un zîmbet oarecum nerăbdător.

— Nu, nu, mă duc, plec ; cred în dumneata, vreau să fiu vrednic de încrederea mea oarbă, chiar dacă această încredere ar fi prostie curată. La revedere, doamnă, la revedere !

Și, neputîndu-se parcă dezlipi decît printr-o smucitură de mîna pe care o ținea în mîna lui, d'Artagnan se îndepărtă fugind, în vreme ce doamna Bonacieux bătea, la fel ca și în oblon, trei lovituri încete și bine chibzuite ; apoi, ajuns în colțul străzii, el își întoarse capul : ușa se deschise și se închisese la loc. Frumoasa lui nu mai era acolo.

D'Artagnan își căută de drum ; cum își dăduse cuvîntul că n-o va pîndi pe doamna Bonacieux, chiar dacă viața lui ar fi atîrnat de locul unde trebuia să se ducă sau de persoana pe care

trebuia s-o însoțească, și tot s-ar fi întors acasă, fiindcă așa făgăduise. Cinci minute mai tîrziu era pe strada Groparilor.

— Bietul Athos — gîndea el cu glas tare — n-o să priceapă nimic din toate astea. O fi moțăind așteptîndu-mă sau s-o fi întors acasă și o fi uitat că, în lipsa lui, venise o femeie. O femeie la Athos! La urma urmelor, mai era una și la Aramis. Ce stranii sînt toate astea! Grozav aș vrea să știu cum au să se sfîrșească.

— Prost, domnule, prost — răspunse o voce pe care tînărul o recunoscu a fi a lui Planchet, căci tot vorbind tare de unul singur, ca mai toți dușii pe gînduri, o apucase pe alee la capătul căreia urca scara ce ducea la camera lui.

— Cum prost? Ce vrei să spui, nerodule? Ce s-a mai întîmplat?

— Tot soiul de pacoste.

— Ce anume?

— Mai întîi, domnul Athos a fost arestat.

— Arestat! Athos, arestat! De ce?

— L-au găsit la dumneavoastră și l-au luat drept dumneavoastră.

— Și cine l-a arestat?

— Soldații din gardă, aduși aici de oamenii negri pe care i-ați pus pe fugă.

— De ce nu și-a spus numele? De ce n-a spus că n-are habar de toată chestiunea asta?

— Ferit-a sfîntul, domnule; ba s-a apropiat de mine și mi-a șoptit: „Stăpînă-tu, el are nevoie de libertate, și nu eu, fiindcă el știe tot, iar eu nu știu nimic. O să creadă că l-au arestat pe el și așa o să cîștige timp; peste trei zile spun cine sînt și atunci o să trebuiască să-mi dea drumul".

— Bravo, Athos! Ce inimă nobilă! murmură d'Artagnan. Nici n-ar fi putut face altfel. Și ce-au făcut zbirii?

— Patru l-au dus cu ei, n-aș putea să vă spun unde, la Bastilia sau la For-l'Evêque; doi au rămas aici cu oamenii negri care au scotocit peste tot și-au luat toate hîrtiile. În sfîrșit, ultimii doi au stat de strajă la poartă, în timpul isprăvii; pe urmă, cînd au sfîrșit, au plecat cu toții, lăsînd casa goală și toate vraiște.

— Dar Porthos și Aramis?

— Nu i-am găsit; n-au venit.

— Dar pot să sosească dintr-o clipă în alta ; le-ai lăsat vorbă că-i aştept, nu-i aşa ?

— Da, domnule.

— Ascultă ! Nu te mişca de aici ; dacă sosesc, spune-le ce s-a întîmplat şi să mă aştepte la cîrciuma „Pomme-de-Pin" ; aici ar fi primejdios, casa poate fi spionată. Alerg la domnul Tréville să-i dau de ştire toate astea şi pe urmă mă duc să-i întîlnesc acolo.

— Bine, domnule — spuse Planchet.

— Dar tu nu te mişca de aici şi, vezi, să nu-ţi fie frică ! îl îmbărbătă d'Artagnan, întorcîndu-se de la uşă.

— N-aveţi nici o grijă, domnule — răspunse Planchet — nu mă cunoaşteţi încă : eu sînt curajos nevoie mare cînd îmi pun în cap să fiu, numai că e greu pînă mă hotărăsc ; de altfel sînt din Picardia.

— Atunci, ne-am înţeles — urmă d'Artagnan — mai bine mort, decît să-ţi părăseşti postul.

— Da, domnule, şi fac orice numai ca să vă dovedesc ce mult ţin la dumneavoastră.

„Bine — îşi spuse în sinea lui d'Artagnan — s-ar zice că metoda pe care am folosit-o cu băiatul ăsta e cea mai bună ; nu-i rău de ştiut la nevoie."

Şi repede cît îl puteau duce picioarele, care erau totuşi cam obosite după alergătura de peste zi, d'Artagnan se îndreptă spre strada Colombier.

Domnul de Tréville nu era acasă. Compania sa făcea de gardă la Luvru ; era şi el la Luvru cu oamenii lui.

Trebuia numaidecît să ajungă pînă la domnul de Tréville ; nu se putea să nu i se aducă la cunoştinţă cele ce se petreceau. D'Artagnan hotărî deci să încerce a intra în Luvru. Uniforma de soldat din compania domnului des Essarts trebuia să-i înlesnească trecerea.

Coborî pe strada Petits-Augustins şi o luă de-a lungul cheiului, îndreptîndu-se spre Podul Nou. Se gîndise o clipă să treacă Sena cu pontonul, dar, ajungînd pe malul apei, îşi vîrî pe negîndite mîna în buzunar şi văzu că n-are cu ce să plătească taxa de trecere.

Cînd ajunse în dreptul străzii Dauphine, văzu deodată venind dintr-acolo o pereche alcătuită din două persoane, a căror înfăţişare îl izbi.

Cele două persoane care alcătuiau această pereche erau: una un bărbat, cealaltă o femeie. Femeia aducea cu doamna Bonacieux, iar bărbatul semăna, ca două picături de apă, cu Aramis. Pe lîngă asta, femeia avea acea mantilă neagră pe care d'Artagnan o mai vedea încă profilîndu-se pe oblonul din strada Vaugirard și pe ușa din strada La Harpe. Mai mult, bărbatul purta uniformă de mușchetar. Gluga femeii era trasă peste ochi; bărbatul își ascundea obrazul cu batista; această îndoită măsură de prevedere arăta neîndoios că nici unul nu ținea să fie recunoscut.

Trecură podul; era același drum ca și al lui d'Artagnan, căci d'Artagnan se ducea la Luvru; se luă deci după ei.

Nu făcuse nici douăzeci de pași și d'Artagnan ajunse la convingerea că femeia nu era alta decît doamna Bonacieux, iar bărbatul, Aramis. Simți deodată toate chinurile geloziei sfîrtecîndu-i inima. Era de două ori înșelat: de prietenul lui și de aceea pe care o îndrăgea de pe acum ca pe o iubită. Doamna Bonacieux se jurase pe toți sfinții că nu-l cunoaște pe Aramis, și cu un sfert de oră mai tîrziu o întîlnea la brațul lui Aramis.

Lui d'Artagnan nici nu-i trecea prin minte că o cunoștea pe frumoasa negustoreasă abia de trei ceasuri, că ea nu-i datora decît o brumă de recunoștință pentru că o scăpase din mîinile oamenilor negri care voiau s-o răpească și că, la urma urmelor, nici nu-i făgăduise nimic. Se socotea un iubit batjocorit, trădat, umilit; de mînie, sîngele îi năvăli în obraz și hotărî să lămurească totul.

Simțind că sînt urmăriți, cei doi tineri grăbiră pasul. D'Artagnan o luă la fugă, trecu înaintea lor, apoi se întoarse și le ieși în cale tocmai cînd erau în dreptul Samaritencei, scăldată în lumina unui felinar ce-și trimitea razele slabe pe partea aceea a podului.

D'Artagnan se opri în fața lor, iar ei se opriră în fața lui.

— Ce dorești, domnule? întrebă mușchetarul, dînd îndărăt un pas și cu un accent străin care-i dovedea lui d'Artagnan că unele din bănuielile lui cam dădeau greș.

— Nu-i Aramis! strigă el.

— Nu, domnule, nu sînt Aramis, și după uimirea dumitale, văd că m-ai luat drept altcineva, așa că te iert.

— Mă ierți! izbucni d'Artagnan.

— Da — răspunse necunoscutul. Lasă-mă deci să trec, dacă nu cu mine ai dumneata treabă.

— Ai dreptate, domnule — întări d'Artagnan — nu cu dumneata am eu treabă, ci cu doamna.

— Cu doamna ? Dar dumneata nici n-o cunoşti — urmă străinul.

— Te înşeli, domnule, o cunosc.

— Vezi ! începu doamna Bonacieux, cu dojană în glas. Vezi, domnule, mi-ai dat cuvîntul dumitale de ostean şi de gentilom : credeam că mă pot bizui pe dumneata.

— Şi mie, doamnă — răspunse d'Artagnan fistichi — mi-aţi făgăduit...

— Luaţi-mi braţul, doamnă — îi curmă vorba străinul — şi să ne vedem de drum.

Năuc, încremenit şi zdrobit de toate prin cîte trecuse, d'Artagnan rămăsese cu braţele încrucişate în faţa muşchetarului şi a doamnei Bonacieux. Muşchetarul făcu doi paşi înainte şi îl dădu cu mîna la o parte pe d'Artagnan. Acesta făcu o săritură îndărăt şi scoase spada din teacă. În aceeaşi clipă, şi cu iuţeala fulgerului, necunoscutul o trase şi el pe a lui.

— Pentru Dumnezeu, milord ! strigă doamna Bonacieux, aruncîndu-se între cei doi luptători şi apucînd spadele cu amîndouă mîinile.

— Milord ! strigă d'Artagnan, căruia totul i se luminase parcă dintr-o dată, Milord ! Iertaţi-mă, domnule, nu cumva dumneavoastră sînteţi...

— Milord, duce de Buckingham — spuse doamna Bonacieux, cu vocea scăzută — şi acum poţi să ne pierzi pe toţi.

— Milord, doamnă, vă cer iertare, de o sută de ori iertare ; dar o iubesc, milord, şi eram gelos : dumneavoastră ştiţi, milord, ce înseamnă să iubeşti ; iertaţi-mă, şi spuneţi-mi cum aş putea să-mi dau viaţa pentru înălţimea voastră.

— Eşti un tînăr cumsecade — spuse Buckingham, întinzîndu-i lui d'Artagnan mîna, pe care acesta o strînse respectuos. Îmi oferi ajutorul dumitale ? Îl primesc ; ţine-te după noi pînă la Luvru, cu douăzeci de paşi în urmă, şi dacă cineva ne pîndeşte, ucide-l !

D'Artagnan îşi strînse spada goală sub braţ, lăsă pe doamna Bonacieux şi pe duce să înainteze cu douăzeci de

paşi şi-i urmă, gata să îndeplinească aidoma instrucţiunile nobilului şi elegantului ministru al lui Carol I.

Din fericire, tînărul nostru fanatic nu găsi nici un prilej ca să dea ducelui dovada credinţei sale, astfel că tînăra femeie, însoţită de frumosul muşchetar, intră în palatul Luvru prin poarta Échelle fără a fi fost supărată de cineva. Iar d'Artagnan o porni de îndată la cîrciuma „Pomme-de-Pin", unde-i găsi pe Porthos şi pe Aramis, care-l aşteptau. Fără să le dea vreo deslușire pentru osteneala ce le-o pricinuise, le spuse doar că a dus singur la capăt treaba pentru care crezuse la început că va avea nevoie de sprijinul lor.

Şi acum să înnodăm firul povestirii noastre, lăsîndu-i pe cei trei prieteni să se întoarcă fiecare la el acasă, şi să urmărim prin gangurile întortocheate ale Luvrului pe ducele de Buckingham şi pe călăuza lui.

Capitolul XII

GEORGE VILLIERS, DUCE DE BUCKINGHAM

Doamna Bonacieux şi ducele au intrat în palatul Luvru fără greutate; doamna Bonacieux era cunoscută ca fiind în slujba reginei, iar ducele purta uniforma muşchetarilor domnului de Tréville, care, după cum am mai spus, erau de gardă în noaptea aceea. De altfel, portarul Germain era de partea reginei, şi dacă s-ar fi întîmplat ceva, doamna Bonacieux ar fi fost învinuită că şi-a adus iubitul în Luvru, şi atîta tot; îşi lua asupra ei această nelegiuire; s-ar fi ales cu numele pătat, dar ce însemnătate putea avea în lume cinstea unei mici negustorese?

Odată intraţi înăuntrul curţii, ducele şi tînăra femeie o luară de-a lungul zidului cam vreo douăzeci şi cinci de paşi; după aceea, doamna Bonacieux împinse o portiţă de serviciu, care stătea deschisă peste zi, dar care era de obicei închisă noaptea; portiţa se deschise; amîndoi intrară şi se treziră deodată în întuneric, dar doamna Bonacieux cunoştea toate

colțurile și răscolțurile acestei aripi a palatului, destinată celor ce alcătuiau suita. Închise ușile în urma ei, îl luă pe duce de mînă, făcu cîțiva pași bîjbîind, se prinse cu o mînă de parmalîcul unei scări, pipăi o treaptă cu piciorul și începu să urce scara ; ducele numără două caturi. Pe urmă o apucă la dreapta, pătrunse într-o sală lungă, coborî un cat, mai făcu vreo cîțiva pași, potrivi o cheie într-o broască, deschise o ușă și-l împinse ușor pe duce într-o încăpere luminată numai de o lampă de noapte, șoptindu-i : „Rămîneți aici, milord duce, o să vină cineva". Apoi ieși prin aceeași ușă și o închise cu cheia, încît ducele se văzu deodată prins ca un ostatic.

Trebuie să recunoaștem însă că, așa singur cum era, ducele de Buckingham nu simți nici o clipă fiorul vreunei temeri — una din laturile cele mai izbitoare ale firei sale era goana după aventuri și visări romantice. Cutezător, neînfricat, întreprinzător, nu era întîia oară că își primejduia viața în asemenea încercări ; aflase că așa-zisa veste din partea Anei de Austria, pe al cărei temei venise la Paris, era doar o capcană și, în loc să se întoarcă în Anglia, trimisese știre reginei, folosindu-se de împrejurarea în care fusese pus, că nu va pleca pînă ce nu o va fi văzut. Regina se împotrivise la început, apoi, temîndu-se ca ducele, scos din minți, să nu facă cine știe ce nebunie, luase hotărîrea să-l primească și să-l implore să plece neîntîrziat ; dar chiar în seara aceea, doamna Bonacieux, căreia i se încredințase sarcina de a se duce și de a-l aduce la Luvru, fusese răpită. Două zile nu s-a știut nimic de soarta ei, încît toate rămăseseră baltă. Odată liberă însă și odată ce-l putuse vedea pe La Porte, lucrurile își urmaseră cursul ; astfel fiind, adusese tocmai la îndeplinire primejdioasa îndatorire pe care, dacă n-ar fi fost arestată, ar fi înfăptuit-o cu trei zile mai devreme.

Rămas singur în cameră, Buckingham se apropie de o oglindă. Straiele acelea de mușchetar îi ședeau de minune. La treizeci și cinci de ani, cîți avea pe atunci, se bucura pe bună dreptate de faima de a fi cel mai chipeș gentilom și cel mai elegant cavaler din toată Franța și toată Anglia. Răsfățatul a doi regi, stăpînul unei averi de milioane, atotputernic într-un regat pe care-l tulbura după cum i se năzărea și-l liniștea după cum avea chef, George Villiers, duce

de Buckingham, trăia una din acele vieţi ca în basme, vieţi ce stîrnesc uimirea posterităţii, veacuri după veacuri.

De aceea, stăpîn pe el, cunoscîndu-şi puterea, încredinţat că legile care cîrmuiesc pe ceilalţi muritori nu pot să-l atingă, el mergea drept spre ţelul hotărît, fie că acest ţel strălucit şi ameţitor de înalt ar fi fost pentru altul curată nebunie, chiar în închipuire. Iată cum ajunsese el să se apropie de mai multe ori şi să se facă iubit de frumoasa şi mîndra Ana de Austria, prin uluitoarea lui făptură.

George de Villiers se aşează deci, după cum am mai spus, în faţa unei oglinzi, îşi potrivi unduirile frumosului său păr bălai, pe care greutatea pălăriei le stricase, îşi răsuci mustaţa şi, cu inima copleşită de bucurie, fericit şi mîndru de a trăi în sfîrşit clipa pe care o dorea de atîta vreme, îşi zîmbi sieşi semeţ şi plin de speranţă.

În acea clipă, o uşă ascunsă în perete se deschise şi o femeie se ivi. Buckingham o văzu prin oglindă; îşi înăbuşi un strigăt — era regina!

Ana de Austria avea pe atunci douăzeci şi şase sau douăzeci şi şapte de ani, adică era în plină strălucire a frumuseţii ei. Avea un mers de regină sau de zeiţă şi ochi cu luciri de smarald, de o frumuseţe neasemuită, cu o căutătură blajină, dar şi maiestuoasă. Gura îi era mică şi rumenă; deşi buza de jos trecea puţin peste cea de sus, ca la toţi principii casei de Austria, această gură ştia să întruchipeze graţia atunci cînd surîdea, dar şi dezgustul neîndurător atunci cînd dispreţuia. Se vorbea de pielea fină şi catifelată a reginei: mîinile şi braţele-i erau de o frumuseţe uimitoare şi toţi poeţii vremii le cîntau ca fără seamăn pe lume. În sfîrşit, părul, din blond cum fusese în fragedă tinereţe, era acum castaniu; îl purta foarte pudrat, în bucle ce-i încadrau faţa, pe care cel mai straşnic critic ar fi dorit-o poate cu ceva mai puţine dresuri, iar cel mai pretenţios sculptor, cu un nas ceva mai fin.

Buckingham rămase o clipă înmărmurit: niciodată, la nici o serbare, la nici un carusel, Ana de Austria nu-i apăruse atît de frumoasă ca atunci, în rochia aceea simplă de atlaz alb şi însoţită de doña Estefania, singura dintre doamnele de onoare spaniole care nu fusese izgonită de gelozia regelui şi de prigoana lui Richelieu.

Ana de Austria făcu doi paşi înainte; Buckingham se aruncă la picioarele ei şi, înainte ca regina să-l fi putut opri, îi sărută poalele rochiei.

— Duce, cred că ştiţi: nu eu am pus să vi se scrie.

— Da! Da, doamnă, da, maiestatea voastră — răspunse ducele — ştiu că am fost un nebun, un smintit cînd am crezut că zăpada s-ar însufleţi şi că marmura s-ar încălzi; dar, ce vreţi, cînd iubeşti, crezi lesne în iubire; de altminteri, n-a fost cu totul zadarnică această călătorie, de vreme ce am izbutit să vă văd.

— Da — răspunse Ana — dar ştiţi şi pentru ce şi cum vă văd, milord. Vă văd pentru că, nepăsător faţă de toate amărăciunile mele, v-aţi încăpăţînat să rămîneţi într-un oraş unde, rămînînd, vă puneţi în primejdie dumneavoastră viaţa şi mie onoarea; vă văd spre a vă spune că totul ne desparte: adîncurile mării, duşmănia regatelor, sfinţenia jurămintelor. E un sacrilegiu, milord, să lupţi împotriva atîtor lucruri. Vă văd, în sfîrşit, pentru ca să vă spun că nu trebuie să ne mai vedem.

— Vorbiţi, doamnă, vorbiţi, regină — zise Buckingham — dulceaţa glasului acoperă asprimea cuvintelor pe care mi le spuneţi. Vorbiţi de sacrilegiu. Dar sacrilegiu este despărţirea a două inimi pe care Dumnezeu le făcuse una pentru alta.

— Milord! strigă regina. Uitaţi că nu v-am spus niciodată că vă iubesc.

— Dar nu mi-aţi spus nici că nu mă iubiţi şi, într-adevăr, a-mi spune asemenea cuvinte ar fi din partea maiestăţii voastre prea mare nerecunoştinţă. Căci, spuneţi-mi, unde aţi mai putea găsi iubire ca a mea, iubire pe care nici vremea, nici depărtarea, nici desperarea să nu le poată stinge? O iubire care se mulţumeşte cu o panglică uitată, cu o privire pe furiş, cu un cuvînt aruncat la întîmplare? Sînt trei ani, doamnă, de cînd v-am văzut întîia oară şi trei ani de cînd vă iubesc astfel. Vreţi să vă spun cum eraţi îmbrăcată cînd v-am văzut atunci? Vreţi să vă descriu cu de-amănuntul fiecare podoabă a rochiei voastre? Iată, vă mai am încă înaintea ochilor: stăteaţi pe perne, aşa cum se obişnuieşte în Spania; purtaţi o rochie de atlaz verde, cu broderii de aur şi argint, cu mîneci largi, prinse în diamante mari de frumoasele voastre braţe, a acestor minuni de braţe; aveaţi

în jurul gîtului un guler plisat şi pe cap o bonetă mică, de culoarea rochiei, iar la bonetă o pană de bîtlan. Oh, iată, închid ochii şi vă văd aşa cum eraţi atunci; şi-i deschid şi vă văd aşa cum sînteţi acum, de o sută de ori mai frumoasă încă!

— Ce nebunie! murmură Ana de Austria, care nu se încumeta să poarte pică ducelui pentru că-i păstrase atît de bine imaginea în inima lui. Ce nebunie să-ţi hrăneşti o patimă deşartă cu asemenea amintiri!

— Şi cu ce aş putea oare să-mi hrănesc viaţa? Eu nu am decît amintiri. Asta e fericirea mea, e comoara mea, e nădejdea mea. De cîte ori vă văd, mai închid încă un diamant în tainiţa inimii mele. Acesta este cel de al patrulea pe care îl lăsaţi să cadă şi pe care eu îl ridic, căci, în trei ani, doamnă, nu v-am văzut decît de patru ori: întîia oară, v-am amintit-o adineauri; a doua oară, la doamna de Chevreuse; a treia, în parcul din Amiens...

— Duce — îl întrerupse regina, îmbujorîndu-se — nu-mi amintiţi vă rog de seara aceea.

— Dimpotrivă, doamnă, să ne-o amintim, de ce să nu ne-o amintim? E seara fericită şi strălucitoare a vieţii mele. Mai ţineţi minte ce noapte minunată era? Adierea dulce şi îmiresmată a văzduhului, cerul de cobalt, smălţat cu stele! Putusem, în sfîrşit, rămîne singuri, eraţi gata să-mi spuneţi tot, singurătatea vieţii voastre, suferinţele inimii voastre. Vă sprijineaţi de braţul meu, iată, de acesta. Cînd îmi plecam capul, simţeam frumosul vostru păr atingîndu-mi uşor faţa şi, de cîte ori mi-o atingea, mă treceau fiori din cap pînă în picioare. Oh! Regină! Regină! Nu ştii ce fericiri cereşti şi ce bucurii fără moarte sînt zăvorîte într-o asemenea clipă. Aş da tot ce am, avere, glorie, zilele care-mi rămîn de trăit, pentru încă o clipă ca aceea, pentru o noapte ca atunci; căci în noaptea aceea, doamnă, în noaptea aceea mă iubeaţi, v-o jur!

— Milord, se poate, da; locul unde mă aflam, farmecul acelei neasemuite nopţi, vraja privirii dumneavoastră, în sfîrşit, se poate ca toate miile de împrejurări care se strîng uneori ca să piardă pe o femeie să se fi strîns în jurul meu în seara aceea fatală; dar aţi văzut, milord, regina a venit în ajutorul femeii care şovăia; la cel dintîi cuvînt pe care aţi îndrăznit să mi-l spuneţi, la cel dintîi gest cutezător la care a trebuit să răspund, am strigat.

— Da, da, da, aceasta e adevărat și orice altă dragoste decît a mea s-ar fi spulberat la o asemenea grea încercare ; dar dragostea mea a supraviețuit mai înflăcărată și mai nepieritoare. Ați crezut că fugiți de mine dacă plecați la Paris, ați crezut că nu voi îndrăzni să părăsesc comoara asupra căreia stăpînul meu m-a pus să veghez. Dar ce-mi pasă mie de toate comorile lumii și de toți regii pămîntului ! După opt zile eram înapoi, doamnă. De data aceea n-ați putut să-mi mai spuneți nimic ; îmi pusesem în primejdie rangul, viața, pentru ca să vă văd doar o clipă ; nici măcar mîna nu v-am atins-o, și, văzîndu-mă atît de supus și de pocăit, m-ați iertat.

— Da, dar calomnia a prins în ghearele ei toate aceste nebunii de care eu nu eram cu nimic vinovată, știți prea bine, milord. Regele, aţîțat de domnul cardinal, a făcut o gălăgie groaznică ; doamna de Vernet a fost izgonită, Putange, surghiunit ; doamna de Chevreuse a căzut în dizgrație, și cînd ați vrut să vă întoarceți în Franța ca ambasador, regele însuși, aduceți-vă aminte, milord, regele însuși s-a împotrivit.

— Da, și Franța va plăti cu un război împotriva regelui ei. Dacă nu pot să vă mai văd, doamnă, ei bine, doresc s-auziți în fiecare zi vorbindu-se de mine ! Ce scop credeți c-a avut expediția de la Ré și liga cu protestanții din La Rochelle, pe care o plănuiesc ? Plăcerea de a vă vedea, doamnă. Știu bine că nu voi putea pătrunde cu armata pînă la Paris, dar acest război va aduce după sine o pace : pentru această pace va fi nevoie de un negociator, și acela voi fi eu. Nimeni nu va îndrăzni atunci să se mai împotrivească, și mă voi întoarce la Paris, vă voi vedea și voi fi fericit cîteva clipe ! E drept, mii de oameni vor plăti cu viața lor fericirea mea, dar asta nu mă privește, de vreme ce vă voi vedea. Totul e poate curată nebunie, curată sminteală ; dar, spuneți-mi, care femeie a avut vreodată un iubit mai îndrăgostit ca mine, care regină a avut o slugă mai înflăcărată ?

— Milord, milord, aduceți în apărarea dumneavoastră lucruri care vă învinovățesc și mai grozav ; milord, toate aceste dovezi de dragoste pe care vreți să mi le dați sînt aproape tot atîtea crime.

— Îmi vorbiți astfel pentru că nu mă iubiți, doamnă ; căci dacă m-ați iubi, le-ați vedea cu totul altfel ; dacă m-ați iubi, oh, dacă m-ați iubi, ar fi prea mare fericire pentru mine și aș înnebuni ! Doamna de Chevreuse, despre care vorbeați adi-

neauri, doamna de Chevreuse a fost mai puțin crudă ca dumneavoastră. Holland a iubit-o și ea a răspuns dragostei lui.

— Doamna de Chevreuse nu era însă regina — murmură Ana de Austria, cucerită fără voia ei de mărturisirea înflăcărată a unei dragoste atît de adînci.

— M-ați iubi deci, doamnă, dacă n-ați fi regină, spuneți-mi, m-ați iubi ? Aș putea crede că numai înălțimea rangului vă face să fiți crudă cu mine ? Aș putea deci crede că, dac-ați fi fost doamna de Chevreuse, sărmanul Buckingham ar fi avut dreptul să spere ? Mulțumesc pentru aceste dulci cuvinte, frumoasa mea maiestate, de o sută de ori mulțumesc !

— Ah, milord, ați auzit rău, ați înțeles rău ; n-am vrut să spun... !

— Vă rog, nu mai rostiți nici un cuvînt ! Nici unul ! o rugă ducele. Dacă datorez fericirea mea unei greșeli, nu fiți atît de crudă încît să mi-o răpiți. Ați spus-o singură, am fost ademenit într-o capcană ; s-ar putea ca această capcană să mă coste viața, căci, iată, se întîmplă ceva straniu : de cîtăva vreme am presimțiri că voi muri.

Și pe fața ducelui flutură un surîs trist și totodată plin de farmec.

— Vai, Doamne, Dumnezeule ! strigă Ana de Austria cu o spaimă care mărturisea că grija ce-o purta ducelui era mai mare decît voia să arate.

— Nu vă spun toate astea, doamnă, pentru a vă înspăimînta ; e chiar caraghios ce vă spun și, credeți-mă, nu mă îngrijorează asemenea visuri. Dar cuvîntul pe care l-ați rostit adineauri, speranța pe care aproape mi-ați dat-o va fi plătit tot chinul și chiar viața mea.

— Ei bine — zise Ana de Austria — și eu, duce, și eu am presimțiri, și pe mine mă chinuiesc vise groaznice. Am visat că vă vedeam zăcînd însîngerat, străpuns de o lovitură.

— În partea stîngă, nu-i așa, de o lovitură de cuțit ? o întrerupse Buckingham.

— Da, așa e, milord, așa e, în partea stîngă, de o lovitură de cuțit. Dar cine v-a putut spune visul meu ? L-am încredințat numai lui Dumnezeu și numai în rugăciunile mele.

— Nici nu doresc mai mult ; mă iubiți, doamnă, e atît de bine !

— Vă iubesc ? Eu ?

— Da, dumneavoastră. V-ar trimite oare Dumnezeu aceleaşi vise ca mie, dacă nu m-aţi iubi ? Am avea noi oare aceleaşi presimţiri, dacă vieţile amîndurora nu s-ar răsfrînge în inima fiecăruia ? Mă iubiţi, regină, şi o să mă plîngeţi !

— Oh, Doamne Dumnezeule ! murmură Ana de Austria. E peste puterile mele. Vă rog, duce, în numele cerului, plecaţi, retrageţi-vă ; nu ştiu dacă vă iubesc sau nu vă iubesc, dar ceea ce ştiu e că nu-mi voi călca jurămîntul ! Aveţi deci milă de mine şi plecaţi. Oh, dacă s-ar întîmpla să fiţi lovit în Franţa, dac-aţi muri în Franţa, dac-aş bănui că dragostea dumneavoastră pentru mine v-a pricinuit moartea, nu m-aş mîngîia niciodată : aş înnebuni ! Plecaţi deci, plecaţi, vă implor !

— Oh, cît de frumoasă sînteţi acum ! Cît vă iubesc ! şopti Buckingham.

— Plecaţi ! Plecaţi ! Vă implor ! Şi întoarceţi-vă mai tîrziu ; veniţi ca ambasador, veniţi ministru, veniţi înconjurat de gărzi care să vă apere, de slujitori care să vegheze asupra dumneavoastră, şi atunci... atunci n-o să mă mai tem pentru viaţa dumneavoastră şi voi fi fericită să vă văd.

— E adevărat ce-mi spuneţi ?

— Da...

— Atunci, daţi-mi o dovadă că m-aţi iertat, daţi-mi un obiect care să mă încredinţeze că n-am fost prada unui vis ; ceva ce-aţi purtat şi ce-aş putea purta şi eu la rîndul meu, un inel, un colier, un lanţ.

— Şi veţi pleca, veţi pleca dacă vă dau ce-mi cereţi ?

— Da.

— Numaidecît ?

— Da.

— Veţi părăsi Franţa şi vă veţi întoarce în Anglia ?

— Da, v-o jur !

— Aşteptaţi, atunci, aşteptaţi.

Şi Ana de Austria se duse în apartamentul ei, de unde ieşi aproape îndată, ţinînd în mînă o cutie din lemn de trandafir, cu iniţialele ei încrustate în aur.

— Luaţi, milord, luaţi această casetă şi păstraţi-o în amintirea mea.

Buckingham luă cutia şi căzu în genunchi a doua oară.

— Mi-aţi făgăduit că veţi pleca — îi spuse regina.

— Şi-mi ţin cuvîntul. Daţi-mi mîna dumneavoastră, mîna dumneavoastră, doamnă, şi plec.

Ana de Austria îi întinse mîna, închise ochii şi se sprijini cu cealaltă mînă de Estefania, simţind că puterile o părăsesc.

Buckingham sărută pătimaş această mînă frumoasă, apoi ridicîndu-se, spuse :

— Nu vor trece nici şase luni şi, dacă nu mor, vă voi vedea, doamnă, vă voi vedea chiar dac-ar fi să răstorn întreaga lume.

Şi, credincios făgăduielii făcute, ieşi în fugă din cameră. Pe coridor o întîlni pe doamna Bonacieux, care-l aştepta şi care, la fel de prevăzătoare şi de norocoasă, îl însoţi pînă afară din palat.

Capitolul XIII

DOMNUL BONACIEUX

Cititorul şi-a putut da seama că de-a lungul celor povestite a întîlnit un personaj care, aflat în împrejurări grele, a stîrnit destul de puţin îngrijorarea noastră. Acesta era domnul Bonacieux, preacinstitul mucenic al intrigilor politice şi amoroase care se împleteau minunat unele cu altele în acea vreme atît de cavalerească şi de romantică. Din fericire, fie că cititorul îşi mai aduce sau nu aminte de el, din fericire, ne ţinem de făgăduială şi nu-l pierdem din vedere.

Zbirii care-l arestaseră l-au dus de-a dreptul la Bastilia, unde, tremurînd ca varga, a trecut prin faţa unui pluton de soldaţi care-şi încărcau flintele. Împins apoi într-o galerie pe jumătate îngropată în pămînt, a fost împroşcat de sudălmi grosolane şi lovituri sălbatice de către cei care-l duseseră acolo. Văzînd că n-au de-a face cu un gentilom, zbirii îl terfeleau ca pe un calic de rînd.

După vreo jumătate de oră, un grefier puse capăt chinurilor, dar nu şi îngrijorării sale, dînd ordin ca domnul Bonacieux să fie dus în camera interogatoriilor. De obicei, arestaţii

erau cercetați la ei acasă ; dar în privința domnului Bonacieux, cine se mai gîndea la asemenea formalități ?

Doi soldați din gardă îl înșfăcară pe negustor, îl trecură de-a curmezișul unei curți, îl băgară într-un gang unde se aflau trei paznici, deschiseră o ușă și-l îmbrînciră într-o încăpere joasă, unde nu se găsea alt mobilier decît o masă, un scaun și un comisar. Comisarul ședea pe scaun și scria la masă. Cei doi soldați din gardă îl aduseră pe arestat în fața mesei, apoi, la un semn al comisarului, se îndepărtară, așa ca să nu poată auzi glasurile.

Comisarul, care pînă atunci își ținuse capul înfundat în hîrtii, și-l ridică să vadă cu cine are de-a face. Avea un chip respingător acest comisar, cu nasul ascuțit, cu umerii obrajilor gălbejiți și ieșiți în afară, cu ochii mici, dar sfredelitori și ageri, a căror căutătură era cînd de vulpe, cînd de viezure. Capul, sprijinit pe un gît lung și jucăuș, îi ieșea din roba neagră și largă, bălăbănindu-se cu o mișcare aproape la fel cu a broaștei țestoase cînd își scoate capul din carapace.

Începu prin a-l întreba pe domnul Bonacieux numele, prenumele, vîrsta, îndeletnicirea și domiciliul. Învinuitul răspunse că se numește Jacques-Michel Bonacieux, că are cincizeci și unu de ani, că a fost negustor de mărunțișuri și că locuiește în strada Groparilor, nr. 11. După aceea, în loc să-i mai pună întrebări, comisarul îi ținu o lungă cuvîntare despre primejdia ce-l amenință pe orice burghez de rînd, atunci cînd se amestecă în treburile publice. Adăugă la această introducere o amplă cuvîntare, în care stărui asupra puterii și asupra înfăptuirilor domnului cardinal, acest ministru fără seamăn pe lume, acest biruitor al miniștrilor din vremi trecute, această pildă pentru miniștrii ce vor să vină, înfăptuiri și putere cărora nimeni nu li s-ar fi putut împotrivi fără a-și primi cuvenita pedeapsă.

După partea a doua a cuvîntării, comisarul își ațintì privirea de uliu asupra sărmanului Bonacieux, poftindu-l să cîntărească bine împrejurarea covîrșitoare în care se afla.

Părerile negustorului erau gata cîntărite : el blestema clipa cînd domnului de La Porte i se năzărise să-l însoare cu fina lui și mai ales clipa cînd această fină fusese primită îngrijitoare a rufăriei reginei.

În firea jupînului Bonacieux se îmbina cea mai sfruntată iubire de sine cu o zgîrcenie scîrnavă, la care se adăuga și o mișelie fără margini. Pentru soția lui nu avea decît o ușoară

slăbiciune, ce nu putea lupta cu simțămintele de căpetenie mai sus înșirate.

Bonacieux cugetă adînc asupra cuvintelor auzite.

— Dar, domnule comisar — spuse el nedumerit — credeți-mă că eu cunosc și prețuiesc mai mult ca oricare altul însușirile acestui înalt prelat, fără seamăn pe lume și care avem cinstea să ne cîrmuiască.

— Așa ? Chiar așa ? întrebă comisarul, cam cu îndoială. Dar, dacă e așa, atunci cum de te afli la Bastilia ?

— Cum de mă aflu aici, sau mai bine zis pentru ce — urmă Bonacieux — n-aș putea să vă spun, dat fiind că nu m-am dumirit nici eu, dar cu siguranță nu pentru a fi pricinuit vreo neplăcere domnului cardinal, cu voia mea cel puțin.

— Ai făcut totuși o nelegiuire de vreme ce ești învinuit de înaltă trădare.

— De înaltă trădare ? bîigui Bonacieux îngrozit. De înaltă trădare ? Dar cum se poate ca un biet negustor de mărunțișuri, care nu-i suferă pe hughenoți, și-i urăște de moarte pe spanioli, să fie învinuit de înaltă trădare ? Gîndiți-vă bine, domnule comisar, e ceva care nu poate fi cu putință.

— Domnule Bonacieux — rosti comisarul, privindu-l pe acuzat ca și cum ochii lui mici s-ar fi priceput să citească pînă în adîncul inimilor — domnule Bonacieux, dumneata ai o soție, nu-i așa ?

— Da, domnule — răspunse negustorul, dîrdîind de teamă, căci presimțea că lucrurile începeau să se încurce — mai bine zis aveam una.

— Cum ? Aveai una ? Dar ce-ai făcut cu ea, dacă n-o mai ai ?

— Mi-a fost răpită, domnule.

— Ți-a fost răpită ? Așa ?

Bonacieux simțea după acest „așa" că treburile se încurcau din ce în ce mai rău.

— Va să zică ți-a fost răpită ? urmă comisarul. Și nu cumva știi cine ți-a răpit-o ?

— Mi se pare că-l cunosc.

— Cine-i ?

— Țin să vă spun, domnule comisar, că nu știu nimic sigur, bănuiesc numai.

— Și pe cine bănuiești ? Haide, vorbește deschis.

Domnul Bonacieux era în mare încurcătură: trebuia să tăgăduiască totul sau să mărturisească totul? Tăgăduind, ar fi dat poate de bănuit că știe prea multe și că se feregte să vorbească, spunînd tot ce știa, dădea măcar dovadă de bunăvoință. Se hotărî deci să mărturisească.

— Bănuiesc — începu el — pe un bărbat înalt, oacheș, semeț, ai zice că-i un senior; după cît mi se pare, ne-a urmărit de mai multe ori cînd mă duceam s-o aștept pe nevastămea în fața porții Luvrului, ca s-o aduc acasă.

Comisarul păru cuprins de oarecare neliniște.

— Și cum îl cheamă? întrebă el.

— Oh, în privința numelui nu pot să vă spun nimic; dar dacă l-aș întîlni vreodată, fiți pe pace, l-aș recunoaște și dintr-o mie!

Fața comisarului se încruntă.

— Zici că l-ai cunoaște dintr-o mie? urmă el.

— Adică — se răzgîndi Bonacieux, văzînd că o scrîntise — adică vreau să spun...

— Ai spus că l-ai recunoaște — întări comisarul — bine, pentru azi e destul. Înainte de a continua interogatoriul, trebuie să dau de știre cuiva că dumneata îl cunoști pe acela care ți-a răpit soția.

— Dar n-am spus că-l cunosc! strigă Bonacieux, deznădăjduit. V-am spus dimpotrivă...

— Luați-l de aici! porunci comisarul celor doi paznici.

— Și unde să-l ducem? întrebă grefierul.

— Într-o celulă.

— În care anume?

— În care! În prima care s-o nimeri, numai să se închidă bine — răspunse comisarul cu o nepăsare care-l îngrozi pe sărmanul Bonacieux.

— Vai de capu' meu! zise el. A dat năpasta peste mine! Cine știe ce crimă groaznică o fi făcut nevastă-mea. Aici se crede că sîntem înțeleși și o să mă pedepsească o dată cu ea; or fi tras-o de limbă, și ea o fi mărturisit că mi-a spus toate ale ei; femeia-i slabă din fire! Auzi, celulă! Prima care s-o nimeri! Așa a spus! O noapte trece numaidecît; și mîine, la roată, la spînzurătoare! Oh, Doamne Dumnezeule! Ai milă de mine!

Fără să se sinchisească de văicărelile jupînului Bonacieux, văicăreli cu care, de altfel, trebuie să fi fost deprinși, cei doi

paznici îl apucară pe arestat, fiecare de-un braţ, şi-l duseră cu ei, în vreme ce comisarul scria în grabă o scrisoare pe care grefierul o aştepta.

Bonacieux nu închise ochii toată noaptea, şi nu din pricină că celula ar fi fost prea nesuferită, dar grijile lui erau din cale afară de mari. Rămase toată noaptea pe un scăunel de lemn, tresărind la cel mai mic zgomot, şi cînd primele raze ale dimineţii se furişară în celulă, i se păru că zorile lunecau în valuri cernite.

Auzind că se trăgea zăvorul, tresări deodată înspăimîntat. Credea că vine cineva să-l ridice şi să-l ducă să-i taie capul; de aceea, cînd, în locul călăului pe care-l aştepta, îi văzu doar pe comisarul şi grefierul din ajun, era cît p-aci să le sară de gît.

— Chestiunea dumitale s-a încurcat şi mai rău de aseară, stimabile — îi spuse comisarul — şi te sfătuiesc să mărturiseşti tot, tot, căci numai o căinţă adevărată te-ar mai putea scuti de mînia cardinalului.

— Dar sînt gata să spun tot — se tîngui Bonacieux — adică tot ce ştiu. Vă rog întrebaţi-mă.

— În primul rînd, spune-mi unde e soţia dumitale.

— V-am mai spus că a fost răpită.

— Da, dar, datorită dumitale, ieri la cinci după-amiază a fugit.

— Soţia mea a fugit? se miră Bonacieux. Vai, nenorocita! Domnule, dacă a fugit, apoi nu-i din vina mea, v-o jur.

— Atunci ce-ai căutat la domnul d'Artagnan, vecinul dumitale, cu care ai avut o lungă consfătuire în timpul zilei?

— Aşa e, domnule comisar, da, aşa e şi, uite, mărturisesc că am greşit. Da, am fost la domnul d'Artagnan.

— Şi în ce scop te-ai dus la el?

— Vream să-l rog să-mi dea o mînă de ajutor, ca să-mi găsesc soţia. Credeam că aveam dreptul s-o caut; pe cît se pare însă m-am înşelat şi vă rog frumos să mă iertaţi.

— Şi ce-a răspuns domnul d'Artagnan?

— Domnul d'Artagnan mi-a făgăduit sprijinul său; dar foarte curînd mi-am dat seama că-mi trage chiulul.

— Umbli să înşeli justiţia! Domnul d'Artagnan a încheiat o înţelegere cu dumneata şi pe temeiul acestei înţelegeri a pus pe fugă oamenii poliţiei care o arestaseră pe soţia dumitale şi a sustras-o urmăritorilor.

— Cum ? Domnul d'Artagnan a răpit-o pe soția mea ? Ei, asta-i mai bună ca toate !

— Din fericire, domnul d'Artagnan se află în mîinile noastre și veți fi puși față în față.

— Pe legea mea, cu atît mai bine ! se bucură Bonacieux. Nu-mi pare rău să dau și eu cu ochii de un cunoscut.

— Aduceți-l aici pe domnul d'Artagnan ! porunci comisarul celor doi paznici.

Aceștia veniră împreună cu Athos.

— Domnule d'Artagnan — îi spuse comisarul lui Athos — spune tot ce s-a petrecut între dumneata și domnul acesta.

— Dar — sări Bonacieux — domnia sa nu-i domnul d'Artagnan !

— Cum ? Nu e domnul d'Artagnan ? întrebă comisarul.

— Nici pomeneală — răspunse Bonacieux.

— Atunci, cum îl cheamă pe domnul ? mai întrebă comisarul.

— N-am cum să vă spun, că nu-l cunosc.

— Cum ? Nu-l cunoști ?

— Nu.

— Nu l-ai văzut niciodată ?

— Ba da ; dar nu știu cum îl cheamă.

— Numele dumitale ? întrebă comisarul.

— Athos — răspunse mușchetarul.

— Bine, dar ăsta nu-i nume de om ; e nume de munte ! se răsti bietul comisar, care începea să-și piardă capul.

— E numele meu — răspunse Athos.

— Totuși ai spus că te numești d'Artagnan.

— Eu ?

— Da, dumneata.

— Adică mie mi-au spus alții : „Dumneata ești domnul d'Artagnan". Am răspuns : „Așa credeți ?" Soldații care m-au ridicat strigau că ei știu mai bine ca mine. N-am vrut să-i contrazic. De altminteri, aș fi putut să mă înșel.

— Domnule, îți bați joc de înalta autoritate a justiției ?

— Ba de loc — spuse liniștit Athos.

— Dumneata ești domnul d'Artagnan.

— Vedeți că mi-o spuneți din nou !

— Ascultați-mă pe mine, domnule comisar — se amestecă la rîndul lui Bonacieux — nu mai încape nici o îndoială în privința asta. Domnul d'Artagnan e chiriașul meu, așa că, deși

nu-mi plăteşte chiria, sau poate tocmai din pricina asta, e firesc să-l cunosc. Domnul d'Artagnan e un tînăr abia de vreo nouăsprezece sau douăzeci de ani, pe cîtă vreme dumnealui are cel puţin treizeci de ani. Domnul d'Artagnan face pare din gărzile domnului des Essarts, pe cînd domnia sa e din compania muşchetarilor domnului de Tréville. Priviţi uniforma, domnule comisar, priviţi uniforma.

— Aşa e — mormăi comisarul — ducă-se naibii, aşa e!

Tocmai atunci, uşa se dădu de perete şi un curier, însoţit de unul din paznicii de la intrarea Bastiliei, înmînă comisarului o scrisoare.

— Vai de capul ei! izbucni comisarul.

— Cum? Ce e? De cine vorbiţi? Cred că nu de nevastă-mea!

— Ba tocmai de ea! Uite că ţi s-a înfundat acum!

— Cum asta! strigă negustorul, scos din minţi. Vă rog, spuneţi-mi şi mie, pentru ce să mi se pună în spinare ce face nevastă-mea în vreme ce eu sînt la închisoare!

— Pentru că ce face acum e urmarea unei urzeli pe care aţi ticluit-o împreună, a unei urzeli drăceşti!

— Vă jur, domnule comisar, că greşiţi amarnic; vă jur că n-am habar de ce trebuie să facă nevastă-mea, că sînt cu totul străin de tot ce a făcut, iar dac-a făcut prostii, mă lepăd de ea, o fac de ocară, o afurisesc.

— Uf! Ce om! spuse Athos comisarului. Dacă nu mai aveţi nevoie de mine, atunci trimiteţi-mă de aici. Prea e plicticos domnul Bonacieux al dumneavoastră!

— Duceţi-i îndărăt pe arestaţi în celulele lor — porunci comisarul, arătînd cu aceeaşi mişcare pe Athos şi Bonacieux — şi păziţi-i mai strașnic ca oricînd.

— Totuşi — spuse Athos, liniştit ca de obicei — dacă aveţi treabă cu domnul d'Artagnan, nu prea văd cum aş putea să-i ţin eu locul.

— Faceţi ce-am spus! răcni comisarul. Şi cea mai deplină taină! Aţi înţeles?

Athos îşi urmă paznicii ridicînd din umeri, iar celălalt văicărindu-se atît de jalnic, încît ar fi muiat şi inima unui tigru.

Bonacieux a fost dus în aceeaşi celulă în care-şi petrecuse noaptea şi lăsat acolo toată ziulica. Aşa că toată ziulica negustorul de mărunţişuri s-a bocit, ca unul ce nu era în stare să ţină spada în mînă, după cum ne-a spus-o chiar el.

Seara, cam pe la nouă, cînd se hotărîse tocmai să se urce în pat, auzi paşi prin gang. Paşii se apropiau de celula lui, uşa se deschise şi paznicii se iviră în prag.

— Urmează-mă ! îi porunci un ofiţer de poliţie care intrase în urma paznicilor.

— Să vă urmez ? strigă Bonacieux. Să vă urmez la ora asta ? Şi unde anume, Doamne Dumnezeule ?

— Acolo unde avem poruncă să te ducem.

— Dar ăsta nu-i un răspuns.

— E totuşi singurul pe care putem să ţi-l dăm.

— Of, Doamne Dumnezeule ! se jelui bietul negustor. De data asta s-a sfîrşit cu mine !

Şi, fără nici o împotrivire, îi urmă în chip mecanic pe ostaşii sosiţi ca să-l ridice. Străbătu acelaşi gang pe unde venise, trecu întîi printr-o curte, apoi printr-un al doilea corp de clădiri ; în sfîrşit, la poartă zări o trăsură înconjurată de patru ostaşi călări. Îl urcară în trăsură ; ofiţerul de poliţie se aşeză lîngă el, uşa trăsurii fu încuiată cu cheia şi amîndoi se treziră într-un soi de închisoare pe roate.

Trăsura se urni din loc, încet-încet, ca un dric. Printre gratiile zăvorîte, arestatul zărea casele şi caldarîmul, atîta tot ; dar, ca un adevărat parizian, Bonacieux recunoştea fiecare stradă după stîlpi, după firme, după felinare. Cînd să ajungă în dreptul Sfîntului Paul, locul unde ispăşeau condamnaţii Bastiliei, se simţi gata să leşine şi îşi făcu de două ori semnul crucii. Crezuse că trăsura se opreşte acolo. Dar trăsura trecu mai departe. Ceva mai încolo începu iarăşi să dîrdîie de groază, cînd o apucă de-a lungul cimitirului Sfîntului Ion, unde erau înmormîntaţi criminalii împotriva statului. Un singur lucru îl mai liniştea : înainte de a fi îngropaţi, condamnaţilor li se taie de obicei capul. Dar capul lui mai era încă pe umeri. Cînd văzu însă că trăsura ia calea spre Piaţa Grevei, cînd zări acoperişurile ţuguiate ale primăriei, cînd îşi dădu seama că trăsura trece pe sub arcadă, îşi închipui că se şi sfîrşise cu el ; vru să se spovedească ofiţerului de poliţie şi, întîmpinînd împotrivire, scoase nişte urlete atît de cumplite, încît acesta îl ameninţă că, de va mai răcni aşa, îi va pune un căluş în gură. Această ameninţare îl mai linişti pe Bonacieux ; dacă ar fi fost executat în Piaţa Grevei, ar fi fost de prisos să i se mai pună căluş, căci ajunseseră în preajma locului de execuţie. Într-adevăr, trăsura trecu de piaţa blestemată fără a

se opri. Mai rămînea de temut doar acea Croix-du-Trahoir, şi trăsura o luase tocmai într-acolo.

De data asta nu mai încăpea nici o îndoială ; în piaţa Croix-du-Trahoir ispăşeau criminalii de rînd ; Bonacieux se mîngîiase cu gîndul că lui i s-ar cuveni sau piaţa Sfîntului Paul sau Piaţa Grevei. Aşadar, aici, în piaţa Croix-du-Trahoir, se va sfîrşi cu călătoria şi cu soarta lui ! Nu putea zări încă nefericita aceea de cruce, dar parcă o simţea ieşindu-i în întîmpinare. La vreo douăzeci de paşi de locul execuţiei, auzi larmă şi trăsura se opri. Era mai mult decît putea îndura bietul Bonacieux ; zdrobit de nesfîrşitele zguduiri prin care trecuse, scoase un geamăt uşor, care putea fi lesne luat drept ultimul oftat al unui muribund, şi îşi pierdu cunoştinţa.

Capitolul XIV

OMUL DIN MEUNG

Mulţimea se strînsese acolo nu pentru a aştepta pe un om care trebuia să fie spînzurat, ci pentru a se zgîi la unul care fusese spînzurat.

După ce se opri o clipă, trăsura o porni din nou, străbătu gloata, îşi urmă drumul, o apucă pe strada Saint-Honoré, cîrmi pe strada Bons-Enfants şi se opri în faţa unei porţi joase. Poarta se deschise ; doi paznici îl primiră în braţe pe Bonacieux, sprijinit de ofiţerul de poliţie ; îl împinseră pe o alee, îl puseră să urce o scară şi îl lăsară într-o anticameră.

Făcuse toate mişcările în chip mecanic. Umblase aşa cum se umblă în vis ; zărise toate lucrurile ca prin negură ; urechile lui prinseseră sunete fără însă a le înţelege ; ar fi putut să-l execute în clipa aceea şi n-ar fi făcut o singură mişcare ca să se apere, n-ar fi scos un singur strigăt ca să ceară îndurare.

Rămase astfel pe banchetă, cu spinarea rezemată de zid şi cu braţele atîrnate, în locul unde-l puseseră paznicii. Totuşi, privind în jurul lui, nu zări nici un obiect ameninţător, nimic nu arăta că l-ar paşte vreo primejdie adevărată : bancheta era

destul de moale, pereții acoperiți cu o frumoasă piele de Cordoba, perdelele mari, din damasc roșu, fîlfîiau în fața ferestrei, strînse în șnururi de aur ; începu să priceapă încet-încet că spaima lui era fără rost și încercă să-și miște capul la dreapta și la stînga, în jos și în sus. Văzînd că nimeni nu se împotrivește acestor mișcări, își simți inima venindu-i la loc și îndrăzni să-și îndrepte un picior, apoi celălalt ; în sfîrșit, sprijinindu-se cu amîndouă mîinile, se ridică de pe banchetă și văzu că poate sta în picioare.

Tocmai atunci, un ofițer cu chipul blînd deschise o ușă, schimbînd în același timp cîteva cuvinte cu cineva din camera alăturată ; apoi se întoarse către arestat :

— Dumneata ești numitul Bonacieux ? întrebă el.

— Da, domnule ofițer — îngăimă negustorul de mărunțișuri, mai mult mort decît viu — sluga dumneavoastră

— Intră — zise ofițerul.

Și se dădu în lături, ca celălalt să poată trece. Negustorul se supuse fără a crîcni și intră în camera unde părea a fi așteptat.

Era un cabinet mare, cu pereții numai arme de atac și de apărare, cu ferestrele închise, cu aerul înăbușitor și în care se făcuse foc, deși nu trecuse încă luna septembrie. O masă pătrată, acoperită cu cărți și hîrtii, peste care fusese întins un plan uriaș al orașului La Rochelle, ocupa mijlocul încăperii.

În picioare, în fața căminului, stătea un bărbat de talie mijlocie, cu ținută mîndră și aleasă, cu ochi pătrunzători, cu fruntea largă, cu fața uscățivă, prelungită încă printr-un cioc ascuțit, pe care-l întregea o pereche de mustăți. Cu toate că bărbatul n-avea decît treizeci și șase sau treizeci și șapte de ani, părul, mustața și ciocul erau cărunte. Chiar fără spadă, avea înfățișare de războinic, iar cizmele-i din piele de bivol, ușor prăfuite, arătau că în ziua aceea călărise.

Acest bărbat era Armand-Jean du Plessis, cardinal de Richelieu, dar nu așa cum ne este înfățișat de obicei, cocîrjat ca un moșneag, suferind ca un mucenic, cu trupul istovit, cu vocea stinsă, îngropat într-un fotoliu uriaș ca într-un mormînt deschis de cu vreme, nemaitrăind decît prin puterea geniului său și înfruntînd Europa doar prin vlaga veșnică a gîndirii sale ; ci era cardinalul așa cum arăta într-adevăr pe vremea aceea, adică un cavaler dibaci și curtenitor, firav la trup, e drept, dar tare prin acea putere lăuntrică, datorită căreia a putut fi

unul din cei mai aleşi bărbaţi care au trăit vreodată; pregătindu-se, în sfîrşit — după ce-l sprijinise pe ducele de Nevers în ducatul său din Mantua şi după ce cucerise Nîmes, Castres şi Uzès — pregătindu-se să-i alunge pe englezi din insula Ré şi să înceapă asediul oraşului La Rochelle.

La prima vedere, aşadar, nimic din înfăţişare nu-l trăda pe cardinal şi ar fi fost cu neputinţă acelora care nu-l văzuseră la faţă să ghicească înaintea cui se aflau.

Bietul negustor rămăsese în picioare la uşă, în vreme ce ochii înaltului dregător, mai sus zugrăvit, se pironeau asupra lui, de parcă ar fi vrut să-i pătrundă în adîncurile trecutului.

— E Bonacieux cel cu pricina? întrebă el după o clipă de tăcere.

— Da, monseniore — răspunse ofiţerul.

— Bine, dă-mi hîrtiile de colo şi lasă-ne singuri.

Ofiţerul luă de pe masă hîrtiile arătate, le înmînă celui care le ceruse, se înclină pînă la pămînt şi ieşi.

Bonacieux îşi dădu seama că acele hîrtii erau interogatoriile ce-i fuseseră luate la Bastilia. Cînd şi cînd, bărbatul din faţa căminului îşi ridica ochii de pe hîrtii şi-i împlînta, ca două pumnale, pînă în străfundul inimii sărmanului negustor.

După zece minute de citit şi zece secunde de cercetare, cardinalul era lămurit.

— Căpăţîna asta n-a urzit în viaţa ei — murmură el — totuşi, să mai vedem. Eşti învinuit de înaltă trădare — începu cardinalul răspicat.

— Mi s-a mai spus asta, monseniore — se tîngui Bonacieux, dîndu-i şi el anchetatorului titlul pe care i-l dăduse ofiţerul — dar vă jur că n-am habar de aşa ceva.

Cardinalul îşi opri un zîmbet.

— Ai uneltit împreună cu soţia dumitale, cu doamna de Chevreuse şi cu milordul duce de Buckingham.

— Adevărat, monseniore, am auzit în gura ei numele astea.

— Şi cu ce prilej?

— Zicea că domnul cardinal de Richelieu l-a ademenit pe ducele de Buckingham să vină la Paris, ca să-l dea gata şi, o dată cu el, s-o dea gata şi pe regină.

— Spunea ea aşa? se răsti cardinalul, scos din sărite.

— Da, monseniore, dar eu i-am spus că nu face bine că vorbeşte asemenea lucruri şi că eminenţa sa nu-i în stare să...

— Gura, nătărăule ! îi tăie vorba cardinalul.

— Așa mi-a răspuns și nevastă-mea, monseniore.

— Știi cine ți-a răpit soția ?

— Nu știu, monseniore.

— Și nici nu bănuiești ?

— Ba da, monseniore, dar mi se pare că bănuielile mele l-au cam necăjit pe domnul comisar, așa că nu le mai am.

— Soția dumitale a fugit ; știai asta ?

— Nu, monseniore, am aflat abia în închisoare, și tot prin domnul comisar, care e un om foarte cumsecade.

Cardinalul își stăpînì alt zîmbet.

— Va să zică nu mai știi nimic despre soția dumitale, după ce a fugit ?

— Nu mai știu nimic, monseniore, dar eu zic că s-o fi întors la Luvru.

— Azi-noapte la unu nu se întorsese încă.

— Ah ! Dumnezeule ! Dar ce-o mai fi cu ea ?

— Aflăm noi, fii pe pace ; nimic nu i se poate ascunde cardinalului ; cardinalul știe tot.

— În cazul ăsta, monseniore, credeți că domnul cardinal ar binevoi să-mi spună și mie ce-o mai fi cu nevastă-mea ?

— Poate că da, mai întîi însă trebuie să mărturisești tot ce știi în privința legăturilor dintre soția dumitale și doamna de Chevreuse.

— Dar, monseniore, n-am habar, n-am văzut-o niciodată.

— Cînd te duceai după soția dumitale la Luvru, ea se întorcea de-a dreptul acasă ?

— Aproape niciodată, avea treabă cu niște negustori de pînzeturi și o duceam la ei.

— Și cîți negustori de pînzeturi erau ?

— Doi, monseniore.

— Unde locuiesc ?

— Unul pe strada Vaugirard, celălalt pe strada La Harpe.

— Intrai și dumneata cu dînsa la ei ?

— Niciodată, monseniore, o așteptam la ușă.

— Și ce scornea ca s-o lași să intre așa, singură ?

— Nu scornea nimic ; îmi spunea s-o aștept și eu o așteptam.

— Ești un soț îndatoritor, scumpul meu domn Bonacieux — zise cardinalul.

«Mi-a spus „scumpul meu domn“ — gîndi în sinea lui negustorul ; drace, lucrurile merg strună !»

— Ai recunoaşte uşile acelea ?

— Da.

— Ştii numerele caselor ?

— Da.

— Care anume ?

— Nr. 25 în strada Vaugirard ; nr. 75 în strada La Harpe.

— Bine — încuviinţă cardinalul.

Spunînd acest cuvînt, luă un clopoţel de argint şi sună ; ofiţerul intră din nou.

— Du-te şi caută-l pe Rochefort — îi şopti el — şi dacă s-a întors, să vină îndată la mine.

— Contele e aici — vesti ofiţerul — şi cere stăruitor să vorbească eminenţei voastre.

— Să vină atunci, să vină ! porunci nerăbdător Richelieu.

Ofiţerul se repezi afară cu graba pe care slujitorii cardinalului o puneau care mai de care ca să-i îndeplinească poruncile.

— Eminenţa voastră ! mormăi Bonacieux, holbîndu-şi năucit ochii.

Abia plecase ofiţerul, şi uşa se deschise iarăşi, lăsînd să pătrundă în cameră un nou oaspete.

— El e ! strigă Bonacieux.

— Care el ? întrebă cardinalul.

— Care mi-a răpit nevasta.

Cardinalul sună iarăşi. Ofiţerul se ivi în prag.

— Daţi-l în primire celor doi paznici şi să aştepte acolo pînă ce-l voi chema iarăşi.

— Nu, monseniore, nu, nu e el ! se repezi Bonacieux. M-am înşelat, e cu totul altul ; nici nu-i seamănă ; dumnealui e om cumsecade.

— Luaţi-l de-aici pe nătărăul ăsta ! porunci cardinalul.

Ofiţerul îl apucă pe Bonacieux de subsuoară şi-l duse pînă în anticameră, unde-l dădu iarăşi celor doi paznici.

Noul sosit îl urmări nerăbdător cu privirea pe Bonacieux pînă cînd ieşi din cameră şi, îndată ce uşa se închise în urma lui, se apropie de cardinal şi-i spuse :

— S-au văzut.

— Cine ? întrebă eminenţa sa.

— Ea şi el.

— Regina şi ducele ? întrebă Richelieu.

— Da.
— Unde asta ?
— La Luvru.
— Eşti sigur ?
— Cît se poate de sigur.
— De unde ştii ?
— De la doamna de Lannoy, care, după cum ştiţi, este întru totul credincioasă eminenţei voastre.
— Şi de ce n-a spus numaidecît ?
— Fie din întîmplare, fie din temere, regina a trimis-o pe doamna de Fargis să doarmă în camera ei şi a păzit-o toată ziua.
— Bine, sîntem învinşi. Dar las' că ne mai răfuim noi!
— Vă voi ajuta din toată inima, monseniore, fiţi pe pace!
— Cum s-au petrecut lucrurile ?
— La douăsprezece şi jumătate noaptea, regina era cu însoţitoarele ei.
— Unde ?
— În dormitor.
— Bine.
— Cînd iată că i se aduce o batistă din partea femeii cu rufăria...
— Pe urmă ?
— Deodată, regina a părut foarte tulburată şi, cu tot fardul care-i acoperea faţa, a pălit.
— Pe urmă, pe urmă !
— S-a ridicat în picioare şi, cu vocea schimbată, a spus : „Doamnelor, aşteptaţi-mă zece minute, şi mă întorc". A deschis apoi uşa iatacului şi a ieşit.
— De ce n-a venit doamna de Lannoy chiar atunci ca să te înştiinţeze ?
— Nu era încă nimic sigur ; de altfel, regina spusese : „Doamnelor, aşteptaţi-mă", şi n-ar fi îndrăznit să iasă din cuvîntul reginei.
— Cît timp a lipsit regina din cameră ?
— Trei sferturi de oră.
— Nici una din doamnele de onoare n-o însoţea ?
— Numai doña Estefania.
— După aceea s-a întors ?
— Da, dar ca să ia o casetă din lemn de trandafir cu iniţialele ei şi ca să plece iarăşi.

— Cînd s-a întors a adus înapoi caseta ?

— Nu.

— Doamna de Lannoy ştie ce se află în caseta aceea ?

— Da, eghileţii [1] în diamante pe care maiestatea sa i-a dăruit reginei.

— Va să zică s-a întors fără casetă ?

— Da.

— Şi doamna de Lannoy crede că regina i-a dat lui Buckingham !

— E chiar convinsă.

— Cum aşa ?

— În cursul zilei, doamna de Lannoy, în calitatea ei de doamnă care are în grijă îmbrăcămintea reginei, a căutat caseta şi, negăsind-o, a făcut pe îngrijorata şi, în cele din urmă, a întrebat-o pe regină dacă nu ştie unde e caseta.

— Şi atunci, regina... ?

— Regina s-a făcut roşie ca focul şi a răspuns că-şi stricase în ajun unul din ciucuri şi i-a trimis giuvaergiului să-l dreagă.

— Să treacă cineva pe acolo ca să ne încredinţăm dacă e sau nu adevărat

— Am trecut eu.

— Ce zice giuvaergiul ?

— Giuvaergiul n-are habar.

— Bine ! Bine ! Rocheford, nu-i încă pierdut totul ; ba poate... poate că e chiar mai bine aşa !

— Şi ceea ce nu pun la îndoială e că geniul eminenţei voastre...

— Va şti să îndrepte gugumăniile slujitorului său, nu-i aşa ?

— E tocmai ceea ce aş fi spus şi eu dacă eminenţa voastră m-ar fi lăsat să sfîrşesc.

— Acum ştii unde se ascundeau ducesa de Chevreuse şi ducele de Buckingham ?

— Nu, monseniore, în privinţa asta oamenii mei n-au putut să-mi spună nimic sigur.

— Uite că eu ştiu.

— Dumneavoastră, monseniore ?

— Da, sau măcar bănuiesc. Unul stătea pe strada Vaugirard nr. 25, iar celălalt pe strada La Harpe nr. 75.

---

[1] Colier făcut din ciucuri (eghileţi) încrustaţi cu pietre scumpe.

— Doreşte eminenţa voastră să trimit să-i aresteze pe amîndoi ?

— Ar fi prea tîrziu, trebuie să fi plecat.

— Totuşi, am putea cerceta.

— Ia zece oameni din garda mea şi scotociţi amîndouă casele.

— Alerg, monseniore.

Rochefort ieşi ca un vîrtej.

Rămas singur, cardinalul stătu o clipă pe gînduri, apoi sună a treia oară. Acelaşi ofiţer se ivi iarăşi.

— Să intre arestatul — porunci cardinalul.

Jupîn Bonacieux fu adus din nou şi, la un semn al cardinalului, ofiţerul se retrase.

— M-ai înşelat ! spuse cu asprime cardinalul.

— Eu ? strigă Bonacieux. Eu să înşel pe eminenţa voastră ?

— Soţia dumitale, cînd se ducea în strada Vaugirard şi în strada La Harpe, nu se ducea la negustori de pînzeturi.

— Dar atunci la cine se ducea, Doamne sfinte ?

— Se ducea la ducesa de Chevreuse şi la ducele de Buckingham.

— Aşa e — zise Bonacieux, căutînd să-şi adune amintirile da, chiar aşa. Eminenţa voastră are dreptate. Eu i-am spus de multe ori nevesti-mi că-i de mirare ca nişte negustori de pînză să stea în asemenea case, în case fără firme, şi de fiecare dată ea se pornea pe rîs. Vai, monseniore — urmă Bonacieux, aruncîndu-se la picioarele eminenţei sale — vai, cum se vede că sînteţi cardinalul, marele cardinal, omul de geniu pe care toată lumea îl ridică în slăvi !

Oricît de ieftină era această izbîndă asupra unui om de rînd ca Bonacieux, totuşi cardinalul se bucură o clipă ; şi numaidecît, la un nou gînd ce-i răsări în minte, pe buze îi flutură un surîs ; întinse negustorului mîna, spunîndu-i :

— Ridică-te, prietene, eşti un om de treabă.

— Cardinalul mi-a întins mîna, am atins mîna marelui om ! strigă Bonacieux. Înălţimea sa mi-a spus „prietene" !

— Da, prietene, da — urmă cardinalul, cu acel glas părinteso pe care şi-l potrivea uneori, dar care nu putea păcăli decît pe cei care nu-l cunoşteau — şi fiindcă ai fost bănuit pe nedrept, uite, ţi se cuvine o despăgubire. Ia punga asta cu o sută de pistoli, şi iartă-mă.

— Să vă iert eu, monseniore ! zise Bonacieux, codindu-se să ia punga, de teamă că așa-zisul dar să nu fie decît o glumă. Aveți tot dreptul să porunciți arestarea mea, aveți tot dreptul să puneți să mă schingiuiască, aveți tot dreptul să mă trimiteți la spînzurătoare : sînteți stăpînul și nici n-aș fi putut crîcni măcar. Să vă iert eu pe dumneavoastră, monseniore ! Vai, dar cum vă puteți gîndi la așa ceva !

— Ah, dragă domnule Bonacieux, știi să fii mărinimos, îmi dau seama și-ți mulțumesc. Atunci vei lua punga și vei pleca nu prea nemulțumit de aici, nu-i așa ?

— Plec fericit, monseniore !

— Adio deci, sau, mai curînd, la revedere, căci sper să ne mai vedem.

— De cîte ori veți dori, monseniore, sînt la ordinele emi nenței voastre.

— O să fie destul de des, fii pe pace ; m-a încîntat nespus convorbirea cu dumneata.

— Vai, monseniore !

— La revedere, domnule Bonacieux, la revedere.

Cardinalul îi făcu un semn cu mîna, la care Bonacieux răspunse cu o plecăciune pînă la pămînt ; apoi ieși de-a-ndaratelea și, cînd ajunse în anticameră, cardinalul îl auzi țipînd cît îl ținea gura : „Trăiască monseniorul ! Trăiască eminența sa ! Trăiască marele cardinal !" Prelatul ascultă zîmbind această gălăgioasă trîmbițare a unor simțăminte înflăcărate, apoi, cînd strigătele lui Bonacieux se pierdură în depărtare, murmură :

— Bine, iată un om care de-aci încolo își va da viața pentru mine.

Și cardinalul începu să cerceteze cu mare încordare harta orașului La Rochelle, care, după cum am mai spus, se afla întinsă pe biroul lui ; însemna cu un creion linia pe unde trebuia să treacă peste optsprezece luni faimosul dig ce avea să închidă portul cetății asediate.

În vreme ce stătea adîncit în planurile lui strategice, ușa se deschise și intră Rochefort.

— Ei, cum e ? întrebă repede cardinalul, ridicîndu-se cu o grabă ce dovedea cît de însemnată era pentru el însărcinarea încredințată contelui.

— Iată cum e — răspunse acesta. În casele amintite de eminența voastră au locuit într-adevăr o tînără de douăzeci și șase, douăzeci și șapte de ani și un bărbat de treizeci și cinci,

patru zeci de ani, cea dintîi patru zile și cel de-al doilea cinci zile, dar femeia a plecat astă-noapte, iar bărbatul azi de dimineață

— Ei erau ! strigă cardinalul, privind pendula. Acum însă e prea tîrziu să trimitem după ei ; ducesa e la Tours, și ducele la Boulogne. O să le luăm urma la Londra.

— Care e porunca eminenței voastre ?

— Nici un cuvînt despre ce s-a petrecut ; regina să rămînă la adăpost de orice, să n-aibă habar că-i cunoaștem taina ; să creadă că sîntem pe urmele unei uneltiri oarecare. Trimite-mi pe ministrul justiției, pe Séguier.

— Și cu omul acela ce-a făcut, eminența voastră ?

— Cu care om ? întrebă cardinalul.

— Cu acel Bonacieux ?

— Am făcut din el tot ce se putea face. De azi înainte își va iscodi soția.

Contele de Rochefort se înclină în semn de admirație pentru neîntrecuta înțelepciune a stăpînului și se retrase.

Rămas singur, cardinalul se așeză iarăși, scrise o scrisoare, pe care o pecetlui cu sigiliul său personal, apoi sună. Ofițerul pătrunse în cameră, pentru a patra oară.

— Să vină Vitray — porunci el — și spune-i să se pregătească de drum.

Peste cîteva clipe, bărbatul care fusese chemat se și înfățișă, gata de călătorie, cu cizme și pinteni.

— Vitray — îi spuse cardinalul — vei pleca numaidecît la Londra. Nu te vei opri de loc în drum ; scrisoarea asta e pentru Milady, și i-o vei da în mînă. Uite un bon de două sute de pistoli ; treci pe la vistiernicul meu și încasează-l. Vei mai primi tot pe atîta dacă te întorci în șase zile și-ți duci la bun sfîrșit însărcinarea.

Trimisul cardinalului se înclină fără a scoate o vorbă, luă scrisoarea, bonul de două sute de pistoli și ieși.

Iată cuprinsul scrisorii :

Milady,

Luați parte la primul bal la care va fi de față ducele de Buckingham. El va purta la haină doisprezece eghileți în diamante ; apropiați-vă de el și tăiați-i doi eghileți.

De îndată ce aceste giuvaere vor fi în stăpînirea dumneavoastră, dați-mi de știre.

MAGISTRAȚI ȘI MILITARI

A doua zi după aceste întîmplări, văzînd că Athos nu e nicăieri, d'Artagnan și Porthos îi aduseră la cunoștință domnului de Tréville dispariția prietenului. Cît privește pe Aramis, el ceruse o învoire de cinci zile și mergea zvonul că se află la Rouen, pentru treburi familiale.

Domnul de Tréville era părintele ostașilor lui. Cel mai neînsemnat și mai necunoscut dintre ei, dacă purta uniformă de mușchetar, putea fi sigur de ajutorul și de sprijinul căpitanului, ca și cum ar fi fost propriul său frate. Se duse deci, numaidecît, la procurorul general. Chemat în grabă, ofițerul care comanda corpul de gardă de la Croix-Rouge lămuri că deocamdată Athos se afla găzduit la închisoarea de la For-l 'Evêque.

Athos trecuse prin toate încercările la care am văzut că fusese supus și Bonacieux. Cunoaștem scena confruntării dintre cei doi deținuți. Athos, care pînă atunci tăcuse chitic, de teamă ca d'Artagnan, hărțuit la rîndul lui, să nu fi avut răgazul trebuincios, mărturisi din clipa aceea că numele lui e Athos și nu d'Artagnan. Adăugă că nu cunoaște nici pe domnul, nici pe doamna Bonacieux, că nu vorbise niciodată nici cu unul, nici cu celălalt ; că venise cam pe la zece seara la prietenul lui domnul d'Artagnan și că pînă atunci fusese la domnul de Tréville, unde luase masa de seară ; douăzeci de oaspeți, adăugă el, puteau să aducă mărturie, și dădu numele mai multor gentilomi de seamă, printre care domnul duce de La Trémouille.

Al doilea comisar rămase tot atît de uluit ca și primul în fața declarației simple și hotărîte a acestui mușchetar, pe care ar fi fost bucuros să se răzbune, așa cum le place atît de mult magistraților de cîte ori le cad în mînă militari ; dar numele domnului de Tréville și al domnului duce de La Trémouille îndemnau la chibzuială.

Athos a fost trimis de asemenea acasă la cardinal, dar, din nefericire, cardinalul se afla la palatul Luvru, la suveran.

Tocmai atunci domnul de Tréville, care părăsise pe procurorul general și pe comandantul închisorii For-l'Evêque fără să-l fi putut găsi pe Athos, sosi și el la maiestatea sa. Fiind

căpitan al muşchetarilor, domnul de Tréville putea intra la rege oricînd.

Se ştie ce bănuieli avea regele împotriva reginei, bănuieli pe care cardinalul le ţinea mereu treze ; cînd era vorba de intrigă, regele se temea mai mult de femei decît de bărbaţi. Una din pricinile de seamă ale acestor bănuieli era mai ales prietenia Anei de Austria pentru doamna de Chevreuse. Aceste două femei îl nelinişteau mai mult decît războaiele cu spaniolii, mai mult decît neînţelegerile cu Anglia sau greutăţile financiare prin care trecea Franţa. În ochii şi în sufletul lui, doamna de Chevreuse o slujea pe regină nu numai în ticluielile politice, dar, şi aceasta îl chinuia mai mult încă, şi în cele de dragoste.

La primele cuvinte rostite de cardinal despre doamna de Chevreuse, pe care toţi o credeau la Tours, în surghiun, dar care venise la Paris şi vreme de cinci zile, cît rămăsese în oraş, poliţia îi pierduse urma, regele îşi ieşi din fire. Plin de toane şi necredincios, regele ţinea să fie numit *Ludovic cel Drept* şi *Ludovic cel Cast*. Posteritatea va înţelege cu greu această fire, pe care istoria o tălmăceşte numai prin fapte şi niciodată prin înlănţuiri de judecată.

Cînd cardinalul adăugă că nu numai că doamna de Chevreuse venise la Paris, dar că regina avea iarăşi legături cu ea printr-una din acele întocmiri misterioase care pe atunci se numea o cabală, cînd destăinui regelui că el, cardinalul, fusese tocmai gata să descurce iţele încîlcite ale urzelilor, dar, din nefericire, tocmai cînd trimisa reginei pe lîngă surghiunită era să fie prinsă asupra faptului, împreună cu toate dovezile, un muşchetar îndrăznise să curme cursul justiţiei, năpustindu-se cu spada în mînă asupra unor vrednici slujitori ai legii, care primiseră sarcina să cerceteze nepărtinitor toată chestiunea numai pentru a o aduce regelui la cunoştinţă, Ludovic al XIII-lea nu se mai putu stăpîni : făcu un pas înspre apartamentul reginei, pradă acelei cumplite mînii mute care, cînd îl năpădea, îl împingea pe acest suveran la cea mai crîncenă cruzime.

Şi totuşi, cardinalul nu pomenise încă nici un cuvînt despre ducele de Buckingham.

Tocmai atunci intră şi domnul de Tréville, rece, cuviincios, într-o ţinută fără cusur.

Prezenţa cardinalului şi chipul tulburat al regelui îl făcură pe domnul de Tréville să bănuiască ceea ce se petrecuse. Şi se simţi deodată la fel de tare ca Samson în faţa Filistenilor.

Ludovic al XIII-lea pusese tocmai mîna pe clanța ușii și la zgomotul ce-l făcuse domnul de Tréville intrînd, se întoarse

— Vii la vreme, domnule — îi spuse regele, care nu se putea preface atunci cînd își ieșea din fire. Frumoase lucruri aflu despre mușchetarii dumitale.

— Și eu — răspunse cu răceală domnul de Tréville — am venit să destăinuiesc maiestății voastre lucruri frumoase despre magistrații săi.

— Poftim ? întrebă regele disprețuitor.

— Am cinstea să aduc la cunoștința maiestății voastre — urmă Tréville pe același ton — că o liotă de procurori, de comisari și de polițiști, oameni poate vrednici de stimă, dar pe cît se pare grozav de înverșunați împotriva uniformei militare, și-au îngăduit să aresteze într-o casă, apoi să tîrască în plină stradă și să arunce în închisoarea de la For-l'Evêque, și toate astea pe temeiul unui ordin pe care n-au vrut să mi-l arate, pe unul dintre mușchetarii mei, sau mai curînd ai voștri, sire, cu o purtare fără de pată, cu o reputație aproape ilustră și pe care maiestatea voastră chiar îl prețuiește : pe domnul Athos !

— Athos — zise regele mecanic — da, într-adevăr, cunosc numele ăsta.

— Să binevoiască maiestatea voastră să și-l amintească : domnul Athos este mușchetarul care, în duelul acela de pomină, a avut nenorocirea să rănească greu pe domnul de Cahusac. Și pentru că veni vorba, monseniore — urmă de Tréville, întorcîndu-se spre cardinal — domnul de Cahusac e pe deplin însănătoșit, nu-i așa ?

— Mulțumesc — răspunse cardinalul, mușcîndu-și buzele de mînie.

— Domnul Athos se dusese deci să vadă pe unul din prietenii lui, care lipsea atunci de acasă — urmă domnul de Tréville — un tînăr bearnez, cadet în compania domnului des Essarts, din gărzile maiestății sale ; dar abia apucase să intre în camera prietenului și să ia o carte ca să-l aștepte, că un cîrd întreg de zbiri și de soldați, amestecați de-a valma, au luat casa cu asalt și au spart mai multe uși...

Cardinalul făcu regelui un semn cu mîna, vrînd să-i spună : „Știți, era pentru chestiunea despre care v-am vorbit".

— Cunoaștem toate astea — răspunse regele — au fost făcute în folosul nostru.

— Atunci — urmă Tréville — tot în folosul maiestăţii voastre au arestat şi unul dintre muşchetarii mei, nevinovat, l-au pus între două străji ca pe-un tîlhar şi l-au plimbat prin mijlocul unei gloate obraznice, pe acest bărbat ales, care şi-a vărsat de zece ori sîngele pentru maiestatea voastră şi care este gata să şi-l mai verse şi de azi înainte ?

— Cum se poate ! murmură regele mişcat. Lucrurile s-au petrecut aşa cum spui ?

— Domnul de Tréville nu spune — adăugă cardinalul cu cel mai deplin sînge rece — că acest nevinovat, acest bărbat atît de ales îşi înfipsese spada cu un ceas mai devreme în patru comisari instructori, delegaţi de mine să ancheteze o chestiune de cea mai mare însemnătate.

— Desfid pe eminenţa voastră să-şi dovedească spusele — se împotrivi domnul de Tréville, cu o sinceritate de gascon neaoş şi cu o asprime de militar — căci, cu un ceas mai devreme, domnul Athos, care, trebuie să destăinuiesc maiestăţii voastre, e de neam mare, îmi făcea cinstea să discute în salonul locuinţei mele cu ducele de La Trémouille şi cu contele de Châlus, care luaseră masa la mine.

Regele îl privi pe cardinal.

— Un proces-verbal stă mărturie — răspunse cu glas tare cardinalul, la întrebarea mută a regelui. Nenorociţii aceia au întocmit unul, pe care mi-am luat îngăduinţa să-l înmînez maiestăţii voastre.

— Un proces-verbal al magistraţilor face mai mult decît cuvîntul de cinste al unor militari ? întrebă mîndru Tréville.

— Haide, haide, Tréville, încetează odată — îi spuse regele.

— Dacă eminenţa sa are unele bănuieli cu privire la vreunul din muşchetarii mei — urmă Tréville — justiţia domnului cardinal este destul de cunoscută ca să cer chiar eu o anchetă.

— În casa unde a avut loc această descindere a justiţiei — urmă cardinalul cu acelaşi sînge rece — locuieşte, mi se pare, un bearnez, prieten cu muşchetarul.

— Eminenţa voastră doreşte să vorbească de domnul d'Artagnan ?

— Vreau să vorbesc despre un tînăr pe care-l ocrotiţi, domnule de Tréville.

— Da, eminenţa voastră, aşa şi este.

— Nu-l bănuiești oare pe acest tînăr de a-i fi dat sfaturi rele... ?

— Domnului Athos ? Unui om care are de două ori vîrsta lui ? îl întrerupse domnul de Tréville. Nu, monseniore ; de altfel, domnul d'Artagnan a petrecut seara la mine acasă.

— Ciudat lucru — se miră cardinalul — toată lumea a petrecut seara la dumneata ?

— Oare eminența sa pune la îndoială cuvîntul meu ? întrebă Tréville, stacojiu de mînie pînă în vîrful urechilor.

— Nu, ferească sfîntul ! zise cardinalul. O întrebare numai : la ce oră a fost la dumneata ?

— Pot să răspund lămurit eminenței voastre căci, atunci cînd a intrat la mine, am văzut că pendula arăta nouă și jumătate, deși aș fi crezut că era mai tîrziu.

— Și la ce oră a plecat de la dumneata ?

— La zece și jumătate, cu un ceas după cele întîmplate.

— Totuși — răspunse cardinalul, care nu punea o clipă la îndoială buna credință a lui Tréville, dar care simțea că victoria îi scapă din mîini — totuși, domnul Athos a fost găsit în casa aceea de pe strada Groparilor.

— Și de cînd un prieten nu are voie să se ducă la prietenul lui ? Adică un mușchetar din compania mea n-are voie să aibă legături frățești cu un ostaș din compania domnului des Essarts ?

— Nu atunci cînd casa unde se înfrățește cu acest prieten dă de bănuit.

— Așa e, Tréville, casa aceea e cam deocheată — încuviință regele — poate că nu știai.

— Într-adevăr, sire, nu știam așa ceva. La urma urmelor, casa poate da de bănuit de sus pînă jos, dar tăgăduiesc că ar avea ceva necurat în partea locuită de domnul d'Artagnan ; căci, pot să spun cu tărie, sire, că, așa cum l-am auzit vorbind, nu se află pe lume slujitor mai credincios maiestății sale și admirator mai înflăcărat al domnului cardinal ca el.

— Nu e vorba de acel d'Artagnan care l-a rănit într-o zi pe Jussac în întîlnirea aceea nefericită din preajma mînăstirii Carmes-Déchaussés ! întrebă regele uitîndu-se la cardinal, care se înroși de ciudă.

— Și a doua zi, pe Bernajoux. Da, sire, da, chiar așa, maiestatea voastră ține bine minte.

— Atunci, ce hotărîm ? întrebă regele.

— Aceasta privește pe maiestatea voastră mai mult decît pe mine — răspunse cardinalul. Eu aș stărui asupra vinovăției.

— Și eu o tăgăduiesc — se împotrivi Tréville. Dar maiestatea sa are judecători și acești judecători vor hotărî.

— Așa e — încuviință regele — să dăm pricina pe mîna judecătorilor ; treaba lor e să judece, și vor judeca.

— Numai că — adăugă Tréville — e păcat ca în vremile noastre nefericite, viața cea mai curată, virtutea cea mai netăgăduită să nu-l scutească pe un om de ocară și de prigoană. Și vă pot încredința că armata nu va fi prea mulțumită să știe că poate oricînd pătimi de pe urma unor urzeli de-ale poliției.

Cuvîntul era nechibzuit, dar Tréville îi dăduse drumul cu bună știință. Aștepta o explozie, căci, odată aprins fitilul, focul luminează.

— Urzeli de-ale poliției ! strigă regele, agățîndu-se de cuvintele domnului de Tréville. Urzeli de-ale poliției ! Dar ce știi dumneata în privința asta, domnule ? Vezi de mușchetarii dumitale și nu mai îmi bate mie capul ! Cine te-ar auzi ar crede că, dacă, Doamne ferește, e arestat un mușchetar, atunci toată Franța e în primejdie. Ce atîta larmă pentru un mușchetar ! O să pun să aresteze zece, nu unul, ei drăcia dracului ! O sută chiar... toată compania... și nu vreau să crîcnească nimeni !

— Dacă mușchetarii sînt bănuiți de maiestatea voastră — începu Tréville — mușchetarii sînt vinovați ; de aceea, sire, sînt gata să vă înapoiez spada mea, căci, după ce i-a învinuit pe ostașii mei, nu mă îndoiesc că domnul cardinal va sfîrși prin a mă învinui și pe mine ; așa că e mai bine să mă predau, pentru a fi alături de domnul Athos, care se află arestat, și de domnul d'Artagnan, care, desigur, va fi și el arestat în curînd.

— Cap de gascon, n-o să sfîrșești odată ? îl opri regele.

— Sire — răspunse Tréville, fără să-și domolească glasul — porunciți să-mi fie dat îndărăt mușchetarul sau să fie judecat.

— Va fi judecat — întări cardinalul.

— Cu atît mai bine, căci atunci voi cere maiestății sale îngăduința să-i fiu chiar eu apărător.

Regele se temu de o izbucnire.

— Dacă eminența sa — spuse el — nu are nimic împotrivă...

Cardinalul pricepu ce urmărea regele și i-o luă înainte :

— Iertați-mă — spuse el — dar dacă maiestatea voastră crede că judec părtinitor, atunci eu mă retrag.

— Ascultă — zise regele — poți să juri pe amintirea tatălui meu că domnul Athos se afla la dumneata în timpul isprăvii și că n-a avut nici un amestec ?

— Jur pe gloriosul vostru tată și jur pe voi, sire, care sînteți tot ce iubesc și slăvesc mai mult pe lume !

— Gîndiți-vă bine, sire — interveni cardinalul — dacă-i dăm drumul arestatului, nu mai putem descoperi adevărul.

— Domnul Athos va fi gata să răspundă ori de cîte ori magistrații vor găsi de cuviință să-l cerceteze — stărui domnul de Tréville. Nu va dezerta, domnule cardinal, fiți pe pace, răspund eu pentru el.

— Așa e, nu va dezerta — întări regele. O să-l găsească oricînd, după cum spune și domnul de Tréville. De altfel — adăugă el, cu glas scăzut și privind rugător spre eminența sa — să nu le răpim încrederea : e o politică bună.

Această politică a lui Ludovic al XIII-lea îl făcu pe Richelieu să zîmbească.

— Porunciți, sire — încuviință cardinalul — aveți dreptul de a grația.

— Dreptul de grațiere nu-i privește decît pe vinovați — lămuri Tréville, care nu voia să se dea învins — iar muşchetarul meu e nevinovat, așa că nu de iertare e vorba, sire, ci numai de dreptate.

— Și spui că e la For-l'Evêque ? întrebă regele.

— Da, sire, ținut la secret, într-o celulă, ca un criminal de rînd.

— Drace ! Drace ! murmură regele. Ce-i de făcut ?

— Iscăliți ordinul de punere în libertate și va fi de ajuns — spuse cardinalul. Eu cred, la fel ca maiestatea voastră, că ne putem bizui din plin pe cuvîntul domnului de Tréville.

Acesta se înclină respectuos, cu o bucurie în care intra și oarecare teamă ; i-ar fi plăcut mai mult o împotrivire îndîrjită din partea cardinalului, decît acea neașteptată încuviințare.

Regele iscăli ordinul de punere în libertate, iar Tréville îl luă fără a mai pierde vremea. Cînd să iasă, cardinalul îi surîse prietenos și-i spuse regelui :

— Ce deplină înțelegere domnește, sire, între căpetenii și soldați, în rîndurile mușchetarilor regali ! Iată ceva care folosește în slujbă și face cinste tuturor.

„Cine știe ce festă vrea să-mi mai joace — își spunea Tréville — nu scapi cu una cu două din gheara unui om ca el. Dar să ne grăbim, căci regele poate oricînd să se răzgîndească și, la urma urmelor, e mai greu să bagi iar la Bastilia sau la For-l'Evêque pe cineva care a scăpat de acolo, decît să ții închis pe unul care n-a ieșit încă."

Domnul de Tréville pătrunse biruitor la For-l'Evêque, unde slobozi pe mușchetarul rămas la fel de liniștit și de nepăsător ca totdeauna.

Cum îl văzu însă pe d'Artagnan, îi spuse :

— Ai scăpat ieftin de tot ; asta-i plata pentru lovitura de spadă dată lui Jussac. Mai rămîne a lui Bernajoux, dar nu te culca pe-o ureche.

De altminteri, domnul de Tréville avea dreptate să se ferească de cardinal, la gîndul că socoteala nu era încă încheiată, căci, îndată ce căpitanul mușchetarilor închisese ușa, eminența sa îi și strecură regelui :

— Și acum, cînd am rămas doar noi doi, o să putem vorbi cum se cuvine, dacă maiestatea voastră îngăduie. Sire, domnul de Buckingham a fost vreme de cinci zile la Paris și n-a plecat decît azi-dimineață.

Capitolul XVI

DOMNUL SÉGUIER, MINISTRUL JUSTIȚIEI, CAUTĂ DE ZOR CLOPOȚELUL, DORIND SĂ SUNE CA ODINIOARĂ

Este cu neputință să-și închipuie cineva tulburarea lui Ludovic al XIII-lea la auzul acestor cuvinte. Cînd îl văzu schimbînd fețe-fețe, cardinalul își dădu seama că dintr-o singură lovitură cîștigase din nou terenul pe care-l pierduse.

— Domnul de Buckingham la Paris ? se răsti el. Şi ce să facă aici ?

— Fără doar şi poate să unelteaască cu duşmanii maiestăţii voastre, hughenoţii şi spaniolii.

— Nu, mii de draci ! Nu ! A venit să unelteaască împotriva onoarei mele împreună cu doamna de Chevreuse, cu doamna de Longueville şi cu tot neamul Condé !

— Vai, sire ! Se poate ! Regina este prea înţeleaptă şi mai ales o iubeşte prea mult pe maiestatea voastră.

— Femeia e slabă din fire, domnule cardinal — spuse regele — şi cît priveşte marea ei dragoste pentru mine, ştiu eu ce ştiu despre dragostea asta !

— Eu stăruiesc totuşi să cred — urmă cardinalul — că ducele de Buckingham a venit la Paris numai cu scop politic.

— În schimb, eu sînt încredinţat, domnule cardinal, că a venit pentru altceva ; iar dacă regina e vinovată, vai şi-amar de ea !

— De altfel — adăugă cardinalul — oricît mi-ar fi de silă să-mi opresc mintea asupra unei astfel de mişelii, maiestatea voastră mă pune pe gînduri ; doamna de Lannoy, cu care, din porunca maiestăţii voastre, am stat adesea de vorbă, mi-a spus azi-dimineaţă că ieri noaptea maiestatea sa a vegheat pînă tîrziu, că toată dimineaţa a plîns, şi că peste zi a scris toată vremea.

— Vezi ? sări regele. Sigur că lui i-a scris. Cardinale, ţin să am hîrtiile reginei.

— Dar cum să le luăm, sire ? Socot că nici eu, nici maiestatea voastră nu ne putem încumeta la aşa ceva.

— Dar cum s-a făcut cu soţia mareşalului d'Ancre [1] ? se răsti regele în culmea mîniei. I-au scotocit sertarele şi la urmă au căutat-o şi pe ea.

— Mareşala d'Ancre nu era decît mareşala d'Ancre, o aventurieră din Florenţa, sire, şi nimic mai mult ; pe cîtă vreme augusta voastră soţie este Ana de Austria, regina Franţei, adică una din cele mai slăvite crăiese ale lumii.

---

[1] Aventurier italian, pe numele său Concino Concini, cunoscut în Franţa sub numele de mareşalul d'Ancre, care, împreună cu soţia sa, Leonora Galigai, au exercitat o mare influenţă asupra Mariei de Medicis, mama lui Ludovic al XIII-lea. Sfătuit de Albert de Luynes, conetabil al Franţei şi slujitor devotat al său, Ludovic a hotărît arestarea mareşalului d'Ancre. Întrucît acesta a opus rezistenţă, a fost ucis (1617).

— Cu atît mai vinovată e, domnule duce ! Cu cît și-a nesocotit mai tare înaltul rang ce-l poartă, cu atît a coborît mai jos. De altminteri, de multă vreme m-am hotărît eu să curm odată pentru totdeauna toate dedesubturile astea politice și amoroase. Mai are pe lîngă ea și pe unul, La Porte...

— Pe care eu îl socotesc tartorul în toate astea, da, o mărturisesc — întări cardinalul.

— Va să zică bănuiești, ca și mine, că mă înșală ? întrebă regele.

— Cred și spun încă o dată maiestății voastre că regina uneltește împotriva puterii regelui său, dar n-am spus și împotriva cinstei sale.

— Și eu îți spun că uneltește împotriva amîndurora ; îți spun că nu mă iubește, și că iubește pe altul ; îți spun eu că-l iubește pe acel nemernic de Buckingham ! De ce n-ai pus să-l aresteze cînd era la Paris ?

— Să-l aresteze pe duce ! Să-l aresteze pe primul ministru al regelui Carol I ! Vă gîndiți ce-ar însemna asta, sire ? Ce vîlvă ! Chiar dacă bănuielile maiestății voastre ar avea oarecare temei, lucru de care eu tot mă îndoiesc, dar ce trăsnet ar fi, ce zarvă îngrozitoare !

— De vreme ce-și primejduia viața ca un derbedeu și ca un pungaș, trebuia...

Ludovic al XIII-lea se opri deodată, înspăimîntat de ce era să scape, în vreme ce Richelieu, lungindu-și gîtul, aștepta în zadar cuvîntul încremenit pe buzele regelui.

— Trebuia ?

— Nimic — îngăimă regele — nimic. Dar, cît a stat la Paris, cred că nu l-ați pierdut din ochi.

— Nu, sire.

— Și unde locuia ?

— În strada La Harpe nr. 75.

— Unde vine asta ?

— Înspre Luxemburg.

— Ești sigur că regina și ducele nu s-au vazut ?

— O cred pe regină prea credincioasă îndatoririlor ei, sire.

— Dar și-au scris ; lui i-a scris regina ieri, toată ziua ; domnule duce, vreau să am neapărat scrisorile !

— Sire, totuși...

— Le vreau, domnule duce, cu orice preț !

— Îmi îngădui să atrag atenția maiestății voastre...

— Nu cumva mă trădezi și dumneata, domnule cardinal, de te împotrivești mereu voinței mele ? Te-ai înțeles și dumneata cu spaniolul, cu englezul, cu doamna de Chevreuse și cu regina ?

— Sire — răspunse oftînd cardinalul— mă credeam la adăpost de atare bănuială.

— M-ai auzit, domnule cardinal : vreau scrisorile !

— N-ar fi decît un singur mijloc.

— Care ?

— Să se încredințeze această sarcină domnului Séguier, ministrul justiției. Chestiunea se potrivește întru totul cu îndatoririle slujbei lui.

— Atunci, să se ducă numaidecît să-l cheme.

— Trebuie să fie acasă la mine, sire, îl poftisem tocmai să vină, și cînd am plecat spre Luvru i-am lăsat vorbă să mă aștepte.

— Să-l cheme chiar acum.

— Poruncile maiestății voastre vor fi îndeplinite ; dar...

— Dar ce ?

— Poate că regina nu se va supune.

— Poruncilor mele ?

— Da, dacă nu știe că aceste porunci vin de la rege.

— Bine ! Ca să nu se mai îndoiască, mă duc s-o înștiințez chiar eu.

— Maiestatea voastră să nu uite că eu am făcut tot ce am putut ca să înlătur o vrajbă.

— Da, duce, știu că ești foarte îngăduitor cu regina, poate chiar prea îngăduitor, și te înștiințez că o să stăm de vorbă în privința asta.

— Oricînd va pofti maiestatea voastră ; dar voi fi totdeauna fericit și mîndru, sire, să mă jertfesc pentru buna înțelegere pe care doresc s-o văd domnind între maiestatea voastră și regina Franței.

— Bine, cardinale, bine, dar, pînă atunci, trimite după ministrul justiției ; eu mă duc să-i vorbesc reginei.

Și, deschizînd o ușă, Ludovic al XIII-lea o luă de-a lungul unei săli ce ducea spre apartamentele Anei de Austria.

Regina se afla în mijlocul însoțitoarelor ei, doamna de Guitaut, doamna de Sablé, doamna de Montbazon și doamna de Guéménée. Într-un ungher stătea camerista spaniolă, doña Estefania, cu care venise de la Madrid. Doamna de Guéménée citea o carte și toată lumea asculta cu luare-aminte, afară de regină,

care ceruse dinadins această lectură, tocmai pentru a-şi putea urmări firul gîndurilor prefăcîndu-se că ascultă.

Aceste gînduri, oricît de poleite erau de ultimele licăriri ale iubirii, se dovedeau triste. Lipsită de încrederea soţului ei, urmărită de urgia cardinalului, care nu-i putea ierta că nesocotise un simţămînt mai gingaş, Ana de Austria avea în faţa ochilor pilda reginei-mame, hărţuită toată viaţa de aceeaşi ură, deşi Maria de Medicis — dac-ar fi să dăm crezare cronicilor vremii — începuse prin a dărui cardinalului dragostea pe care Ana de Austria a ocolit-o mereu ; Ana de Austria văzuse căzînd în juru-i pe slujitorii ei cei mai credincioşi, pe prietenii cei mai apropiaţi, pe curtenii cei mai dragi. Aidoma nefericiţilor sortiţi să fie piază rea celor din preajmă, ea stîrnea nenorocul ; prietenia ei era aducătoare de prigoană şi de urgie ; doamna de Chevreuse şi doamna de Vernet erau surghiunite, iar La Porte nu ascundea stăpînei sale că se aştepta să fie ridicat în fiece clipă.

Pe cînd stătea astfel adîncită în gînduri grele şi întunecate, uşa camerei se deschise şi intră regele.

Doamna care citea lăsă deodată cartea, celelalte doamne se ridicară în picioare şi se aşternu o tăcere adîncă.

Cu aerul că nici nu le vede, regele se opri doar în faţa reginei şi-i spuse cu voce schimbată :

— Domnul cancelar va veni să vă vadă, doamnă, şi să vă aducă la cunoştinţă unele hotărîri ale mele.

Nefericita regină, care era mereu ameninţată cu despărţirea, cu surghiunul şi chiar cu judecata, păli în ciuda sulimanului şi nu se putu împiedica să întrebe :

— Dar de ce să vină, sire ? Ce lucruri are să-mi spună domnul cancelar, pe care nu poate să le spună chiar maiestatea voastră ?

Regele îi întoarse spatele, fără a răspunde, şi aproape în aceeaşi clipă domnul de Guitaut, căpitanul gărzilor, vesti sosirea cancelarului. Cînd acesta se ivi în prag, regele ieşi printr-o altă uşă.

Cancelarul intră pe jumătate zîmbind, pe jumătate stingherit. Deoarece s-ar putea să-l mai întîlnim de-a lungul acestei povestiri, socotim că nu e rău ca cititorii noştri să-l cunoască mai îndeaproape.

Cancelarul acesta era hazliu din fire. Des Roches le Masle, canonic la Nôtre-Dame, şi pe vremuri camerist al cardinalului,

îl sprijinise pe lîngă eminența sa, ca fiind un om de încredere. Cardinalul urmă sfatul canonicului și se nimeri bine.

Se povesteau, pe seama lui, tot felul de năzdrăvănii, printre care și următoarea :

După o tinerețe furtunoasă, se aciuase într-o mînăstire pentru a-și ispăși măcar o bucată de vreme nebuniile vîrstei sale fragede. Dar, trecînd pragul sfîntului lăcaș, sărmanul pocăit nu putuse închide atît de grabnic ușa, încît patimile de care fugea să nu intre o dată cu el. Și cum îi dădeau de furcă, starețul mînăstirii, căruia îi destăinuise năpasta, vrînd să-l izbăvească, atît cît îi stătea în putere, îl sfătuise să tragă de funia clopotului și să sune pînă la cer, ca să alunge ispita necuratului. Auzind larma vestitoare, călugării ar fi aflat că pe un frate îl încolțeau poftele și cu toții s-ar fi pus pe rugăciuni.

Viitorul cancelar socoti sfatul destul de nimerit. Căută deci izbăvirea prin nenumăratele rugăciuni făcute de călugări, dar ucigă-l-toaca nu părăsește ușor vizuina unde s-a cuibărit : cu cît se înmulțeau afurisaniile, cu atît se întețeau și ispitele, așa că clopotul bălăngănea ziua și noaptea, vestind apriga dorință de mîntuire a pocăitului.

Călugării nu mai pridideau. Cît era ziulica de mare urcau și coborau treptele care duceau la capelă. Noaptea, în afară de vecernie și de utrenie, mai erau siliți să sară de vreo douăzeci de ori din pat, ca să bată mătănii pe lespezile chiliilor.

Nu se știe dacă, pînă în cele din urmă, necuratul a fost cel care s-a lăsat păgubaș sau călugării au obosit ; dar neîndoielnic este că, peste trei luni, pocăitul s-a întors la viața de mirean cu faima că, de cînd e lumea lume, nu se pomenise făptură mai spurcată ca el.

Cînd a ieșit din mînăstire, a intrat în magistratură ; a fost numit președinte de secție în locul unchiului său, s-a dat de partea cardinalului, dovadă că era ager la minte, a ajuns cancelar, a slujit cu rîvnă pe eminența sa în dușmănia lui împotriva reginei-mame și în setea de răzbunare împotriva Anei de Austria, a atîțat pe judecători în afacerea Chalais [1], a sprijinit încercările domnului de Laffemas [2], mare maestru de vînătoare

---

[1] Henry de Talleyrand, marchiz de Chalais (1599—1626), favorit al lui Ludovic al XIII-lea. Acuzat că ar fi conspirat împotriva lui Richelieu, a fost condamnat și decapitat.

[2] Isaac Laffemas (1584—1657), om de încredere al cardinalului, a judecat fără milă pe toți nobilii rebeli.

al Franței, și, în sfîrșit, împuternicit cu întreaga încredere a cardinalului, încredere atît de aprig cucerită, a ajuns să primească și ciudata însărcinare în vederea căreia se înfățișa acum reginei.

Cînd a intrat, regina mai era încă în picioare ; dar cum îl zări, se și așeză în fotoliu, făcînd semn doamnelor de onoare să se așeze și ele pe perne și pe scăunașe. Apoi Ana de Austria îl întrebă cu nespusă trufie :

— Ce dorești, domnule, și cu ce scop vii aici ?

— Ca să fac, doamnă, în numele regelui și cu tot respectul pe care am cinstea să vi-l port, o cercetare amănunțită în toate hîrtiile maiestății voastre.

— Cum, domnule, să cercetezi hîrtiile mele... ? Ale mele ? Asta-i curată nemernicie !

— Vă rog să mă iertați, doamnă, dar în această împrejurare eu nu sînt decît o unealtă în slujba regelui. N-a fost chiar acum maiestatea sa aici și nu v-a poftit să vă pregătiți pentru venirea mea ?

— Scotocește atunci, domnule ; pe cît se pare, sînt o nelegiuită. Estefania, dă cheile de la mesele și dulapurile mele.

Cancelarul caută pe deasupra prin sertare ; știa, firește, că nu acolo a ascuns regina scrisoarea însemnată ce o scrisese peste zi.

După ce deschise și închise la loc de vreo douăzeci de ori dulapurile, cancelarul, nemaiavînd încotro, oricît de șovăielnic se simțea, nemaiavînd încotro, zicem, a trebuit să ajungă la ceea ce trebuia să facă, adică s-o caute chiar pe regină. Se îndreptă deci spre Ana de Austria și, încurcat, cu glasul în doi peri, îi spuse :

— Și acum, mai rămîne de făcut cercetarea de căpetenie.

— Care ? întrebă regina, nepricepînd sau mai curînd nevrînd să priceapă.

— Maiestatea sa e încredințată că peste zi ați scris o scrisoare ; regele știe că n-a fost încă trimisă. Această scrisoare nu se află nici în masa de scris, nici în scrinul dumneavoastră, și totuși această scrisoare trebuie să fie undeva.

— Ai îndrăzni oare să atingi pe regina dumitale ? întrebă Ana de Austria, ridicîndu-se cît era de înaltă și pironind asupra cancelarului o privire aproape dușmănoasă.

— Sînt un supus credincios al regelui, doamnă, și voi îndeplini toate poruncile maiestății sale.

— Așa e ! Adevărat — rosti Ana de Austria — spionii domnului cardinal l-au slujit cît se poate de bine : am scris azi o scrisoare ; această scrisoare n-a plecat, e aici.

Și regina duse în dreptul sînului prea frumoasa-i mînă.

— Dați-mi atunci scrisoarea, doamnă — stărui cancelarul.

— N-o voi da decît regelui, domnule — răspunse Ana.

— Dacă regele ar fi vrut să i-o înmînați, doamnă, v-ar fi cerut-o chiar el. Dar, vă spun încă o dată, mie mi-a încredințat sarcina s-o cer și, dacă nu mi-o dați...

— Atunci ?

— Tot mie mi-a încredințat sarcina s-o și iau.

— Cum ? Ce vrei să spui ?

— Că ordinele primite îmi dau puteri nemărginite, doamnă, și sînt îndreptățit să caut hîrtia cu pricina chiar asupra persoanei maiestății voastre.

— Ce grozăvie ! strigă regina.

— Vă rog deci, doamnă, să-mi înlesniți cercetarea.

— Purtarea asta e o constrîngere josnică ; îți dai seama, domnule ?

— Regele poruncește, doamnă, eu vă rog frumos să mă iertați.

— Nu voi îngădui așa ceva, nu, nu, mai bine mor ! strigă regina, al cărei sînge trufaș de spaniolă și de austriacă îi clocotea în vine.

Cancelarul se înclină pînă la pămînt, apoi, cu hotărîrea neclintită de a nu da un singur pas îndărăt de la îndeplinirea sarcinii ce-i fusese încredințată, și așa cum ar fi procedat ajutorul unui călău în camera de tortură, el se apropie de regină, care izbucni deodată într-un plîns mînios.

După cum am mai spus, Ana de Austria era de o neasemuită frumusețe. Misiunea lui Séguier se dovedea a fi oarecum gingașă, dar, în gelozia lui oarbă împotriva lui Buckingham, regele ajunsese să nu mai fie gelos pe nimeni altul.

Fără îndoială, în clipa aceea cancelarul și-a holbat ochii după frînghia clopotului de pomină, dar, negăsind-o, se hotărî și întinse mîna spre locul unde regina mărturisise că se găsea scrisoarea. Ana de Austria făcu un pas înapoi ; era atît de albă la față, de s-ar fi zis că se sfîrșește ; ca să nu cadă, se sprijini cu mîna stîngă de o masă din spatele ei, iar cu dreapta scoase din sîn o hîrtie pe care i-o întinse ministrului justiției.

— Poftim, domnule, ține scrisoarea ! îi spuse regina cu glasul întretăiat și tremurător. Ia-o și scutește-mă de dezgustătoarea dumitale prezență.

Cancelarul, care, la rîndul lui, tremura și el, din pricina unei tulburări lesne de închipuit, luă scrisoarea și ieși, cu ploconeli pînă la pămînt.

Abia se închisese ușa în urma lui, și regina se prăbuși aproape fără cunoștință, în brațele însoțitoarelor ei.

Cancelarul aduse scrisoarea regelui fără să citească măcar un rînd. Regele o luă cu mîna tremurîndă. Căută adresa care lipsea și, alb la față ca varul, desfăcu încet hîrtia ; apoi, înțelegînd din primele cuvinte că este scrisă către regele Spaniei, o citi într-un suflet. Era vorba de un întreg plan de luptă împotriva cardinalului. Regina își îndemna fratele ca, împreună cu împăratul Austriei, să se prefacă a porni cu război împotriva Franței, ca urmare a jignirilor pricinuite de politica lui Richelieu, a cărui veșnică dorință era înjosirea casei de Austria ; apoi de a cere, în schimbul încheierii păcii, alungarea cardinalului ; dar despre dragoste, în toată scrisoarea nici un cuvînt.

Nespus de bucuros, regele întrebă dacă ducele mai era încă la Luvru. I se răspunse că eminența sa așteaptă în camera de lucru ordinele maiestății sale. Regele o și porni într-acolo.

— Așa e, duce — îi spuse el cardinalului. Dumneata aveai dreptate, iar eu m-am înșelat ; toată intriga e doar politică și nici pomeneală de dragoste : poftim scrisoarea ; în schimb, grozav te pomenește pe dumneata.

Cardinalul desfăcu scrisoarea și o citit cu luare-aminte ; apoi, cînd ajunse la sfîrșit, o mai luă o dată de la început.

— Iată, maiestate, pînă unde ajung dușmanii mei : vă amenință cu două războaie dacă nu mă goniți. În locul vostru, sire, m-aș lăsa înduplecat în fața unor atît de puternice stăruințe, iar în ceea ce mă privește, ar fi o adevărată fericire să pot părăsi treburile obștești.

— Ce tot spui acolo, duce ?

— Spun, sire, că sănătatea mi se irosește în aceste lupte nesfîrșite și în această muncă fără preget. Spun că cine știe dacă aș mai putea îndura oboselile asediului cetății La Rochelle și că ar fi mai bine să numiți în locul meu pe domnul de Condé, sau pe domnul de Bassompierre sau, în sfîrșit, pe orice alt viteaz în stare să ducă un război, și nu pe mine, slujitor al bisericii, care mă văd mereu îndepărtat de la chemarea mea, pen-

tru treburi în afara priceperii mele. Veţi fi, sire, mai fericit înăuntrul ţării şi, nu mă îndoiesc, mai glorios peste hotare.

— Domnule duce — răspunse regele — am înţeles, fii fără grijă ! Toţi care sînt numiţi în această scrisoare îşi vor primi pedeapsa cuvenită, chiar şi regina.

— Nu vorbiţi astfel, sire ! Ferească Dumnezeu ca din pricina mea regina să aibă cea mai mică neplăcere ; totdeauna m-a socotit drept duşmanul ei, deşi puteţi fi martor că în toate împrejurările i-am luat călduros partea, chiar împotriva maiestăţii voastre. O, dacă ar întina cinstea maiestăţii voastre, atunci ar fi cu totul altceva ; eu, cel dintîi, v-aş spune : „Nici o milostivire, sire, nici o milostivire pentru păcătoasă !" Slavă Domnului, nu poate fi vorba de aşa ceva ; maiestatea voastră a dobîndit acum o nouă dovadă.

— Aşa e, domnule cardinal — răspunse regele — şi ai avut dreptate, ca totdeauna ; i se cuvine totuşi reginei să îndure mînia mea !

— Dimpotrivă, maiestatea voastră aţi înfruntat-o ; şi dacă într-adevăr v-ar lua-o în nume de rău, eu aş înţelege-o şi i-aş da dreptate. Maiestatea voastră s-a purtat cu o asprime...

— Aşa mă voi purta întotdeauna cu duşmanii mei şi cu ai dumitale, duce, oricît de înalt le-ar fi rangul şi oricare ar fi primejdia care m-ar ameninţa de pe urma purtării mele aspre.

— Regina mi-e duşmană mie, nu şi maiestăţii voastre ; dimpotrivă, este o soţie credincioasă, supusă, fără cusur ; îngăduiţi-mi deci, sire, să cer pentru ea îndurare.

— Atunci, n-are decît să se umilească şi să vină ea spre mine.

— Dimpotrivă, sire, slujiţi-i drept pildă : aţi greşit cel dintîi, fiindcă aţi bănuit-o pe nedrept.

— Eu să mă duc întîi spre ea ?! rosti regele. Niciodată !

— Sire, vă rog din suflet.

— De altfel, cum m-aş putea duce spre ea ?

— Făcînd un lucru care ştiţi că ar bucura-o.

— Şi ce anume ?

— Daţi un bal : ştiţi ce mult îi place dansul reginei ; vă încredinţez că supărarea ei nu va putea dăinui faţă de asemenea atenţie din partea maiestăţii voastre.

— Domnule cardinal, ştii că nu-mi plac petrecerile mondene.

— Cu atît mai recunoscătoare va fi regina cu cît şi ea ştie că nu vă plac petrecerile de soiul acestora ; de altminteri, va avea astfel prilejul să-şi pună podoabele în diamante pe care i le-aţi dăruit de ziua ei şi pe care nu a avut cînd să le poarte.

— Să vedem, domnule cardinal, să vedem — spuse regele, bucuros că descoperise vinovăţia reginei într-o nelegiuire de care nu se sinchisea şi nevinovăţia ei într-o greşeală de care se înfiora ; el era gata să se împace cu ea. Să vedem, domnule cardinal, dar, pe legea mea, eşti din cale afară de îngăduitor.

— Sire — răspunse cardinalul — lăsaţi asprimea pe seama miniştrilor, îngăduinţa e virtute regească ; folosiţi-o şi vă va prinde bine.

Şi auzind că bate ora unsprezece, cardinalul se înclină adînc, cerînd voie regelui să se retragă şi rugîndu-l totodată stăruitor să se împace cu regina.

Ana de Austria, care, după ce i se luase scrisoarea, se aştepta la cine ştie ce mustrări, s-a mirat nespus văzînd că regele încearcă a doua zi să se apropie de ea. Întîia ei mişcare a fost de împotrivire : mîndria de femeie şi demnitatea ei de regină, atît de crunt jignite, o împiedicau să treacă prea uşor cu vederea ; dar, cucerită de sfaturile însoţitoarelor ei, păru că începe să uite. Regele se folosi de acest început de schimbare pentru a-i spune că are de gînd să dea curînd de tot o serbare.

Pentru biata Ana de Austria, o serbare era ceva atît de neaşteptat, încît la auzul acestei veşti, după cum bănuise de altminteri şi cardinalul, i se şterse şi cea din urmă brumă de supărare, dacă nu din inimă, cel puţin de pe faţă. Întrebîndu-l cînd va avea loc serbarea, regele îi răspunse că aşteaptă să ia înţelegere cu eminenţa sa.

Într-adevăr, în fiecare zi regele îl întreba pe cardinal cînd va avea loc serbarea şi în fiecare zi, sub un cuvînt oarecare, cardinalul amîna să hotărască data.

Se scurseră astfel zece zile.

A opta zi după întîmplarea povestită, cardinalul primi o scrisoare purtînd ştampila Londrei şi care cuprindea doar aceste cîteva rînduri :

Le-am luat, dar nu pot părăsi Londra din lipsă de bani ; trimiteţi-mi cinci sute de pistoli şi în patru sau cinci zile de la primire voi fi la Paris.

În ziua în care cardinalul primi această scrisoare, regele îi puse obișnuita întrebare. Richelieu numără pe degete, spunîndu-și în șoaptă :

— Va sosi, după cum spune, în patru sau cinci zile de la primirea banilor. Trebuiesc patru sau cinci zile pînă să ajungă banii acolo, alte patru sau cinci zile pînă să ajungă ea aici, în total deci zece zile ; mai punem la socoteală vînturi neprielnice, întîmplări neprevăzute, slăbiciuni femeiești, toate la un loc ar face cam douăsprezece zile.

— Ei, domnule duce — îl întrebă regele — cum stai cu socoteala ?

— Bine, sire. Azi sîntem în douăzeci septembrie ; consilierii municipali ai Capitalei dau o serbare la trei octombrie. Se potrivește de minune, căci n-o să se creadă că vreți să faceți un hatîr reginei. Apoi adăugă : Și pentru că veni vorba, sire, nu uitați să-i spuneți maiestății sale, în ajunul serbării, că ați dori s-o vedeți gătită cu eghileții în diamante.

Capitolul XVII

CĂSNICIA BONACIEUX

Era a doua oară cînd cardinalul îi pomenea regelui de eghileții în diamante. Izbit de această stăruință, Ludovic al XIII-lea se gîndi că îndărătul acelor cuvinte se ascundea o taină.

Nu o dată regele se simțea umilit văzînd că eminența sa — a cărui poliție, fără a fi ajuns încă la desăvîrșirea poliției moderne, era totuși minunată — cunoștea mai bine decît el însuși tot ce se petrecea în propria-i căsnicie. Nădăjduia deci ca dintr-o convorbire cu Ana de Austria să scoată ceva la iveală și să se poată întoarce apoi la cardinal stăpîn pe o taină care, fie că eminența sa o știa sau nu, ar fi avut totuși darul să-l ridice nemăsurat de mult în ochii ministrului său.

Se duse deci la regină și, potrivit vechiului obicei, o întîmpină cu noi amenințări împotriva celor din preajma ei. Ana de Austria își plecă fruntea, lăsă să treacă vijelia fără să răspundă, în nădejdea că, în cele din urmă, se va potoli de la sine, dar nu aceasta era dorința lui Ludovic al XIII-lea : Ludovic al XIII-lea dorea o ceartă din care să țîșnească o cît de slabă rază de lumină, încredințat fiind că domnul cardinal nutrea un gînd ascuns și-i ticluia una din neașteptatele trăsnăi în care eminența sa nu-și avea seamăn. Și tot învinuind mereu, ajunse drept la țintă.

— Dar — începu Ana de Austria, obosită de toate aceste învinuiri în doi peri — dar, sire, nu-mi spuneți tot ce aveți pe inimă. Ce-am mai făcut ? Ce crimă am mai săvîrșit ? Nu e cu putință ca maiestatea voastră să facă atîta gălăgie pentru o scrisoare către fratele meu.

Atacat la rîndul lui în chip atît de fățiș, regele nu știu ce să răspundă ; gîndi că venise vremea să dea drumul înaltei dorințe pe care trebuia să și-o arate numai în ajunul serbării.

— Doamnă — zise el cu ton regesc — curînd va avea loc un bal la primărie ; pentru a cinsti cum se cuvine pe destoinicii noștri consilieri municipali, doresc să luați parte în rochie de gală și împodobită mai ales cu diamantele pe care vi le-am dăruit de ziua dumneavoastră. Acesta este răspunsul meu.

Răspunsul era îngrozitor. Ana de Austria crezu că Ludovic al XIII-lea știa tot, dar că ministrul îi ceruse să păstreze taina șapte sau opt zile, ceea ce de altminteri era în firea lui. Se făcu albă la față, își sprijini de o măsuță mîna-i neasemuit de frumoasă, mînă care în clipa aceea era ca de ceară și, privindu-l pe rege cu ochi înspăimîntați, nu răspunse nici un cuvînt.

— Ați auzit, doamnă — stărui regele, care se bucura de tulburarea adîncă a reginei, fără să-i ghicească totuși pricina — ați auzit ?

— Da, sire — îngăimă regina — am auzit.

— Veți veni la bal ?

— Da.

— Cu podoabele ?

— Da.

Deși ar fi părut cu neputință, regina păli mai mult încă ; regele băgă de seamă și se bucură în sinea lui cu acea cruzime de gheață care era una din laturile urîte ale firii sale.

— Atunci, ne-am înțeles — vru să încheie regele. E tot ce am avut de spus.

— Dar în ce zi va avea loc balul ? întrebă Ana de Austria.

Ludovic al XIII-lea simți de la sine că nu trebuie să răspundă la această întrebare, pe care regina i-o pusese cu glas aproape stins.

— Foarte curînd, doamnă — zise el — nu mai țin minte ziua ; o să-l întreb pe cardinal.

— Prin urmare, cardinalul v-a adus la cunoștință această serbare ? stărui regina.

— Da, doamnă — răspunse regele, mirat — dar pentru ce această întrebare ?

— El e acela care v-a îndemnat să mă poftiți la bal astfel împodobită ?

— Adică, doamnă...

— El e, sire, el e !

— Ei și, are vreo însemnătate dacă e el sau eu ? Vedeți vreo crimă în această invitație ?

— Nu, sire.

— Atunci, veți veni ?

— Da, sire.

— Bine — rosti regele plecînd — bine, rămîne deci hotărît.

Regina se înclină mai puțin din cuviință decît din pricină că i se muiaseră genunchii.

Regele se îndepărtă încîntat.

— Sînt pierdută — murmură regina — pierdută ; cardinalul știe tot, el îl împinge pe rege, care nu știe încă nimic, dar care în curînd va afla totul. Sînt pierdută ! Doamne Dumnezeule ! Dumnezeule !

Căzu în genunchi pe o pernă și se rugă cu fruntea sprijinită pe brațele-i tremurînde.

Împrejurările erau cu adevărat groaznice. Buckingham se întorsese la Londra, doamna de Chevreuse era la Tours. Supravegheată mai mult ca oricînd, regina simțea că una dintre însoțitoarele ei o trădează, dar nu știa care anume. La Porte nu putea părăsi Luvrul ; nu dăinuia suflet pe lume căruia să i se încredințeze.

În fața nenorocirii ce o pîndea, și dîndu-și seama cît era de părăsită, regina izbucni în hohote de plîns.

— N-aș putea oare să fiu de folos maiestății voastre ? întrebă deodată un glas dulce și plin de milă.

Regina se întoarse repede, căci nimeni nu s-ar fi putut înşela auzind glasul acela : numai o prietenă putea grăi astfel.

Într-adevăr, la una din uşile care dădeau în camera reginei se ivise frumoasa doamnă Bonacieux ; în clipa cînd regele intrase, ea se îndeletnicea tocmai cu aşezarea rochiilor şi rufăriei reginei într-o încăpere învecinată ; nu mai putuse ieşi de acolo şi astfel auzise totul.

Văzîndu-se surprinsă, regina scoase un ţipăt ascuţit, căci, în tulburarea ei, nu recunoscuse de la început pe femeia tînără adusă de domnul de La Porte.

— Oh, nu vă fie teamă, doamnă ! începu ea, împreunîndu-şi mîinile şi izbucnind în lacrimi în faţa frămîntărilor reginei. Sînt cu trup şi suflet credincioasă maiestăţii voastre şi, oricît de departe aş fi de maiestatea voastră, oricît de umilă ar fi starea mea, eu cred că am găsit un mijloc să vă scap din necazuri.

— Dumneata ? O, cerule ! Dumneata ! se tîngui regina. Te rog, uită-te în ochii mei. În jurul meu sînt numai trădători ; pot să mă încred în dumneata ?

— Doamnă — strigă tînăra femeie, căzînd în genunchi — pe sufletul meu, sînt gata să-mi dau viaţa pentru maiestatea voastră !

Strigătul pornise din adîncul inimii ei şi, la fel ca şi prima izbucnire, n-ar fi putut înşela pe nimeni.

— Da — urmă doamna Bonacieux — da, sînt trădători aici, dar, pe sfîntul nume al Fecioarei, vă jur că nimeni nu este credincios ca mine maiestăţii voastre. Aceste giuvaere din diamante, pe care le cere regele, aşa e că le-aţi dat ducelui de Buckingham ? Erau într-o cutie mică din lemn de trandafir, pe care o ţinea sub braţ. Mă înşel oare ? Nu e aşa cum spun ?

— Oh ! Doamne Dumnezeule ! murmură regina, ai cărei dinţi clănţăneau de spaimă.

— Ei bine — urmă doamna Bonacieux — aceste giuvaere trebuie luate îndărăt.

— Da, fără îndoială, aşa e ! se frămînta regina. Dar cum să facem ca să le luăm ?

— Să trimitem pe cineva la duce.

— Dar pe cine ?... Pe cine ?... În cine să mă încred ?

— Aveţi încredere în mine, doamnă ; făceţi-mi această cinste, regina mea, şi o să găsesc eu pe cine să trimit.

— Dar va trebui să scriu o scrisoare !

— Da ! Trebuie ! Două cuvinte din partea maiestății voastre și sigiliul vostru personal.

— Dar aceste două cuvinte pot fi osînda mea, divorțul, surghiunul !

— Da, dacă ar cădea în mîini haine ! Dar vă încredințez că aceste două cuvinte vor ajunge la adresa lor.

— Dumnezeule ! Trebuie atunci să-mi pun viața, cinstea mea în mîinile dumitale ?

— Da, da, doamnă, trebuie, și eu o să le scot la liman !

— Dar cum ? Cel puțin spune-mi cum ?

— Soțul meu a fost pus în libertate de vreo două sau trei zile ; n-am avut încă vreme să mă duc să-l văd. E un om cumsecade și cinstit, care nici nu urăște și nici nu iubește pe nimeni. O să facă tot ce-i cer : o să plece dacă-i poruncesc eu să plece, fără să știe ce duce, și o să dea scrisoarea acolo unde trebuie, fără să știe măcar că e din partea maiestății voastre.

Regina strînse din toată inima mîinile tinerei femei, o privi de parcă ar fi vrut să-i citească pînă în adîncul sufletului și, văzînd numai sinceritate în frumoșii ei ochi, o îmbrățișă călduros.

— Fă lucrul ăsta — izbucni ea — și atunci îmi vei scăpa onoarea !

— Oh, grija pe care am fericirea să v-o port nu e atît de însemnată ; nu poate fi vorba de a scăpa ceva. Maiestatea voastră a căzut doar pradă unor uneltiri viclene.

— Așa e, așa e, copila mea — șopti regina — ai dreptate.

— Doamnă, dați-mi scrisoarea : nu e vreme de pierdut.

Regina se duse repede la o măsuță pe care se găseau cerneală, hîrtie și pene de scris ; după ce umplu două rînduri, sigilă răvașul cu sigiliul ei și-l încredință doamnei Bonacieux.

— Și acum — adăugă regina — uitam ceva foarte însemnat.

— Ce anume ?

— Banii.

Doamna Bonacieux se îmbujoră la față.

— Da, e adevărat — răspunse ea — și mărturisesc maiestății voastre că soțul meu...

— Vrei să spui că soțul tău n-are bani.

— Ba are, dar e grozav de zgîrcit, ăsta-i cusurul lui cel mare. Totuși, maiestatea voastră să nu fie îngrijorată, o să ne descurcăm noi...

— Vezi că nici eu nu am — mărturisi regina (cei ce vor citit memoriile doamnei de Motteville nu se vor mira de acest răspuns) — dar aşteaptă.

Ana de Austria alergă la cutia cu giuvaere.

— Iată — zise ea — un inel de mare preţ, după cum mi s-a spus ; îl am în dar de la fratele meu, regele Spaniei, e deci al meu şi pot face cu el ce vreau. Ia inelul şi schimbă-l în bani, pentru ca soţul tău să plece cît mai iute.

— Într-un ceas vi se va împlini porunca.

— Ia seama la adresă — adăugă regina, vorbind atît de încet, încît abia se auzea ce spune. Pentru milordul duce de Buckingham, Londra.

— Scrisoarea îi va fi dată în mînă.

— Inimoasă copilă ! se minună Ana de Austria.

Doamna Bonacieux sărută mîinile reginei, ascunse scrisoarea în sîn şi se făcu nevăzută, uşoară ca o păsărea.

Peste zece minute era acasă ; după cum îi spusese reginei, nu-şi mai văzuse soţul de la eliberarea lui : nu cunoştea deci schimbarea simţămintelor acestuia faţă de cardinal, schimbare la care se mai adăugaseră cele două sau trei vizite ale contelui de Rochefort, ajuns în vremea din urmă cel mai bun prieten al lui Bonacieux. Nu-i fusese greu lui Rochefort să-l facă pe Bonacieux să creadă că răpirea soţiei lui nu se datorase vreunei încercări vinovate, ci fusese numai o măsură de prevedere politică.

Doamna Bonacieux îşi găsi soţul singur ; bietul om se străduia să facă rînduială în casa pe care o găsise vraişte, cu mobila aproape toată ţăndări şi cu sertarele aproape goale, justiţia nefiind unul dintre cele trei lucruri despre care regele Solomon spunea că nu lasă nici o urmă în trecerea lor. Cît despre servitoare, o luase la sănătoasa cînd stăpînul fusese ridicat. Sărmana fată rămăsese atît de îngrozită, încît de la Paris pînă în Burgundia — pămîntul ei de baştină — umblase fără să se mai oprească.

Îndată după sosirea lui acasă, vrednicul negustor de mărunţişuri o înştiinţase pe nevastă-sa de fericita lui întoarcere, iar ea îi răspunsese felicitîndu-l şi trimiţîndu-i vorbă că va alerga să-l vadă în cea dintîi clipă de răgaz.

Această clipă se lăsă însă aşteptată vreme de cinci zile, ceea ce în alte împrejurări i s-ar fi părut lui Bonacieux cam mult ; dar vizita pe care i-o făcuse el cardinalului, precum şi vizitele

pe care i le făcea Rochefort lui îl puneau pe gînduri şi, după cum bine ştie fiecare, niciodată vremea nu trece atît de repede ca atunci cînd te fură gîndurile. Cu atît mai mult cu cît aceste gînduri ale lui Bonacieux erau toate trandafirii. Rochefort îl numea prietenul său sau scumpul său Bonacieux şi-i spunea mereu că eminenţa sa îl preţuieşte nespus de mult. Negustorul se şi vedea pornit pe drumul măririlor şi al bogăţiei.

La rîndul ei, doamna Bonacieux se lăsase şi ea pradă gîndurilor, dar, trebuie să mărturisim, unor gînduri lipsite de orice ambiţie ; fără voia ei, mintea îi luneca mereu spre tînărul frumos şi cutezător care părea atît de îndrăgostit. Căsătorită la optsprezece ani cu domnul Bonacieux şi trăind în mijlocul prietenilor soţului ei, care cu greu ar fi putut trezi vreun sentiment unei tinere femei, a cărei inimă ţintea mai sus decît starea sa socială, doamna Bonacieux rămăsese nepăsătoare în faţa ispitelor de rînd. Dar, în vremea aceea mai ales, titlul de gentilom avea mare înrîurire asupra burgheziei, şi d'Artagnan, după cum ştim, era gentilom ; mai mult încă, el purta uniforma ostaşilor din gardă, care, după uniforma muşchetarilor, era cea mai preţuită de femei. Era deci frumos, tînăr şi dornic de aventuri ; vorbea despre dragoste ca un bărbat care iubeşte şi căruia îi e sete să fie iubit. Avea, adică, mai multe daruri decît ar fi trebuit pentru a ameţi un căpşor de douăzeci şi trei de ani, iar doamna Bonacieux ajunsese tocmai la această fericită vîrstă a vieţii.

Deşi nu se văzuseră de mai bine de opt zile, cei doi soţi se întîmpinară oarecum îngrijoraţi din pricina atîtor pacoste ce dăduseră peste ei în răstimpul acelei săptămîni ; totuşi, domnul Bonacieux, cuprins de o adevărată bucurie, înainta spre soţia lui cu braţele deschise. Doamna Bonacieux îi întinse fruntea.

— Să stăm puţin de vorbă — începu ea.

— Cum ? făcu Bonacieux uimit.

— Da, vreau să-ţi spun ceva grozav de însemnat.

— La drept vorbind, şi eu vreau să-ţi pun cîteva întrebări pe neocolite. Dumireşte-mă, te rog, ce-i cu răpirea dumitale ?

— Deocamdată nu-i vorba de asta — răspunse doamna Bonacieux.

— Dar despre ce e vorba ? Despre arestarea mea ?

— Am aflat-o chiar în ziua aceea ; dar cum nu erai vinovat de nici o crimă, cum nu erai vinovat de nici o uneltire

şi, în sfîrşit, cum nu ştiai nimic care să te poată pune în primejdie nici pe dumneata, nici pe nimeni altul, n-aveam pentru ce să mă prăpădesc cu firea.

— Îţi dă mîna să vorbeşti aşa, doamnă! răspunse Bonacieux, jignit de puţina grijă ce i-o purta nevastă-sa. Ştii oare că m-au ţinut închis într-o celulă la Bastilia o zi şi o noapte întreagă?

— O zi şi o noapte trec numaidecît; hai să lăsăm închisul dumitale şi să venim la ceea ce mă aduce aici.

— Cum? Ce te aduce aici? Dar oare nu dorinţa de a-ţi vedea soţul de care ai fost despărţită opt zile? întrebă negustorul, adînc jignit.

— Ba în primul rînd asta, dar pe urmă mai e şi altceva.

— Vorbeşte!

— Ceva de cea mai mare însemnătate şi de care atîrnă poate soarta noastră de mîine.

— Soarta noastră s-a schimbat cam tare la faţă de cînd nu te-am mai văzut, doamnă Bonacieux, şi nu m-ar mira dacă, peste cîteva luni, n-o să mai doarmă mulţi de necaz.

— Da, mai ales dacă o să te ţii de îndrumările pe care o să ţi le dau.

— Mie?

— Da, dumitale. Ai de făcut o faptă bună şi sfîntă, domnule, şi ai de cîştigat totodată o mulţime de bani.

Doamna Bonacieux ştia că, vorbindu-i soţului ei despre bani, atingea marea lui slăbiciune.

Dar orice om, fie el chiar negustor de mărunţişuri, cînd a stat de vorbă zece minute cu cardinalul de Richelieu, n-a mai rămas acelaşi om.

— Bani mulţi de cîştigat? spuse Bonacieux, ţuguindu-şi buzele.

— Da, mulţi.

— Cam cît?

— O mie de pistoli, poate.

— Prin urmare, ceea ce vrei să-mi ceri e ceva foarte de seamă, nu-i aşa?

— Da.

— Şi ce-ar trebui să fac?

— Să pleci numaidecît; îţi voi da o scrisoare pe care s-o păstrezi ca ochii din cap, ca s-o dai chiar în mîinile cui trebuie.

— Şi încotro să plec ?

— La Londra.

— Eu ! La Londra ! Vrei să-ţi baţi joc de mine ; eu n-am nici o treabă la Londra.

— Dar au nevoie alţii ca să pleci acolo.

— Şi, mă rog, care alţii ? Te înştiinţez că de azi înainte nu mai fac nimic orbeşte şi că vreau să ştiu nu numai ce primejdii înfrunt, dar şi pentru cine le înfrunt.

— Cineva de mare vază te trimite şi altcineva tot de mare vază te aşteaptă ; răsplata o să-ţi întrecă aşteptările, asta-i tot ce-ţi pot făgădui.

— Iarăşi urzeli, mereu numai urzeli ! Mulţumesc, am început să mă feresc acum ; domnul cardinal mi-a deschis capul.

— Cardinalul ? strigă doamna Bonacieux. L-ai văzut pe cardinal ?

— M-a poftit la el — răspunse mîndru negustorul de mărunţişuri.

— Şi dacă te-a poftit, te-ai şi dus, nesocotitule ce eşti !

— La drept vorbind, nici nu puteam alege dacă să mă duc sau să nu mă duc, fiindcă eram între doi soldaţi ; şi la fel de adevărat e că, necunoscînd încă pe eminenţa sa, aş fi fost încîntat să mă las păgubaş de vizita asta.

— Şi te-a ocărît ? Te-a ameninţat ?

— Ba mi-a întins mîna şi mi-a spus „prietene". Prietenul lui ! Auzi, doamnă ? Sînt prietenul marelui cardinal !

— Al marelui cardinal !

— Nu cumva i-ai tăgădui titlul ăsta, doamnă ?

— Nu-i tăgăduiesc nimic ; dar îţi spun că bunăvoinţa unui ministru e ceva trecător şi că trebuie să fii nebun ca să-ţi legi soarta de un ministru ; sînt puteri mai mari decît ale lui, care nu atîrnă de toanele unui om sau de felul cum sfîrşeşte o întîmplare carecare ; cu puterile astea trebuie să te iei bine.

— Îmi pare rău, doamnă, dar nu cunosc altă putere afară de a marelui om pe care am cinstea să-l slujesc.

— Cum, dumneata eşti în slujba cardinalului ?

— Da, doamnă, şi fiindcă sînt în slujba lui, nu-ţi dau voie să te bagi în urzeli împotriva siguranţei statului şi să dai apă la moară uneltirilor unei femei care nici nu e franţuzoaică şi a cărei inimă bate pentru Spania. Din fericire, marele cardinal stă de veghe, privirea lui e mereu trează şi pătrunde pînă în adîncul inimilor.

Bonacieux nu făcea decît să repete vorbă cu vorbă o frază pe care o auzise rostită de Rochefort ; dar sărmana femeie, care se bizuise pe soţul ei şi care cu nădejdea aceasta îi vorbise de el reginei, se cutremură la gîndul primejdiei ce-ar fi putut-o aştepta, cît şi la gîndul neputinţei în care se zbătea. Cunoscînd însă slăbiciunea şi îndeosebi lăcomia de avere a lui Bonacieux, tot mai spera să-l cîştige de partea ei.

— Aşa ! Prin urmare eşti cardinalist, domnul meu ! Slujeşti tagma nemernicilor care-ţi schingiuiesc soţia şi o ponegresc pe regina dumitale !

— Interesele particulare nu înseamnă nimic în faţa intereselor obşteşti. Eu sînt de partea celor care salvează statul — spuse ţanţoş Bonacieux.

Era tot o frază a contelui de Rochefort, pe care Bonacieux şi-o întipărise în minte şi pe care găsise prilejul s-o rostească.

— Ştii măcar ce este statul de care vorbeşti ? întrebă doamna Bonacieux, ridicînd din umeri. Mulţumeşte-te să rămîi burghez necioplit şi dă-te de partea cui îţi dă mai mult.

— Ei ! Ei ! făcu Bonacieux, lovind cu mîna peste o pungă dolofană, din care se desprinse un sunet metalic. Ce mai spui acum, doamnă predicatoare ?

— De unde ai banii ăştia ?

— Nu ghiceşti ?

— De la cardinal ?

— De la el şi de la prietenul meu, contele de Rochefort.

— Contele de Rochefort ? Păi, el e cel care m-a răpit !

— Tot ce se poate, doamnă.

— Şi primeşti bani de la el ?

— Nu mi-ai spus chiar dumneata că această răpire a fost doar un ce politic ?

— Da, dar scopul răpirii mele era să mă facă să-mi trădez stăpîna, să-mi smulgă prin chinuri mărturisiri care să primejduiască onoarea şi poate chiar viaţa augustei mele stăpîne.

— Doamnă — îi curmă vorba Bonacieux — stăpîna dumitale este o spaniolă perfidă şi tot ce face marele cardinal face bine.

— Domnule — izbucni tînăra femeie — te ştiam fricos, zgîrcit şi dobitoc ; dar nu te ştiam şi mişel !

— Doamnă — bîigui Bonacieux, care nu-şi văzuse niciodată soţia furioasă şi care dădea îndărăt în faţa mîniei conjugale — ce tot îndrugi acolo, doamnă ?

— Spun că eşti un mizerabil ! urmă doamna Bonacieux, simţind că are din nou putere asupra soţului ei. Va să zică, faci politică dumneata ! Şi încă de cea cardinalistă ! Aşa ! Te vinzi necuratului cu trup şi suflet pentru o mînă de bani !

— Ba cardinalului.

— E totuna ! strigă tînăra femeie. Cine spune Richelieu, spune Ucigă-l-toaca !

— Taci, doamnă, taci, s-ar putea să te audă cineva !

— Da, ai dreptate, şi m-aş ruşina de mişelia dumitale !

— Dar, la urma urmei, ce vrei de la mine ?

— Ţi-am mai spus : să pleci chiar acum, domnule ; să-ţi îndeplineşti în chip cinstit sarcina pe care binevoiesc să ţi-o încredinţez, şi numai aşa sînt gata să uit tot, să iert tot ; ba, mai mult, sînt gata să-ţi dăruiesc din nou prietenia mea — sfîrşi ea, întinzîndu-i mîna.

Bonacieux era fricos şi zgîrcit, dar îşi iubea soţia ; se simţi mişcat. Un bărbat de cincizeci de ani nu poartă multă vreme pică unei soţii de douăzeci şi trei. Doamna Bonacieux văzu că începe să şovăie.

— Haide, te-ai hotărît ? întrebă ea.

— Dar, scumpa mea, gîndeşte-te puţin la ce-mi ceri. Londra e departe de Paris, foarte departe, şi se poate ca sarcina de care-mi vorbeşti să nu fie lipsită de primejdii.

— Ei şi ? Dacă ştii să le ocoleşti...

— Nu, doamnă Bonacieux, nu, hotărît lucru, nu vreau ; mă tem de urzeli. Eu am dat ochii cu Bastilia. Brr ! E îngrozitor ! Bastilia ! Numai cînd mă gîndesc şi mi se zbîrleşte părul pe cap. M-au ameninţat că mă schingiuie. Ştii dumneata ce-s schingiuirile ? Îţi vîră cioturi de lemn în pulpe pînă-ţi fac zob oasele ! Nu, hotărît lucru, nu mă duc. Ba zău, de ce nu te-oi fi ducînd chiar dumneata ? Căci, într-adevăr, cred că m-am înşelat în privinţa dumitale : eşti bărbat în toată legea, şi încă din cei mai îndrăciţi !

— Şi dumneata, dumneata eşti o muiere, o biată muiere nătîngă şi îndobitocită. Ah ! Dîrdîi de frică ! Ei, lasă ! Dacă nu pleci chiar acum, pun să te ridice din porunca reginei şi să te închidă în Bastilia aia de care te cutremuri.

Bonacieux căzu pe gînduri. Cîntări serios în mintea lui cele două mînii care-l ameninţau : a cardinalului şi a reginei. Mînia cardinalului i se păru a fi cu mult mai primejdioasă.

— Pune să mă ridice din porunca reginei — răspunse el — și eu voi cere ajutor eminenței sale.

Deodată, doamna Bonacieux își dădu seama că mersese prea departe și se înspăimîntă văzînd unde ajunsese. Privi înfricoșată o clipă mutra neroadă ce oglindea o hotărîre de neînvins, la fel cu a oricărui prost cînd îi e frică.

— Bine, fie ! zise ea. La urma urmelor, poate că ai dreptate : un bărbat se pricepe în politică mai bine decît o femeie, și mai ales dumneata, domnule Bonacieux, care ai stat de vorbă cu cardinalul. Totuși, e dureros — adăugă ea — ca soțul meu, un om pe dragostea căruia credeam că mă pot bizui, să se poarte atît de urît cu mine și să nu vrea să-mi facă și mie un chef.

— Fiindcă chefurile dumitale pot duce prea departe — răspunse Bonacieux biruitor — de aceea mă și feresc.

— Atunci, mă las păgubașă — spuse tînăra femeie oftînd. Bine, să nu mai vorbim de asta.

— Măcar să-mi fi spus ce anume trebuia să fac la Londra — stărui Bonacieux, care-și amintea destul de tîrziu că Rochefort îi pusese în vedere să-și iscodească soția.

— Degeaba ai ști — îi răspunse tînăra femeie, pe care o neîncredere lăuntrică o împingea acum îndărăt. Era vorba de un fleac, așa cum li se năzare uneori femeilor ; adică de o cumpărătură la care se puteau cîștiga bani mulți.

Dar cu cît nevasta lui dădea mai mult înapoi, cu atît Bonacieux era mai încredințat că taina pe care nu voia s-o dezvăluie era mai însemnată. Se hotărî deci să alerge într-un suflet la contele de Rochefort și să-i spună că regina e în căutarea unui trimis care să plece la Londra.

— Iartă-mă că te părăsesc, scumpă doamnă Bonacieux — începu el — dar, cum nu știam că vei veni să mă vezi, mi-am dat întîlnire cu unul din prietenii mei ; mă întorc îndată și, dacă vrei, așteaptă-mă cîteva clipe ; cum isprăvesc cu prietenul meu, vin să te iau și, fiindcă e tîrziu, te voi însoți pînă la Luvru.

— Mulțumesc, domnule — răspunse doamna Bonacieux — nu ești destul de curajos ca să-mi poți fi de vreun ajutor ; pot să mă întorc la Luvru și singură.

— Cum dorești, doamnă Bonacieux — urmă fostul negustor. Crezi că te voi vedea în curînd ?

— Fără îndoială ; săptămîna viitoare nădăjduiesc să am mai mult răgaz, şi atunci o să vin ca să fac rînduială în lucrurile noastre : trebuie să fie într-un hal fără hal.

— Bine ! Te voi aştepta. Nu mai eşti supărată pe mine, nu-i aşa ?

— Eu ? De loc !

— Atunci, pe curînd.

— Pe curînd.

Bonacieux sărută mîna soţiei şi se îndepărtă în grabă.

— Ia te uită — murmură doamna Bonacieux după ce soţul ei închisese uşa din stradă şi cînd se văzu singură în cameră — nu-i mai lipsea nerodului ăsta decît să fie cardinalist ! Şi eu care-i vorbisem de el reginei, eu care-i făgăduisem bietei mele stăpîne... Ah ! Doamne Dumnezeule ! O să mă ia şi pe mine drept o nemernică din cele care mişună prin palat şi care au fost puse acolo ca să iscodească. Ah, domnule Bonacieux, niciodată nu m-am prăpădit după dumneata, dar acum, ia seama, te urăsc ! Şi, pe legea mea, ai să mi-o plăteşti !

În clipa cînd rostea aceste cuvinte, o lovitură o făcu să-şi ridice capul şi un glas îi strigă prin tavan :

— Scumpă doamnă Bonacieux, deschide-mi portiţa din alee, ca să pot coborî la dumneata.

Capitolul XVIII

IUBITUL ŞI SOŢUL

— Ah, doamnă — începu d'Artagnan, intrînd prin portiţa pe care i-o deschidea tînăra femeie — dă-mi voie să-ţi spun că ai un soţ groaznic de nesuferit.

— Cum ? Ai auzit cearta noastră ? întrebă repede doamna Bonacieux, privindu-l tulburată.

— De la început pînă la sfîrşit.

— Dar cum asta ? Doamne Dumnezeule !

— Printr-un mijloc cunoscut numai mie și datorită căruia am auzit și convorbirea aceea însuflețită pe care ai avut-o cu zbirii cardinalului.

— Și ce-ai înțeles din ce spuneam ?

— O mie de lucruri : în primul rînd, că soțul dumitale e din fericire un căscat și un prost ; apoi, că era în încurcătură, ceea ce m-a bucurat grozav, căci îmi dă prilejul să te slujesc de aci înainte și, Dumnezeu mi-e martor, sînt gata să mă arunc în foc pentru dumneata ; în sfîrșit, că regina are nevoie de un om îndrăzneț, deștept și credincios, care să plece pentru ea într-o călătorie la Londra. Am cel puțin două din cele trei însușiri de care aveți nevoie și, iată, am sosit.

Doamna Bonacieux nu răspunse, dar inima îi sălta de bucurie și o tainică nădejde îi lumina privirea.

— Și ce chezășie poți să-mi dai — întrebă ea — dacă primesc să-ți încredințez această misiune ?

— Dragostea mea pentru dumneata. Dar spune odată, poruncește : ce trebuie să fac ?

— Dumnezeule ! Dumnezeule ! se codea tînăra femeie. Pot oare să-ți încredințez o asemenea taină, domnule ? Ești aproape un copil !

— Bine, văd că e nevoie să răspundă cineva pentru mine.

— Mărturisesc, aș fi mult mai liniștită.

— Îl cunoști pe Athos ?

— Nu.

— Dar pe Porthos ?

— Nu.

— Nici pe Aramis ?

— Nu. Cine sînt domnii ăștia ?

— Mușchetari de-ai regelui. Dar pe domnul de Tréville, căpitanul lor, îl cunoști ?

— Ah, da, pe acesta îl cunosc, nu personal, dar am auzit deseori vorbindu-se de el reginei ca de un bărbat cutezător, un gentilom cinstit și sincer.

— De el nu ți-e teamă c-o să te trădeze cardinalului, nu-i așa ?

— Oh ! Nu, desigur !

— Atunci, dezvăluie-i taina dumitale și întreabă-l dacă poți să mi-o încredințezi și mie, oricît ar fi ea de însemnată, de prețioasă sau de cumplită.

— Dar această taină nu e a mea, așa că nu pot s-o destăinuiesc nimănui.

— În schimb era cît p-aci să i-o încredințezi domnului Bonacieux — răspunse d'Artagnan cu ciudă.

— Așa cum se încredințează o scrisoare scorburei unui copac, aripii unui porumbel sau zgărzii unui cîine.

— Și totuși, uite, eu te iubesc.

— Așa spui dumneata !

— Sînt om de onoare !

— Cred.

— Sînt și cutezător !

— Despre asta nu mă îndoiesc.

— Atunci, pune-mă la încercare.

Doamna Bonacieux îl privi pe tînăr, stăpînită încă de neîncredere. Dar în ochii lui era atîta înflăcărare, în grai atîta stăruință, încît se simți îndemnată să i se destăinuiască. De altminteri, se găsea într-una din împrejurările în care te vezi silit să încerci orice. Regina era la fel de pierdută și printr-o prea mare neîncredere, ca și prin prea mare încredere. Apoi, trebuie să mărturisim, simțămîntul ce-l avea fără voia ei pentru acest tînăr ocrotitor o hotărî să vorbească.

— Ascultă — începu ea — mă dau bătută în fața spuselor și încredințărilor dumitale. Dar îți jur înaintea lui Dumnezeu care ne aude că, dacă mă trădezi, chiar dacă dușmanii mei mă iartă, eu tot mă voi omorî și vei fi vinovat de moartea mea.

— Și eu îți jur, doamnă, înaintea lui Dumnezeu că, dacă sînt prins împlinindu-ți poruncile, voi muri mai curînd decît să scap o vorbă sau să fac ceva care ar putea primejdui pe oricine ar fi.

Tînăra femeie îi încredință atunci grozava taină pe care întîmplarea i-o dezvăluise și lui, în parte, în fața Samaritencei. Astfel și-au mărturisit unul altuia și dragostea lor.

D'Artagnan strălucea de fericire și mîndrie. Taina ce-i fusese încredințată, femeia aceea pe care o iubea, încrederea și dragostea făceau din el un uriaș.

— Plec — zise el — plec îndată.

— Cum pleci ! îl potoli doamna Bonacieux. Dar regimentul ? Dar căpitanul ?

— Pe legea mea, m-ai făcut să uit de toate astea, scumpa mea Constance ; da, ai dreptate, trebuie să-mi fac rost de un concediu.

— Încă o piedică ! şopti doamna Bonacieux, îndurerată.

— Oh, peste asta — îi spuse d'Artagnan, după o clipă de gîndire — peste asta trec eu, n-avea grijă !

— În ce fel ?

— Mă duc chiar astă-seară la domnul de Tréville şi-l rog să-i ceară cumnatului său, domnul des Essarts, un concediu pentru mine.

— Şi acum altceva.

— Ce anume ? întrebă d'Artagnan, văzînd că doamna Bonacieux se codeşte să-şi sfîrşească gîndul.

— Poate că n-ai bani.

— „Poate" e de prisos — zise d'Artagnan surîzînd.

— Atunci — urmă doamna Bonacieux, deschizînd un sertar şi scoţînd punga pe care soţul ei, cu o jumătate de oră mai înainte, o mîngîiase atît de drăgăstos — atunci ia punga asta.

— A cardinalului ? strigă izbucnind în rîs d'Artagnan, care, după cum cititorul îşi aminteşte, datorită duşumelelor scoase, nu pierduse nici un cuvînt din convorbirea dintre negustor şi soţia lui.

— Da, a cardinalului — răspunse doamna Bonacieux. După cum vezi, e destul de durdulie.

— Mii de draci ! adăugă d'Artagnan. Va fi de două ori mai plăcut pentru mine s-o scot la liman pe regină cu banii eminenţei sale !

— Eşti un tînăr tare drăguţ ! exclamă doamna Bonacieux. Să ştii că maiestatea sa nu-ţi va fi nerecunoscătoare.

— Dar sînt răsplătit din plin ! o încredinţă d'Artagnan. Te iubesc, şi dumneata îmi dai voie să ţi-o spun ; sînt mai fericit decît aş fi îndrăznit vreodată să sper !

— Tăcere ! şopti doamna Bonacieux, tresărind

— Ce e ?

— Vorbeşte cineva în stradă.

— E vocea...

— Soţului meu. Da, el e !

D'Artagnan se repezi la uşă şi împinse zăvorul.

— Să nu intre cît timp sînt eu aici — o sfătui el. După ce voi pleca, deschide-i dumneata.

— Dar nici pe mine nu trebuie să mă găsească aici. Ce să-i spun de lipsa banilor, dacă rămîn ?

— Ai dreptate, să ieşim de-aici.

— Să ieşim, dar cum ? O să ne vadă.

— Urcăm sus la mine.

— Ah ! se codi ea. Mi-o spui cu un glas care mă sperie.

Doamna Bonacieux rosti aceste cuvinte cu ochi înlăcrimaţi. Zărindu-i lacrimile, d'Artagnan se aruncă înduioşat la picioarele ei.

— În casa mea — îi spuse — vei fi la adăpost ca într-un templu ; îţi dau cuvîntul meu de gentilom.

— Haidem — se hotărî ea — am încredere în dumneata, prietene.

D'Artagnan trase cu băgare de seamă zăvorul, şi apoi, uşori ca umbrele, se strecurară amîndoi nevăzuţi pe uşa ce da în alee, urcară tiptil scara şi intrară în camera lui d'Artagnan. Odată ajunşi, tînărul propti uşa pentru mai multă siguranţă ; apoi se apropiară amîndoi de fereastră şi, printr-o crăpătură a oblonului, îl văzură pe domnul Bonacieux stînd de vorbă cu un bărbat care purta o pelerină.

La vederea bărbatului cu pelerină, d'Artagnan sări ca ars şi, trăgînd pe jumătate spada, se repezi la uşă. Era omul din Meung.

— Ce vrei să faci ? se repezi doamna Bonacieux. O să ne pierzi.

— Am jurat să-l ucid pe omul ăsta şi nu mă las ! îi răspunse d'Artagnan.

— Ţi-ai închinat acum altcuiva viaţa, nu mai e a dumitale. În numele reginei, te opresc să înfrunţi alte primejdii decît cele din misiunea dumitale.

— Şi în numele dumitale nu-mi porunceşti nimic ?

— În numele meu — şopti doamna Bonacieux, adînc mişcată — în numele meu, te rog. Dar, ia ascultă, mi se pare că se vorbeşte chiar de mine.

D'Artagnan se apropie de fereastră şi ciuli urechea.

Domnul Bonacieux deschisese uşa apartamentului său şi, văzînd că nu era nimeni înăuntru, se întoarse către omul cu pelerină pe care-l lăsase o clipă singur.

— A plecat — lămuri el — trebuie să se fi întors la Luvru.

— Eşti sigur — întrebă străinul — că n-a bănuit scopul cu care ai plecat de acasă ?

— Nu — răspunse Bonacieux îngîmfat — prea e uşuratică.

— Dar cadetul de gardă o fi acasă ?

— Nu cred ; după cum vedeţi, oblonul e închis şi printre crăpături nu se vede nici o lumină

— Oricum, ar trebui să ne asigurăm.

— Dar cum ?

— Bătînd la uşa lui.

— Să-l întreb atunci pe valet.

— Bine, du-te.

Bonacieux intră la el şi, trecînd prin aceeaşi uşă prin care, cu cîteva minute mai înainte, se strecuraseră cei doi fugari, urcă pînă la catul unde locuia d'Artagnan şi bătu. Nu răspunse nimeni. Ca să facă pe grozavul, Porthos i-l ceruse cu împrumut în seara aceea pe Planchet, iar lui d'Artagnan nici prin gînd nu-i trecea să dea vreun semn de viaţă.

În clipa în care Bonacieux bătu la uşă, cei doi tineri îşi simţiră inima sărind din loc.

— Nu e nimeni acasă — spuse Bonacieux.

— Oricum, hai să intrăm la dumneata : vom fi mai la adăpost decît în pragul uşii.

— Ce păcat — murmură doamna Bonacieux — nu vom mai auzi nimic !

— Dimpotrivă — o asigură el — o să auzim şi mai bine.

D'Artagnan dădu la o parte cele trei sau patru bucăţi din parchet, care făceau din camera lui o a doua ureche a lui Denis [1], întinse un covor pe jos, se aşeză în genunchi şi-i făcu semn doamnei Bonacieux să se aplece tot astfel, spre deschizătură.

— Eşti sigur că nu e nimeni acolo ? întrebă necunoscutul.

— Nici o grijă — îi răspunse Bonacieux.

— Atunci, crezi că soţia dumitale...

— S-a întors la Luvru.

— Şi n-a vorbit decît cu dumneata ?

— Fără nici o îndoială.

— E lucru de căpetenie, înţelegi ?

---

[1] Tiran din Siracuza, care-şi construise o închisoare subterană în stîncă, unde îşi închidea victimele. Iar el şedea ascuns într-un loc secret făcut în formă de ureche, în mijlocul carierii, de unde asculta şi auzea tot ce spuneau deţinuţii, plîngerile şi gîndurile lor.

— Aşadar, ştirea pe care v-am adus-o e preţioasă...

— Grozav de preţioasă, scumpul meu Bonacieux, nu ţi-o ascund.

— Atunci, cardinalul va fi mulţumit de mine.

— Mai încape vorbă !

— Marele cardinal !

— Eşti sigur că în timpul cît a vorbit cu dumneata soţia dumitale n-a rostit nume proprii ?

— Nu cred.

— N-a pomenit de doamna de Chevreuse, sau de domnul de Buckingham, sau de doamna de Vernet ?

— Nu, mi-a spus doar că vrea să mă trimită la Londra pentru nevoile unei persoane de mare vază.

— Trădătorul ! murmură doamna Bonacieux.

— Tăcere ! şopti d'Artagnan luîndu-i o mînă, pe care, fără voia ei, o lăsă într-a lui.

— Oricum, tot prost ai fost — urmă omul cu pelerina. Trebuia să te prefaci că primeşti însărcinarea şi să fi pus mîna pe scrisoare ; statul, care se află în primejdie, putea fi salvat, iar dumneata...

— Iar eu ?...

— Ei, cardinalul ţi-ar fi oferit un titlu de nobleţe !

— V-a spus-o el ?

— Da. Ştiu că-ţi pregătea bucuria asta.

— Fiţi pe pace — îl încredinţă Bonacieux — soţia mea mă iubeşte la nebunie şi mai e încă vreme.

— Neghiobul ! murmură doamna Bonacieux.

— Tăcere ! îi şopti d'Artagnan, strîngîndu-i ceva mai tare mîna.

— Cum mai e încă vreme ? ! întrebă omul cu pelerina.

— Mă duc la Luvru, cer să vorbesc cu doamna Bonacieux, îi spun că m-am răzgîndit, înnod iarăşi firul chestiunii, pun mîna pe scrisoare şi alerg la cardinal.

— Atunci, nu mai pierde timpul ; am să mă întorc curînd, să văd ce-ai izbutit să faci.

Necunoscutul plecă.

— Mişelul ! murmură iarăşi doamna Bonacieux, neputîndu-şi lua gîndul de la soţul ei.

— Tăcere ! stărui d'Artagnan, strîngîndu-i mîna mai tare încă.

Un urlet îngrozitor curmă deodată şirul de cugetări al celor doi îndrăgostiţi. Era soţul doamnei Bonacieux, care, băgînd de seamă lipsa pungii, striga cît putea : „Săriţi, hoţii !"

— Vai, Doamne ! şopti speriată doamna Bonacieux. O să ridice toată mahalaua.

Bonacieux nu încetă să strige timp îndelungat, dar asemenea ţipete prea des auzite nu mai stîrneau pe nimeni în strada Groparilor, unde casa negustorului de mărunţişuri devenise de la o vreme destul de deocheată ; văzînd că nimeni nu-i sare în ajutor, Bonacieux ieşi din casă, urlînd cît îl lua gura ; strigătele lui se îndepărtau din ce în ce înspre strada Bacului.

— Şi-acum, că a plecat, e rîndul dumitale s-o ştergi de aici — spuse doamna Bonacieux. Curaj, dar, mai ales, multă băgare de seamă ; nu uita că te-ai dăruit reginei !

— Reginei şi dumitale ! întregi d'Artagnan. Fii liniştită, frumoasă Constance, mă voi întoarce vrednic de recunoştinţa ei ; dar întorce-mă-voi oare vrednic şi de dragostea dumitale ?

În loc de răspuns, obrajii tinerei femei se rumeniră. Cîteva clipe mai tîrziu, d'Artagnan ieşea la rîndul lui din casă, înfăşurat şi el, ca şi necunoscutul, într-o pelerină uriaşă, din care se vedea ieşind doar teaca unei spade nesfîrşite.

Doamna Bonacieux îl urmări din ochi cu acea îndelungă privire drăgăstoasă cu care femeia însoţeşte pe bărbatul pe care simte că-l iubeşte ; dar îndată ce-l văzu pierind după colţul străzii, se prăbuşi în genunchi şi, împreunîndu-şi mîinile, şopti, rugîndu-se :

— Doamne, fie-ţi milă de regină ! Doamne, fie-ţi milă şi de mine !

Capitolul XIX

PLAN DE LUPTĂ

D'Artagnan se duse de-a dreptul la domnul de Tréville. Socotind că peste cîteva minute cardinalul va afla totul de la acel afurisit necunoscut care părea a fi unealta lui, îşi zise, pe bună dreptate, că nu avea nici o clipă de pierdut.

Tînărul își simțea inima fremătînd de bucurie. Un prilej menit să-i aducă faimă și bănet se ivea pe neașteptate și, vrînd parcă să-l încurajeze, îl apropiase de femeia pe care o iubea la nebunie. Întîmplarea îi dăruia deci dintr-o dată mai mult decît s-ar fi încumetat el să ceară soartei.

Domnul de Tréville se afla în salon, în mijlocul obișnuitului său cerc de gentilomi. Fiind cunoscut de toți ca om al casei, d'Artagnan se îndreptă spre cabinetul căpitanului și-i trimise vorbă că-l așteaptă pentru treburi de căpetenie.

Era acolo doar de vreo cinci minute, cînd domnul de Tréville își făcu apariția. Dintr-o singură privire și după bucuria zugrăvită pe chipul tînărului, vrednicul căpitan înțelese că se petrecea într-adevăr ceva deosebit.

Tot lungul drumului, d'Artagnan își frămîntase mintea dacă trebuia să i se destăinuiască domnului de Tréville sau să-i ceară doar mînă liberă într-o chestiune secretă. Dar domnul de Tréville se purtase totdeauna atît de frumos cu el, era atît de credincios regelui și reginei, îl ura atît de aprig pe cardinal, încît d'Artagnan se hotărî să-i spună totul.

— Ai trimis să mă cheme, tînărul meu prieten ? întrebă domnul de Tréville.

— Da, domnule — răspunse d'Artagnan — și sper că atunci cînd veți afla despre ce lucru de seamă este vorba, mă veți ierta că v-am stingherit.

— Spune, te ascult.

— E în joc nici mai mult nici mai puțin — urmă d'Artagnan coborînd vocea — decît onoarea și poate chiar viața reginei.

— Ce spui ? murmură domnul de Tréville privind împrejur, ca să vadă dacă într-adevăr erau singuri, și întorcîndu-și apoi ochii întrebător spre d'Artagnan.

— Spun, domnule, că, din întîmplare, sînt părtașul unei taine...

— Pe care sper că o vei păstra, tinere, cît vei trăi.

— Dar pe care trebuie să v-o destăinuiesc, domnule, căci numai dumneavoastră puteți să mă ajutați în îndeplinirea misiunii pe care am primit-o de la maiestatea sa.

— Taina aceasta e a dumitale ?

— Nu, domnule, e a reginei.

— Te-a împuternicit maiestatea sa să mi-o încredinţezi ?

— Nu, domnule, dimpotrivă, mi s-a pus în vedere să nu scap o vorbă.

— Atunci, pentru ce vrei să mi-o împărtăşeşti mie ?

— Pentru că fără dumneavoastră nu pot face nimic, şi pentru că mi-e teamă să nu-mi respingeţi cererea pe care vreau să v-o fac, dacă nu ştiţi în ce scop o fac.

— Păstrează-ţi taina şi spune-mi ce doreşti.

— Doresc să capăt din partea domnului des Essarts un concediu de cincisprezece zile.

— Cînd asta ?

— Chiar la noapte.

— Părăseşti Parisul ?

— Plec în misiune.

— Poţi să-mi spui unde ?

— La Londra.

— Ţine cineva cu tot dinadinsul să nu-ţi ajungi scopul ?

— Cardinalul ; cred că ar da orice pe lume ca să nu izbutesc.

— Şi pleci singur ?

— Plec singur.

— Atunci, nu vei trece de Bondy[1] ; ţi-o spune Tréville, pe cuvîntul lui.

— De ce ?

— Te vor ucide.

— Voi muri făcîndu-mi datoria.

— Da, dar misiunea dumitale va rămîne baltă.

— E adevărat — murmură d'Artagnan.

— Crede-mă — urmă Tréville — în astfel de isprăvi, trebuie să plece patru ca să ajungă unul.

— Aveţi dreptate, domnule — recunoscu d'Artagnan. Îi cunoaşteţi pe Athos, Porthos şi Aramis, şi ştiţi că mă pot bizui pe ei.

— Fără să le dezvălui taina pe care eu n-am vrut s-o cunosc ?

— Am făcut între noi legămînt de încredere oarbă şi de frăţie pe viaţă şi pe moarte ; de altminteri, puteţi să le spuneţi că aveţi încredere în mine şi nu se vor arăta nici ei mai şovăielnici.

[1] O comună aflată la 11 km de Paris.

— Tot ce pot face e să dau fiecăruia un concediu de cincisprezece zile : lui Athos, a cărui rană încă îl mai supără, ca să se ducă la băi, la Forges ; lui Porthos şi Aramis, ca să-şi însoţească prietenul, pe care nu-l pot părăsi la atare nevoie. Încuviinţarea concediilor va fi o dovadă că nu mă împotrivesc la această călătorie.

— Vă mulţumesc, domnule, sînteţi cum nu se poate mai bun.

— Du-te de-i vezi chiar acum şi pregătiţi tot ce trebuie în noaptea asta. Ia stai ! Mai întîi scrie-ţi cererea către domnul des Essarts. Poate că te-a urmărit vreun spion, şi atunci vizita dumitale, despre care cardinalul desigur că a şi aflat, va fi justificată.

D'Artagnan întocmi cererea ; luîndu-i-o din mîini, domnul de Tréville îl asigură că înainte de ora două noaptea cele patru învoiri vor fi la locuinţa fiecărui călător.

— Aveţi bunătatea s-o trimiteţi şi pe-a mea la Athos — îl rugă d'Artagnan. Mi-e teamă că, întorcîndu-mă acasă, aş putea să dau de cine ştie ce bucluc.

— Bine. Pleacă sănătos şi călătorie bună ! Dar, ascultă ! îl chemă îndărăt domnul de Tréville.

D'Artagnan se întoarse.

— Ai bani ?

D'Artagnan îşi sună banii din punga ce-o avea în buzunar.

— Destui ? întrebă domnul de Tréville.

— Trei sute de pistoli.

— E bine ; cu atîţia ajungi pîn' la capătul pămîntului ; va să zică, poţi pleca.

D'Artagnan îl salută pe domnul de Tréville, iar acesta îi întinse mîna ; tînărul i-o strînse cu un respect în care intra şi recunoştinţă. De cînd sosise la Paris, în orice prilej, acest minunat bărbat se arătase totdeauna vrednic, leal şi mare.

Cel dintîi la care s-a dus a fost Aramis ; nu mai fusese pe la el din seara de pomină cînd o urmărise pe doamna Bonacieux. Mai mult încă : de cum dădu cu ochii de el, ca de fiecare dată cînd îl mai văzuse, lui d'Artagnan i se păru că faţa tînărului muşchetar oglindea o tristeţe adîncă.

În seara aceea, Aramis veghea posomorît şi visător ; d'Artagnan încercă să afle prin unele întrebări pentru ce era atît de abătut, dar Aramis dădu vina pe un comentariu asupra capitolului al optsprezecelea din sfîntul Augustin, pe care trebuia

să-l scrie în latinește pentru săptămîna următoare și la care se gîndea zi și noapte.

Cei doi prieteni vorbeau abia de cîteva minute, cînd un lacheu al domnului de Tréville intră aducînd un plic sigilat.

— Ce-i asta ? întrebă Aramis.

— Concediul pe care l-ați cerut dumneavoastră — răspunse lacheul.

— Eu ? N-am cerut nici un concediu.

— Taci și ia-l — îi șopti d'Artagnan. Iar dumneata, prietene, ține moneda asta pentru osteneală ; să-i spui domnului de Tréville că domnul Aramis îi mulțumește din toată inima. Poți pleca.

Lacheul salută pînă la pămînt și ieși.

— Ce înseamnă toate astea ? întrebă Aramis.

— Ia-ți ce-ți trebuie pentru o călătorie de cincisprezece zile și vino cu mine.

— Dar eu nu pot părăsi așa Parisul, fără să știu....

Aramis se opri.

— Ce s-a întîmplat cu ea, așa e ? adăugă d'Artagnan.

— Care ea ? întrebă Aramis.

— Femeia care a fost aici, femeia cu batista brodată.

— Cine ți-a spus c-a fost o femeie aici ? răspunse Aramis, galben la față ca un mort.

— Am văzut-o.

— Și știi cine e ?

— Cred că bănuiesc.

— Ascultă — îi spuse Aramis — dacă știi atîtea lucruri, poate știi și ce s-a întîmplat cu femeia aceea.

— Trebuie să se fi întors la Tours.

— La Tours ? Da, așa e ; văd c-o cunoști. Dar cum de s-a întors la Tours fără să-mi spună o vorbă ?

— I-a fost teamă să nu fie arestată.

— Cum de nu mi-a scris ?

— I-a fost teamă să nu te compromită.

— D'Artagnan, mă smulgi din ghearele morții ! izbucni Aramis. Mă credeam disprețuit, înșelat. Eram atît de fericit s-o pot vedea iarăși ! Nu-mi venea să cred că-și primejduia libertatea pentru mine și, totuși, în ce scop ar fi venit la Paris ?

— Tot în scopul pentru care noi plecăm în Anglia.

— Și care anume ? întrebă Aramis.

— O să-l ştii într-o zi, Aramis, dar, deocamdată, iau pildă şi tac la fel ca nepoata teologului.

Aramis zîmbi, amintindu-şi de povestea pe care o îndrugase într-o seară prietenilor lui.

— Foarte bine! Dacă a părăsit Parisul, iar dumneata, d'Artagnan, eşti sigur că e aşa, atunci nimic nu mă mai ţine aici, sînt gata să te urmez. Spuneai că mergem la...

— La Athos, deocamdată, şi dacă vrei să vii, te poftesc să te grăbeşti, căci am pierdut destulă vreme. Dar, fiindcă veni vorba, vesteşte-l şi pe Bazin.

— Vine şi Bazin cu noi? întrebă Aramis.

— Poate. În orice caz, deocamdată ar fi bine să ne urmeze la Athos.

Aramis îl chemă pe Bazin şi-i porunci să vină să-i întîlnească la Athos.

— Hai să plecăm — spuse după aceea; luîndu-şi pelerina, spada, tustrele pistoalele şi scotocind zadarnic trei-patru sertare, ca să vadă dacă nu dă din întîmplare de vreun ban rătăcit. Apoi, încredinţat că era de prisos să mai caute, îl urmă pe d'Artagnan, întrebîndu-se cum se făcea că tînărul cadet din gardă ştia la fel ca el cine era femeia pe care o găzduise şi chiar mai bine ca el ce se întîmplase cu ea.

După ce ieşiră din casă, Aramis îl luă pe d'Artagnan de braţ şi, cu ochii în ochii lui, îl întrebă:

— N-ai vorbit cu nimeni de ea?

— Cu nimeni.

— Nici chiar cu Athos sau cu Porthos?

— N-am suflat nimănui nici o vorbă.

— Atunci e bine.

Încredinţat că poate fi liniştit asupra acestui lucru de căpetenie, Aramis îşi urmă drumul cu d'Artagnan şi amîndoi ajunseră curînd la Athos. Îl găsiră cu încuviinţarea de concediu într-o mînă şi cu scrisoarea domnului de Tréville în cealaltă.

— Puteţi să mă dumiriţi şi pe mine ce e cu concediul şi cu scrisoarea pe care le-am primit chiar acum? întrebă Athos uluit.

Dragul meu Athos, îţi îngăduiesc să te odihneşti cincisprezece zile, fiindcă sănătatea dumitale o cere neapărat. Aşa că

du-te la băi la Forges, sau unde crezi de cuviință, și fă-te cît mai repede sănătos.

Al dumitale,
Tréville.

— Să-ți spun eu : concediul și scrisoarea asta înseamnă că trebuie să mă urmezi, Athos.

— La băi la Forges ?

— Acolo sau în altă parte.

— În slujba regelui ?

— A regelui sau a reginei : nu sîntem noi slujitorii maiestăților lor ?

Tocmai atunci intră și Porthos.

— La naiba — începu el — iată ceva ciudat : de cînd oare se dau mușchetarilor concedii fără ca ei să le fi cerut ?

— De cînd au prieteni care le cer pentru ei — răspunse d'Artagnan.

— Ah ! Ah ! făcu Porthos. Miroase a noutăți pe-aici !

— Așa e, plecăm — încuviință Aramis.

— Încotro ? întrebă Porthos.

— Pe legea mea dacă știu — se amestecă Athos — întreabă-l pe d'Artagnan.

— La Londra, domnilor — răspunse d'Artagnan.

— La Londra ?! se miră Porthos. Și ce să facem noi la Londra ?

— Iată un lucru pe care nu pot să vi-l spun, domnilor ; trebuie să aveți încredere în mine.

— Dar ca să plec la Londra — adăugă Porthos — e nevoie de bani, și eu n-am bani.

— Nici eu — adăugă Aramis.

— Nici eu — încheie Athos.

— În schimb am eu — îi liniști d'Artagnan, scoțîndu-și comoara din buzunar și punînd-o pe masă. În punga asta sînt trei sute de pistoli ; vom lua fiecare cîte șaptezeci și cinci — e tocmai cît trebuie ca să te duci la Londra și să vii înapoi. De altminteri, fiți liniștiți, nu vom merge cu toții la Londra.

— Și de ce nu ?

— Fiindcă, după cum s-ar părea, cîțiva dintre noi or să cam rămînă de căruță.

— Nu cumva ne ducem la vreo luptă ?

— Ba încă la una dintre cele mai primejdioase, v-o spun dinainte.

— Păi, dacă e vorba să ne punem viaţa în primejdie — spuse Porthos — aş vrea măcar să ştiu şi eu pentru ce.

— Şi la ce ţi-ar folosi ? îl întrebă Athos.

— Totuşi — adăugă Aramis — sînt şi eu de părerea lui Porthos.

— Obişnuieşte regele să vă dea socoteală ? Nu, el vă spune doar atît : Domnilor, e război în Gasconia sau în Flandra, duceţi-vă şi vă bateţi ; iar voi vă duceţi. Care e scopul ? Habar n-aveţi !

— D'Artagnan are dreptate — luă cuvîntul Athos — iată-ne cu trei concedii venite din partea domnului de Tréville şi cu trei sute de pistoli veniţi nu ştiu de unde. Să ne lăsăm deci pielea acolo unde ni se spune să mergem. Face oare să-ţi baţi atîta capul în viaţă ? D'Artagnan, eu sînt gata să te urmez.

— Şi eu la fel — zise Porthos.

— Şi eu ! se repezi Aramis. De altfel, nici nu-mi pare rău că plec din Paris. Am nevoie să mai petrec.

— Ei bine, cît despre petreceri, fiţi pe pace, domnilor, o să aveţi berechet — îi asigură d'Artagnan.

— Şi atunci, cînd plecăm ? întrebă Athos.

— Chiar acum — răspunse d'Artagnan — n-avem nici o clipă de pierdut.

— Hei ! Grimaud, Planchet, Mousqueton, Bazin ! începură să strige cei patru tineri, chemîndu-şi valeţii. Ungeţi-ne cizmele şi aduceţi caii de la palat.

Într-adevăr, fiecare muşchetar îşi lăsa, ca la cazarmă, calul lui şi al valetului în grajdurile palatului Tréville.

Planchet, Grimaud, Mousqueton şi Bazin o porniră într-un suflet.

— Şi acum, să întocmim planul de luptă — îi porunci Porthos. Unde mergem întîi ?

— La Calais — răspunse d'Artagnan. E drumul cel mai scurt ca să ajungi la Londra.

— Staţi — îi curmă vorba Porthos — să vă spun părerea mea !

— Spune-o.

— Patru oameni călătorind împreună ar da de bănuit. D'Artagnan ne va da fiecăruia lămuriri ; eu voi pleca înainte,

spre Boulogne, ca să cercetez terenul, Athos va pleca după două ceasuri, pe drumul spre Amiens ; Aramis ne va urma pe cel care duce la Noyon ; cît privește pe d'Artagnan, să-și aleagă calea care o va găsi de cuviință, dar îmbrăcat cu hainele lui Planchet, în vreme ce Planchet ar trebui să ne urmeze în uniforma gărzilor, ca și cînd ar fi d'Artagnan.

— Domnilor — începu Athos — sînt de părere că nu e bine să-i amestecăm pe valeți într-o chestiune de felul acesta ; o taină poate fi trădată întîmplător de un gentilom, dar e aproape totdeauna vîndută de un valet.

— Planul lui Porthos — răspunse d'Artagnan — mi se pare cu neputință de urmat, căci n-aș ști eu singur ce îndrumări să vă dau. Sînt purtătorul unei scrisori, asta-i tot. Nu am și nu pot face trei copii de pe scrisoarea asta, deoarece e sigilată ; după părerea mea, trebuie să călătorim laolaltă. Scrisoarea e aici, în buzunar — și arătă buzunarul unde pusese scrisoarea. Dacă sînt ucis, unul din voi o va lua și veți merge mai departe ; dacă și el e ucis, altul va trece la rînd, și tot așa ; să ajungă doar unul, e tot ce trebuie.

— Bravo, d'Artagnan ! Asta e și părerea mea — încuviință Athos. De altminteri, trebuie să știm ce vrem ; eu merg să fac băi, iar voi mă însoțiți ; în loc de băi la Forges, mă duc la mare — asta e treaba mea. Dacă sîntem arestați, eu arăt scrisoarea domnului de Tréville, iar voi foile voastre de concediu ; se leagă de noi, ne apărăm ; ne dau în judecată, o ținem morțiș că n-aveam alt gînd decît să ne scăldăm de cîteva ori în mare ; vii repede de hac la patru oameni răzleți, pe cînd patru oameni strînși laolaltă sînt o ceată. Vom înarma pe cei patru valeți cu pistoale și flinte ; dacă se trimite împotriva noastră o armată, atunci ne vom lupta, și supraviețuitorul, cum a spus d'Artagnan, va duce scrisoarea acolo unde trebuie.

— Bine zis ! strigă Aramis. Nu vorbești des, Athos, dar cînd vorbești parc-ai fi sfîntul Ioan Gură-de-Aur. Primesc planul lui Athos. Și tu, Porthos ?

— Și eu — răspunse Porthos — dacă d'Artagnan îl încuviințează ; d'Artagnan, purtătorul scrisorii, e, firește, căpetenia acestei isprăvi ; să hotărască el, și noi îi vom da ascultare.

— Ei bine — spuse d'Artagnan — eu hotărăsc să urmăm planul lui Athos și să pornim peste o jumătate de oră.

— S-a făcut! strigară într-un glas cei trei mușchetari. Și, întinzînd mîna înspre punga cu bani, fiecare își luă cîte șaptezeci și cinci de pistoli; apoi se apucară de făcut pregătirile trebuincioase ca să poată pleca la ceasul hotărît.

Capitolul XX

CĂLĂTORIA

La două noaptea, cei patru viteji ieșiră din Paris pe la bariera Saint-Denis. Pînă în zori nu-și descleștară gura; vrînd-nevrînd, bezna îi copleșea și pretutindeni vedeau numai capcane.

Cu cele dintîi raze li se dezlegară și limbile; o dată cu soarele veni și veselia; parc-ar fi fost în ajunul unei bătălii: inima bătea, ochii rîdeau, simțeau că viața, care poate îi va părăsi, era, la urma urmelor, un lucru bun.

De altminteri, înfățișarea convoiului era dintre cele mai impunătoare: caii negri ai mușchetarilor, ținuta lor războinică, acea deprindere militară care-i face pe acești nobili tovarăși ai soldatului să meargă toți în rînd ar fi dat în vileag și cel mai strașnic incognito.

Valeții călăreau în urmă, înarmați pînă în dinți.

Totul merse bine pînă la Chantilly, unde sosiră pe la opt dimineața. Trebuiau să mănînce. Descălecară în fața unui han a cărui firmă bătătoare la ochi înfățișa pe sfîntul Martin dăruindu-și jumătate din haină unui sărac. Valeții primiră poruncă să nu scoată șeile de pe cai și să fie în orice clipă gata de drum.

Intrară în sala comună și se așezară la masă.

Un gentilom care tocmai sosise pe drumul dinspre Dammartin ședea la aceeași masă și mînca. Deschise vorba despre ploaie și vreme frumoasă; călătorii noștri îi răspunseră; bău în sănătatea lor; din bună-cuviință, aceștia băură și ei în sănătatea lui. Dar în clipa cînd Mousqueton veni să spună că toți

caii erau gata de plecare şi cînd cei patru se ridicară de la masă, străinul îl îmbie pe Porthos să ciocnească în sănătatea cardinalului. Porthos îi răspunse că o va face bucuros dacă şi străinul, la rîndul lui, primeşte să bea în sănătatea regelui. Străinul se răsti că el nu cunoaşte alt rege decît pe eminenţa sa. Porthos îl făcu beţiv ; străinul scoase spada din teacă.

— Ai făcut o prostie — îi şopti Athos — dar, gata, acum nu mai poţi da îndărăt ; ucide-l şi vezi să ne ajungi din urmă cît vei putea de repede.

Tustrei încălecară şi-şi urmară drumul în goana mare, în vreme ce Porthos îi făgăduia potrivnicului să-l străpungă cu toate loviturile cunoscute în scrimă.

— Unul pînă acum ! spuse Athos, după vreo cinci sute de paşi.

— Dar de ce oare omul acela s-a legat de Porthos mai curînd decît de altul ? îl întrebă Aramis.

— Fiindcă Porthos a vorbit mai tare ca noi toţi şi l-a luat drept căpetenia noastră — răspunse d'Artagnan.

— Am spus totdeauna că tînărul ăsta din Gasconia e un izvor de înţelepciune — murmură Athos.

Şi călătorii îşi văzură mai departe de drum. Făcură un popas de două ore la Beauvais, ca să dea răgaz cailor să răsufle şi să-l aştepte pe Porthos. După cele două ore, cum Porthos nu mai venea şi nu trimitea nici o ştire, călătorii porniră iarăşi la drum.

La o leghe de Beauvais, într-un loc unde drumul se îngusta între două povîrnişuri, întîlniră opt sau zece oameni care păreau că lucrează pe o bucată de şosea desfundată, săpînd gropi şi făgaşuri noroioase.

De teamă că-şi murdăreşte cizmele în smîrcul săpăturilor, Aramis se răsti la ei. Athos vru să-l oprească, dar era prea tîrziu. Lucrătorii începură să-şi bată joc de călători şi, prin obrăznicia lor, îl scoaseră din sărite pînă şi pe netulburatul Athos, care-şi împinse calul spre unul din ei. Atunci, dînd îndărăt pînă la şanţ, oamenii apucară flintele pitite acolo ; ca urmare, cei şapte călători ai noştri au fost împroşcaţi de sus pînă jos cu gloanţe. Aramis fu nimerit de un glonte, care-i străbătu umărul, iar Mousqueton primi un altul în părţile cărnoase de sub şale. Totuşi, numai Mousqueton se rostogoli de pe cal, şi nu fiindcă ar fi fost rănit de moarte, ci, cum nu putea

să-şi vadă rana, fiindcă se crezu fără îndoială mult mai greu rănit decît era în realitate.

— E o capcană ! strigă deodată d'Artagnan. Să nu tragem nici un foc ; înainte, la drum !

Aşa rănit cum era, Aramis se înfipse în coama calului, care-l duse cu ceilalţi. Calul lui Mousqueton îi ajunse din urmă şi gonea singur, păstrîndu-şi locul.

— O să avem un cal de schimb — spuse Athos.

— Aş fi mai bucuros de-o pălărie — îi răspunse d'Artagnan. Pe-a mea a zburat-o un glonte. Mare noroc, zău, că nu era scrisoarea înăuntru.

— Să ştiţi c-or să-l omoare pe bietul Porthos, cînd va trece pe-acolo — spuse Aramis.

— Dacă era teafăr, Porthos ne-ar fi ajuns pînă acum — vorbi Athos.Te pomeneşti că, pe teren, beţivul s-o fi dezmeticit.

Au mai gonit aşa vreme de două ceasuri, deşi caii erau atît de istoviţi, încît s-ar fi putut să-şi lase călăreţii în drum.

Convoiul tăiase drumul, cu nădejdea să mai scape de hărţuieli ; dar la Crèvecoeur, Aramis le mărturisi că nu putea merge mai departe. Într-adevăr, ca să ajungă pînă acolo, făcuse nişte sforţări nemaipomenite, pe care le ascundea sub ţinuta lui elegantă şi atît de cuviincioasă. Dar devenea din ce în ce mai alb la faţă şi trebuia acum sprijinit în şa ; îl coborîră aşadar la uşa unei cîrciumi, lăsîndu-l şi pe Bazin, care, de altminteri, mai mult i-ar fi încurcat într-o încăierare decît le-ar fi folosit ; ceilalţi porniră mai departe, nădăjduind să înnopteze la Amiens.

— La naiba ! bodogăni Athos, cînd văzu că rămăseseră doar doi stăpîni, urmaţi de doi valeţi. La naiba, nu mă mai păcălesc ei pe mine, să ştiu de bine că nu-mi mai descleştez dinţii şi nu-mi trag spada din teacă de aici pînă la Calais. Jur !

— Să nu jurăm ! răspunse d'Artagnan. Hai să gonim, dac-or fi şi caii de aceeaşi părere.

Călătorii îşi înfipseră pintenii în coastele cailor, care, sub acest simţit îndemn, mai recăpătară din puteri. Ajunseră astfel la Amiens la miezul nopţii şi descinseră la hanul „Crinul de aur".

Hangiul se arătă a fi cel mai de treabă om din lume ; îi primi pe călători cu un sfeşnic într-o mînă şi cu scufia lui de bumbac în cealaltă ; vru să găzduiască pe fiecare din cei doi călători în cîte o cameră încîntătoare ; din nefericire, fiecare

din aceste camere se găsea la alt capăt al hanului. D'Artagnan și Athos se împotriviră ; hangiul le răspunse că nu are altele pe potriva excelențelor lor ; călătorii îi spuseră că vor dormi pe cîte o saltea pusă pe jos, în sala comună ; hangiul stării ceilalți se încăpățînară și ei ; pînă la sfîrșit, hangiul trebui să le împlinească voia.

Își făcuseră tocmai patul și proptiseră ușa pe dinăuntru, cînd auziră bătăi în oblonul ferestrei ce dădea în curte ; întrebară cine este și, recunoscînd vocile valeților, îl deschiseră. Într-adevăr, erau Planchet și Grimaud.

— Grimaud poate să păzească singur caii — spuse Planchet. Dacă domnii mă lasă, eu mă voi culca de-a curmezișul ușii ; în felul acesta vor fi siguri că nimeni nu va ajunge pînă la ei.

— Și pe ce vei dormi ? întrebă d'Artagnan.

— Iată patul meu — răspunse Planchet, arătînd un maldăr de paie.

— Atunci, vino — primi d'Artagnan — ai dreptate : mutra hangiului nu-mi place de loc, prea-i drăgălașă.

— Nici mie nu-mi place — adăugă Athos.

Planchet intră pe fereastră și se culcă de-a curmezișul ușii, în vreme ce Grimaud se închise în grajd, asigurîndu-i că la cinci dimineața el și cei patru cai vor fi gata de drum.

Noaptea trecu destul de liniștită ; e drept că pe la două dimineața cineva încercă să deschidă ușa, dar Planchet se trezi și strigă : *„Cine-i acolo ?* I se răspunse de afară că era o greșeală, și pașii se îndepărtară.

La patru dimineața, se auzi zgomot mare în grajd. Grimaud voise să-i trezească pe rîndași, dar rîndașii se năpustiră cu ciomegele asupra lui. Cînd ceilalți deschiseră fereastra, îl zăriră pe bietul Grimaud la pămînt, fără cunoștință, cu capul spart de coada unei furci.

Planchet coborî în curte ca să pună șeile, dar caii erau istoviți. Singurul în stare să mai pornească la drum era al lui Mousqueton, care gonise în ajun vreme de cinci sau șase ore fără călăreț, dar, dintr-o greșeală de neînchipuit, veterinarul, chemat pentru calul hangiului, luase sînge calului lui Mousqueton.

Toate începeau să fie din ce în ce mai ciudate ; năpastele, unele după altele, erau poate simple întîmplări, dar tot atît de bine puteau fi și rodul unor uneltiri. Athos și d'Artagnan ieșiră din cameră, în vreme ce Planchet se pregătea să se ducă prin împrejurimi pentru a cerceta dacă nu se găseau trei cai de

vînzare. În fața porții hanului așteptau doi cai gata înșeuați, voinici și odihniți. Era tocmai ce le trebuia. Întrebînd unde sînt stăpînii cailor, li se răspunse că aceștia dormiseră noaptea la han și că tocmai plăteau hangiului socoteala.

Athos coborî să plătească, în vreme ce d'Artagnan și Planchet îl așteptau în fața porții ; hangiul se afla într-o încăpere joasă din fundul hanului. Athos fu poftit să se ducă la el.

Acesta intră încrezător înăuntru și scoase doi pistoli pentru plată. Hangiul se afla singur în fața tejghelii al cărei sertar era întredeschis. Luă banii dați de Athos, îi întoarse pe o față și pe alta, apoi, strigînd deodată că monedele nu sînt bune, îl amenință pe Athos că va pune să-i aresteze pe el și pe tovarășul lui, ca mășluitori de bani.

— Caraghiosule — se repezi Athos la el — acum îți retez urechile.

În aceeași clipă, patru vlăjgani înarmați pînă în dinți se iviră prin ușile lăturalnice, năpustindu-se asupra lui Athos.

— M-au prins — răcni Athos din răsputeri — fugi, d'Artagnan, iute, iute ! și slobozi două focuri.

Fără să mai aștepte altă pofteală, d'Artagnan și Planchet dezlegară caii care așteptau în fața porții, săriră în șa, le înfipseră pintenii în coaste și porniră într-o goană nebună.

— Nu știi cumva ce s-o fi întîmplat cu Athos ? îl întrebă d'Artagnan pe Planchet, în vreme ce alergau.

— Ah, domnule — îi răspunse Planchet — am văzut cum a doborît doi cu două focuri și mi s-a părut, prin geamurile ușii, că încrucișa spada cu ceilalți.

— Viteazul Athos ! murmură d'Artagnan. Și cînd te gîndești că trebuie să-l părăsim ! De altminteri, poate că tot asta ne așteaptă și pe noi la cîțiva pași de aici. Înainte, Planchet, înainte ! Ești un băiat cu suflet.

— Eu v-am spus, domnule — răspunse Planchet — pe picarzi îi dibui numai cînd îi pui la treabă ; de altfel, aici sînt pe meleagurile mele și asta-mi dă un ghies grozav.

Gonind tot mai virtos, sosiră amîndoi la Saint-Omer într-un suflet. Acolo își mai lăsară caii să se odihnească, cu frîul trecut pe după braț, de teama vreunei noi pacoste, iar ei înbucară ceva la repezeală, în picioare, la marginea drumului. Apoi o porniră mai departe.

La o sută de pași de porțile orașului Calais, calul lui d'Artagnan se prăbuși la pămînt. N-a fost chip să-l mai ridice : îi

țîșnea sîngele pe nări și prin ochi ; le rămînea calul lui Planchet, dar și el se oprise, fără să-l mai poată urni din loc. Din fericire, după cum am mai spus, călătorii mai aveau doar vreo sută de pași pînă în oraș ; își lăsară amîndoi caii în mijlocul drumului și o porniră în fugă spre port.

Planchet îi arătă stăpînului, la numai cincizeci de pași înaintea lor, pe un gentilom care sosea cu valetul lui. Se apropiară repede de acest gentilom, care părea și el foarte grăbit. Avea cizmele pline de colb și întreba dacă nu putea trece numaidecît în Anglia.

— Nimic mai ușor — îi răspunse stăpînul unui vas gata să-și întindă pînzele — dar a sosit azi-dimineață poruncă să nu părăsească nimeni portul fără hîrtie de voie din partea domnului cardinal.

— Eu am această învoire — spuse gentilomul scoțînd hîrtia din buzunar. Iat-o !

— Vizați-o atunci la comandamentul portului — îl sfătui stăpînul vasului — și pe urmă alegeți-mă pe mine.

— Unde-l pot găsi pe comandant ?

— La el, la țară.

— Și unde vine asta ?

— La un sfert de leghe de oraș ; iata, puteți să vedeți de aici, la poalele colinei de colo, acoperișul de țiglă al casei sale.

— Foarte bine — răspunse gentilomul.

Urmat de valetul său, necunoscutul se îndreptă spre locuința de țară a comandantului.

D'Artagnan și Planchet se luară după el, la vreo cinci sute de pași depărtare. Odată afară din oraș, d'Artagnan iuți pasul și-l ajunse din urmă pe gentilom tocmai cînd acesta intra într-o pădurice.

— Domnule — începu d'Artagnan — mi se pare că sînteți foarte grăbit.

— Nici nu se poate mai grăbit, domnule.

— Îmi pare foarte rău — urmă d'Artagnan — dar, fiindcă și eu sînt tare grăbit, voiam să vă rog să-mi faceți o înlesnire.

— Care anume ?

— Să mă lăsați să trec eu mai întîi.

— Cu neputință — îi răspunse gentilomul. Am străbătut șaizeci de leghe în patruzeci și patru de ore și mîine la prînz trebuie să fiu la Londra.

— Şi eu am făcut acelaşi drum în patruzeci de ore şi mîine dimineaţă la zece trebuie să fiu la Londra.

— Îmi pare rău, domnule, dar am sosit înaintea dumitale şi nu voi trece după dumneata.

— Îmi pare rău, domnule, dar am sosit după dumneata şi voi trece înaintea dumitale.

— Din porunca regelui ! spuse gentilomul.

— Din porunca mea ! spuse d'Artagnan.

— Dar, după cum văd, dumneata cauţi gîlceavă cu lumînarea.

— La dracu, dar ce vrei să caut ?

— Şi ce doreşti dumneata ?

— Vrei să ştii ?

— Vezi bine.

— Iată : doresc ordinul pe care-l ai la dumneata, căci eu nu am şi-mi trebuie şi mie.

— Cred că glumeşti.

— Nu glumesc niciodată.

— Lasă-mă să trec !

— Nu vei trece.

— Tinerelule viteaz, o să-ţi sfărîm ţeasta. Hei ! Lubin, pistoalele !

— Planchet — strigă d'Artagnan — îngrijeşte-te de valet, că de stăpîn am eu grijă !

Îmbărbătat de prima sa ispravă, Planchet sări asupra lui Lubin, şi cum era puternic şi plin de vlagă, îl trînti cu spinarea la pămînt şi-i puse genunchiul în piept.

— Vedeţi-vă de treabă, domnule — strigă Planchet — că eu am sfîrşit cu a mea.

Văzînd acestea, gentilomul îşi trase spada din teacă şi se repezi la d'Artagnan, dar se izbi de un potrivnic puternic. În trei secunde, d'Artagnan îi dete trei lovituri de spadă, rostind la fiecare lovitură :

— Una pentru Athos, una pentru Porthos şi una pentru Aramis.

La cea de a treia lovitură, gentilomul se prăbuşi grămadă la pămînt.

Crezîndu-l mort sau măcar leşinat, d'Artagnan se apropie de el ca să-i ia ordinul, dar în clipa cînd întindea mîna cu gînd să-l scotocească, rănitul, care nu lăsase spada din mînă, îi înfipse ascuţişul în piept, zicînd :

— Și una pentru dumneata !

— Și una pentru mine, urmă alege ! răcni mîniat d'Artagnan, țintuindu-l la pămînt cu o a patra lovitură, în pîntece.

De data asta, gentilomul închise ochii, pierzîndu-și cunoștința. D'Artagnan scotoci în buzunarul unde-l văzuse punîndu-și ordinul de trecere și-l luă. Era pe numele contelui de Wardes. Aruncînd apoi o ultimă ochire asupra frumosului tînăr care să tot fi avut vreo douăzeci și cinci de ani și pe care-l lăsa acolo zăcînd în nesimțire sau poate chiar mort, d'Artagnan oftă, cugetînd la această soartă ciudată, care-i împinge pe oameni să se nimicească unii pe alții, în folosul unor ființe străine lor și care adesea nici nu au habar că ceilalți trăiesc pe lume.

Curînd însă, Lubin îl trezi din aceste gînduri prin urletele și răcnetele lui asurzitoare după ajutor. Planchet îi băgă mîna în beregată și-l strînse din răsputeri.

— Domnule — i se adresă el lui d'Artagnan — cît timp îl voi ține așa, nu va țipa ; dar cum îi voi da drumul, o să înceapă iar să țipe. Pasămite e normand, și normanzii sînt foc de încăpățînați.

Într-adevăr, așa înăbușit cum era, Lubin tot mai slobozea cîte un scîncet.

— Așteaptă ! zise d'Artagnan.

Și, scoțînd batista, i-o puse căluș.

— Acum — propuse Planchet — să-l legăm de un copac.

Făcură aceasta cu multă luare-aminte, apoi îl traseră pe contele de Wardes lîngă servitorul lui ; cum începea să se înnopteze și cum rănitul și cel legat cobză erau la cîțiva pași înăuntrul pădurii, nu încăpea îndoială că amîndoi aveau să rămînă acolo pînă a doua zi.

— Și acum — spuse d'Artagnan — repede la comandantul portului.

— Dar mi se pare că sînteți rănit — îi arătă Planchet.

— Nu-i nimic ; să ne îngrijim întîi de ceea ce e mai grabnic, pe urmă vedem noi și de rana mea, care, de altminteri, nu cred că-i periculoasă.

Și amîndoi se îndreptară cu pași mari spre locuința de la țară a vrednicului funcționar.

Un glas vesti pe domnul conte de Wardes. D'Artagnan intră.

— Aveți un ordin semnat de cardinal ? îl întrebă comandantul.

— Da, domnule — răspunse d'Artagnan — iată-l.

— Așa, așa ! E cum trebuie și cu bune recomandări.

— De altfel e și tînesc — îi întoarse vorba d'Artagnan — sînt unul din preacredincioșii lui.

— Se pare că eminența sa vrea să împiedice pe cineva să ajungă în Anglia.

— Da, pe un oarecare d'Artagnan, un gentilom bearnez, care a plecat din Paris însoțit de trei prieteni, cu gînd să ajungă la Londra.

— Îl cunoașteți personal ? întrebă comandantul.

— Pe cine ?

— Pe acest d'Artagnan.

— Cît se poate de bine.

— Dați-mi semnalmentele.

— Nimic mai ușor,

Și d'Artagnan îi dădu, trăsătură cu trăsătură, semnalmentele contelui de Wardes.

— Îl însoțește cineva ? întrebă comandantul.

— Da, un valet pe care-l cheamă Lubin.

— Vom veghea asupra lor, și dacă punem mîna pe ei, cardinalul poate fi liniștit, vor fi trimiși la Paris sub pază bună.

— Pentru astfel de măsuri, domnule comandant, cardinalul vă va rămîne îndatorat — îl asigură d'Artagnan.

— Veți vedea pe eminența sa la întoarcerea dumneavoastră, domnule conte ?

— Fără îndoială.

— Spuneți-i, vă rog, că-i sînt un slujitor supus.

— Vă asigur că n-o să uit.

Bucuros de această încredințare, comandantul portului viză biletul de liberă trecere și-l dădu îndărăt lui d'Artagnan. Fără să-și mai piardă vremea cu dulcegării de prisos, d'Artagnan îl salută, îi mulțumi și plecă. Odată afară, el și Planchet o luară la goană și, făcînd un lung ocol, ca să nu treacă prin pădure, intrară în oraș pe altă parte.

Corabia era gata de plecare. Stăpînul ei aștepta în port.

— Ei ? făcu el văzîndu-l pe d'Artagnan.

— Iată ordinul meu vizat — spuse acesta.

— Și celălalt gentilom ?

— Nu mai pleacă azi — îi răspunse d'Artagnan — dar, fii liniștit, îți voi plăti trecerea pentru amîndoi.

— Să plecăm atunci — hotărî stăpînul corăbiei.

— Să plecăm — se învoi și d'Artagnan.

Sări împreună cu Planchet în luntre ; peste cinci minute se aflau pe puntea corăbiei. Tocmai la timp, căci, aflați la o jumătate de leghe în larg, d'Artagnan văzu strălucind o lumină și auzi o detunătură. Era lovitura de tun care vestea închiderea portului.

Venise în sfîrșit vremea ca d'Artagnan să vadă și de rana lui ; din fericire, așa cum se gîndise de la început, nu era dintre cele mai primejdioase : vîrful spadei întîlnise o coastă și lunecase de-a lungul osului ; ceva mai mult, cămașa lipindu-se îndată de rană, nu picuraseră decît cîțiva stropi de sînge.

Frînt de oboseală, d'Artagnan se aruncă pe o saltea întinsă pe jos și adormi.

A doua zi dimineața, la revărsatul zorilor, vasul se afla doar la trei sau patru leghe de coastele Angliei ; vîntul bătuse slab peste noapte, așa că nu înaintaseră prea repede.

La zece dimineața, corabia arunca ancora în portul Douvres. Pe la zece și jumătate, d'Artagnan punea piciorul pe pămîntul Angliei, răsuflînd.

— În sfîrșit, am ajuns !

Dar nu era totul. Trebuia să ajungă și la Londra.

În Anglia, călătoria cu caii de poștă era bine întocmită. D'Artagnan și Planchet luară cîte un căluț ; un călăreț înaintaș le deschidea drumul ; după patru ceasuri, erau la porțile capitalei.

Necunoscînd Londra și neștiind boabă englezească, d'Artagnan scrise numele lui Buckingham pe o hîrtie și trecătorii îl îndrumară spre palatul ducelui.

Ducele era la vînătoare la Windsor, cu regele. D'Artagnan întrebă de cameristul de încredere al ducelui ; acesta cunoștea bine limba franceză, deoarece îl însoțise pe duce în toate călătoriile sale ; îi destăinui că sosea de la Paris pentru o chestiune de viață și de moarte și că trebuia să-i vorbească numaidecît stăpînului său.

Încrederea cu care vorbea d'Artagnan îl înduplecă pe Patrice — așa îl chema pe acest ministru al ministrului. Porunci să se pună șaua pe doi cai și-l însoți chiar el pe tînărul ostaș din gardă. Cît privește pe Planchet, fusese coborît de pe cal țeapăn ca o scîndură. Sărmanul de el era la capătul puterilor ; numai d'Artagnan era ca de fier.

Sosiră la castel ; acolo li se spuse că regele şi Buckingham vînau cu şoimi în mlaştini, la o depărtare de două sau trei leghe. Peste douăzeci de minute erau acolo. Nu trecu mult şi cameristul auzi vocea stăpînului, care îşi chema şoimul.

— Pe cine să vestesc milordului duce ? întrebă el.

— Pe tînărul care, într-o seară, i-a căutat gîlceavă pe Podul Nou, în faţa Samaritencei.

— Ciudată recomandaţie.

— Vei vedea că e la fel de bună ca oricare alta.

Patrice dădu frîu slobod calului, ajunse la duce şi-l încunoştinţă, în cuvintele de mai sus, că-l aşteaptă un trimis. Dîndu-şi îndată seama că era vorba de d'Artagnan şi bănuind că i se trimitea ştire despre ceva ce se petrecea în Franţa, Buckingham întrebă repede unde era trimisul ; şi recunoscînd de departe uniforma gărzilor, o porni în goană drept spre d'Artagnan. Cameristul se ţinea deoparte, din cuviinţă.

— I s-a întîmplat reginei vreo nenorocire ? se repezi Buckingham, punîndu-şi tot dorul şi toată dragostea în întrebarea lui.

— Nu cred — răspunse gasconul. Bănuiesc totuşi că trece printr-o grea primejdie, din care numai excelenţa voastră poate s-o scape.

— Eu ? strigă Buckingham. Să fiu eu oare atît de fericit încît să-i pot fi de folos ? Vorbeşte ! Vorbeşte !

— Luaţi această scrisoare — îi spuse d'Artagnan.

— O scrisoare ? Şi cine mi-o trimite ?

— După cîte ştiu, maiestatea sa.

— Maiestatea sa ! murmură Buckingham, îngălbenindu-se atît de cumplit, încît d'Artagnan crezu că o să-i vină rău. Desfăcu sigiliul. Dar ce-i cu ruptura asta ? întrebă ducele, arătîndu-i lui d'Artagnan o gaură în hîrtie.

— Ah ! făcu d'Artagnan. N-am băgat de seamă. Spada contelui de Wardes o fi făcut isprava, cînd mi-a străpuns pieptul.

— Eşti rănit ? întrebă Buckingham, în timp ce desfăcea sigiliul.

— Nimica toată — răspunse d'Artagnan — o zgîrietură.

— Doamne Dumnezeule ! Ce-am citit ! strigă ducele. Patrice, rămîi aici sau, mai bine, du-te de-l caută pe rege oriunde

o fi și spune-i maiestății sale că-l rog umil să mă ierte, dar o chestiune nespus de grabnică mă cheamă la Londra. Vino, domnule, vino !

Și amîndoi o porniră în goană spre capitală.

Capitolul XXI

CONTESA DE WINTER

În timpul drumului, ducele îi ceru lui d'Artagnan să-i istorisească cu de-amănuntul nu tot ce se petrecuse, dar tot ce știa el. Întregind spusele tînărului cu propriile lui amintiri, izbuti să se dumirească îndeajuns asupra primejdiei ce se oglindea de altfel și în rîndurile atît de sumare și de nelămurite ale reginei. Dar ceea ce îl uimea îndeosebi era că Richelieu, deși ținea cu tot dinadinsul ca acest tînăr să nu calce pe pămîntul Angliei, nu reușise totuși să-l oprească din calea lui. Cînd ducele își arătă uimirea, d'Artagnan începu să-i înșire toate măsurile luate și cum, datorită ajutorului neasemuit al celor trei prieteni, rămași însîngerați de-a lungul drumului, izbutise să se aleagă doar cu lovitura de spadă care atinsese scrisoarea reginei și pe care i-o plătise domnului de Wardes cu vîrf și îndesat. În vreme ce-i asculta povestirea în cuvinte atît de firești, ducele îi arunca mirat cînd și cînd o privire, neputînd pricepe cum se împăca atîta chibzuială, atîta cutezanță și atîta credință cu un chip care nu arăta nici măcar douăzeci de ani.

Caii zburau ca vîntul și în cîteva minute ajunseră la porțile Londrei. D'Artagnan crezuse că pe străzile orașului ducele va frîna avîntul calului său, dar nici gînd : își urmă drumul în goană nebună, fără să-i pese de trecătorii iviți în calea lui. Într-adevăr, pe cînd străbăteau orașul, pricinui chiar vreo două-trei accidente ; dar Buckingham nu-și întoarse nici măcar capul ca să vadă ce se întîmplase cu cei trîntiți la pămînt. D'Artagnan îl urma printre strigăte ce aduceau grozav a blesteme.

Intrînd în curtea palatului, Buckingham sări jos de pe şa şi, fără să-i pese de ce va face calul, îi aruncă frîul pe grumaz, iar el se repezi spre scară. D'Artagnan făcu şi el la fel, totuşi cu mai multă grijă pentru acele mîndre animale, ale căror însuşiri le putuse preţui ; dar, spre mîngîierea lui, trei sau patru rîndaşi se şi repeziră din bucătării şi din grajduri ca să ia în primire cei doi cai.

Ducele mergea atît de repede, încît d'Artagnan se ţinea anevoie după el. Străbătu mai multe saloane în şir, a căror eleganţă nu şi-ar fi putut-o închipui nici cei mai de seamă nobili ai Franţei, şi, în sfîrşit, ajunse într-un dormitor a cărui minunăţie dovedea totodată gust subţire şi bogăţie. În alcovul acestei încăperi se găsea o uşă, una cu peretele ; ducele o deschise cu o cheiţă de aur pe care o purta atîrnată la gît cu un lanţ tot de aur. Din cuviinţă, d'Artagnan rămăsese mai în urmă ; dar în clipa cînd trecea pragul acestei uşi, Buckingham se întoarse şi, văzînd că tînărul şovăie, îi spuse :

— Vino, te rog, şi dacă într-o zi vei avea fericirea să te afli în faţa maiestăţii sale, povesteşte-i ce-ai văzut.

Văzîndu-se astfel poftit, d'Artagnan îl urmă pe duce, care închise uşa după el. Amîndoi se aflară atunci într-o capelă mică, îmbrăcată toată în mătase persană şi brocart de aur, luminată puternic de o sumedenie de lumînări. Deasupra unui soi de altar, şi sub un baldachin de catifea albastră, încununat cu pene albe şi roşii, era portretul în mărime naturală al Anei de Austria, portret atît de asemănător, încît, zărindu-l, d'Artagnan scoase un strigăt de uimire · ai fi zis că regina sta gata să vorbească. Dedesubtul portretului, pe altar, se găsea caseta în care erau eghileţii în diamante.

Ducele se apropie de altar, îngenunche aşa cum ar fi îngenuncheat un preot în faţa lui Isus, apoi deschise caseta.

— Poftim ! îi zise el, scoţînd din casetă un nod mare de panglică albastră, strălucind de diamante. Poftim, iată preţioasele giuvaere cu care jurasem să fiu înmormîntat. Regina mi le-a dat, regina mi le ia ; facă-se în toate voia ei, ca şi voia Celui-de-sus.

Apoi începu să sărute, una după alta, podoabele de care avea să se despartă. Deodată scoase un strigăt înspăimîntător.

— Ce e ? întrebă tulburat d'Artagnan. Ce vi s-a întîmplat, milord ?

— Totul e pierdut ! strigă Buckingham, galben la față ca un mort. Lipsesc două din ele, nu mai sînt decît zece.

— Le-ați pierdut, milord, sau credeți că vi s-au furat ?

— Mi s-au furat — murmură ducele — și sînt sigur că-i mîna cardinalului. Uite, privește, panglicile de care erau prinse au fost tăiate cu foarfeca.

— Dacă milord ar putea bănui cine a săvîrșit furtul... Poate că persoana aceea le mai are încă.

— Stai, stai ! strigă ducele. Singura dată cînd am pus giuvaerele a fost cu prilejul balului dat de rege la Windsor, acum opt zile. La bal, contesa de Winter, cu care eram certat, s-a apropiat de mine. Așa-zisa împăcare n-a fost deci decît răzbunarea unei femei geloase. De atunci n-am mai văzut-o. Femeia asta e o iscoadă a cardinalului.

— Adică are iscoade în lumea întreagă ? izbucni d'Artagnan.

— Da, da — răspunse Buckingham, scrîșnind din dinți — da, e un luptător grozav. Totuși, ia spune, cînd trebuie să aibă loc balul acela ?

— Lunea viitoare.

— Lunea viitoare ! Mai sînt deci cinci zile pînă atunci. Avem mai multă vreme decît ne trebuie. Patrice ! chemă ducele, deschizînd ușa capelei : Patrice !

Cameristul de încredere sosi.

— Giuvaergiul și secretarul meu !

Valetul pieri într-o clipă, fără a scoate o vorbă, ceea ce dovedea obișnuința lui de asculta orbește și de a nu crîcni.

Dar deși bijutierul fusese chemat în primul rînd, secretarul sosi cel dintîi. De altfel era și firesc, fiindcă locuia chiar în palat. Îl găsi pe Buckingham în dormitor, scriind la o masă cîteva ordine speciale.

— Domnule Jackson — îi porunci el — te vei duce chiar acum la lordul cancelar și-i vei spune că-i dau în grijă îndeplinirea acestor ordine. Doresc să fie executate numaidecît.

— Dar dacă lordul cancelar mă întreabă din ce pricină excelența voastră ia o măsură atît de neobișnuită, ce trebuie să-i răspund ?

— Că așa e bunul meu plac și că n am de dat nimănui socoteală de hotărîrile mele.

— Tot acesta să fie și răspunsul pe care să-l dea maiestății sale, dacă, din întîmplare, regele ar dori să știe pentru ce nici o corabie nu poate părăsi porturile Marei Britanii ? adăugă zîmbind secretarul.

— Ai dreptate, domnule — răspunse Buckingham. Să-i spună atunci maiestății sale că am hotărît starea de război și că măsura luată este începutul ostilităților împotriva Franței.

Secretarul se înclină și ieși.

— Iată-ne liniștiți în privința asta — urmă Buckingham întorcîndu-se spre d'Artagnan. Dacă diamantele n-au luat încă drumul Franței, atunci vor sosi acolo după dumneata.

— Cum așa ?

— Am dat poruncă să fie oprite toate vasele care se găsesc acum în porturile maiestății sale, așa că, fără hîrtie specială, nici unul nu va îndrăzni să ridice ancora.

D'Artagnan privi uluit la bărbatul care-și punea nemărginita-i putere, cu care-l înzestrase încrederea unui rege, în slujba iubirii lui. Buckingham ghici după căutătura tînărului gîndurile ce-i frămîntau mintea și surîse.

— Da — stărui el — da, căci Ana de Austria e adevărata mea regină ; la un cuvînt al ei, mi-aș trăda țara, mi-aș trăda suveranul, mi-aș trăda Dumnezeul. Mi-a cerut să nu trimit protestanților din La Rochelle ajutorul pe care îl făgăduisem, și nu l-am trimis. Îmi călcam astfel cuvîntul, dar nu e nimic : îi împlineam dorința ; și nu mi-a fost oare răsplătită cu prisosință supunerea mea, cînd tocmai acestei supuneri îi datorez portretul ei, spune ?

D'Artagnan se minună de firele șubrede și neștiute de care atîrnă uneori destinul unui neam și viața omenească. Stătea adîncit în gînduri, cînd intră giuvaergiul. Era un irlandez dintre cei mai iscusiți în meșteșugul lui și mărturisea singur că de pe urma ducelui cîștiga o sută de mii de livre pe an.

— Domnule O'Reilly — începu ducele intrînd cu el în capelă — privește aceste podoabe în diamante și spune-mi cît valorează fiecare.

Dintr-o aruncătură de ochi, giuvaergiul își dădu seama de măiestria cu care erau lucrate ; socoti una peste alta valoarea diamantelor și spuse fără să șovăie :

— O mie cinci sute de pistoli bucata.

— Cîte zile ți-ar trebui ca să faci două ca acestea? Vezi că lipsesc două.

— Opt zile, milord.

— Voi plăti trei mii de pistoli pentru fiecare, dacă mi le faci pînă poimîine.

— Le veți avea, milord.

— Ești un om prețios, domnule O'Reilly, dar n-am sfîrșit încă: aceste podoabe nu pot fi încredințate nimănui, trebuiesc lucrate aici, în palatul meu.

— Cu neputință, milord, numai eu pot să le fac în așa fel, ca cele noi să nu se deosebească de cele vechi.

— De aceea, dragul meu domn O'Reilly, ești prizonierul meu, și chiar dac-ai vrea n-ai mai putea părăsi acum palatul; împacă-te cu gîndul ăsta. Spune-mi de care ucenici ai nevoie și ce unelte trebuie să ți se aducă.

Giuvaergiul îl cunoștea pe duce și știa că orice împotrivire ar fi fost de prisos, de aceea nici nu mai stărui.

— Îmi va fi îngăduit să-mi înștiințez soția? întrebă el.

— Oh! Ai voie chiar s-o și vezi, dragul meu domn O'Reilly; surghiunul dumitale va fi blînd, fii liniștit, și cum orice osteneală cere o despăgubire, în afară de prețul celor două giuvaere, iată un bon de o mie de pistoli, ca să uiți de necazul ce-ți pricinuiesc.

D'Artagnan nu-și putea veni în fire văzînd cum marele dregător învîrtea oamenii și milioanele după placul lui.

În vremea asta, giuvaergiul îi scria nevesti-si, trimițîndu-i darul ducelui, cu rugămintea să-i trimită în schimb, o dată cu cel mai îndemînatic ucenic, o seamă de diamante, de anumite mărmi și număr de carate, precum și mai multe unelte trebuincioase.

Buckingham îl duse pe O'Reilly în camera unde urma să lucreze; după o jumătate de oră, încăperea se schimbase în atelier. Puse apoi cîte un paznic la fiecare ușă, cu poruncă să nu intre nimeni afară de cameristul Patrice. De prisos să mai adăugăm că giuvaergiul O'Reilly sau ajutorul lui nu aveau voie să iasă din cameră, oricare ar fi fost îndreptățirea.

După ce sfîrși cu toate astea, ducele se întoarse spre d'Artagnan.

— Acum, tinere prieten — îi spuse el — Anglia e a noastră, a amîndurora; spune-mi ce vrei? Ce dorești?

— Un pat — răspunse d'Artagnan — deocamdată e singurul lucru de care am nevoie.

Buckingham îi dădu lui d'Artagnan o cameră vecină cu a lui. Voia să-l păstreze pe tînăr la îndemînă nu fiindcă n-ar fi avut încredere în el, ci fiindcă dorea să aibă pe cineva cu care să vorbească într-una de regină.

Peste un ceas, la Londra ieşea ordonanţa oprind plecarea din porturi a oricărui vas încărcat pentru Franţa, chiar a corăbiei poştale. În ochii tuturor, aceasta însemna izbucnirea războiului între cele două regate.

A treia zi, la zece dimineaţa, cele două giuvaere în diamante erau gata, şi atît de măiestrit meşterite, atît de asemuitoare celorlalte, încît Buckingham nu putu deosebi pe cele noi de cele vechi ; chiar cei mai iscuşiţi cunoscători în această ramură s-ar fi înşelat, aşa cum se înşelase şi el.

Ducele îl chemă îndată pe d'Artagnan.

— Poftim — îi spuse — iată eghileţii după care ai venit şi eşti martor că am făcut tot ceea ce omeneşte se putea face.

— Fiţi liniştit, milord, voi spune tot ce am văzut ; dar înălţimea voastră îmi dă giuvaerele fără cutie ?

— Cutia te-ar stingheri. De altminteri, îmi va fi cu atît mai preţioasă, cu cît e singurul lucru ce-mi mai rămîne. Vei spune c-am păstrat-o.

— Îmi voi îndeplini misiunea vorbă cu vorbă, milord.

— Şi acum — îl întrebă Buckingham, privindu-l drept în ochi — cum aş putea eu să te răsplătesc vreodată pentru tot ce-ai făcut ?

D'Artagnan roşi pînă în albul ochilor. Îşi dădea seama că ducele căuta mijlocul să-i ofere o răsplată, şi gîndul că sîngele prietenilor, cît şi sîngele lui ar putea fi plătit cu aur englezesc îl răscoli ciudat.

— Să ne înţelegem, milord — răspunse d'Artagnan — şi înainte de toate să cîntărim bine faptele, ca să nu ne înşelăm. Sînt în slujba regelui şi a reginei Franţei şi fac parte din compania de gardă a domnului des Essarts, care, la fel ca şi cumnatul său, domnul de Tréville, este îndeosebi credincios maiestăţilor lor. Mai mult încă, poate n-aş fi făcut nimic din toate astea, dacă n-aş fi ţinut să fiu pe placul cuiva care e doamna inimii mele, după cum regina e a inimii dumneavoastră.

— Da — răspunse ducele surîzînd — şi mi se pare că o şi cunosc, este...

— Milord, eu nu i-am rostit numele — îi curmă vorba tînărul.

— E drept. Prin urmare, acestei persoane trebuie să-i rămîn recunoscător pentru devotamentul dumitale.

— Întocmai cum spuneţi, milord, căci în ceasul acesta, cînd e vorba de război, mărturisesc că nu văd în înălţimea voastră decît un englez, adică un duşman, pe care aş fi mai bucuros să-l întîlnesc pe cîmpul de bătălie decît în parcul de la Windsor sau pe sălile Luvrului ; aceasta, bineînţeles, nu mă va împiedica să-mi îndeplinesc pas cu pas misiunea şi, la nevoie, să-mi dau chiar viaţa ca s-o duc la bun sfîrşit ; dar ţin să vă spun din nou că nu trebuie să-mi fiţi mai recunoscător de ceea ce fac doar pentru mine în această a doua întîlnire a noastră, decît de ceea ce am făcut pentru excelenţa voastră cu prilejul primei noastre întîlniri.

— Noi, englezii, spunem : „Mîndru ca un scoţian" — murmură Buckingham.

— Şi noi, francezii, spunem : „Mîndru ca un gascon" — răspunse d'Artagnan. Gasconii sînt scoţienii Franţei.

D'Artagnan îl salută pe duce, gata de plecare.

— Stai ! Cum pleci aşa ? Pe unde ? Cum ?

— Da, aşa e !

— Să fiu al naibii ! Francezii ăştia sînt cu capul în nori !

— Uitasem că Anglia este o insulă şi că sînteţi regele ei.

— Du-te în port, întreabă de bricul *Sund* şi dă-i căpitanului scrisoarea asta : o să te ducă într-un mic port, unde de bună seamă nu te aşteaptă nimeni şi unde nu trag la ţărm decît corăbii pescăreşti.

— Cum se numeşte portul ?

— Saint-Valery ; dar, stai puţin : ajuns acolo, vei intra într-un han prăpădit, fără nume, nici firmă — un fel de cîrciumă cu marinari ; n-ai cum să te înşeli, căci nu mai e altul.

— După aceea ?

— Vei întreba de hangiu şi-i vei spune : *Forward*.

— Asta înseamnă ?

— „Înainte" : este parola. O să-ţi dea un cal gata înşeuat şi o să-ţi arate drumul pe unde s-o iei ; pe urmă, o să mai dai de patru staţii cu cai de schimb. Dacă vrei, lasă la fiecare adresa dumitale din Paris şi cei patru cai te vor urma ; pe doi

dintre ei îi ştii şi mi s-a părut că-i preţuieşti ca un bun cunoscător ; sînt cei pe care i-am călărit împreună. Poţi să te bizui pe mine, nici ceilalţi doi n-or să fie mai prejos. Toţi patru sînt echipaţi pentru război. Oricît de mîndru ai fi, sper că nu te vei împotrivi să primeşti unul în dar şi că vei stărui pe lîngă tovarăşii dumitale să primească pe ceilalţi trei ; nu de altceva, dar ca să vă bateţi cu noi. Scopul scuză mijloacele, cum spuneţi voi, francezii, nu-i aşa ?

— Da, milord, primesc — răspunse d'Artagnan — şi dacă vrea Dumnezeu, vom şti să folosim darurile dumneavoastră.

— Şi acum, dă-mi mîna, tinere. Poate ne vom întîlni în curînd pe cîmpul de luptă ; pînă atunci cred că ne despărţim ca doi buni prieteni, nu-i aşa ?

— Da, milord, dar cu speranţa că vom fi în curînd duşmani.

— Fii liniştit, ţi-o făgăduiesc.

— Mă bizui pe cuvîntul dumneavoastră, milord.

D'Artagnan îl salută pe duce şi o porni într-un suflet spre port. În faţa Turnului Londrei găsi vasul amintit, dădu scrisoarea căpitanului, care o viză la comandantul portului, şi pe dată părăsi portul. Cincizeci de vase cu pînzele întinse adăstau gata de plecare.

Cînd trecură pe lîngă puntea unuia dintre ele, lui d'Artagnan i se păru că o zăreşte pe femeia din Meung, căreia gentilomul necunoscut îi spusese Milady şi pe care el, d'Artagnan, o găsise atît de fermecătoare ; dar din pricina curentului apelor şi a vîntului prielnic, corabia lui luneca atît de repede, încît după cîteva clipe o pierdu din ochi.

A doua zi dimineaţa, către ora nouă, corabia ancoră la Saint-Valery. Fără a pierde vreme, d'Artagnan se şi îndreptă spre hanul cu pricina şi-l recunoscu după larma dinăuntru : se vorbea de războiul între Anglia şi Franţa ca despre ceva apropiat şi neîndoielnic, şi, voioşi, marinarii se puseseră pe chef.

D'Artagnan îşi croi drum prin învălmăşeală, se repezi spre hangiu şi rosti cuvîntul *Forward*. Îndată, hangiul îi şi făcu semn să-l urmeze, ieşi cu el printr-o uşă care dădea într-o curte, îl duse în grajd, unde aştepta un cal gata înşeuat, şi-l întrebă dacă mai avea nevoie de ceva.

— Aș vrea să știu pe ce drum s-o apuc — răspunse d'Artagnan.

— Duceți-vă de aici la Blangy, și de la Blangy la Neufchâtel. La Neufchâtel trageți la hanul „Grapa de aur", spuneți-i hangiului parola și veți găsi, ca aici, un cal gata înșeuat.

— Datorez ceva ? întrebă d'Artagnan.

— Totul e plătit — răspunse hangiul — cu prisosință. Mergeți cu bine, Dumnezeu să vă călăuzească !

— Amin ! răspunse tînărul, plecînd în goană.

După patru ore intra în Neufchâtel. Urmă pas cu pas instrucțiunile primite ; la Neufchâtel, ca și la Saint-Valery, găsi un cal gata înșeuat, care-l aștepta ; vru să ia pistoalele de la șaua de pe care cobora, ca să le pună la șaua pe care se suia ; coburii acesteia aveau însă pistoale de același fel.

— Adresa dumneavoastră de la Paris ?

— Palatul Gărzii, compania des Essarts.

— Bine — i se răspunse.

— Pe ce drum s-o iau ? întrebă la rîndul lui d'Artagnan.

— Drumul spre Rouen ; dar veți lăsa orașul la dreapta dumneavoastră. În micul sat Écouis vă veți opri. Acolo nu e decît un singur han, la „Scutul Franței". Nu-l judecați după înfățișare ; în grajd veți găsi un cal la fel de bun ca și acesta.

— Aceeași parolă ?

— Aceeași.

— Rămîi cu bine, hangiule.

— Drum bun, domnul meu. Aveți nevoie de ceva ?

D'Artagnan făcu semn din cap că n-are nevoie de nimic și porni într-un suflet mai departe. La Écouis, aceeași poveste : găsi un hangiu tot atît de îndatoritor, un cal proaspăt și odihnit, lăsă adresa cum făcuse și pînă atunci și porni tot în goană spre Pontoise. Aici schimbă pentru cea din urmă oară calul și, la ora nouă, intra în fuga mare pe poarta palatului domnului de Tréville. Făcuse aproape șaizeci de leghe în douăsprezece ore.

Domnul de Tréville îl primi ca și cum l-ar fi văzut chiar în dimineața aceea ; totuși îi strînse mîna ceva mai tare ca de obicei, aducîndu-i la cunoștință că la Luvru era de gardă compania domnului des Essarts și că se putea duce și el să-și facă datoria.

BALETUL MERLAISON

A doua zi, în tot Parisul nu se vorbea decît de serbarea pe care domnii consilieri municipali o dădeau în cinstea regelui şi a reginei şi la care maiestăţile lor aveau să danseze vestitul balet Merlaison, dansul favorit al regelui.

Într-adevăr, de opt zile se făceau la primăria din Paris tot felul de pregătiri pentru această seară de gală. Dulgherul oraşului înălţase estrade unde aveau să ia loc doamnele poftite ; băcanul oraşului împodobise sălile cu două sute de făclii de ceară albă, risipă nemaipomenită pe acele vremuri ; în sfîrşit, douăzeci de vioriştі primiseră cuvenita înştiinţare cum că plata ce li se hotărîse era îndoitul plăţii obişnuite, deoarece, spun însemnările de atunci, trebuiau să cînte toată noaptea.

La ora zece dimineaţa, domnul de La Coste, ofiţerul stegar al gărzilor regale, urmat de doi ofiţeri şi de mai mulţi arcaşi ai corpului de gardă, veni să-i ceară grefierului oraşului, un anume Clément, cheile porţilor şi ale uşilor de la toate încăperile din palatul primăriei. Cheile i-au fost predate numaidecît ; de fiecare atîrna o fituică pentru a i se putea da de rost, şi, din clipa aceea, de La Coste luă asupra sa paza tuturor porţilor şi a tuturor căilor de trecere.

La ora unsprezece sosi Duhallier, căpitanul gărzii, aducînd cu el cincizeci de arcaşi, care se şi împărţiră în cuprinsul clădirii, pe la uşile orînduite de cu vreme.

La trei după-amiază sosiră două companii de gardă, una franceză, alta elveţiană. Compania franceză era alcătuită jumătate din ostaşii domnului Duhallier, jumătate din ai domnului des Essarts.

La şase seara, oaspeţii începură să se perinde. Pe măsură ce soseau, erau poftiţi în sala cea mare, pe estradele ridicate în cinstea lor.

La ora nouă sosi soţia primului preşedinte : fiind cea mai de vază doamnă a serbării, după regină, ea a fost primită de maimarii oraşului şi poftită în loja din faţa lojii reginei.

La ora zece, în sala cea mică dinspre biserica sfîntului Ion se pregăti gustarea de dulceţi pentru rege, în faţa bufetului de argint al primăriei, păzit de patru arcaşi.

La miezul nopții se auziră strigăte puternice și vii urale: era regele, care se îndrepta de la Luvru spre primărie, pe străzile luminate cu lampioane colorate.

De îndată, domnii sfetnici ai primăriei, îmbrăcați în robele lor de postav, împreună cu șase lefegii ce le deschideau drumul ținînd fiecare în mînă o torță, ieșiră întru întîmpinarea regelui pe treptele palatului, unde starostele negustorilor îi ură bun sosit. Maiestatea sa răspunse cerîndu-și iertare de marea întîrziere și aruncînd vina asupra cardinalului, care-l reținuse pînă la orele unsprezece, pentru a pune la cale treburi obștești.

Maiestatea sa, în veșmînt de gală, era însoțit de alteța sa regală Domnul [1], de contele de Soisson, de marele staret al mînăstirilor, de ducele de Longueville, de ducele d'Elbeuf, de contele d'Harcourt, de contele de La Roche-Guyon, de domnul de Liancourt, de domnul de Baradas, de contele de Cramail și de cavalerul de Souveray.

Fiecare băgă de seamă că regele era abătut și îngîndurat.

O încăpere mică fusese pregătită pentru rege și alta pentru alteța sa regală Domnul. În fiecare din aceste încăperi se aflau costume de carnaval. Aceleași măsuri se luaseră pentru regină și pentru soția primului președinte. Nobilii și doamnele din suita maiestăților lor urmau să se îmbrace doi cîte doi în camerele de asemenea pregătite în acest scop.

Înainte de a intra în camera sa, regele ceru să fie încunoștințat îndată ce va sosi cardinalul.

O jumătate de oră după sosirea regelui izbucniră noi urale, care vesteau sosirea reginei; așa cum făcuseră și la sosirea suveranului, sfetnicii primăriei, împreună cu lefegiii ce le deschideau drumul, ieșiră în întîmpinarea preamăritei lor musafire.

Regina intră în sală; toți își dădură seama că, la fel ca și regele, era abătută și mai ales obosită.

În clipa cînd intra, perdeaua unei mici tribune care pînă atunci rămăsese coborîtă se dădu la o parte, lăsînd să se ivească fața gălbejită a cardinalului, îmbrăcat în straie de cavaler spaniol. Ochii săi se pironiră într-ai reginei și un rînjet de o nespusă bucurie îi flutură pe buze: regina nu purta faimoasele diamante.

---

[1] Fratele mai tînăr al regelui.

Suverana rămase cîtăva vreme locului, pentru a primi închinarea de bun sosit a domnilor sfetnici și pentru a răspunde la salutul doamnelor.

Dintr-o dată, regele și cardinalul se iviră în pragul uneia din ușile sălii. În vreme ce eminența sa îi vorbea pe șoptite, Ludovic al XIII-lea era pămîntiu la față.

Fără mască și cu panglicile hainei abia înnodate, suveranul își croi drum prin mulțime și, apropiindu-se de regină, o întrebă cu vocea schimbată :

— Doamnă, pentru ce nu v-ați pus eghileții cu diamante, cînd știați că mi-ar fi făcut o deosebită plăcere să-i văd ?

Regina își roti privirea împrejur și zări în spatele ei pe Richelieu, care zîmbea cu un zîmbet drăcesc.

— Sire — răspunse regina tulburată — nu i-am pus fiindcă m-am temut să nu-i prăpădesc în mijlocul acestei învălmășeli.

— Foarte rău, doamnă ; dacă v-am făcut acest dar, era tocmai ca să vă gătiți. Vă spun încă o dată, ați făcut foarte rău.

Glasul regelui tremura de mînie. Toți priveau și ascultau mirați, fără să înțeleagă ce se petrece.

— Sire — adăugă regina — pot trimite să mi-i aducă de la Luvru, unde se găsesc, și astfel dorința maiestății voastre va fi împlinită.

— Trimiteți, doamnă, trimiteți, și cît mai curînd : peste un ceas începe baletul.

Regina se înclină în semn de supunere și urmă doamnele care trebuiau s-o ducă în camera ei. La rîndul său, regele se îndreptă înspre a lui.

În sală se stîrnise, pentru o clipă, freamăt și nedumerire. Era bătător la ochi că se petrecuse ceva între rege și regină. Dar amîndoi vorbiseră atît de încet, încît din respect, fiecare se îndepărtase cu cîțiva pași și nimeni nu putuse auzi nimic. Viorile răsunau cît puteau de tare, dar lumea nu le lua în seamă.

Cel care se ivi întîi a fost regele, în veșmînt de vînătoare de o neasemuită frumusețe ; alteța sa Domnul și ceilalți nobili erau îmbrăcați la fel ca el. Veșmîntul acesta îi ședea suveranului mai bine ca oricare altul și, astfel îmbrăcat, părea, într-adevăr, întîiul gentilom al regatului său.

Cardinalul se apropie de rege și-i dădu o cutie. Regele o deschise și găsi înăuntru două din podoabele în diamante.

— Ce înseamnă asta ? îl întrebă pe cardinal.

— Nimic — răspunse cardinalul — dar dacă regina poartă eghileții, lucru de care mă îndoiesc, numărați-i, sire, și dacă nu sînt decît zece, întrebați pe maiestatea sa cine a putut să-i fure cei doi care sînt aici.

Regele îl privi pe cardinal de parc-ar fi vrut să-l întrebe ceva, dar n-apucă să deschidă gura : un strigăt de admirație izbucni din toate piepturile. Dacă regele părea a fi cel dintîi gentilom al regatului, regina era, fără îndoială, cea mai frumoasă femeie din Franța. E drept că și straiele vînătorești îi veneau de minune : purta o pălărie de fetru cu pene albastre, o jachetă de catifea de culoarea mărgăritarului prinsă cu catarame din diamante, și o fustă de atlaz albastru brodată toată cu fir de argint. Pe umărul stîng îi străluceau giuvaerele, prinse într-un nod de panglică tot albastră.

Regele tresări de bucurie și cardinalul de necaz ; cum erau însă departe de regină, nu puteau număra eghileții ; regina îi avea ; erau însă numai zece, sau îi avea pe toți doisprezece ?

Tocmai atunci, viorile dădură semnalul începerii baletului. Maiestatea sa se îndreptă spre doamna președintă, cu care trebuia să danseze, iar alteța sa Domnul, spre regină. Fiecare își luă locul și baletul începu.

Regele dansa față în față cu regina și, de cîte ori trecea pe lîngă ea, sorbea din ochi giuvaerele, pe care însă nu le putea număra. O sudoare rece acoperea fruntea cardinalului.

Baletul ținu un ceas ; avea șaisprezece intrări. Cînd se sfîrși, în mijlocul aplauzelor întregii săli, fiecare își duse doamna cu care dansase la locul ei ; dar, folosindu-se de îngăduința de a-și părăsi doamna acolo unde era, regele se îndreptă repede spre regină.

— Vă mulțumesc, doamnă — îi spuse — pentru bunăvoința pe care ați arătat-o dorințelor mele ; dar cred că vă lipsesc doi ciucuri și, iată-i, vi i-am adus.

Spunînd aceste cuvinte, îi întinse reginei cele două giuvaere pe care i le dăduse cardinalul.

— Cum, sire — se minună regina, părînd grozav de uimită — îmi mai dăruiți încă doi ? Dar atunci voi avea paisprezece.

Regele numără : cei doisprezece eghileți erau într-adevăr pe umărul augustei sale soții. Îl chemă atunci pe cardinal și-l întrebă răspicat :

— Ce înseamnă asta, domnule cardinal ?

— Asta înseamnă, sire — răspunse cardinalul — că doream ca maiestatea sa să primească cele două giuvaere şi, neîndrăznind să i le ofer chiar eu, m-am folosit de acest mijloc.

— Şi sînt cu atît mai recunoscătoare eminenţei voastre — răspunse Ana de Austria cu un surîs care dovedea că nu se înşela asupra acelei iscusite mărinimii — cu cît sînt încredinţată că cei doi eghileţi vă costă tot atît de scump cît l-au costat pe maiestatea sa ceilalţi doisprezece.

Salutînd apoi pe rege şi pe cardinal, regina se îndreptă din nou spre camera unde se îmbrăcase şi unde trebuia să-şi dezbrace veşmintele vînătoreşti.

Grija scriitoricească ce am fost siliţi s-o avem pentru măritele feţe din cuprinsul acestui capitol ne-a îndepărtat o clipă de tînărul căruia Ana de Austria îi datora izbînda ei nemaipomenită asupra cardinalului şi care, buimac, neluat în seamă, pierdut în gloata bulucită la una din uşi, privea această scenă pe care numai patru fiinţe puteau s-o priceapă : regele, regina, cardinalul şi el.

Regina intrase tocmai în camera ei şi d'Artagnan se pregătea să plece, cînd simţi că cineva îl atinge uşor pe umăr ; se întoarse şi văzu o tînără femeie care-i făcea semn s-o urmeze. Avea faţa acoperită cu o mască de catifea neagră, dar în pofida acestei măsuri de prevedere, care, de altminteri, fusese luată mai mult împotriva altora decît a lui, d'Artagnan recunoscu numaidecît pe obişnuita lui călăuză, zglobia şi isteaţa doamnă Bonacieux.

In ajun abia se văzuseră la paznicul Germain, unde el o chemase. Tînăra femeie fusese atît de grăbită să vestească reginei norocoasa întoarcere a trimisului ei, încît cei doi îndrăgostiţi abia avuseseră vreme să schimbe cîteva cuvinte. D'Artagnan o urmă deci pe doamna Bonacieux, mînat de un îndoit simţămînt de dragoste şi curiozitate. Pe drum, cu cît sălile erau mai pustii, cu atît d'Artagnan voia s-o oprească, s-o tragă spre el, s-o admire, fie doar cîteva clipe ; dar, neastîmpărată ca o păsărică, ea îi scăpa mereu din mîini ; de cîte ori încerca să vorbească, degetul ei, pus pe buze în semn de mică poruncă plină de farmec, îi amintea că se găsea în voia unei puteri căreia trebuia să i se supună orbeşte şi care nu-i îngăduia nici cea mai nevinovată împotrivire. In sfîrşit, după un minut sau două de cotituri şi de răscotituri, doamna Bonacieux deschise o uşă şi-l băgă într-o mică încăpere întunecată.

Acolo îi făcu din nou semn să tacă și, deschizînd o a doua ușă, ascunsă sub perdele, prin ale căror falduri străbătu deodată o lumină vie, se făcu nevăzută.

D'Artagnan rămase o clipă încremenit, întrebîndu-se unde era ; dar în curînd raza de lumină care se strecura din camera alăturată, aerul cald și parfumat din jurul lui, vorbirea curtenitoare și aleasă a două sau trei femei, cuvîntul „maiestate" rostit de mai multe ori îi arătară lămurit că se afla într-o încăpere învecinată cu camera reginei. Tînărul stătu în întuneric și așteptă.

Regina era voioasă și fericită, ceea ce părea să stîrnească uimire în jurul ei, căci, dimpotrivă, toți erau deprinși s-o vadă aproape mereu îngîndurată. Regina punea această voioșie pe seama frumuseții serbării și a bucuriei ce i-o făcuse baletul, și cum nu e îngăduit să contrazici o regină, fie că zîmbește, fie că plînge, se întreceau care mai de care să aducă laude curteniei sfetnicilor municipali ai orașului Paris.

Deși n-o cunoștea pe regină, d'Artagnan deosebi numaidecît vocea ei de celelalte voci, în primul rînd după ușorul accent străin, apoi după acel timbru de atotputernicie ce răsună în chip firesc din toate cuvintele suveranilor. O auzea apropiindu-se și îndepărtîndu-se de ușa deschisă și zări de două sau chiar de trei ori umbra unui trup oprind lumina. În sfîrșit, un braț marmorean, fără seamăn ca linie și albeață, apăru deodată printre falduri : d'Artagnan înțelese că era răsplata lui ; se aruncă în genunchi, apucă mîna care i se întindea și își lipi respectuos buzele ; mîna se trase apoi ușor, lăsînd să cadă într-a lui un obiect : era un inel ; aproape în aceeași clipă, ușa se închise și d'Artagnan rămase în cea mai cumplită beznă. Își puse inelul în deget și așteptă din nou : era vădit că trebuia să mai urmeze ceva. După răsplata credinței trebuia să vină și răsplata dragostei lui. De altminteri, baletul se sfîrșise, dar petrecerea abia începea ; ospățul era hotărît pentru ora trei și orologiul bisericii sfîntului Ion bătuse de cîtăva vreme două și trei sferturi.

Într-adevăr, în camera vecină zumzetul glasurilor scăzu încet-încet, apoi se depărtă ; ușa încăperii unde era d'Artagnan se deschise iarăși și doamna Bonacieux intră grăbită.

— În sfîrșit, dumneata ! izbucni d'Artagnan.

— Sst ! făcu tînăra femeie, punîndu-și degetul pe buzele lui. Taci și pleacă pe unde ai venit.

— Dar unde și cînd pot să te văd ? o întrebă d'Artagnan.

— Un răvaș pe care-l vei găsi acasă îți va răspunde. Hai, pleacă ! Pleacă !

Spunînd aceste cuvinte, doamna Bonacieux deschise ușa dinspre sală și-l împinse pe d'Artagnan afară. El se supuse ca un copil, fără nici o împotrivire și fără să încerce a crîcni — dovadă că era îndrăgostit de-a binelea.

Capitolul XXIII

ÎNTÎLNIREA

D'Artagnan se întoarse acasă într-un suflet și, cu toate că era mai tîrziu de trei dimineața și că trebuise să străbată cele mai deocheate mahalale ale Parisului, nu i se întîmplă nimic neplăcut. Se știe doar că bețivii și îndrăgostiții au un Dumnezeu al lor.

Găsi ușa gangului întredeschisă. Urcă scara și bătu ușurel și într-un chip anumit, așa ca să înțeleagă valetul. Planchet, pe care-l trimisese acasă de la primărie cu două ceasuri mai devreme, cu poruncă să-l aștepte, veni să-i deschidă.

— A adus cineva vreo scrisoare pentru mine ? întrebă repede d'Artagnan.

— N-a adus nimeni nici o scrisoare, domnule — răspunse Planchet — dar e una care a venit singură.

— Ce vrei să spui, nătărăule ?

— Vreau să spun că, ajuns acasă, cu toate că aveam în buzunar cheia locuinței și că nu m-am despărțit de loc de cheia asta, am găsit o scrisoare pe învelitoarea verde de pe masa din camera dumneavoastră.

— Și unde-i scrisoarea ?

— Am lăsat-o acolo unde era, domnule. Nu-i lucru curat cu scrisorile astea care intră așa în casa oamenilor. Dacă fereastra ar fi fost deschisă sau măcar crăpată, treacă-meargă ; dar de unde, totul era ferecat. Băgați bine de seamă, domnule, să nu fie la mijloc niscai farmece.

În vremea asta, tînărul alerga în camera lui și deschidea scrisoarea : era de la doamna Bonacieux și avea următorul cuprins :

Cineva dorește să-ți aducă vești sale mulțumiri și ale altcuiva. Fii diseară la zece la Saint-Cloud, în fața casei de lîngă colțul locuinței domnului d'Estrées.

C. B.

Pe cînd citea aceste rînduri, d'Artagnan simțea inima crescîndu-i și strîngîndu-i-se totodată, pradă acelor dulci zvîcniri care chinuiesc, dar și alină dorul îndrăgostiților. Era întîiul răvaș pe care-l primea, era întîia întîlnire ce i se dădea. Inima lui, ca îmbătată de fericire, părea că-și pierde suflarea în pragul acelui rai pămîntesc cu numele iubire.

— Spuneți, domnule — începu Planchet, cu ochii la stăpînul său care schimba fețe-fețe — spuneți, vă rog, nu-i așa c-am avut dreptate și că nu-i lucru curat ?

— Te înșeli, Planchet — răspunse d'Artagnan — și, ca dovadă, uite, ține un taler și bea în sănătatea mea.

— Mulțumesc pentru darul pe care mi-l faceți și vă făgăduiesc să nu vă ies din vorbă ; dar eu tot știu una și bună : scrisorile care intră așa, într-o casă ferecată...

— Cad din cer, prietene, cad din cer.

— Va să zică, domnul e mulțumit ? întrebă Planchet.

— Dragul meu Planchet, sînt cel mai fericit om din lume.

— Pot să trag și eu folos din fericirea asta și să mă duc la culcare ?

— Bine, du-te.

— Cerul să vă hărăzească toate bucuriile, dar eu tot zic că scrisoarea...

Planchet se îndepărtă clătinînd din cap a îndoială, căci darul stăpînului nu izbutise să i-o spulbere cu totul.

Rămas singur, d'Artagnan citi și răsciti răvașul ; după aceea sărută iarăși și iarăși, de douăzeci de ori, slovele scrise de mîna frumoasei lui iubite. În sfîrșit se culcă, adormi și visă cele mai minunate vise.

La șapte dimineața se deșteptă din somn și-l chemă pe Planchet, care, la a doua chemare, deschise ușa, cu fața răvășită încă de neliniștea din ajun.

— Planchet — începu d'Artagnan — s-ar putea să lipsesc toată ziua de acasă ; eşti liber pînă diseară la şapte, dar la şapte să fii gata de drum, cu doi cai.

— Asta mai lipsea — mormăi Planchet. Te pomeneşti că iar ne găurim pielea în vreo cîteva locuri.

— Ia-ţi flinta şi pistoalele.

— Ce spuneam eu ? izbucni Planchet. Eram sigur : afurisita aia de scrisoare !

— Linişteşte-te, nerodule, e vorba de o plimbare de plăcere.

— Da, ca şi călătoriile de plăcere de demăzi, cînd ploua cu gloanţe şi răsăreau capcane la tot pasul.

— De altfel, dacă vă e teamă, domnule Planchet — urmă d'Artagnan — mă voi duce şi fără dumneavoastră ; mai bine singur la drum, decît cu un tovarăş care dîrdîie de frică.

— Domnul mă jigneşte — răspunse el. Credeam că m-a văzut totuşi la treabă.

— Da, dar îmi ziceam că poate ţi-ai cheltuit tot curajul dintr-o dată.

— O să vedeţi că la nevoie mai am încă ; dar, rogu-vă, nu mă puneţi să-l irosesc, dacă vreţi să-mi mai rămîie multă vreme.

— Dar pentru astă-seară crezi că mai ai ?

— Aşa sper.

— Bine ! Atunci mă bizui pe tine.

— La ora hotărîtă voi fi gata de plecare ; credeam însă că domnul nu are decît un singur cal în grajdul Gărzii.

— Se poate ca în clipa de faţă să nu fie decît unul singur, dar diseară vor fi patru.

— S-ar zice că scopul călătoriei noastre a fost să aducem cai.

— Întocmai — încuviinţă d'Artagnan.

Şi dîndu-i lui Planchet cele din urmă îndrumări, plecă.

Domnul Bonacieux se afla în pragul uşii. Gîndul lui d'Artagnan fusese să treacă mai departe, fără să-i vorbească vrednicului negustor de mărunţişuri ; dar acesta îl salută atît de blajin şi de dulceag, încît chiriaşul, de voie, de nevoie, nu numai că-i răspunse la fel, dar şi intră în vorbă cu el.

Apoi, cum să nu arăţi o brumă de bunăvoinţă soţului unei femei care ţi-a dat chiar în aceeaşi seară întîlnire la Saint-Cloud, în faţa pavilionului domnului d'Estrées ? D'Artagnan

se apropie de el cu aerul cel mai blajin de care putea fi în stare.

Convorbirea se opri, firește, asupra întemnițării bietului negustor. Domnul Bonacieux, care nu bănuia că d'Artagnan știa tot ce vorbise el cu necunoscutul din Meung, istorisi tînărului chiriaș cum îl prigonise căpcăunul acela de Laffemas, pe care-l numi tot timpul călăul cardinalului, și se întinse cu amănunte asupra Bastiliei, asupra zăvoarelor, asupra zăbrelelor, asupra beciurilor cu răsuflători, a gratiilor și a uneltelor din schingiuire. D'Artagnan îl asculta cu o bunăvoință fără seamăn, apoi, cînd Bonacieux sfîrși de povestit, întrebă și el :

— Dar pe doamna Bonacieux știi cine a răpit-o ? Țin minte că tocmai acestei întîmplări neplăcute datorez fericirea de a te cunoaște.

— Dar de unde ! răspunse domnul Bonacieux. S-au ferit să scape ceva, iar soția mea s-a jurat pe toți Dumnezeii că nu știe nici ea. Dar dumneata — urmă el, cu cel mai nevinovat glas — ia spune, ce-ai mai făcut zilele astea ? Nu te-am mai zărit nici pe dumneata, nici pe prietenii dumitale, și nu cred că praful care ți-l scutura ieri de pe cizme Planchet l-ai strîns pe caldarîmul Parisului.

— Așa și e, scumpe domnule Bonacieux, am făcut împreună cu prietenii mei o călătorie, dar nu grozavă.

— Departe ?

— Nu, nu prea departe, la vreo patruzeci de leghe de aici ; l-am însoțit pe domnul Athos la băi, la Forges, unde ceilalți au și rămas.

— Iar dumneata a trebuit să te întorci, nu-i așa ? urmă domnul Bonacieux, cu o căutătură din cele mai șirete. Unui băiat frumos ca dumneata, iubita nu-i dă răgazuri prea lungi ; eram așteptați cu nerăbdare la Paris, așa e ?

— Chiar așa, pe legea mea — încuviință rîzînd tînărul — și-ți mărturisesc cu atît mai mult cu cît văd că nu ți se poate ascunde nimic : da, eram așteptat, ba încă cu ce nerăbdare !

Un nor ușurel lunecă peste fruntea lui Bonacieux, dar atît de ușurel, încît d'Artagnan nici nu-l băgă de seamă.

— Și vom fi răsplătiți pentru graba noastră ! urmă negustorul de mărunțișuri cu un tremur în glas pe care d'Artagnan nu-l luă în seamă, după cum nu luase în seamă nici norul ușurel care cu o clipă mai devreme întunecase fața cinstitului bărbat.

— Vrei să mă tragi de limbă ! zise rîzînd d'Artagnan.

— Nu, ce-ţi spun e doar ca să ştiu dacă diseară o să te întorci acasă tîrziu.

— Şi pentru ce această întrebare, scumpă gazdă ? stărui d'Artagnan. Ai de gînd oare să m-aştepţi ?

— Nu, dar de cînd cu arestarea şi de cînd cu tîlhăria aceea de la mine, mă sperii de cîte ori aud că se deschide o uşă, mai cu seamă noaptea. Ce vrei ! Eu nu sînt ostaş.

— Ştii ceva ? Nu te speria dacă mă întorc la unu, la două sau chiar la trei dimineaţa ; chiar dacă nu mă întorc de loc, nici atunci să nu te sperii.

De data asta, Bonacieux păli atît de tare, încît n-ar mai fi fost cu putinţă ca d'Artagnan să nu-i bage de seamă tulburarea, şi-l întrebă ce are.

— Nimic — răspunse el — nimic. Dar de cînd s-au abătut nenorocirile pe capul meu, mă apucă un fel de slăbiciuni, şi acum am simţit un fior prin tot corpul. Dar ce să te gîndeşti la asta dumneata, care n-ai altă treabă decît să-ţi vezi de fericire.

— Atunci, să ştii că am treabă multă, fiindcă sînt fericit.

— Stai puţin, mai aşteaptă ; ai spus că e pe diseară.

— O să vină ea şi seara asta ! Mulţumesc lui Dumnezeu ! Poate c-o aştepţi şi dumneata la fel de nerăbdător ca şi mine ; poate că în seara asta doamna Bonacieux o să vină şi ea pe acasă.

— Doamna Bonacieux nu e liberă astă-seară — lămuri încruntat soţul — rămîne la Luvru să-şi vadă de treburi.

— Cu atît mai rău pentru dumneata, dragul meu, cu atît mai rău ; cînd sînt fericit, aş vrea să fie şi ceilalţi, dar, pare-mi-se, asta nu prea se poate.

Şi tînărul se îndepărtă rîzînd în hohote de gluma pe care credea că numai el putea s-o înţeleagă.

— Petrecere frumoasă ! îi ură Bonacieux cu un glas ca ieşit din mormînt.

D'Artagnan era prea departe însă ca să-l mai poată auzi şi, chiar de l-ar fi auzit, în starea sa sufletească nici nu l-ar fi luat în seamă. Se îndreptă spre palatul domnului de Tréville. Vizita pe care i-o făcuse în ajun fusese, după cum ne amintim cu toţii, foarte scurtă şi fără prea multe lămuriri.

Îl găsi pe domnul de Tréville în al nouălea cer. Regele şi regina fuseseră încîntători cu el la serbare. E drept, cardinalul

arătase în schimb cum nu se poate mai prost. La ora unu după miezul nopții părăsiseră balul, sub cuvînt că nu se simte bine. Cît privește pe maiestățile lor, nu se întorseseră la Luvru decît la șase dimineața.

— Acum — rosti domnul de Tréville coborînd vocea și cercetînd cu privirea toate ungherele încăperii, pentru a vedea dacă într-adevăr erau singuri — acum să vorbim despre dumneata, tinere prieten ; căci nu încape îndoiala că fericita dumitale întoarcere nu-i străină nici de bucuria regelui, nici de triumful reginei și nici de umilirea eminenței sale. Să știi că de aci înainte trebuie să te ții bine.

— De ce m-aș putea teme — răspunse d'Artagnan — cîtă vreme voi avea fericirea să mă bucur de bunăvoința maiestăților lor ?

— De toate, crede-mă. Cardinalul nu e omul care să uite că a fost tras pe sfoară pînă nu se răfuiește cu poznașul ; și, după cum bănuiesc, poznașul pare a fi un oarecare gascon pe care-l cam cunoaștem noi.

— Credeți oare că eminența sa știe ca dumneavoastră tot ce s-a întîmplat și că eu am fost la Londra ?

— Drace ! Ai fost la Londra ! De la Londra ai adus diamantul ăsta frumos care strălucește pe degetul dumitale ? La seama, dragul meu d'Artagnan, darul pe care ți-l face un dușman nu miroase a bine. Mi se pare că în privința asta e și o zicală latinească... Stai puțin...

— Da, fără îndoială — îngînă d'Artagnan, care nu fusese niciodată în stare să-și vîre în cap cea mai elementară regulă de gramatică latină și care, cu neștiința lui, își scosese din minți profesorul — da, fără îndoială, trebuie să fie așa ceva pe undeva.

— Vezi bine că e — stărui domnul de Tréville, care se pricepea și în ale literaturii — deunăzi mi-l cita domnul de Benserade... Așteaptă puțin... Ah, da !... Mi-aduc aminte :

...timeo Danaos et dona ferentes.

Ceea ce înseamnă : „Ferește-te de dușmanul care-ți face daruri".

— Diamantul acesta, domnule, nu-l am de la un dușman — răspunse d'Artagnan — mi l-a dăruit regina.

— Regina ! Oh ! Oh ! făcu domnul de Tréville. Într-adevăr, e un giuvaer regal, care face ca nimic o mie de pistoli. Prin cine ţi l-a trimis regina ?

— Mi l-a dat chiar ea.

— Unde ?

— În cabinetul de lîngă camera unde şi-a schimbat rochia la bal.

— Cum asta ?

— Cînd mi-a întins mîna să i-o sărut.

— Ai sărutat mîna reginei ! se minună domnul de Tréville, cu ochii la d'Artagnan.

— Maiestatea sa a binevoit să-mi îngăduie această neasemuită cinste.

— În faţa unor martori ? Nesocotita ! De trei ori nesocotită !

— Nu, domnule, fiţi liniştit, nimeni n-a văzut-o — adăugă d'Artagnan.

Şi-i povesti domnului de Tréville cum se petrecuseră lucrurile.

— Oh ! Femeile ! Femeile ! strigă bătrînul ostaş. Cum o să se lase ele de visările lor romantice ! Tot ce aduce a taină le încîntă. Aşadar, i-ai văzut doar braţul, atîta tot ; dacă ai întîlni-o însă pe regină, n-ai recunoaşte-o, şi dacă ea te-ar întîlni, n-ar şti nici ea cine eşti !

— Nu, dar datorită acestui diamant... — stărui tînărul.

— Ascultă — fii curmă vorba domnul de Tréville — vrei să-ţi dau un sfat, un sfat înţelept, un sfat prietenesc ?

— M-aţi îndatora mult, domnule — răspunse d'Artagnan.

— Iată : du-te la cel dintîi bijutier ce-ţi iese în cale şi vinde-i diamantul pe orice preţ o vrea ; oricît ar fi de cămătar, tot o să-ţi dea opt sute de pistoli. Pistolii n-au miros, tinere, pe cîtă vreme inelul ăsta are, şi încă unul îngrozitor, care-l poate trăda pe cine-l poartă.

— Să vînd inelul acesta ? Un inel de la regina mea ? Niciodată ! se împotrivi d'Artagnan.

— Atunci, întoarce piatra cu faţa înăuntru, smintitule, căci oricine ştie că un gascos nu găseşte giuvaere din astea în scrinul maică-si.

— Credeţi, aşadar, că mă paşte vreo primejdie ? întrebă d'Artagnan.

— Vreau să spun, tinere, că cel care doarme pe o mină cu fitilul aprins trebuie să se socotească la adăpost față de dumneata.

— Drace! mormăi d'Artagnan, pe care tonul hotărît al domnului de Tréville începea să-l neliniștească. Drace! Și ce-i de făcut?

— Să fii cu ochii în patru, mereu și înainte de toate. Cardinalul are o cumplită ținere de minte și o mînă cu gheare; ia seama să nu-ți joace cine știe ce renghi păcătos.

— Dar cum?

— De unde să știu eu cum? Are la îndemîna lui toate vicleniile saranei! Cel mai neînsemnat lucru ce ți se poate întîmpla e să te ridice.

— Cum! Va îndrăzni cineva să aresteze pe un om aflat în slujba maiestății sale?

— Ei na! Ai văzut cît s-au sinchisit de Athos; în orice caz, tinere, ascultă pe un om care de treizeci de ani e la curte: dacă te culci pe o ureche și te crezi la adăpost, atunci ești pierdut. Ba dimpotrivă — și să mă asculți pe mine — trebuie să vezi pretutindeni numai dușmani. Dacă cineva îți caută gîlceavă, ferește-te de el ca de foc, chiar de-ar fi un copil de zece ani; dacă te atacă ziua sau noaptea, ia-o la sănătoasa fără nici o rușine; dacă treci pe un pod, încearcă întîi scîndurile, nu cumva să-ți fugă una de sub picioare; dacă treci prin fața unei case care se clădește, uită-te sus, să nu-ți cadă o cărămidă în cap; dacă te întorci acasă tîrziu, pune-l pe valet să te urmeze și valetul să fie înarmat, bineînțeles dacă ai încredere în el; ferește-te de oricine; de prietenii dumitale, de fratele dumitale, de iubita dumitale, mai cu seamă de iubita dumitale.

D'Artagnan roși.

— De iubita mea — repetă el mecanic. Și de ce de ea mai curînd decît de altcineva?

— Fiindcă iubita e unul din mijloacele care-i plac îndeosebi cardinalului — n-are altul atît de la îndemînă; o femeie te vinde pentru zece pistoli și, ca dovadă, Dalila. Cunoști sfînta scriptură, nu-i așa?

D'Artagnan se gîndi la întîlnirea pe care o avea chiar în seara aceea cu doamna Bonacieux, dar, s-o spunem spre lauda eroului nostru, părerea proastă a domnului de Tréville asupra

femeilor nu trezi nici o umbră de bănuială cu privire la frumoasa lui gazdă.

— Dar, pentru că veni vorba — urmă domnul de Tréville — ce s-a întîmplat cu cei trei tovarăşi ai dumitale ?

— Tocmai voiam să vă întreb dacă n-aţi primit nici o ştire de la ei ?

— Nici una, domnule.

— I-am lăsat pe toţi în drum. Pe Porthos la Chantilly, cu un duel în spinare ; pe Aramis la Crèvecoeur, cu un glonte în umăr, şi pe Athos la Amiens, învinuit că măsluieşte bani.

— Ia te uită ! se miră domnul de Tréville. Dar dumneata cum de-ai scăpat ?

— Ca prin minune, domnule, dar, trebuie s-o spun, cu o lovitură de spadă în piept şi ţintuind, la rîndul meu, pe contele de Wardes în marginea drumului spre Calais, ca pe un biet fluturaş.

— Asta mai lipsea ! De Wardes, omul cardinalului, vărul lui Rochefort ! Stai, dragă prietene, uite ce-mi trece prin minte.

— Spuneţi, domnule.

— În locul dumitale, aş face altceva.

— Ce anume ?

— În vreme ce eminenţa sa ar pune să mă caute la Paris, eu aş lua frumuşel drumul spre Picardia, fără să ştie nimeni, şi m-aş duce să văd ce e cu prietenii mei. La dracu ! Li se cuvine şi lor atîta atenţie din partea dumitale !

— Sfatul e bun, domnule, şi voi pleca chiar mîine.

— Mîine ? De ce nu astă-seară ?

— Astă-seară trebuie să fiu la Paris pentru o chestiune fără amînare.

— Ah ! Tinere ! Tinere ! Vreo drăguţă, nu-i aşa ? Fii cu ochii în patru, eu ţi-o spun mereu : numai femeia ne-a pierdut pe toţi cîţi sîntem, şi tot ea o să ne piardă pe toţi cîţi om mai fi şi de aici înainte. Ascultă-mă pe mine : pleacă diseară.

— Cu neputinţă, domnule.

— Ţi-ai dat cuvîntul ?

— Da, domnule.

— Atunci se schimbă ; dar făgăduieşte-mi că dacă în noaptea asta scapi cu viaţă, vei pleca mîine.

— Vă făgăduiesc.

— Ai nevoie de bani ?

— Mai am încă cincizeci de pistoli. Nădăjduiesc să-mi ajungă.

— Dar tovarășii dumitale ?

— Nu cred să ducă lipsă. Cînd am plecat din Paris, aveam fiecare la noi cîte șaptezeci și cinci de pistoli.

— O să te mai văd înainte de plecare ?

— Nu cred, domnule ; afară doar dacă s-ar întîmpla ceva nou.

— Atunci, călătorie bună !

— Mulțumesc, domnule.

Și d'Artagnan își luă rămas bun de la domnul de Tréville, mișcat mai mult ca oricînd de grija-i cu adevărat părintească pentru mușchetarii lui. Trecu rînd pe rînd pe la Athos, pe la Porthos și Aramis. Nici unul din ei nu se întorsese. Nu-i găsi nici pe valeții lor. Nimeni nu primise nici o știre nici de la unii, nici de la ceilalți. Ar fi întrebat de ei pe iubitele lor, dar n-o cunoștea nici pe a lui Porthos, nici pe a lui Aramis, iar cît privește pe Athos, el n-avea nici una.

Trecînd prin fața palatului Gărzii, d'Artagnan aruncă o privire în grajd : trei din cei patru cai se și aflau acolo. Ne putîndu-și crede ochilor, Planchet tocmai îi ședla, și abia sfîrșise cu doi din ei.

— Ah, domnule — se repezi Planchet, zărindu-l pe d'Artagnan — ce bucuros sînt că vă văd !

— Și de ce, Planchet ? întrebă tînărul.

— Aveți oare încredere în gazda noastră, domnul Bonacieux ?

— Eu ? Cîtuși de puțin !

— Vai, domnule, ce bine faceți !

— Dar ce-ți veni să mă întrebi ?

— Păi, în vreme ce vorbeați cu el, eu vă priveam pe amîndoi, fără să aud ce spuneți ; domnule, știți că s-a schimbat la față de două-trei ori ?

— Ei aș !

— Domnul n-o fi băgat de seamă, cu gîndul la scrisoarea pe care o primise ; dar eu, dimpotrivă, cu ochii în patru tocmai din pricina scrisorii picate din cer, nu l-am slăbit cu privirea și i-am urmărit toate mișcările feței.

— Și cum ți s-a părut ?

— Mutră de trădător.

— Adevărat ?

— Mai mult : cum ați plecat și v-ați făcut nevăzut după colțul străzii, domnul Bonacieux și-a luat pălăria și, după ce a încuiat ușa, glonț și el în partea cealaltă.

— Într-adevăr, ai dreptate, Planchet, toate astea îmi dau și mie de bănuit, dar, liniștește-te, n-o să-i plătim chiria pînă ce nu s-or lămuri toate.

— Domnul glumește, dar o să vadă el că...

— Ce poți să faci, Planchet ? N-avem încotro, ce e scris e scris !

— Va să zică, domnul nu renunță la plimbarea de astă-seară ?

— Dimpotrivă, Planchet : cu cît mi-ar fi mai ciudă pe domnul Bonacieux, cu atît mai vîrtos m-aș duce la întîlnirea hotărîtă prin scrisoarea asta care te sîcîie atîta.

— Atunci, dacă asta e vrerea stăpînului...

— Vrere de neclintit, dragul meu ; prin urmare, la nouă așteaptă-mă aici, la palat ; voi veni să te iau.

Văzînd că nu e nici o nădejde să-l facă să-și schimbe gîndul, Planchet oftă adînc și se apucă să țesale și cel de-al treilea cal. Iar d'Artagnan, care de fapt era un băiat cît se poate de prevăzător, în loc să se întoarcă acasă, se duse să mănînce la preotul gascon care, cînd cei patru prieteni fuseseră la mare strîmtoare, îi poftise la o gustare cu ciocolată.

Capitolul XXIV

CASA DIN GRĂDINĂ

La nouă, d'Artagnan era la palatul Gărzii ; îl găsi pe Planchet gata înarmat. Sosise și al patrulea cal.

Ca arme, Planchet își luase flinta și un pistol. D'Artagnan avea spada ; își mai puse două pistoale la brîu și, sărind fiecare pe cîte un cal, se îndepărtară amîndoi pe tăcute. Era noapte adîncă, așa că nimeni nu-i văzu ieșind. Planchet mergea cu zece pași în urma stăpînului.

D'Artagnan trecu cheiurile de-a curmezișul, ieși prin poarta Conferinței și o apucă pe încîntătorul drum ce duce la Saint-Cloud, care pe vremea aceea era cu mult mai frumos decît este astăzi.

Cîtă vreme au mers prin oraș, Planchet păstră respectuos depărtarea de cuviință, dar cînd drumul începu să fie pustiu, și din ce în ce mai întunecat, el se apropie încetișor de d'Artagnan, astfel încît cînd intrară în pădurea Boulogne se trezi, în chipul cel mai firesc din lume, alături de stăpîn. Într-adevăr, de ce să ascundem că legănarea copacilor și jocul lunii în desișurile sumbre îi pricinuiau o vie neliniște. D'Artagnan băgă de seamă că se petrecea ceva ciudat cu valetul lui.

— Ei, domnule Planchet — îl întrebă el — ce e cu dumneata ?

— Nu găsiți, domnule, că pădurile seamănă cu bisericile ?

— Cum asta, Planchet ?

— Nici în păduri, nici în biserici nu îndrăznești să vorbești în gura mare.

— Și de ce nu îndrăznești să vorbești în gura mare, Planchet ? Nu cumva ți-e teamă ?

— Da, domnule, teamă să nu m-audă cineva.

— Ți-i teamă să nu te audă cineva ? Dar convorbirea noastră este ca după carte, dragă Planchet, nimeni nu i-ar putea găsi nici un cusur.

— Ah, domnule — stărui Planchet, mărturisindu-și gîndul lui de căpetenie — domnul ăsta Bonacieux are ceva ascuns în privire și ceva neplăcut cînd își mișcă buzele.

— Cine naiba te pune să te gîndești la domnul Bonacieux?

— Domnule, te gîndești la ce poți, nu la ce vrei.

— Pentru că ești un fricos, Planchet.

— Domnule, să nu amestecăm prevederea cu frica ; prevederea e o virtute.

— Și tu ești virtuos, nu-i așa, Planchet ?

— Domnule, ce lucește acolo ? Țeavă de flintă ? Dacă ne-am apleca puțin capul ?

— Într-adevăr — murmură d'Artagnan, căruia îi veneau în minte sfaturile domnului de Tréville — într-adevăr, pînă la sfîrșit nerodul ăsta o să bage frica și-n mine.

Și-și îndemnă calul la trap. Planchet urmă mișcarea stăpînului de parcă ar fi fost umbra lui și se trezi mergînd în trap alături de el.

— Oare toată noaptea o să mergem așa, domnule ? întrebă el.

— Nu, Planchet, tu ai și ajuns.

— Cum am ajuns ? Dar dumneavoastră ?

— Eu mă duc cîțiva pași mai încolo.

— Și domnul mă lasă singur aici ?

— Ți-e frică, Planchet ?

— Nu, dar țin să vă spun că o să fie frig la noapte, că frigul dă reumatisme și că un valet cu reumatisme e o slugă foarte nepotrivită, mai cu seamă pentru un stăpîn sprinten ca dumneavoastră.

— Bine, Planchet, dacă ți-o fi frig, intră într-una din cîrciumile de colo, și mîine dimineață la șase să m-aștepți în fața ușii.

— Domnule, eu am băut și am mîncat, cu tot respectul, talerul pe care mi l-ați dat de dimineață, așa că nu mai am o para chioară, dacă cumva mi-ar fi frig.

— Ține o jumătate de pistol, și — pe mîine.

D'Artagnan descălecă, aruncă frîul calului pe brațul lui Planchet și se depărtă repede, înfășurat în pelerină.

— Doamne, că tare mai e frig ! se văită Planchet, îndată ce-și pierdu stăpînul din ochi.

Și, grăbit cum era să se încălzească, alergă să bată la ușa unei case gătită cu tot dichisul unei cîrciumi de mahala.

În vremea asta, d'Artagnan, care apucase de-a curmezișul pe potecă, își vedea de drum și ajungea la Saint-Cloud ; dar, odată acolo, în loc s-o ia pe ulița mare, coti pe după castel, o luă pe o ulicioară lăturalnică și se trezi în curînd în fața casei cu pricina. Era așezată într-un loc pustiu. Pe o parte a ulicioarei se lăfăia un zid mare, la capătul căruia era casa, iar pe cealaltă parte, un gard viu apăra de trecători o grădiniță în fundul căreia stătea pe brînci o biată cocioabă.

Ajunsese la locul întîlnirii, dar cum nu i se spusese să-și vestească sosirea prin nici un fel de semnal, se hotărî să aștepte. Nu se auzea nici un zgomot, s-ar fi zis că era la sute de leghe de capitală. După ce aruncă o privire îndărătul lui, d'Artagnan se rezemă de gard. Dincolo de gard, de grădină și de cocioabă, o ceață fumurie acoperea sub vălurile ei hăul nemărginit în care Parisul dormea întins și dezvelit, hău în care sclipeau cîteva puncte luminoase, răzlețe stele funebre ale acestui iad.

Dar pentru d'Artagnan, toate priveliștile se învesmîntau în culori de vis, toate gîndurile aveau un surîs, toate beznele păreau străvezii. Se apropia ceasul întîlnirii. Într-adevăr, peste cîteva minute clopotul cel mare din Saint-Cloud lăsă încet-încet să cadă din gura lui căscată zece lovituri, ca zece mugete. Era ceva jalnic în acest glas de bronz care se tînguia așa, în toiul nopții. Dar fiecare din loviturile care alcătuiau ora cea mult așteptată vibra armonios în inima tînărului. Ochii lui stăteau pironiți pe căsuța din colțul zidului, ale cărei ferestre erau toate oblonite, afară de una singură, de la catul întîi. Prin această fereastră străbătea o lumină dulce, care scălda în argint frunzișul tremurător al celor doi-trei tei crescuți unul lîngă altul, în afara parcului. Fără îndoială, îndărătul ferestruicii atît de fermecător luminate îl aștepta frumoasa doamnă Bonacieux.

Legănat de acest minunat gînd, d'Artagnan aștepta o jumătate de ceas netulburat, cu ochii ațintiți asupra încîntătoarei locuințe, din care zărea o bucată de tavan cu ciubucuri aurite, mărturie a eleganței întregului apartament.

Clopotul cel mare din Saint-Cloud bătu ora zece și jumătate. De data asta, fără ca d'Artagnan să înțeleagă de ce, un fior îi străbătu mădularele. Poate că începea să-l pătrundă frigul și lua fără să vrea simțirea trupului drept o răsfrîngere sufletească. Crezu apoi că poate nu citise bine și că întîlnirea era hotărîtă pentru ora unsprezece. Se apropie de fereastră, se așeză în dreptul unei raze de lumină, scoase scrisoarea din buzunar și o citi din nou ; nu se înșelase : întîlnirea era totuși la zece. Se întoarse iarăși la locul lui ; tăcerea și singurătatea din jur începeau să-l neliniștească.

Se auzi ora unsprezece. D'Artagnan începu să se teamă de-a binelea la gîndul că i se întîmplase ceva doamnei Bonacieux. Bătu de trei ori din palme — semnalul obișnuit al îndrăgostiților — dar nimeni nu răspunse ; nici măcar ecoul. Își zise atunci cu ciudă că poate tînăra femeie atîpise așteptîndu-l. Se apropie de zid și încercă să se cațere, dar zidul fiind proaspăt tencuit d'Artagnan își rupse zadarnic unghiile. Și deodată privirea îi căzu pe copacii cu frunzele scăldate în argintul luminii ce străbătea prin geamuri, și cum unul din copaci se întindea pînă peste drum, tînărul socoti că din mijlocul ramurilor privirea lui ar fi putut pătrunde în casă.

Copacul era ușor de urcat. De altminteri, d'Artagnan abia împlinise douăzeci de ani, așa că tot mai ținea minte slăbiciunea lui de pe vremea școlăriei. Într-o clipă fu în mijlocul ramurilor, și prin geamurile străvezii ochii i se pironiră drept înăuntru. O priveliște stranie îl făcu să se cutremure din tălpi pînă în creștet ; lumina aceea firavă, lampa liniștită își arunca razele peste un tablou înspăimîntător : unul din geamuri era spart, iar ușa, pe jumătate sfărîmată, atîrna de balamale ; o masă, pe care trebuie să fi fost așezată o cină aleasă, zăcea răsturnată ; de jos, peste tot, cioburi de sticlă și fructe strivite acopereau pardoseala ; totul mărturisea că în camera aceea se dăduse o luptă aprigă pe viață și moarte ; d'Artagnan crezu că vede în mijlocul acelei ciudate răvășeli fîșii de veșminte și urme de sînge ce pătau fața de masă și perdelele.

Se grăbi să coboare în stradă, în vreme ce inima-i bătea groaznic ; voia să vadă dacă nu dă peste alte urme de violență. Lumina firavă licărea la fel de netulburată în liniștea nopții. Și d'Artagnan descoperi ceea ce nu văzuse la început, căci nimic nu-l îndemnase la astfel de cercetare : pămîntul, bătătorit ici, răscolit colo, purta urme încurcate de pași omenești și de copite de cai. De asemenea, roțile unei trăsuri ce venise dinspre Paris lăsaseră în pămîntul moale dîre adînci care nu treceau mai departe de căsuță și se întorceau îndărăt spre Paris.

Tot urmîndu-și cercetările, d'Artagnan mai găsi lîngă zid o mănușă femeiască sfîșiată. În părțile unde mănușa nu atinsese noroiul, rămăsese ca nouă. Era una dintre acele mănuși parfumate pe care îndrăgostiții le smulg atît de bucuros de pe o mînă frumoasă.

Și cu cît d'Artagnan își urma cercetările, cu atît fruntea i se îmbrobonea de o sudoare tot mai înghețată ; o spaimă groaznică îi strîngea inima ca într-un clește ; abia mai putea să răsufle ; ca să se liniștească, își spunea că poate totuși casa aceea nu avea nici un amestec cu doamna Bonacieux ; că tînăra femeie îi dăduse întîlnire în fața casei și nu în casă, că poate nici nu părăsise Parisul, fiind reținută sau de îndatoriri sau de gelozia soțului ei. Dar toate aceste gînduri erau spulberate, nimicite, răsturnate de simțămîntul acela de durere intimă ce copleșește uneori întreaga ființă omenească și ne strigă prin tot ce-i menit în trupul nostru să audă că o mare nenorocire ne pîndește.

D'Artagnan simţea că-şi pierde minţile ; începu să alerge pe drumul mare, o apucă apoi pe unde venise, şi se îndreptă spre podul plutitor, cu gînd să-l descoasă pe podar.

Cam pe la şapte seara, podarul trecuse peste fluviu o femeie înfăşurată într-o mantilă neagră ; femeia părea că se fereşte grozav să nu fie recunoscută, dar tocmai din pricina ferelii ei podarul o privise cu şi mai mare stăruinţă şi văzuse că era tînără şi frumoasă.

Pe vremea aceea, ca şi astăzi, o mulţime de femei tinere şi frumoase care veneau la Saint-Cloud ţineau cu tot dinadinsul să nu fie zărite, şi totuşi d'Artagnan nu se îndoi nici o clipă că femeia pe care o văzuse podarul era doamna Bonacieux.

La lumina lămpii ce ardea în ghereta podarului, d'Artagnan mai citi încă o dată rîndurile doamnei Bonacieux, pentru a se încredinţa că nu se înşelase, că întîlnirea trebuia să aibă loc la Saint-Cloud şi nu în altă parte, în faţa casei domnului d'Estrées şi nu pe altă uliţă. Atîtea dovezi se strîngeau ca să-i arate lui d'Artagnan că presimţirile nu-l înşelaseră şi că într-adevăr se întîmplase o mare nenorocire.

Porni într-o goană spre castel ; credea că poate în lipsa lui se petrecuse ceva nou acolo, în casă, şi că ar fi putut afla lămuriri. Ulicioara era la fel de pustie şi prin ferestruie se revărsa aceeaşi lumină liniştită şi firavă.

D'Artagnan se gîndi atunci la cocioaba mută şi oarbă din fundul grădinii, care, fără îndoială, avusese ochi să vadă şi care ar fi putut să şi vorbească.

Deşi poarta era închisă, sări peste gard şi, cu tot lătratul cînelui în lanţ, se apropie de uşă. La cele dintîi bătăi, nu răspunse nimeni. Înăuntru, aceeaşi tăcere de mormînt ca şi în casa din grădină. Totuşi, cocioaba fiind ultima lui speranţă, se hotărî să nu se urnească de acolo. Nu trecu mult şi i se păru că aude înăuntru un zgomot uşor, dar atît de uşor, încît părea că tremură şi zgomotul de teamă să nu fie auzit.

D'Artagnan înceţă atunci să mai bată, dar începu să roage cu un glas pătruns de atîta îngrijorare şi atîtea făgăduieli, de atîta spaimă şi duioşie, că ar fi liniştit şi pe cel mai fricos om din lume. În sfîrşit, un vechi oblon ros de carii se deschise, sau mai bine zis se întredeschise, şi se închise la loc de îndată ce lumina unei biete lămpi, ce pîlpîia într-un ungher, căzu pe cureaua spadei şi pe mînerele pistoalelor lui d'Artagnan. To-

tuşi, oricît de fulgerător se petrecuseră toate, acesta avu vreme să zărească capul unui bătrîn.

— În numele cerului — se rugă el — ascultă-mă ! Aşteptam pe cineva care nu mai vine ; mor de grijă. S-a întîmplat vreo nenorocire pe aici prin preajmă ? Vorbeşte !

Fereastra se deschise iarăşi încet, acelaşi chip se ivi din nou — numai că de data asta faţa bătrînului era şi mai de ceară ca întîia dată.

D'Artagnan istorisi deschis toată păţania, dar fără nici un nume ; îi spuse cum avea o întîlnire cu o tînără femeie în faţa casei din colţ şi cum, văzînd că nu mai vine, se urcase în tei şi văzuse la lumina lămpii harababura din cameră.

Bătrînul îl ascultă cu luare-aminte, făcînd mereu semne că aşa era ; apoi, cînd d'Artagnan sfîrşi de povestit, clătină din cap într-un fel care nu vestea nimic bun.

— Ce vrei să spui ? întrebă d'Artagnan. Pentru Dumnezeu, vorbeşte lămurit !

— Vai, domnule — răspunse bătrînul — nu mă mai întrebaţi nimic ; dacă v-aş spune ce-am văzut, cine ştie ce-aş păţi şi eu.

— Aşadar, ai văzut ceva ? Atunci, te rog, în numele cerului — stărui d'Artagnan aruncîndu-i o monedă — vorbeşte, spune-mi tot, şi-ţi dau cuvîntul meu de gentilom că nu voi scăpa nimănui nici o vorbă.

Bătrînul citi atîta bună-credinţă şi atîta durere pe chipul tînărului, încît îi făcu semn să asculte şi-i povesti cu glas coborît :

— Să tot fi fost nouă cînd am auzit zgomot în stradă ; vrînd să aflu ce se petrece, m-am apropiat de poartă şi am văzut că cineva încerca să intre. Cum sînt sărac şi nu mi-e frică de hoţi, m-am dus să deschid şi am zărit trei bărbaţi la cîţiva paşi de poartă. În umbră aştepta o caleaşcă cu cai înhămaţi şi cai de călărie. De bună seamă, caii neînhămaţi erau ai celor trei bărbaţi în straie de călăreţi. „Domnilor — le-am strigat eu — vă rog, ce doriţi ?" „Tu trebuie să ai o scară" — se răsti acela care părea a fi căpetenia lor. „Da, domnule, scara cu care culeg fructele." „Dă-o încoa' şi intră în casă ; uite un taler pentru osteneală, dar ţine minte că dacă scapi vreun cuvînt din ce-o să vezi şi-o să auzi (fiindcă sînt sigur că tot o să tragi cu ochiul şi cu urechea, oricît te-am ameninţa noi), să ştii că eşti pierdut !" Spunînd vorbele astea, mi-a

aruncat un taler, pe care eu l-am ridicat de jos, iar el mi-a luat scara. Precum a spus, după ce au închis poarta în urma lor, eu m-am făcut că intru în casă, dar am ieşit îndată pe uşa dindărăt şi m-am strecurat prin întuneric pînă în mijlocul tufei aceleia de soc, de unde puteam să văd tot, fără ca ei să mă vadă. Tustrei bărbaţii trăseseră caleaşca mai aproape, fără nici un zgomot ; pe urmă au dat jos din ea pe un bătrînel scund, gros, cărunt, îmbrăcat ca vai de el, în haine mohorîte ; ăsta s-a urcat încetişor pe scară, s-a uitat hoţeşte în odaie, a coborît pe urmă tiptil şi-a spus în şoaptă : „Dinsa e !" Şi numaidecît, acela care-mi vorbise s-a şi apropiat de uşa casei, a deschis-o cu o cheie pe care o avea la el, a închis-o la loc şi dus a fost. Hodorogul stătea lîngă caleaşcă, vizitiul ţinea hamurile, şi alt lacheu ţinea ceilalţi cai de dîrlogi. Deodată, în casă s-au stîrnit ţipete groaznice ; o femeie s-a repezit la fereastră şi a deschis-o, ca şi cînd ar fi vrut să sară. Dar cum a dat cu ochii de cei doi bărbaţi, s-a şi tras înapoi ; ei însă s-au năpustit şi au dat buzna peste ea în odaie. Pe urmă n-am mai putut să văd nimic, dar am auzit gălăgie ca de mobile zvîrlite cît colo. Femeia ţipa nevoie mare şi striga după ajutor, dar curînd după aceea i-au luat piuitul ; cei trei bărbaţi s-au apropiat de fereastră, cu ea în braţe ; doi au coborît scara şi au dus-o la caleaşcă ; hodorogul a intrat şi el după ea. Cel ce rămăsese în casă a închis geamul, pe urmă a ieşit pe uşă şi s-a apropiat de caleaşcă, să vadă cu ochii lui dacă femeia e înăuntru ; ceilalţi doi îl aşteptau călări ; a sărit şi el în şa ; lacheul şi-a luat locul lîngă vizitiu, iar caleaşca a pornit-o la goană păzită de cei trei călăreţi, şi asta a fost tot. Din clipa aceea, n-am mai văzut şi n-am mai auzit nimic.

Zdrobit de groaznica veste, d'Artagnan rămase încremenit şi fără glas, în vreme ce toţi demonii mîniei şi ai geloziei îi sfîrtecau inima.

— Domnul meu — urmă bătrînul, mult mai răscolit de acea deznădejde mută decît de orice tînguire sau lacrimi — nu mai fiţi atît de mîhnit ; doar nu v-au omorît-o ; la asta să vă gîndiţi.

— Nu cumva îl ştii pe bărbatul care zici că era căpetenia acestei răpiri drăceşti ?

— Nu-l cunosc.

— Dar cînd ţi-a vorbit, ai putut să-l vezi ?

— Adică îmi cereţi semnalmentele lui ?

— Da.

— Înalt, uscăţiv, smead la faţă, mustaţi negre, ochi negri — părea a fi un gentilom.

— Aşa-i ! strigă d'Artagnan. Tot el ! Mereu el ! E gogoriţa mea. Şi celălalt ?

— Care ?

— Cel mic.

— Oh ! Acela, credeţi-mă, nu e gentilom ; de altfel nu avea nici spadă, iar ceilalţi îi cam vorbeau de sus.

— O fi fost vreun valet — murmură d'Artagnan. Ah, biata femeie ! Biata femeie ! Cine ştie ce i-or fi făcut !

— Mi-aţi făgăduit să nu mă daţi de gol — aminti bătrînul.

— Şi-ţi înnoiesc făgăduiala făcută, fii liniştit, sînt gentilom. Un gentilom n-are decît cuvîntul lui, şi eu ţi l-am dat pe al meu.

Cu sufletul plin de amărăciune, d'Artagnan luă iarăşi drumul spre podul plutitor. Uneori nu-i venea să creadă că femeia aceea era doamna Bonacieux şi spera s-o găsească a doua zi la Luvru ; alteori se temea că avusese poate vreo încurcătură cu altul şi, descoperind locul întîlnirii, gelosul pusese s-o răpească. Era năuc, era disperat, era ca nebun.

— Oh, dacă prietenii mei ar fi aici ! îşi zise el. Aş avea cel puţin speranţa s-o găsesc ; dar cine ştie ce-o fi şi cu ei ?

Era aproape de miezul nopţii ; trebuia să-l găsească pe Planchet. Bătu pe rînd la uşa tuturor cîrciumilor la care zărea un strop de lumină. În nici una nu-l găsi pe Planchet. La cea de a şasea cîrciumă începu să-şi dea seama că ceea ce făcea n-avea nici un rost. Îi dăduse întîlnire valetului tocmai a doua zi la şase dimineaţa şi, oriunde s-ar fi aflat, era în dreptul său.

De altminteri, d'Artagnan chibzui în sinea lui că, rămînînd în preajma locului unde se petrecuse întîmplarea, va izbuti poate să afle cîte ceva asupra acelei stranii răpiri. La a şasea cîrciumă, după cum am spus, d'Artagnan se opri, ceru o sticlă de vin de cel mai bun, se aşeză la o masă în ungherul cel mai întunecos şi, rezemîndu-şi coatele, se hotărî să aştepte astfel zorii dimineţii ; dar şi de data asta speranţa i-a fost înşelată : deşi ascultă cu sfinţenie toate şolticăriile şi sudălmile ce şi le aruncau între ei lucrătorii, valeţii şi căruţaşii ce alcătuiau cinstita societate din care făcea şi el parte, tot nu putu prinde nimic care să-l pună pe urmele sărmanei femei răpite. Aşa că,

vrînd-nevrînd, după ce goli sticla din plictiseală şi din teama de a nu trezi bănuieli, trebui să se potrivească în ungherul lui cum i se păru mai la îndemînă şi, de bine de rău, să aţipească. Cititorii îşi aduc aminte că d'Artagnan n-avea decît douăzeci de ani, iar la vîrsta aceasta somnul îşi are cerinţele lui neînduplecate, pe care le impune şi celor mai deznădăjduite inimi.

Pe la şase dimineaţa, d'Artagnan se trezi cu acea stare mahmură care însoţeşte de obicei revărsatul zorilor după o noapte de neodihnă. Îşi potrivi iute hainele, se pipăi ca să se încredinţeze dacă în timpul somnului nu-l jecmănise cineva şi, găsindu-şi diamantul în deget, punga în buzunar şi pistoalele la brîu, se sculă, plăti sticla de vin şi ieşi să vadă dacă n-are mai mult noroc pe lumină decît pe întuneric, în căutarea valetului. Într-adevăr, întîiul lucru pe care-l zări prin ceaţa umedă şi cenuşie a fost cinstitul Planchet, care, cu amîndoi caii de dîrlogi, îl aştepta la uşa unei cîrciumi prăpădite, prin faţa căreia d'Artagnan trecuse fără a bănui măcar că acolo era o cîrciumă.

Capitolul XXV

PORTHOS

În loc să se ducă de-a dreptul la el acasă, d'Artagnan descălecă la poarta domnului de Tréville şi urcă repede scara. De data asta era hotărît să-i povestească tot ce se petrecuse. Fără îndoială că i-ar fi dat sfaturi bune privind toată întîmplarea aceasta, apoi cum domnul de Tréville o vedea aproape zilnic pe regină, ar fi putut să capete de la maiestatea sa unele lămuriri cu privire la biata femeie care, fără doar şi poate, plătea din greu credinţa ei faţă de stăpînă.

Domnul de Tréville ascultă spusele lui d'Artagnan cu o luare-aminte care dovedea că în toată păţania aceasta el vedea altceva decît o simplă intrigă de dragoste; apoi, după ce d'Artagnan sfîrşi de istorisit, el rosti:

— Hm! Toate astea miros a eminenţa sa cale de-o poştă.

— Dar ce-i de făcut ? întrebă d'Artagnan.

— Deocamdată nimic, nimic altceva decît să pleci din Paris, aşa cum ţi-am mai spus, şi cît mai repede cu putinţă. O voi vedea pe regină şi îi voi da amănuntele asupra răpirii acelei sărmane femei, pe care, de bună seamă, nu le ştie ; aceste amănunte o vor călăuzi pe maiestatea sa, şi la întoarcerea dumitale poate că-ţi voi putea da vreo veste bună. Lasă totul în seama mea.

D'Artagnan ştia că domnul de Tréville, deşi gascon, nu prea avea obiceiul să făgăduiască, dar cînd, din întîmplare, făgăduia ceva, atunci făcea chiar mai mult decît făgăduise. Îl salută deci plin de recunoştinţă pentru tot ce făcuse pentru el în trecut ca şi pentru viitor, iar preavrednicul căpitan, care, la rîndul lui, simţea o vie simpatie pentru acest tînăr atît de cutezător şi de dîrz, îi strînse călduros mîna, urîndu-i călătorie bună.

Hotărît să urmeze fără întîrziere sfaturile domnului de Tréville, d'Artagnan se îndreptă spre strada Groparilor ca să vegheze la pregătirea cufărului. Apropiindu-se de casă, îl zări pe domnul Bonacieux, care, îmbrăcat în halat de dimineaţă, stătea în picioare în pragul uşii. Îi veni atunci în minte tot ce-i spusese în ajun prevăzătorul Planchet despre firea primejdioasă a gazdei; îşi plimbă ochii asupra celuilalt mai sfredelitor decît pînă atunci. Într-adevăr, în afară de acea gălbejeală bolnăvicioasă a obrazului, semn că fierea se strecoară în sînge, şi care de altfel s-ar fi putut să nu fie decît întîmplătoare, d'Artagnan descoperi ceva ascuns, ceva viclean în mişcările feţei negustorului. Un pungaş nu rîde la fel ca un om cinstit, un făţarnic nu plînge la fel ca un om de bună-credinţă. Orice prefăcătorie este o mască şi, oricît de iscusită ar fi această mască, izbuteşti totdeauna, cu oarecare luare-aminte, s-o deosebeşti pe chipul celui ce-o poartă.

Lui d'Artagnan i se păru deci că domnul Bonacieux poartă o mască şi că această mască este grozav de neplăcută la vedere. Astfel fiind, învins de dezgustul lui pentru acest om, se pregătea să treacă pe lîngă el fără să-i vorbească, dar, la fel ca şi în ajun, domnul Bonacieux deschise vorba.

— Frumos, tinere — îi spuse — ştiu că facem nopţi albe! Şapte dimineaţa! Mi se pare că vrei să cam răstorni obiceiurile bătrîneşti şi că te întorci acasă cînd alţii abia pleacă.

— Dumitale nu ţi se poate aduce învinuirea asta, domnule Bonacieux, dumneata eşti o pildă de om aşezat. E drept, cînd ai o femeie tînără şi frumoasă, nici n-ai de ce să alergi după fericire; fericirea vine ea după tine, nu-i aşa, domnule Bonacieux?

Pămîntiu ca un mort, Bonacieux rînji în silă.

— Ah, ah — mormăi el — dumneata eşti om de viaţă, nu glumă! Dar pe unde dracu ai colindat azi-noapte, dragul meu? Se vede că ai luat-o razna, peste cîmpuri.

Cînd îşi coborî ochii pe cizmele lui pline de noroi, privirea lui d'Artagnan căzu şi pe pantofii şi ciorapii negustorului de mărunţişuri: s-ar fi zis că se înglodaseră în aceeaşi mîzgă — cizme, ghete şi ciorapi erau aidoma pătaţi, cu acelaşi fel de pete. Şi atunci, un gînd îi fulgeră prin minte lui d'Artagnan: omuleţul scund, gros şi cărunt, soiul acela de lacheu, îmbrăcat în haină mohorîtă, la care oştenii care însoţeau caleaşca se uitau de sus, era chiar Bonacieux. Soţul fusese acela care veghease la răpirea soţiei lui.

Pe d'Artagnan îl prinse o poftă grozavă să sară în gîtul negustorului şi să-l sugrume, dar, cum am mai spus, era chibzuit din fire şi se stăpîni. Totuşi, schimbarea feţei lui răscolite era atît de vădită, încît, de spaimă, Bonacieux încercă să se dea cu un pas îndărăt; cum era însă tocmai în dreptul canatului închis al uşii, opreliştea neaşteptată îl sili să rămînă locului.

— Ia te uită, ştii că ai haz, dragul meu? îi spuse d'Artagnan. Mi se pare că dacă cizmele mele au nevoie de făţuială, apoi ciorapii şi pantofii dumitale trebuiesc curăţaţi, nu glumă. Sau te pomeneşti c-ai umblat şi dumneata haimana, jupîne Bonacieux? Drace! Asta n-ar fi de iertat unui om la vîrsta dumitale şi care, pe deasupra, are o soţie atît de tînără şi de frumoasă.

— Nu, Doamne fereşte! răspunse Bonacieux. Dar ieri am fost la Saint-Mandé, ca să întreb de o servitoare, căci îmi trebuie numaidecît una, şi cum drumurile erau groaznice, am cărat tot glodul ăsta cu mine, şi n-am avut încă vreme să-l curăţ.

Locul unde spunea Bonacieux că fusese era o nouă dovadă în sprijinul bănuielilor lui d'Artagnan. Bonacieux spusese Saint-Mandé, fiindcă Saint-Mandé era la celălalt capăt faţă de Saint-Cloud,

Această presupunere fu pentru el întîia alinare. Într-adevăr, dacă Bonacieux știa unde se află soția lui, s-ar fi putut ca, întrebuințînd mijloace tari, să-l silească oricînd să-și dezlege limba și să dea drumul tainei. Trebuia însă ca această bănuială să se schimbe în siguranță.

— Iartă-mă, dragă domnule Bonacieux, dacă mă port cu dumneata fără prea multe mofturi — începu d'Artagnan — dar nimic nu-ți stîrnește setea ca nesomnul, și mor de sete; dă-mi voie, te rog, să iau un pahar cu apă la dumneata, știi, ca între vecini.

Fără să mai aștepte învoirea gazdei, d'Artagnan intră repede în casă și-și furișă privirea spre pat: era neatins, Bonacieux nu se culcase ; înseamnă că se întorsese acasă numai cu un ceas sau două mai devreme; o însoțise deci pe soția lui pînă la locul unde fusese dusă sau măcar pînă la întîia stație de poștă.

— Mulțumesc, domnule Bonacieux — îi spuse d'Artagnan, golind paharul — e tot ce doream de la dumneata. Acum mă duc sus, la mine; o să-l pun pe Planchet să-mi curețe cizmele și, după ce o isprăvi, ți-l trimit, dacă vrei, să-ți curețe și dumitale pantofii.

Îl părăsi apoi pe negustorul de mărunțișuri, care, uluit în fața acestui ciudat rămas bun, se întreba de nu cumva se dăduse singur de gol.

În capul scării, d'Artagnan îl găsi pe Planchet grozav de speriat.

— Vai, domnule — strigă valetul îndată ce-și zări stăpînul — am dat de una și mai boacănă! Abia așteptam să vă întoarceți.

— Ce s-a mai întîmplat ? întrebă d'Artagnan.

— Mă prind pe orice vreți că n-o să ghiciți cine a fost aici în lipsa dumneavoastră.

— Cînd asta?

— Acum o jumătate de ceas, pe cînd erați la domnul de Tréville.

— Cine a venit? Haide, spune odată.

— Domnul de Cavois.

— Domnul de Cavois ?

— În carne și oase.

— Căpitanul gărzii eminenței sale?

— Chiar el.

— Venea să mă aresteze?

— Așa am cam bănuit eu, cu toate că pare a fi mare șmecher.

— Zici că pare a fi șmecher?

— Vreau să zic că era dulce ca mierea, domnule.

— Adevărat?

— Venea, zicea el, din partea eminenței sale, care nu vă vrea decît binele, să vă roage să mergeți cu el la Palais-Royal.

— Și ce i-ai răspuns?

— Că asta nu se poate, fiindcă sînteți plecat, după cum putea să vadă și el.

— Și ce-a spus atunci?

— Să treceți neapărat pe la el peste zi; pe urmă a adăugat încet de tot: „Spune-i stăpînului tău că eminența sa îi este foarte binevoitor și că tot norocul lui atîrnă, poate, de întrevederea asta".

— Capcana e destul de nedibace pentru cardinal — zise surîzînd tînărul.

— Lăsați că și eu am mirosit capcana și am răspuns că o să vă pară grozav de rău la întoarcere. „Unde a plecat?" a întrebat domnul de Cavois. „La Troyes, în Champagne", am răspuns eu. „Și cînd a plecat?" „Aseară."

— Planchet, prietene — îi curmă vorba d'Artagnan — ești cu adevărat de neprețuit.

— Mă înțelegeți, domnule, m-am gîndit că dacă vreți să-l vedeți pe domnul de Cavois, o să aveți destulă vreme să mă dați de gol, spunînd că nu erați plecat; atunci, eu aș fi fost mincinosul, și cum nu sînt gentilom, mie mi-e îngăduit să mint.

— Liniștește-te, Planchet, îți vei păstra faima ta de om dintr-o bucată: într-un sfert de oră plecăm.

— E tocmai sfatul pe care vream să vi-l dau și eu, domnule. Pot să vă întreb încotro?

— La dracu, vezi bine că în partea cealaltă decît i-ai spus tu c-am plecat. De altminteri, nu ești la fel de nerăbdător ca și mine să știi ce mai fac Grimaud, Mousqueton și Bazin și să afli ce s-a întîmplat cu Athos, cu Porthos și cu Aramis?

— Ba da, domnule — răspunse Planchet — și sînt gata de drum oricînd doriți; cred că deocamdată aerul de provincie o să ne priască mai bine decît aerul Parisului. Așadar...

— Aşadar, Planchet, strînge catrafusele şi să plecăm; eu mă duc înainte, cu mîinile în buzunar, ca să nu bănuiască nimeni nimic. Ai să mă găseşti la palatul Gărzii. Dar pentru că veni vorba, Planchet, cred că ai dreptate în privinţa gazdei noastre: să ştii că-i un ticălos fără pereche.

— Ah, domnule, să mă credeţi cînd vă spun un lucru; eu citesc pe faţa omului ca-n palmă.

Aşa cum se înţeleseseră, d'Artagnan coborî singur; apoi, ca să aibă sufletul împăcat, se îndreptă iarăşi spre locuinţele prietenilor lui. Nu se primise nici o veste de la nici unul din ei; doar o scrisoare, toată numai parfum, cu o scriere aleasă şi măruntă, sosise pentru Aramis. D'Artagnan o luă la el. Peste zece minute, Planchet îl găsi în grajdurile palatului Gărzii. Ca să nu piardă vreme, d'Artagnan îşi înşeuase singur calul.

— Bine — îi spuse el lui Planchet, cînd acesta îi aduse şi cuferul cu haine — acum pune şaua pe ceilalţi trei şi s-o ştergem.

— Credeţi că o să mergem mai repede cu cîte doi cai fiecare? întrebă Planchet cu căutătura lui şăgalnică.

— Nu, domnule glumeţ de-a surda — răspunse d'Artagnan — dar cu cei patru cai ai noştri o să-i putem aduce îndărăt pe cei trei prieteni ai mei, dacă bineînţeles îi mai găsim în viaţă.

— Asta ar fi mare noroc — răspunse Planchet — dar, oricum, nu trebuie să pierzi nădejdea, că bun e Dumnezeu.

— Amin! zise d'Artagnan, sărind pe cal.

Şi amîndoi ieşiră din palatul Gărzii, fiecare îndreptîndu-se spre alt capăt al străzii, unul avînd de gînd să iasă din Paris prin bariera la Villette, iar celălalt prin bariera Montmartre, pentru a se întîlni dincolo de Saint-Denis; măsura aceasta strategică fiind urmată de amîndoi călăreţii cu aceeaşi sfinţenie, a fost încununată de o frumoasă izbîndă. D'Artagnan şi Planchet intrară deci amîndoi deodată la Pierrefitte.

E locul s-o spunem: Planchet era mai cutezător ziua decît noaptea. Totuşi, firea lui prevăzătoare nu-l slăbea nici o clipă nici ziua; nu uitase nici una din păţaniile celei dintîi călătorii şi îi socotea duşmani pe toţi cei care-i ieşeau în cale; ca urmare, îşi ţinea tot timpul pălăria în mînă, fapt ce-i atrăgea neîncetate perdafuri din partea lui d'Artagnan, care se temea ca, datorită unei purtări prea de tot cuviincioase, lumea să nu-l ia drept valetul vreunui om de nimic.

Dar, fie că într-adevăr drumeții se simțeau mișcați de cinstea ce le-o făcea Planchet, fie că de data asta nimeni nu mai stătea la pîndă în calea lui d'Artagnan, călătorii noștri au ajuns teferi la Chantilly și au descins la hanul „Grand-Saint-Martin," același unde se opriseră și cu prilejul întîiei lor călătorii.

Văzînd un tînăr urmat de un valet cu doi cai de călărie duși de dîrlogi, hangiul înaintă respectuos în pragul ușii. Cum străbătuse unsprezece leghe, d'Artagnan găsi nimerit să poposească acolo, fie că Porthos mai era sau nu în han. Dar — se gîndi el — poate că nu era cuminte să întrebe chiar de la început de soarta mușchetarului. Și ca urmare a acestor chibzuieli, fără să pomenească nimic de nimeni, d'Artagnan descălecă, îi spuse valetului să aibă grijă de cai, pătrunse într-o mică încăpere unde erau găzduiți oaspeții ce doreau să stea singuri și ceru hangiului o sticlă din vinul cel mai bun și o cină din cele mai alese. Această cerere întări și mai vîrtos părerea bună pe care hangiul și-o făcuse despre călător, de cum îl zărise. Astfel fiind, d'Artagnan fu ospătat cît ai bate din palme.

Regimentul gărzii se alegea dintre cei dintîi gentilomi ai regatului și d'Artagnan, urmat de un valet și călătorind cu patru cai fără seamăn de frumoși, nu putea, în ciuda uniformei sale simple, să nu stîrnească uimire. Hangiul ținu să-i servească chiar el vinul și cina ; văzînd toate acestea, d'Artagnan porunci să i se aducă două pahare în loc de unul și legă următoarea convorbire:

— Pe legea mea, dragă hangiule — începu d'Artagnan, umplînd amîndouă paharele — ți-am cerut să-mi aduci vinul cel mai bun, și dacă mi-ai tras chiulul, ți-ai ales chiar dumneata pedeapsa, căci, cum nu-mi place să beau singur, va trebui să bei cu mine. Ia deci paharul și să bem. Dar în cinstea cui să bem ca să nu supărăm pe nimeni? Hai să bem pentru propășirea hanului dumitale !

— Înălțimea voastră îmi face mare cinste — răspunse gazda — și-i mulțumesc din inimă pentru buna sa urare.

— Ia bine seama — urmă d'Artagnan — în urarea mea e poate mai mult egoism decît gîndești: căci numai în localurile care propășesc ești bine primit; în hanurile unde treaba merge anapoda, toate se duc de rîpă, iar călătorul e și el jertfa necazurilor în care se zbate gazda; așa că eu, care călătoresc

mult și îndeosebi pe drumul acesta, aș dori să-i văd pe toți hangiii făcînd avere.

— Într-adevăr — zise hangiul — mi se pare și mie c-am mai avut cinstea să-l văd pe domnul.

— Firește! Am trecut poate de zece ori pe aici, în drum spre Chantilly, și din cele zece ori m-am oprit cel puțin de trei sau de patru ori la dumneata. Să tot fie zece sau douăsprezece zile de cînd am poposit aici ultima oară ; însoțeam pe niște prieteni, niște mușchetari ; ba chiar țin minte că unul din ei s-a luat la harță cu un străin, un necunoscut, un om care pare-mi-se i-a căutat nu știu ce gîlceavă.

— Ah, da, așa e! zise hangiul. Mi-aduc și eu aminte. Înălțimea voastră vrea să vorbească poate de domnul Porthos ?

— Da, da, așa-l chema pe tovarășul meu de călătorie. Doamne Dumnezeule, spune-mi, te rog, dragă hangiule, i s-a întîmplat cumva vreo nenorocire ?

— Înălțimea voastră trebuie să-și fi dat seama că n-a mai putut să-și urmeze drumul.

— Într-adevăr, ne făgăduise c-o să ne ajungă din urmă, dar nu l-am mai văzut de atunci.

— Ne-a făcut cinstea să rămînă aici — urmă hangiul.

— Cum? V-a făcut cinstea să rămînă aici?

— Da, domnule, în hanul nostru; sîntem chiar foarte îngrijorați.

— Din ce pricină?

— Din pricina unor cheltuieli pe care le-a făcut.

— Bine, dar cheltuielile pe care le-a făcut o să le plătească.

— Să v-audă Dumnezeu! Mi-a mai venit inima la loc. I-am împrumutat, domnule, sume foarte însemnate și chiar azi-dimineață medicul îmi spunea că dacă domnul Porthos nu-i plătește, atunci o să-mi ceară mie banii, fiindcă eu am trimis să-l cheme.

— Cum! Porthos e rănit?

— N-aș putea să vă spun, domnule.

— Cum n-ai putea să-mi spui? Dumneata ești mai în măsură ca oricare altul s-o știi.

— Da, dar în meseria noastră nu spunem tot ce știm, domnule, mai ales cînd ni s-a pus în vedere că o să plătim cu urechile dacă nu ne ținem limba.

— Pot să-l văd pe Porthos?

— Fără îndoială, domnule; urcați pînă la catul întîi și bateți la camera nr. 1. Dar spuneți-i că sînteți dumneavoastră.

— Adică de ce să-i spun că sînt eu?

— Ca să nu vi se întîmple o nenorocire.

— Și ce nenorocire ar putea să mi se întîmple ?

— Dacă domnul Porthos vă ia drept cineva de-al casei, poate că, scos din sărite, vă străpunge cu spada sau vă zboară creierii.

— Dar ce i-ați făcut?

— I-am cerut bani.

— Ah! Drace! Acum înțeleg; asta-i o cerere care-l cam plictisește pe Porthos cînd n-are bani, dar, după cîte știu eu, ar trebui să aibă.

— Și noi am crezut la fel, domnule; cum casa noastră e foarte rînduită și cum obișnuim să ne facem socotelile în fiecare săptămînă, după opt zile i-am arătat nota, dar se vede că am brodit-o rău, fiindcă n-am apucat să deschidem bine gura și ne-a trimis la toți dracii ; e drept, jucase în ajun.

— Cum, jucase în ajun? Cu cine?

— Dumnezeule, cine mai știe? Cu un nobil în trecere pe aici, și pe care l-a poftit să joace cărți cu el.

— Atunci asta e, trebuie să fi pierdut tot, sărmanul.

— Pînă și calul, domnule; cînd străinul era gata s-o șteargă, ce să vedem? Valetul lui înșeua calul domnului Porthos. Atunci i-am spus și noi ce se cuvine, dar străinul ne-a răspuns să nu ne amestecăm unde nu ne fierbe oala, căci e calul lui. I-am adus îndată la cunoștință domnului Porthos ceea ce se întîmplă, dar și el ne-a răspuns că sîntem niște secături dacă punem la îndoială cuvîntul unui gentilom, și că o dată ce gentilomul spusese că-i calul lui, nici nu se putea să fie altfel.

— Parcă-l aud pe Porthos — murmură d'Artagnan.

— Atunci — urmă gazda — i-am trimis răspuns că dacă Cel-de-sus nu vrea să ne înțelegem în privința plăților, sper să aibă măcar bunătatea de a-l cinsti cu năravurile sale pe confratele meu, stăpînul hanului „La Vulturul de Aur"; domnul Porthos mi-a răspuns însă că hanul meu fiind cel mai bun, dorește să rămînă aici. Răspunsul era prea măgulitor pentru mine, ca să mai stărui să plece. M-am mulțumit doar să-l rog să se mute din camera lui, care e cea mai frumoasă din tot hanul, și să se mulțumească cu o cămăruță curățică, la al

treilea. La toate astea, domnul Porthos a răspuns că așteaptă dintr-o clipă în alta sosirea iubitei lui, care e una dintre cele mai de vază doamne de la curte, așa că ar trebui să înțeleg că odaia unde-mi face cinstea să locuiască e chiar prea neînsemnată pentru a găzdui o asemenea făptură. Deși nu mă îndoiam că are dreptate, am crezut totuși de datoria mea să stărui ; dar, fără a se osteni să stea măcar de vorbă cu mine, a luat pistolul, l-a așezat pe măsuța de noapte și mi-a pus în vedere că la cel dintîi cuvînt despre orice mutare a lui, înăuntru sau în afară, va sluji creierii nesocotitului care se va amesteca într-o chestiune ce nu-l privește decît pe dînsul. Și de atunci, domnule, nimeni nu mai pune piciorul la el în odaie, afară, bineînțeles, de valetul lui.

— Va să zică, Mousqueton e aici?

— Da, domnule; cinci zile după ce a plecat, s-a întors, dar destul de plouat; se pare că și el a cam avut neplăceri în timpul călătoriei. Din păcate, e și mai repezit decît domnul Porthos și, nici una, nici două, răstoarnă pentru stăpînul lui toate cu dosul în sus. La gîndul că n-o să i se dea tot ce vrea el, își ia singur ce-i trebuie, fără să mai ceară.

— Drept e — răspunse d'Artagnan — că am observat totdeauna la Mousqueton un devotament și o istețime neobișnuită.

— Se poate, domnule, dar gîndiți-vă că mi s-ar întîmpla să dau numai de patru ori pe an de atare istețime și de atare devotament; așa-i că aș rămîne pe drojdie?

— Nu, fiindcă Porthos o să-ți plătească.

— Hm! făcu hangiul a îndoială.

— E prietenul de inimă al unei doamne foarte sus-puse, care n-o să-l lase în încurcătură pentru fleacul ce-ți datorează.

— Dac-aș îndrăzni să spun ceea ce cred în privința asta...

— Ceea ce crezi?

— Adică mai mult: ceea ce știu.

— Ceea ce știi?

— Ba și mai mult: un lucru de care sînt sigur.

— Și de care lucru ești atît de sigur? Dă-i drumul...

— Aș spune că eu o cunosc pe această doamnă așa de sus-pusă.

— Dumneata?

— Da, eu.

— Și cum ai ajuns s-o cunoști ?

— Vai, domnule, dar pot oare să mă încred în dumneavoastră?

— Vorbește, și ai cuvîntul meu de gentilom că n-o să te căiești.

— Știți, domnule, o grijă mare îl împinge pe om la multe...

— Ai făcut ceva?

— Oh, nimic din ceea ce n-ar avea dreptul să facă un creditor.

— Haide, spune.

— Domnul Porthos ne-a încredințat o scrisoare pentru ducesa asta, cu rugămintea s-o ducem la poștă. Servitorul lui nu sosise încă. Cum el nu putea părăsi odaia, era silit să ne roage pe noi să-i facem treburile. În loc să ducem scrisoarea la poștă, fiindcă nu te poți bizui pe poștă, m-am folosit de prilejul că unul din băieții mei de serviciu tocmai pleca la Paris și i-am poruncit să dea scrisoarea chiar în mîinile acelei ducese. Nu făceam de altminteri decît să împlinim dorința domnului Porthos, care stăruise atît asupra scrisorii, nu-i așa?

— Cam așa.

— Ei bine, domnule, știți cine este doamna asta din înalta societate?

— Nu, l-am auzit pe Porthos vorbind de ea, dar atîta tot.

— Știți cine este această așa-zisă ducesă?

— Îți spun că n-o cunosc.

— E o cotoroanță, domnule, soția unui avocat de la Châtelet [1], o oarecare doamnă Coquenard, care are cel puțin cincizeci de ani și care tot mai face pe geloasa. Mi se părea de altfel grozav de ciudat ca o prințesă să locuiască în strada Urșilor!

— De unde știi toate astea?

— Cum de unde le știu? Cînd a primit scrisoarea, a început să țipe și să spună că domnul Porthos e un flușturatic și că lovitura ceea de spadă trebuie să fi fost pentru vreo femeie.

— Cum! Porthos a fost rănit?

— Vai, Doamne, ce-am spus!

— Ai spus că Porthos a fost rănit.

— Da, dar tot el mi-a poruncit să nu scot o vorbă.

— Și de ce?

[1] Numele unui vechi palat din Paris, care servea drept tribunal.

— Păi de, domnule, fiindcă s-a lăudat c-o să-l sfîrtece pe străinul cu care l-aţi lăsat încăierîndu-se şi, cînd colo, s-a grozăvit degeaba, că străinul l-a culcat pe el la pămînt. Şi cum domnul Porthos vrea să facă mereu pe voinicosul, afară doar cînd e vorba de ducesă, pe care credea c-o dă gata cu rana lui, firește că nu vrea să mărturisească nimănui c-a fost rănit de-a binelea.

— Aşadar, rana îl ţine în pat?

— Ba încă ce mai rană! Prietenul dumneavoastră are şapte vieţi, nu una!

— Adică dumneata erai de faţă?

— I-am urmărit, domnule, aşa, de-al dracului, şi am văzut lupta fără ca luptătorii să mă poată vedea.

— Şi cum s-a întîmplat?

— N-a ţinut multă vreme, vă spun eu. S-au pus în gardă, străinul s-a făcut că atacă într-un loc şi a lovit într-altul, apoi s-a apărat, dar toate astea cu atîta iuţeală, încît cînd domnul Porthos a vrut să se apere, spada aceluia îi şi intrase de trei degete în piept. S-a prăbuşit pe spate. Străinul i-a pus îndată vîrful spadei în gît, şi cînd domnul Porthos s-a văzut la cheremul potrivnicului, s-a dat învins. Atunci, străinul l-a întrebat cum îl cheamă, şi aflînd că numele lui e Porthos, şi nu d'Artagnan, i-a dat braţul, l-a sprijinit pînă la han, apoi a încălecat şi dus a fost.

— Prin urmare, cu domnul d'Artagnan avea străinul ce avea?

— Aşa se pare.

— Ştii cumva ce s-o fi făcut cu străinul?

— Nu, nu-l văzusem niciodată pînă atunci şi nici de atunci încoace nu l-am mai văzut.

— Foarte bine, acum ştiu tot ce voiam să aflu. Spui că Porthos locuieşte la catul întîi, camera nr. 1 ?

— Da, domnule, cea mai frumoasă din tot hanul, o cameră pe care aş fi avut de zece ori prilejul s-o închiriez.

— Lasă, liniştește-te — îl încredinţă d'Artagnan rîzînd — Porthos îţi va plăti cu banii ducesei Coquenard.

— Oh, domnule, ducesă sau avocăţoaie, mi-e totuna, numai să-şi desfacă băierile pungii; dar ea a răspuns că s-a săturat de neobrăzările şi de strengăriile domnului Porthos şi că nu-i va trimite nici o para chioară.

— Şi i-ai dat locatarului dumitale răspunsul?

— Ferească sfîntul! Si-ar fi dat îndată seama în ce fel i-am împlinit porunca.

— Așa că el așteaptă mereu banii?

— Da, cam așa ceva. I-a mai scris și ieri, dar de data asta servitorul lui i-a dus scrisoarea la poștă.

— Și zici că soția avocatului e bătrînă și hîdă?

— Cincizeci de ani bătuți pe muchie și nu-i de loc frumoasă, după cum spunea Pathaud.

— Atunci, n-avea grijă, se va lăsa înduioșată; de altminteri, Porthos nu poate să-ți datoreze mare lucru.

— Cum nu mare lucru! Numai pînă acum, vreo douăzeci de pistoli, fără să mai pun la socoteală doctorul. Nu se lipsește de nimic, se cunoaște că-i învățat să trăiască bine.

— Fii pe pace, dacă-l părăsește iubita, îi rămîn prietenii. Așadar, dragă hangiule, nu te neliniști și dă-i mai departe toate îngrijirile pe care sănătatea lui le cere.

— Domnul mi-a făgăduit că nu va vorbi nimic de soția avocatului și că nu va scăpa nici un cuvînt despre rană.

— Doar sîntem înțeleși, ai cuvîntul meu.

— Sînt sigur că m-ar omorî!

— Nu-ți fie teamă, nu e chiar atît de-al dracului pe cît pare.

Și spunînd aceste cuvinte, d'Artagnan urcă la catul întîi, lăsîndu-l pe hangiu ceva mai liniștit în privința celor două bunuri la care părea că ține atît de mult: banii și viața.

În capul scării, pe ușa cea mai arătoasă de pe sală, era făcut cu cerneală neagră un nr. 1 uriaș; d'Artagnan bătu o singură dată și, în urma încuviințării ce se auzi dinăuntru, intră.

Porthos stătea culcat și juca cărți cu Mousqueton, ca să nu-și piardă îndemînarea, în vreme ce o frigare încărcată cu potîrnichi se învîrtea în fața focului, iar în cele două colțuri ale căminului uriaș clocoteau pe pirostrii două oale, care răspîndeau un îndoit iz de iepure cu usturoi și de plachie de pește, adevărată desfătare a nărilor. În altă parte, tăblia unei măsuțe de scris și marmura unui scrin nu se mai vedeau sub grămada sticlelor goale.

La vederea prietenului său, Porthos scoase un strigăt de bucurie; ridicîndu-se respectuos, Mousqueton îi dădu locul lui d'Artagnan și se duse să arunce o privire asupra celor două cratițe, a căror supraveghere părea să-i fi fost dată în seamă.

— Ah, mii de draci! Dumneata ești! se bucură Porthos. Fii binevenit și iartă-mă că nu-ți ies înainte, dar — adăugă el, privindu-l pe d'Artagnan cu oarecare grijă — știi ce mi s-a întîmplat?

— Nu.

— Nu ți-a spus nimic hangiul?

— Am întrebat de dumneata și m-am urcat de-a dreptul aici.

Porthos păru că răsuflă ușurat.

— Dar ce-ai pățit, dragă Porthos? urmă d'Artagnan.

— Uite ce: cînd m-am aruncat asupra adversarului, pe care-l găurisem cu trei lovituri de spadă și pe care voiam să-l dau gata cu o a patra, mi-a alunecat piciorul pe o piatră și mi-am zdrelit genunchiul.

— Adevărat?

— Dacă-ți spun! Ce noroc pe ticălosul acela, că altfel îl omoram pe loc.

— Și cu el ce s-o fi făcut?

— De unde să știu? S-a săturat și a spălat frumușel putina. Dar cu tine ce se mai aude, dragul meu?

— Va să zică, din pricina genunchiului ești țintuit în pat, dragă Porthos! urmă d'Artagnan.

— Da, pe legea mea, asta-i tot; de altfel, în cîteva zile o să fiu din nou pe picioare.

— Dar de ce nu le-ai spus să te ducă la Paris? Cred că te plictisești de moarte aici.

— Asta aș fi vrut și eu, dar, dragă prietene, trebuie să-ți mărturisesc ceva.

— Ce anume?

— Fiindcă mă plictiseam de moarte, așa cum spui, și aveam în buzunar cei șaptezeci și cinci de pistoli pe care mi-i dăduseși, am chemat sus, la mine, ca să mă mai distrez, pe un gentilom care trecea pe aici și l-am poftit să facem o partidă de zaruri. El a primit și, pe legea mea, cei șaptezeci și cinci de pistoli au trecut toți din buzunarul meu într-al lui, fără să mai pomenesc de cal, pe care mi l-a luat pe deasupra. Dar dumneata, dragă d'Artagnan?

— Ce vrei, dragă Porthos, nu poți avea noroc în toate — îl îmbărbătă d'Artagnan. Știi zicala: „Norocos la cărți, nenorocos în dragoste". Și tu prea ești fericit în dragoste, ca să nu se răzbune jocul; dar ce-ți pasă de ghinionul ăsta? N-o ai

oare, strengar fericit ce ești, n-o ai oare pe ducesa dumitale, care abia o fi așteptînd să-ți sară în ajutor?

— Vezi, dragă d'Artagnan, prea se ține ghinionul de mine — răspunse Porthos în chipul cel mai firesc. I-am scris să-mi trimită vreo cincizeci de galbeni, fiindcă aveam neapărată nevoie în halul în care eram...

— Ei și?

— Ei și... se vede că o fi pe undeva, pe la vreo moșie de-a ei, că nu mi-a răspuns.

— Adevărat?

— Da. Atunci i-am mai trimis ieri altă scrisoare, și mai strălucitoare decît întîia; în sfîrșit, bine c-ai sosit, scumpul meu, să vorbim acum despre dumneata. Îți mărturisesc că începusem să fiu cam îngrijorat de soarta dumitale.

— S-ar zice că hangiul se poartă destul de bine, dragă Porthos — spuse d'Artagnan, arătînd bolnavului cratițele pline și sticlele goale.

— Așa și-așa — răspunse Porthos. Acum trei sau patru zile, nerușinatul mi-a adus socoteala, și l-am dat afară cu socoteală cu tot; așa că acum mă aflu aici ca un soi de învingător, un soi de cuceritor. Și ca să nu mă scoată cu sila de pe poziții, vezi că stau înarmat pînă-n dinți.

— Pare-mi-se — spuse d'Artagnan rîzînd — că din cînd în cînd mai dai și cîte un atac.

Și arătă cu degetele sticlele și cratițele.

— Din nefericire, nu eu — lămuri Porthos. Scrîntitura asta păcătoasă mă ține la pat; dar Mousqueton mai dă cînd și cînd cîte o raită și se întoarce cu de-ale gurii. Mousqueton, dragă prietene — urmă Porthos — uite că ne-au sosit întăriri; o să avem nevoie de mai multe merinde.

— Mousqueton — întrebă d'Artagnan — ai putea să-mi faci o înlesnire?

— Ce anume, domnule?

— Dă-i rețeta dumitale lui Planchet; te pomenești că, la rîndul meu, mă voi trezi și eu vreodată asediat și nu mi-ar părea rău să-mi poarte de grijă cum îi porți dumneata stăpînului dumitale.

— Vai, domnule — răspunse Mousqueton cu un aer spășit — nimic mai ușor. Nu trebuie decît puțină îndemînare și atîta tot. Am fost crescut la țară, și taică-meu, cînd i se întîmpla să aibă răgaz, cam vîna pe furiș.

— Şi, de felul lui, ce făcea?

— Avea o îndeletnicire pe care eu am socotit-o totdeauna ca fiind destul de bunicică.

— Anume?

— Cum era pe vremea războaielor dintre catolici şi hughenoţi şi îi vedea pe catolici căsăpindu-i pe hughenoţi, iar pe hughenoţi căsăpindu-i pe catolici, şi toate astea în numele religiei, îşi făcuse şi el o credinţă amestecată, care-i îngăduia să fie cînd catolic, cînd hughenot. Îşi luase obiceiul să cutreiere cu puşca pe umăr pe după ulucile din marginea drumurilor; cînd zărea venind singur-singurel un catolic, în sufletul lui biruia credinţa protestantă. Îşi potrivea puşca în partea drumeţului, apoi, cînd era la zece paşi de el, începea un dialog care se sfîrşea aproape totdeauna prin aceea că drumeţul îşi părăsea punga, ca să-şi păstreze viaţa. Se înţelege de la sine că atunci cînd vedea venind un hughenot, taică-meu se simţea slujitor atît de înflăcărat al credinţei catolice, încît nici nu înţelegea cum de cu un sfert de ceas mai devreme putuse avea îndoieli în privinţa întîietăţii sfintei noastre religii. Căci, trebuie să mai ştiţi, domnule, că eu sînt catolic; dar, credincios principiilor sale, pe fratele meu mai mare taică-meu îl făcuse hughenot.

— Şi cum a sfîrşit această cinstită faţă ? întrebă d'Artagnan.

— Oh, în chipul cel mai nefericit, domnule! Într-o zi s-a trezit într-o fundătură de drum, încolţit între un hughenot şi un catolic cu care se mai întîlnise şi care l-au recunoscut; amîndoi şi-au dat mîna împotriva lui şi l-au spînzurat de un copac; pe urmă au venit să se laude cu frumoasa lor ispravă într-o cîrciumă din primul sat care le-a ieşit în cale şi unde, din întîmplare, eu stăteam la un pahar de vin cu fratele meu.

— Şi voi ce-aţi făcut? mai întrebă d'Artagnan.

— I-am lăsat frumuşel să isprăvească — lămuri Mousqueton — şi cînd am ieşit din cîrciumă, cum fiecare din ei se îndrepta spre alt drum, fratele meu i-a ţinut calea catolicului, iar eu calea protestantului. Peste două ceasuri eram gata — le făcuserăm de petrecanie la amîndoi, admirînd în acelaşi timp înţelepciunea sărmanului nostru tată, care fusese atît de prevăzător încît să ne crească pe fiecare în altă credinţă.

— Într-adevăr, așa cum spui, Mousqueton, cred că tatăl dumitale era un voinic foarte dibaci. Și zici că în ceasurile lui de răgaz vîna pe ascuns?

— Da, domnule, el m-a învățat să înnod un laț și să așez o undiță. Așa că, îndată ce-am văzut că ticălosul nostru de hangiu ne hrănește cu carne macră, bună pentru bădărani, dar nu pentru stomacuri slăbite ca ale noastre, m-am întors și eu oarecum la vechea mea meserie. Tot hoinărind prin pădurile domnului prinț [1], am întins cîteva lațuri peste urmele de sălbăticiuni, și tot huzurind pe marginea heleșteielor alteței sale, am mai strecurat și cîte o undiță la fund. Așa se face că acum, mulțumită lui Dumnezeu, nu ducem lipsă, după cum puteți vedea și dumneavoastră, nici de potîrnichi, nici de iepuri, nici de crapi și nici de țipari, toate mîncăruri ușoare și hrănitoare, prielnice unor bolnavi.

— Dar vinul? întrebă d'Artagnan. Cine vă face rost de vin? Hangiul?

— Da și nu.

— Cum adică da și nu?

— El ne dă vinul, e drept, dar nu știe că are această cinste.

— Vorbește lămurit, Mousqueton, de la dumneata se pot învăța multe.

— Iată, domnule: pe cînd cutreieram în sus și-n jos pămîntul, întîmplarea a făcut să întîlnesc pe un spaniol care văzuse o groază de țări, printre altele și Lumea Nouă.

— Ce legătură poate să aibă Lumea Nouă cu sticlele de pe scrin și de pe măsuța de scris?

— Răbdare, domnule, toate la vremea lor.

— Așa e, Mousqueton, mă las în voia dumitale și te ascult.

— Spaniolul ăsta avea în slujba lui un valet care-l însoțise într-o călătorie în Mexic. Valetul era un compatriot de-al meu, așa că ne-am împrietenit, mai cu seamă că ne potriveam grozav ca fire. La amîndoi ne plăcea mai mult ca orice vînătoarea și, într-o zi, mi-a povestit cum vînează băștinașii din pampas tigri și tauri doar cu un fel de lațuri înnodate la capăt, pe care le aruncă de gîtul înspăimîntătoarelor dihănii. La început nu-mi venea să cred că poate cineva să ajungă la

[1] Monsieur le Prince — titlu dat prințului de Condé, primul prinț de sînge după regele Franței.

o asemenea îndemînare, încît să arunce capătul unei frînghii acolo unde vrea, la douăzeci sau treizeci de paşi depărtare; dar în faţa dovezilor lui, am fost silit să recunosc că spune adevărul: prietenul meu punea o sticlă la treizeci de paşi şi cu o aruncătură de laţ îi şi prindea gîtul. Am început să fac şi eu încercări, şi cum natura m-a înzestrat cu ceva însuşiri, am ajuns să arunc astăzi *lasso*-ul la fel de bine ca unul din lumea lor. Acum mă înţelegeţi? Hangiul nostru are o pivniţă doldora de vinuri, dar ţine cheia la el; pivniţa asta are însă o ferestruică; prin ferestruica asta arunc eu laţul, şi cum ştiu acum unde e colţul cel bun, apoi scot şi eu mereu. Iată, domnule, ce legătură are Lumea Nouă cu sticlele de pe măsuţa de scris şi de pe scrin. Şi acum, gustaţi din vinul nostru şi, fără părtinire, spuneţi-ne cum îl găsiţi.

— Mulţumesc, prietene, mulţumesc, dar, din păcate, tocmai am luat masa.

— Atunci pune masa, Mousqueton — îi spuse Porthos — şi pe cînd noi vom prînzi, d'Artagnan ne va povesti ce-a făcut în cele zece zile de cînd ne-a părăsit.

— Bucuros — răspunse d'Artagnan.

În vreme ce Porthos şi Mousqueton înfulecau cu o poftă de convalescenţi şi cu acea frăţie ce apropie pe oameni în nenorocire, d'Artagnan povesti cum, în urma rănilor căpătate, Aramis fusese silit să se oprească la Crévecoeur, cum îl lăsase pe Athos la Amiens, zbătîndu-se în mîinile a patru inşi care-l învinuiau că e falsificator de bani, şi cum el, d'Artagnan, fusese silit să treacă peste trupul contelui de Wardes ca să poată ajunge în Anglia.

Aici, destăinuirile lui d'Artagnan se opriră; îi mai spuse doar că la întoarcerea lui din Anglia a adus cu el patru cai fără seamăn de frumoşi, unul pentru el şi cîte unul pentru fiecare din prietenii lui; apoi sfîrşi vestindu-l pe Porthos că în grajdul hangiului se şi găsea calul ce-i fusese sorocit. Tocmai atunci intră Planchet; îi aducea stăpînului la cunoştinţă că puteau ajunge şi dormi la Clermont, deoarece caii se odihniseră destul.

Liniştit în privinţa lui Porthos şi arzînd de nerăbdare să afle ştiri despre ceilalţi doi prieteni, d'Artagnan îi întinse bolnavului mîna, spunîndu-i că porneşte din nou la drum, pentru a-şi urma cercetările. De altfel, cum spera să se întoarcă pe aceeaşi cale, dacă peste şapte sau opt zile îl va găsi tot

acolo, d'Artagnan îl va lua cu el. Porthos îi răspunse că, după cum credea el, genunchiul nu-i va îngădui să se ridice din pat în acest răstimp. Apoi trebuia să rămînă la Chantilly ca să aştepte şi răspunsul ducesei. D'Artagnan îi ură un răspuns grabnic şi norocos şi, după ce-l rugă din nou pe Mousqueton să aibă grijă de stăpînul lui, plăti hangiului nota şi porni mai departe, împreună cu Planchet, uşurat şi el de povara unuia din cai.

Capitolul XXVI

TEZA LUI ARAMIS

D'Artagnan nu-i pomenise nimic lui Porthos nici despre rană, nici despre soţia avocatului. Era straşnic de înţelept bearnezul nostru, oricît ar fi fost el de tînăr. Se făcu deci că dă crezare palavrelor fălosului muşchetar, încredinţat că nu e pe lume prietenie care să dăinuie în faţa unei taine descoperite, mai ales cînd această taină ţine de trufie; în afară de asta, ai totdeauna o oarecare superioritate morală asupra acelora cărora le cunoşti viaţa. Cu gîndul deci la anumite planuri de viitor şi hotărît să facă din cei trei tovarăşi uneltele norocului său, d'Artagnan era bucuros să strîngă de cu vreme în mîna lui firele nevăzute cu ajutorul cărora nădăjduia să-i poată folosi.

Totuşi, cît a fost drumul de lung, o restriştе adîncă i-a strîns inima: se gîndea la acea tînără şi frumoasă doamnă Bonacieux de la care trebuia să primească răsplata credinţei lui; dar, ne grăbim s-o spunem, mîhnirea tînărului era pricinuită mai puţin de părerile de rău ale fericirii pierdute decît de teama că i se întîmplase o nenorocire sărmanei femei. Pentru el nu încăpea nici o îndoială: doamna Bonacieux căzuse jertfă răzbunării cardinalului şi, aşa cum ştiau toţi, răzbunările eminenţei sale erau cumplite. Cum de se îndurase Richelieu să-l ierte era ceva de care nu-şi dădea nici el seama

și, fără îndoială, domnul de Cavois, căpitanul gărzii cardinalului, l-ar fi dumirit dacă l-ar fi găsit acasă.

Nimic nu face timpul să treacă atît de iute și nimic nu scurtează calea ca un gînd care absoarbe întreaga ființă a celui care gîndește. Toată suflarea înconjurătoare e aidoma unui somn, iar gîndul aidoma unui vis. Mulțumită acestui gînd care e una cu tine, timpul își pierde măsura și spațiul depărtările. Pleci dintr-un loc, ajungi în altul, atîta tot; din întreg drumul făcut nu-ți rămîne în minte nimic altceva decît o ceață haotică în care se șterg mii de întruchipări nelămurite — arbori, munți, priveliști. Pradă unor asemenea năluciri, d'Artagnan străbătu în voia calului cele șase sau opt leghe care despart Chantilly de Crèvecoeur, fără ca, odată ajuns în sat, să-și mai amintească ceva din ce întîlnise în drum. Abia acolo se dezmetici, clătină din cap, zări cîrciuma unde-l lăsase pe Aramis și, luînd-o la trap, se opri în prag.

De data asta îl primi nu un hangiu, ci o hangiță. D'Artagnan cîntărea omul de cum îl vedea; învălui cu o singură privire fața dolofană și voioasă a stăpînei, înțelegînd că n-avea nevoie să se prefacă și nici nu trebuia să se teamă din partea unei femei cu chipul atît de deschis.

— Buna mea doamnă — începu el — ai putea oare să-mi spui ce s-a întîmplat cu un prieten de-al meu pe care am fost siliți să-l lăsăm aici, acum vreo douăsprezece zile ?

— Un tînăr frumos, de douăzeci și trei sau douăzeci și patru de ani, blînd, cuviincios, bine făcut?

— Da, da, era rănit la umăr.

— Întocmai!

— Ei, spune...

— E tot aici, domnule.

— Ah, drace! Scumpă doamnă — urmă d'Artagnan, descălecînd și aruncînd frîul calului pe brațul lui Planchet — mi-ai luat o piatră de pe inimă! Unde e dragul de Aramis, ca să-l pot îmbrățișa, căci mărturisesc că abia aștept să-l văd.

— Mă iertați, domnule, dar nu cred că vă poate primi acum.

— De ce? E cu vreo femeie?

— Isuse Cristoase ! Ce spuneți ? Bietul băiat. Nu, domnule, nu-i cu nici o femeie.

— Atunci, cu cine e ?

— Cu preotul din Montdidier și cu starețul iezuiților din Amiens.

— Mii de draci! se miră d'Artagnan. Nu cumva îi e rău bietului băiat?

— Nu, domnule, dimpotrivă; dar, în urma bătăii, harul Celui-de-sus a coborît asupra lui și vrea să îmbrace haina preoțească.

— Așa e — răspunse d'Artagnan — uitasem că nu era mușchetar decît pentru o bucată de vreme.

— Domnul tot stăruie să-l vadă?

— Mai mult ca oricînd.

— Atunci urcați la catul al doilea, camera nr. 5, scara din curte, pe dreapta.

D'Artagnan se repezi într-acolo și dădu peste una din acele scări exterioare care se mai văd și astăzi în curțile vechilor cîrciumi. Dar nu se putea ajunge cu una cu două la viitorul abate — căile spre camera lui Aramis erau păzite cu tot atîta strășnicie ca și grădinile Armidei[1]: Bazin, care stătea pe stîlă, îi opri trecerea, cu atît mai cutezător cu cît, după atîția ani de grele încercări, se vedea în sfîrșit în pragul unui țel rîvnit de-o veșnicie.

Într-adevăr, visul de totdeauna al sărmanului Bazin fusese să slujească pe-un om al bisericii, așa că aștepta cu nerăbdare clipa, necontenit întrevăzută în viitor, în care Aramis va lepăda la gunoi veșmîntul de mușchetar, pentru a-și îmbrăca în sfîrșit anteriul. Făgăduiala, pe care tînărul i-o înnoia în fiecare zi, că fericita clipă nu va întîrzia prea mult îl îmbia pe Bazin să rămînă în slujba mușchetarului, slujbă care, spunea el, îi punea sufletul în mare primejdie.

Bazin era deci în culmea bucuriei. După toate semnele, de data asta stăpînul avea să se țină de cuvînt. Îmbinarea durerii fizice cu durerea morală avusese ca urmare schimbarea atît de mult dorită: suferind în același timp trupește și sufletește, Aramis își oprise în sfîrșit ochii și gîndul asupra religiei și luase drept vestire a cerului îndoita năpastă abătută asupra lui, adică dispariția neașteptată a iubitei și rana de la umăr.

---

[1] Aluzie la Armida, eroina operei „Ierusalimul eliberat" de Tasso. Ea ținea închis cu strășnicie în minunatele-i grădini pe frumosul Renaud, spre a-l împiedica să ia parte la cruciade.

E lesne de înțeles că nimic nu putea să-i fie mai neplăcut lui Bazin în clipele acelea decît sosirea lui d'Artagnan, care l-ar fi putut arunca din nou pe stăpînul lui în vîrtejul apucăturilor lumești, pradă cărora fusese atît amar de vreme. Hotărî deci să apere voinicește ușa, dar cum din pricina hangiței nu mai putea spune că Aramis nu era acolo, încercă să dovedească noului sosit că ar fi grozav de nepotrivit să-i tulbure stăpînul în toiul cucernicului sfat care începuse dis-de-dimineață și care, după spusele lui Bazin, nu putea să se încheie decît tocmai pe seară.

Fără să țină seama de îmbelșugata cuvîntare a cumătrului Bazin și cum nu ținea să se ia la harță cu valetul prietenului său, d'Artagnan îl dădu la o parte cu o mînă, iar cu cealaltă apăsă pe clanța ușii cu nr. 5. Ușa se deschise și d'Artagnan intră în odaie.

Îmbrăcat într-o haină neagră și pe creștet cu un soi de bonetă rotundă și turtită, care aducea a tichie, Aramis stătea la o masă lunguiață, învîrfuită cu suluri de hîrtie și teancuri de hrisoave; în dreapta lui ședea starețul iezuiților, iar în stînga preotul din Montdidier. Perdelele pe jumătate coborîte nu lăsau să pătrundă înăuntru decît o lumină firavă, prielnică unei smerite visări. Toate lucrurile lumești care izbesc de obicei ochiul cînd intri în camera unui tînăr, mai ales cînd acest tînăr este și mușchetar, pieriseră ca prin farmec și, de teamă ca vederea lor să nu-l îndemne din nou pe stăpînul său spre cele pămîntești, Bazin dosise spada, pistoalele, pălăria cu pene, precum și broderiile și horbotele de toate felurile și de tot soiul. În locul lor, lui d'Artagnan i se păru că zărește într-un ungher întunecat ceva care aducea a gîrbaci, atîrnînd într-un cui de perete.

La zgomotul pe care d'Artagnan îl făcuse deschizînd ușa, Aramis își ridică deodată capul și-și recunoscu prietenul. Care nu i-a fost însă mirarea cînd, la vederea lui, mușchetarul nu păru prea mișcat, atît de mult se desprinsese duhul lui de cele pămîntești.

— Bună ziua, dragă d'Artagnan — rosti Aramis — sînt fericit că te văd.

— Și eu de asemenea — îi răspunse d'Artagnan — deși nu sînt tocmai sigur că vorbesc cu Aramis.

— Cu el, prietene, cu el, în carne și oase; dar pentru ce te îndoiești?...

— Mi-a fost teamă c-am greşit camera ; am crezut la început că intru în locuinţa vreunui om al bisericii ; pe urmă, cînd te-am găsit în tovărăşia acestor domni, mi-a fost teamă să nu fii, Doamne fereşte, greu bolnav.

Înţelegîndu-i gîndul, cei doi bărbaţi cerniţi îi aruncară o privire aproape ameninţătoare, de care d'Artagnan nu se prea sinchisi însă.

— Te tulbur, poate, dragul meu Aramis — urmă d'Artagnan — căci, pe cît mi se pare, te spovedeşti acestor domni.

Aramis se îmbujoră uşor.

— Să mă tulburi ? Dimpotrivă, dragă prietene, ţi-o jur ; şi ca să-ţi arăt că spun adevărul, dă-mi voie înainte de toate să mă bucur că te văd teafăr.

„Începe să se trezească" — gîndi d'Artagnan.

— Căci domnul, care mi-e bun prieten, a scăpat tocmai dintr-o mare primejdie — urmă mişcat Aramis, arătîndu-l cu mîna pe d'Artagnan celor două feţe bisericeşti.

— Slăveşte pe atotputernicul, domnule — răspunseră aceştia înclinîndu-se amîndoi odată.

— Aşa am şi făcut, preacuvioşi părinţi — răspunse tînărul înclinîndu-se şi el la rîndul lui.

— Soseşti tocmai la vreme, dragă d'Artagnan — urmă Aramis — şi, luînd parte la convorbirea noastră, o vei putea lumina cu vederile dumitale. Părintele stareţ din Amiens, preotul din Montdidier şi cu mine discutăm asupra unor chestiuni teologice care ne interesează îndeaproape de mai multă vreme ; aş fi încîntat dacă ai vrea să-ţi dai părerea.

— Părerea unui militar n-are nici un fel de greutate — răspunse d'Artagnan, neliniştit de întorsătura pe care o luau lucrurile — şi, crede-mă, e mai bine să te mărgineşti doar la luminatele păreri ale acestor domni.

Cei doi bărbaţi cerniţi se înclinară la rîndul lor.

— Dimpotrivă — răspunse Aramis — şi părerea dumitale ne va fi de mare folos ; uite despre ce e vorba : părintele stareţ socoate că teza mea trebuie să fie mai ales dogmatică şi didactică.

— Teza dumitale ? Cum adică, lucrezi la o teză ?

— Fireşte — răspunse iezuitul — pentru examenul dinaintea hirotonisirei trebuie numaidecît o teză.

— Hirotonisirea ! se miră d'Artagnan, căruia nu-i venea să creadă ce-i spusese întîi hangiţa şi pe urmă Bazin. Hirotonisirea !

Şi îşi plimbă ochii holbaţi pe cele trei făpturi din faţa lui.

— Dar — urmă Aramis aşezîndu-se în fotoliu la fel de graţios ca şi cum ar fi fost într-un iatac şi privind cu plăcere la mîna lui albă şi durdulie, ca o mînă de femeie, pe care o ţinea mereu în aer, ca să nu i se lase sîngele în jos — dar aşa cum ai auzit, d'Artagnan, părintele stareţ ar vrea ca teza mea să fie dogmatică, pe cîtă vreme eu aş vrea să fie idealistă. De aceea, părintele stareţ îmi propune următorul subiect, care n-a mai fost încă tratat şi care, recunosc, poate fi izvorul unor splendide dezvoltări : *Utrague manus in benedicendo clericis inferioribus necessaria ets.*

D'Artagnan, a cărui erudiţie o cunoaştem, nu clipi la auzul acestui citat nici mai mult nici mai puţin decît la auzul citatului pe care i-l dăduse domnul de Tréville cu privire la darurile pe care tînărul muşchetar le-ar fi putut primi din partea ducelui de Buckingham.

— Ceea ce înseamnă — adăugă Aramis pentru a-i veni în ajutor : *Preoţii de grade inferioare au neapărată nevoie de amîndouă mîinile atunci cînd dau binecuvîntarea.*

— Minunat subiect ! izbucni iezuitul.

— Minunat şi dogmatic ! întări preotul, care, aproape la fel de tare ca şi d'Artagnan în limba latină, urmărea grijuliu spusele iezuitului, pentru a-i putea ţine isonul şi a-i repeta cuvintele ca un ecou.

Cît priveşte pe d'Artagnan, el rămăsese cu desăvîrşire nepăsător în faţa avîntului celor doi cerniţi.

— Da, minunat ! *Prorsus admirabile !* urmă Aramis. Dar care cere un studiu amănunţit al sfinţilor Părinţi şi al sfintei Scripturi. Eu am mărturisit însă cu toată umilinţa acestor cărturari ai bisericii că veghea în corpurile de gardă şi slujba regală m-au făcut să cam las învăţătura deoparte. M-aş simţi deci mai la largul meu, *facilius natans,* dezvoltînd un subiect la alegerea mea şi care ar fi faţă de aceste aspre chestiuni teologice ceea ce, în filozofie, este morala faţă de metafizică.

D'Artagnan se plictisea de moarte ; preotul aşijderea.

— Vedeţi ce strașnică introducere în materie ! se minună iezuitul.

— Strașnică ! întări preotul, ca să zică și el ceva.

— *Quemadmodum inter coelorum immensitatem.*

Aruncînd o privire înspre d'Artagnan, Aramis văzu că prietenul lui cască de-și mută fălcile din loc.

— Să vorbim franțuzește, părinte — îi zise el iezuitului — domnul d'Artagnan ne va sorbi și mai nesățios cuvintele.

— Da, sînt obosit de atîta drum — mărturisi d'Artagnan. Toată latinească asta nu prea mă prinde.

— Bine — încuviință iezuitul, cam descumpănit, în vreme ce preotul, bucuros din cale afară, furișa către d'Artagnan o privire plină de recunoștință. Atunci, iată folosul ce s-ar putea trage din această glosă : Moise, slujitorul Domnului... luați aminte, nu-i decît un slujitor ! Moise binecuvîntează cu mîinile ; el cere să i se țină amîndouă brațele, în vreme ce evreii își învîng dușmanii ; așadar, el binecuvîntează cu amîndouă mîinile. De altminteri, ce zice Evanghelia ? *Imponite manus* și nu *manum :* binecuvîntați cu mîinile, și nu cu mîna.

— Binecuvîntați cu mîinile — îi ținu isonul preotul, ridicîndu-și brațele.

— Iar sfîntului Petru, din care purced papii — urmă iezuitul — dimpotrivă : *Porrige digitos,* ridică degetele ; ați înțeles acum ?

— Desigur — răspunse Aramis, fremătînd de plăcere — dar chestiunea e pe muchie de cuțit.

— Degetele — stărui iezuitul. Sfîntul Petru binecuvîntează cu degetele. De aceea, papa binecuvîntează și el cu degetele. Și cu cîte degete binecuvîntează papa ? Cu trei degete : unul pentru tatăl, altul pentru fiul și al treilea pentru sfîntul duh.

Cu toții își făcură semnul crucii ; d'Artagnan socoti că trebuie să urmeze și el pilda celorlalți.

— Papa este urmașul sfîntului Petru și întruchipează cele trei puteri divine ; ceilalți, *ordines inferiores* ale ierarhiei preotești, binecuvîntează în numele sfinților arhangheli și al îngerilor. Cele mai umile fețe bisericești, ca, de pildă, diaconii și paracliserii, dau binecuvîntarea cu mătăuzul, închipuind un nesfîrșit număr de degete binecuvîntătoare. Iată miezul

subiectului : *Argumentum omni denudatum ornamento.* Aş face din tot ce am spus două volume mari cît acesta — urmă iezuitul.

Şi în înflăcărarea lui lovea peste cazania sfîntului Ioan Gură-de-Aur, sub a cărui greutate masa se-ncovoia.

D'Artagnan simţi trecîndu-l fiori.

— Fără îndoială, mă înclin în faţa frumuseţii acestei teze — recunoscu Aramis — dar, în acelaşi timp, îmi dau seama că m-ar copleşi. Eu alesesem textul acesta — spune-mi te rog, dragă d'Artagnan, dacă nu-l găseşti nimerit : *Non inutile est desiderium in oblatione*, sau, mai bine-zis : *Puţină părere de rău nu strică în prinosul adus lui Dumnezeu.*

— Stai ! îl opri iezuitul. Teza aceasta atinge erezia ; o formulare aproape asemănătoare se găseşte şi în *Augustinus* al ereticului Jansenius, carte care, mai devreme sau mai tîrziu, va fi arsă de mîna călăului. Ia seama, tinere prieten, nu aluneca spre doctrine nelegiuite ! Tinere prieten, te va pîndi pierzania !

— Te va pîndi pierzania — mormăi şi preotul clătinînd îndurerat din cap.

— Atingi acel punct de pomină al liberului arbitru, care e primejdia de moarte. Dai piept cu cîrtelile pelagienilor şi semipelagienilor.

— Dar, cucernice părinte... — încercă să răspundă Aramis, buimăcit de grindina argumentelor care i se prăvălea pe cap.

— Cum vei dovedi dumneata — îi tăie vorba iezuitul — cum vei dovedi că-ţi pare rău de lume atunci cînd te dăruieşti lui Dumnezeu ? Ia seama la această dilemă : Dumnezeu este Dumnezeu, iar lumea este satana. Să duci dorul lumii înseamnă să duci dorul satanei ; iată concluzia mea.

— Aceeaşi ca şi a mea — mormăi preotul.

— Dar, vă rog — stărui Aramis...

— *Desideras diabolum*, nefericitule ! izbucni iezuitul.

— Duce dorul satanei ! Ah, tinere prieten — se tîngui preotul gemînd — nu duce dorul satanei, te rog eu din toată inima !

D'Artagnan simţea că-şi pierde minţile ; i se părea că se află într-o casă de nebuni şi că va înnebuni şi el, la fel ca cei din faţa ochilor lui. Dar era silit să tacă, fiindcă nu înţelegea limba care se vorbea acolo.

— Fiți buni, vă rog, și ascultați-mă — stărui Aramis cu o cuviință sub care încolțea un început de nerăbdare. Eu nu spun că-mi pare rău ; nu, nu voi rosti niciodată asemenea gîndire, care, de altminteri, nici n-ar fi pe potriva dreptei credințe...

Iezuitul ridică brațele spre cer, preotul făcu și el la fel.

— Nu, dar trebuie măcar să recunoști că e nevrednic să aduci prinos lui Dumnezeu numai ceea ce te dezgustă. N-am dreptate, d'Artagnan ?

— Drace ! Cred și eu ! mărturisi acesta.

Preotul și iezuitul săriră în sus de pe scaune.

— Iată punctul meu de plecare — un silogism : lumea nu e lipsită de plăceri, eu părăsesc lumea, deci eu săvîrșesc o jertfă. Și scriptura spune hotărît : *Adu jertfă Domnului Dumnezeului tău.*

— Asta e adevărat — încuviințară antagoniștii.

— Apoi — urmă Aramis, ciupindu-și urechea ca s-o îmbujoreze, tot așa cum își scutura mîinile ca să le albească — apoi am mai făcut și un rondel pe această temă, pe care l-am trimis anul trecut domnului Voiture, rondel pentru care acest mare om mi-a adus nenumărate laude.

— Un rondel ! rosti, disprețuitor, iezuitul.

— Un rondel — mormăi mecanic și preotul.

— Spune-l, spune-l — se repezi d'Artagnan — ca să ne mai veselim.

— Nu, căci are substrat religios — răspunse Aramis — este teologie în versuri.

— Drace ! făcu d'Artagnan.

— Iată-l — se învoi în sfîrșit Aramis, cu un aer modest, dar nelipsit de o ușoară umbră de fățărnicie :

Voi care plîngeți farmecul unui trecut apus
Și îndurați amarul vieții nefericite,
Nenoroacele voastre atunci vor fi sfîrșite,
Cînd plînsul îl veți aduce prinos Celui-de-sus
Voi care plîngeți.

D'Artagnan și preotul păreau mișcați. Iezuitul rămase însă neclintit în părerea lui.

— Fereşte-te de gustul laic în chestiuni de stil teologic. Într-adevăr, ce spune sfîntul Augustin ? *Severus sit clericorum sermo.*

— Adică predica să fie limpede — tălmăci preotul.

— Aşa că — se grăbi iezuitul să-i curme vorba, văzînd că tovarăşul său spune prăpăstii — aşa că teza dumitale va fi pe placul cucoanelor, şi atîta tot ; va avea deci răsunetul unei pledoarii a maestrului Patru [1].

— Dea Domnul ! se repezi Aramis înflăcărat.

— Nu ţi-am spus eu ? rosti iezuitul. Viaţa lumească n-a încetat să vorbească sus şi tare în dumneata, *altissima voce.* Te iei după pămînteni, tinere prieten, şi mă cutremur la gîndul că harul cel sfînt nu te-a izbăvit încă.

— N-aveţi nici o grijă, părinte, răspund de mine.

— Înfumurare lumească !

— Mă cunosc, părinte, hotărîrea mea e neclintită.

— Şi ţii morţiş să dezvolţi această teză ?

— Mă simt chemat s-o adîncesc pe aceasta şi nu alta ; voi lucra deci mai departe şi sper că mîine veţi fi mulţumit de îndreptările pe care le voi fi făcut în urma poveţelor dumneavoastră.

— Lucrează încetişor — îl sfătui preotul — te lăsăm în minunată stare sufletească.

— Da, ogorul este însămînţat — încuviinţă iezuitul — şi nu trebuie să ne fie teamă că o parte din grăunţe a căzut pe piatră, alta de-a lungul drumului şi că păsările cerului le-au mîncat pe celelalte, *aves coeli comederunt illam.*

— Găsi-te-ar ciuma cu latineasca ta cu tot ! mormăi d'Artagnan, care se simţea la capătul puterilor.

— La revedere, fiule, pe mîine — spuse preotul.

— Pe mîine, tinere cutezător — adăugă iezuitul. Făgăduieşti să ajungi una din luminile bisericii ; facă cerul ca această lumină să nu fie foc mistuitor.

D'Artagnan, care vreme de un ceas îşi rosese unghiile de nerăbdare, începea să tragă şi din carne.

---

[1] *Olivier Patru* (1604—1681), celebru avocat, orator şi academician, foarte apreciat de contemporani. El a inaugurat obiceiul „discursului de recepţie" al noilor academicieni.

Cei doi bărbați cerniți se ridicară, îi salutară pe Aramis și pe d'Artagnan și se îndreptară spre ușă. Bazin, care rămăsese în picioare și ascultase toată controversa cu o pioasă încîntare, se repezi la ei, luă ceaslovul preotului, cartea de rugăciuni a iezuitului și porni respectuos înaintea lor, ca să le deschidă drumul. Aramis îi însoți pînă jos la scară, apoi urcă repede la d'Artagnan, care tot mai visa cu ochii deschiși.

Rămași singuri, cei doi prieteni păstrară la început o tăcere apăsătoare ; totuși, cum unul din ei doi trebuia s-o curme și cum d'Artagnan părea hotărît să lase această cinste pe seama prietenului său, Aramis deschise vorba :

— După cum vezi, m-am întors la chemarea mea de căpetenie.

— Da, harul cel sfînt a pogorît asupra dumitale, cum spunea adineauri domnul acela.

— Oh, de multă vreme mi-am pus eu în gînd să părăsesc lumea și cred că m-ai și auzit vorbind despre asta, nu-i așa, prietene ?

— Fără îndoială ; dar, mărturisesc, credeam pe atunci că glumești.

— Cu asemenea lucruri ? Se poate, d'Artagnan !

— Adică de ce nu ? Glumește omul și cu moartea.

— Și rău face, d'Artagnan, căci moartea este poarta care duce la pierzanie sau la mîntuire.

— Sînt de aceeași părere, dar, te rog, Aramis, s-o lăsăm baltă cu teologia ; cred că ți-o fi de ajuns pentru toată ziua, iar în ce mă privește, eu aproape c-am uitat și bruma de latinească pe care n-am știut-o niciodată ; apoi, îți mărturisesc sincer, n-am mîncat nimic de azi-dimineață de la zece și mor de foame.

— Vom mînca numaidecît, dragă prietene, dar nu uita că astăzi e vineri, și vinerea eu nu pot nici să văd, nici să mănînc carne. Dacă vrei să te mulțumești cu prînzul meu de post, din chiftele de legume și din fructe...

— Cam ce fel de chiftele ? întrebă d'Artagnan cu oarecare îngrijorare.

— Adică niște spanac — răspunse Aramis — dar pentru dumneata voi adăuga și ouă, deși asta înseamnă grea încălcare a canoanelor, căci ouăle sînt carne, de vreme ce din ou iese puiul.

— Ospățul nu e prea grozav, dar fie și așa ; mă mulțumesc și cu atîta, ca să rămînem împreună.

— Îți sînt recunoscător pentru jertfa ce o faci — îi spuse Aramis — și dacă nu va folosi trupului, fără îndoială că va folosi sufletului tău.

— Așadar, Aramis, e lucru hotărît, intri în rîndurile preoțimii. Ce-or să zică prietenii noștri ? Ce-o să zică domnul de Tréville ? Îți spun eu că te vor socoti dezertor.

— Adică nu intru, ci mă întorc. Eu am părăsit biserica pentru viața lumească ; după cum știi, mi-am călcat pe inimă ca să îmbrac tunica de mușchetar.

— Nu știu nimic.

— Nu știi cum am părăsit seminarul ?

— Habar n-am.

— Iată povestea mea ; de altminteri, scriptura spune : „Spovediți-vă unii altora," și eu mă spovedesc dumitale, d'Artagnan.

— Iar eu te iert dinainte ; vezi ce bun băiat sînt.

— Nu glumi cu lucrurile sfinte, prietene.

— Hai, povestește, te ascult.

— Eram la seminar de la vîrsta de nouă ani și peste trei zile împlineam douăzeci ; trebuia tocmai să mă hirotonisească preot, și toate s-ar fi sfîrșit. Într-o seară, pe cînd eram ca de obicei într-o casă unde mă duceam cu plăcere — ce vrei, cînd ești tînăr, ai slăbiciuni — un ofițer, care mă luase la ochi pentru că-i citeam stăpînei casei Viețile Sfinților, a intrat pe neașteptate, fără să fie anunțat. În seara aceea tradusesem un episod din cartea Iudithei și tocmai sfîrșisem de citit versurile mele doamnei, iar ea îmi făcea tot felul de complimente și se apleca peste umărul meu, ca să le citim împreună. Ținuta noastră, care, mărturisesc, era puțin cam visătoare, l-a jignit pe ofițer ; n-a spus nimic, dar, cînd am plecat, a ieșit după mine și m-a ajuns din urmă.

„Domnule preot — mi-a strigat — îți plac loviturile de baston ?"

„N-aș putea să vă spun, domnule — i-am răspuns — fiindcă nimeni n-a îndrăznit pînă acum să mă lovească."

„Da ? Atunci, ia seama, preacuviosule, dacă te mai prind încă o dată în casa în care te-am întîlnit astă-seară, să știi că eu, eu o să îndrăznesc."

Cred că mi-a fost frică ; m-am făcut galben ca ceara şi am simţit cum mi se moaie genunchii ; am vrut să răspund, dar, neştiind ce, am tăcut. Ofiţerul aştepta răspunsul ; văzînd că nu vine, a început să rîdă, mi-a întors spatele şi a intrat iar în casă. Eu m-am întors la seminar.

Sînt gentilom din fire şi mă aprind repede, după cum ai putut băga de seamă şi dumneata, dragă d'Artagnan ; ocara era groaznică şi, deşi n-o ştia nimeni pe lume, eu simţeam că e vie şi că-mi sfredeleşte inima. Am făcut cunoscut mai-marilor mei că nu sînt destul de pregătit pentru hirotonisire şi, la cererea mea, ceremonia a fost amînată cu un an. M-am dus la cel mai bun maestru de scrimă din Paris, m-am învoit cu el să-mi dea zilnic lecţii de scrimă, şi vreme de un an, zi de zi, am luat cîte o lecţie. Apoi, în ziua cînd s-a împlinit un an de cînd fusesem atît de jignit, mi-am agăţat anteriul în cui, m-am îmbrăcat de jos pînă sus în cavaler şi m-am dus la un bal pe care-l dădea o prietenă de-a mea şi unde eram sigur că o să dau peste omul cu pricina. Balul avea loc în strada Francs-Bourgeois, foarte aproape de închisoarea La Force.

Într-adevăr, ofiţerul meu era acolo ; m-am apropiat de el pe cînd cînta o poemă de dragoste, mîngîind cu privirea o femeie, şi l-am întrerupt în toiul celui de al doilea cuplet.

„Domnule — am început eu — nu ţi-ar plăcea nici azi să mă duc într-o casă pe care o ştim amîndoi, în strada Payenne, şi m-ai lovi şi acum cu bastonul dacă n-aş avea chef să te ascult ?"

El s-a uitat mirat la mine, pe urmă m-a întrebat :

„Ce vrei, domnule, cu mine ? Nu te cunosc."

„Eu sînt — i-am răspuns — preotul cel tînăr care citeşte Vieţile Sfinţilor şi care traduce cartea Iudithei în versuri."

„Da, da... mi-aduc aminte — îngînă ofiţerul zeflemisind — şi ce doreşti de la mine ?"

„Aş vrea să-ţi găseşti vreme ca să ne plimbăm puţin împreună."

„Mîine dimineaţă, dacă vrei, şi cu cea mai mare plăcere."

„Nu mîine dimineaţă, ci acum, numaidecît, dacă binevoieşti."

„Ţii cu tot dinadinsul ?..."

„Da, ţin".

„Atunci, să plecăm. Doamnelor — lămuri ofițerul — petreceți mai departe. Voi lipsi doar pînă îl omor pe domnul și mă voi întoarce să sfîrșesc al doilea cuplet."

Am ieșit. Am mers cu el în strada Payenne, chiar în locul unde, cu un an înainte, la aceeași oră, îmi făcuse cinstea cuvintelor pe care le-ai auzit. Era o minunată noapte cu lună plină. Am încrucișat spadele și la cel dintîi atac l-am lăsat mort pe loc.

— Drace ! făcu d'Artagnan.

— Cînd au văzut doamnele că nu li se întoarce cîntărețul și cînd a fost găsit în strada Payenne cu corpul străpuns de spadă, m-au bănuit că eu îl forfecasem așa și s-a stîrnit vîlvă. Am fost silit să părăsesc o bucată de vreme anteriul. Athos, pe care l-am cunoscut în timpul acela, și Porthos, care, în afară de lecțiile mele de scrimă, m-a învățat cîteva lovituri îndrăznețe, m-au hotărît să cer o tunică de mușchetar. Regele ținuse mult la tatăl meu, mort în asediul orașului Arras, și cererea mi-a fost împlinită. Înțelegi, deci, că pentru mine a sosit ziua să mă întorc în sînul bisericii.

— Și, mă rog, de ce azi mai degrabă ca ieri sau ca mîine ? Ce ți s-a întîmplat oare de te-au năpădit gînduri atît de negre ?

— Rana asta, dragă d'Artagnan, a fost pentru mine un semn pe care mi l-a trimis cerul.

— Rana ? Ei aș ! Dar e aproape vindecată și sînt sigur că nu rana asta te face să suferi acum.

— Dar care ? întrebă Aramis roșind.

— Ai una la inimă, Aramis, una mai adîncă și mai dureroasă, o rană pricinuită de o femeie.

Ochii lui Aramis scînteiară fără voie.

— Ah — spuse el, căutînd să-și ascundă bătăile inimii sub o răceală prefăcută — nici nu vorbi despre așa ceva ! Eu să mă mai gîndesc la lucruri dintr-astea ! Să mă amărăsc din dragoste ! *Vanitas vanitatum !* Crezi oare că mi-a sucit cineva capul, și cine ? Vreo fluștiratică sau poate vreo fată în casă, căreia întîmplător i-aș fi făcut curte într-o garnizoană ? Asta-i bună !

— Iartă-mă, dragă Aramis, dar credeam că-ți ațintești privirile mai sus.

— Mai sus ? Şi ce sînt eu ca să pot nutri asemenea dorinţi nesăbuite ? Un biet muşchetar, ca vai de capul lui, nevoiaş şi necunoscut, care urăşte înjosirile şi care nu-şi găseşte loc printre semenii lui !

— Aramis ! Aramis ! strigă d'Artagnan, aruncînd asupra prietenului o căutătură de îndoială.

— Ţărînă sînt şi mă întorc în ţărînă. Viaţa e plină de umilinţe şi de dureri — urmă el, din ce în ce mai posomorît. Toate firele care o leagă de fericire se rup rînd pe rînd în mîna omului, mai ales firele de aur. Oh, scumpul meu d'Artagnan — stărui Aramis cu un uşor tremur de amărăciune în glas — ascultă-mă, dacă vei suferi vreodată, ascunde-ţi bine suferinţa. Tăcerea e cea din urmă bucurie a nenorociţilor ; fereşte-te să-ţi ghicească, oricine ar fi, durerile ; curioşii sug lacrimile noastre aşa cum muştele sug sîngele unei căprioare rănite.

— Vai, dragul meu — răspunse d'Artagnan, oftînd la rîndul lui din adînc — tot ce spui acum e tocmai ce mi s-a întîmplat mie.

— Cum adică ?

— Da, femeia pe care o iubeam, pe care o iubeam la nebunie, a fost răpită tîlhăreşte, nu ştiu unde se află, nu ştiu unde a fost dusă ; poate e închisă, poate a şi murit.

— Dar dumneata te poţi măcar mîngîia cu gîndul că nu te-a părăsit de bunăvoie, că dacă nu primeşti veşti de la ea e din pricină că nu poate să-ţi dea nici un semn de viaţă, pe cîtă vreme...

— Pe cîtă vreme... ?

— Nimic — murmură Aramis — nimic.

— Prin urmare, părăseşti pentru totdeauna lumea, nimic nu te-ar mai întoarce ; e o hotărîre de neclintit, aşa e ?

— Da, pentru vecie. Azi eşti prietenul meu, mîine nu vei mai fi pentru mine decît o umbră sau poate chiar nu vei mai fi nimic. Cît despre lume, lumea nu-i decît un mormînt, un mare mormînt şi nimic altceva.

— Drace ! Grozav de trist e tot ce-mi îndrugi.

— Ce vrei, chemarea mea nu-mi dă pace ! Mă smulge vrînd-nevrînd !

D'Artagnan zîmbi fără să răspundă. Aramis urmă :

— Şi totuşi, atîta vreme cît mai ţin încă de pămînt, aş fi vrut să vorbesc despre dumneata, despre prietenii noştri.

— Şi eu — adăugă d'Artagnan — aş fi vrut să-ţi vorbesc chiar despre dumneata, dar te văd atît de înstrăinat de orice : de dragoste nu-ţi pasă, prietenii sînt nişte umbre, lumea-i un mormînt.

— Vai ! O să le vezi toate astea singur, cu ochii dumitale !

— Atunci, hai nici să nu mai vorbim — urmă d'Artagnan — şi să dăm foc acestei scrisori care, fără îndoială, îţi vesteşte cine ştie ce nouă necredinţă a fetişcanei aceleia zvăpăiate sau a fetei din casă.

— Ce scrisoare ? se repezi Aramis.

— O scrisoare care a sosit în lipsa dumitale şi pe care mi-au dat-o să ţi-o aduc.

— Dar de la cine e scrisoarea ?

— Ei, de la vreo cameristă înlăcrimată, sau de la vreo femeiuşcă desperată, sau poate de la fata din casă a doamnei de Chevreuse, care o fi fost nevoită să se întoarcă la Tours cu stăpîna ei, şi care, ca să se grozăvească, o fi luat un plic parfumat şi i-o fi pus pe deasupra un sigiliu cu coroană ducală.

— Ce tot îndrugi acolo ?

— Poftim, să vezi c-am pierdut-o ! făcu şăgalnic d'Artagnan, părînd că o caută. Din fericire, lumea e un mormînt, oamenii, va să zică şi femeile, sînt doar nişte umbre, iar de dragoste nici măcar nu vrei să auzi.

— Ah ! D'Artagnan, d'Artagnan ! izbucni Aramis. Mor dacă nu mi-o dai !

— În sfîrşit, iat-o ! şi d'Artagnan scoase scrisoarea din buzunar.

Dintr-o săritură, Aramis fu lîngă d'Artagnan ; apucă scrisoarea şi o citi, sau mai bine-zis o sorbi din ochi ; strălucea de fericire.

— Pare-mi-se, camerista are stil frumos — rosti tărăgănat d'Artagnan.

— Mulţumesc, d'Artagnan, mulţumesc ! strigă Aramis ca nebun. A fost silită să se întoarcă la Tours, nu mi-e necredincioasă, mă iubeşte. Vino, prietene, vino să te sărut ; fericirea mă înăbuşă !

Şi cei doi prieteni începură să dănţuiască în jurul cuviosului sfînt Ioan Gură-de-Aur, călcînd vitejeşte în picioare foile tezei risipite pe podele.

Tocmai atunci, Bazin intra cu spanacul şi omleta.

— Afară, nenorocitule ! se răsti Aramis, aruncîndu-i tichia în obraz. Înapoi de unde ai venit cu zarzavaturile astea blestemate şi cu mîncarea asta scîrboasă de ouă. Cere un iepure împănat, un clapon gras, o pulpă de miel cu usturoi şi patru sticle cu vin de Burgundia.

Bazin, care-şi privea stăpînul fără să înţeleagă ce se petrece, lăsă, plin de mîhnire, să alunece omleta în spanac şi spanacul pe pardoseală.

— Iată cea mai potrivită clipă să-ţi închini viaţa regelui regilor — îl sfătui d'Artagnan — dacă tot ţii să-i arăţi bunăvoinţa : *Non inutile desiderium in oblatione.*

— Du-te la dracu cu latineasca ta cu tot ! Să bem, dragă d'Artagnan, să bem zdravăn ! Să bem pîn' n-om mai putea, şi apucă-te de-mi povesteşte ce se mai aude pe-acolo.

Capitolul XXVII

SOŢIA LUI ATHOS

— Ne mai rămîne acum să aflăm veşti şi despre Athos — îi spuse d'Artagnan voiosului Aramis, după ce-i povesti ce se petrecuse în capitală de la plecarea lui şi după ce o masă gustoasă îi făcu să uite, pe unul de teza lui, pe altul de oboseală.

— Crezi că i s-o fi întîmplat vreo nenorocire ? întrebă Aramis. Athos are atîta sînge rece, e atît de viteaz şi mînuieşte cu atîta măiestrie spada !

— Da, fără îndoială, şi nimeni nu-şi dă seama ca mine cît e de cutezător şi de dibaci ; dar îmi place mai mult să înfrunt cu spada lovituri de suliţe, decît de ciomege ; mă tem să nu-l fi scărmănat pe Athos vreo şleahtă de servitori, căci slugile, de felul lor, lovesc cu sete şi nu sfîrşesc cu una cu două. Iată de ce, îţi mărturisesc, aş vrea să plec cît mai curînd.

— Te-aş însoţi bucuros — spuse Aramis — cu toate că nu prea mă simt în stare să călăresc. Ieri am încercat pe pielea mea cureluşele pe care le vezi atîrnate acolo şi, de durere, a trebuit să încetez cu soiul ăsta de pocăinţă.

— Păi, dragul meu prieten, nici nu s-a pomenit ca cineva să se vindece de gloanțe cu ajutorul gîrbaciului ; dar erai bolnav și boala smintește creierul, așa că te iert.

— Și cînd pleci ?

— Cînd o miji de ziuă ; odihnește-te cît mai bine la noapte, și mîine, dacă poți, pornim împreună.

— Atunci, pe mîine — îi spuse Aramis — căci de fier dac-ai fi și tot ai nevoie de odihnă.

A doua zi, cînd d'Artagnan intră la Aramis în odaie, îl găsi stînd la fereastră.

— La ce te uiți așa ? îl întrebă d'Artagnan.

— Pe legea mea, mă minunez de cei trei cai ca din povești, pe care-i țin grăjdarii de dîrlogi ; ce desfătare de prinț, să călărești asemenea năzdrăvani !

— Ei bine, dragul meu Aramis, și dumneata îți poți îngădui desfătarea asta, căci unul din cei trei cai e al dumitale.

— Nu mai spune ! Și care ?

— Acela pe care o să ți-l alegi, căci mie mi-e totuna.

— Și pătura aia minunată de pe cal e tot a mea ?

— Firește.

— Îți arde de glumă, d'Artagnan !

— De cînd vorbești franțuzește, nu mai glumesc.

— Și tot ai mei sînt și coburii aceia auriți, valtrapul de catifea și șaua cu scări de argint ?

— De bună seamă ai dumitale, după cum calul care ne cheazã e al meu, și celălalt, care se tot frămîntă, e al lui Athos.

— Ai naibii cai, frumoși mai sînt !

— Sînt încîntat că-ți plac.

— Și cine ți i-a dăruit ? Regele ?

— În nici un caz cardinalul ; dar ce-ți pasă de unde vin ? gîndește-te numai că unul din cei trei e al dumitale.

— Îl iau pe cel pe care-l ține argatul roșcovan.

— S-a făcut !

— Slavă ție, Doamne ! se bucură Aramis. Uite că mi-a trecut orice urmă de durere ; l-aș încăleca și cu treizeci de gloanțe în mădulare. Ah, pe sufletul meu, ce scări frumoase ! Hei, Bazin, ia poftim încoa' ! Iute !

Bazin se ivi în pragul ușii, sanchiu și amorțit.

— Lustruiește-mi sabia, îndreaptă-mi pălăria, perie-mi pelerina și încarcă-mi pistoalele ! înșiră Aramis.

— Porunca din urmă e de prisos — îl opri d'Artagnan — căci în coburii şeii se află pistoale gata încărcate.

Bazin oftă.

— Liniştește-te, cumetre Bazin — îl sfătui d'Artagnan — împărăţia cerurilor se cîştigă în fel şi chip.

— Stăpînul mai că ajunsese un teolog de seamă — se tîngui Bazin, cu ochii în lacrimi. Ar fi ajuns într-o zi episcop şi poate chiar cardinal.

— Haide, sărmanul meu Bazin, haide, ia gîndeşte-te puţin : ce zor să fii slujitor al bisericii ? Nu eşti ferit nici măcar de război ; vezi bine că şi cardinalul se duce să lupte, cu coiful pe cap şi cu spada în mînă ; dar despre domnul de Nogaret de La Valette ce zici ? Şi el e cardinal, şi întreabă-l pe valetul lui de cîte ori i-a oblojit rănile.

— Vai, domnule, ştiu şi eu ? oftă Bazin. Azi, toate merg anapoda în lume !

În vremea asta, cei doi tineri şi sărmanul valet coborîseră în curte.

— Ţine-mi scara, Bazin ! porunci Aramis.

Şi Aramis se avîntă în şa cu eleganţa şi sprinteneala lui obişnuită, dar după cîteva răsuceli şi cîteva salturi ale mîndrului animal, călăreţul simţi nişte dureri atît de nesuferite, încît păli şi se clătină în şa. D'Artagnan, care de teamă să nu i se întîmple ceva fusese toată vremea cu ochii pe el, se repezi îl prinse în braţe şi-l duse în cameră.

— Lasă, dragă Aramis, vezi de te îngrijeşte — îl sfătui el. Voi pleca singur în căutarea lui Athos.

— Eşti un om de fier — îi spuse Aramis.

— Nu, sînt norocos, atîta tot ; dar, ia spune, cum o să-ţi petreci timpul pînă mă întorc ? Ai încheiat-o cu tălmăcirile despre degete şi binecuvîntări, ce zici ?

Aramis zîmbi.

— Voi face versuri — spuse el.

— Ştiu, versuri la fel de parfumate ca răvaşul cameristei doamnei de Chevreuse. Învaţă-l şi pe Bazin meşteşugul versificaţiei, asta o să-l mai mîngîie. În ceea ce priveşte calul, încalecă-l în fiecare zi cîte puţin, ca să-ţi mai vii în fire.

— Oh, despre asta fii liniştit — îl încredinţă Aramis. Cînd te vei întoarce, voi fi gata să te urmez.

Îşi luară rămas bun unul de la altul şi, zece minute mai târziu, după ce-şi dăduse prietenul în grija lui Bazin şi a hangiţei, d'Artagnan gonea spre Amiens.

În ce stare îl va găsi pe Athos, ba, mai mult, îl va mai găsi oare ? Îl părăsise în ajun cumplită şi se putea chiar să fi murit. Gîndul acesta, care-i întunecă fruntea, îi smulse fără să vrea suspine şi-l făcu să slobozească în şoaptă câteva înjurături de răzbunare. Din toţi prietenii, Athos era cel mai în vârstă, s-ar fi zis, deci, cel mai puţin apropiat de gusturile şi înclinările lui. Totuşi, d'Artagnan avea pentru acest gentilom o deosebită preţuire. Ţinuta nobilă şi distinsă a lui Athos, acele străfulgerări de măreţie care scăpărau când şi când din umbra în care rămînea de bunăvoie, nezdruncinata lui linişte, pe care nimic nu izbutea s-o tulbure şi care făcea din el cel mai plăcut tovarăş din lume, vechia silită şi muşcătoare, acea cutezanţă pe care ai fi luat-o drept ceartă, dacă n-ar fi fost urmarea celui mai neasemuit sînge rece, toate aceste însuşiri stîrneau mai mult decît stima, mai mult decît prietenia, ele stîrneau admiraţia lui d'Artagnan.

Într-adevăr, chiar alături de domnul de Tréville, elegantul şi nobilul curtean Athos, în zilele lui de voie bună, putea înfrunta cu cinste comparaţia ; era de statură mijlocie, dar cu talie atît de zveltă şi de bine făcută, încît în luptele cu Porthos îl doborîse de mai multe ori pe uriaşul a cărui putere făcuse vîlvă printre muşchetari ; capul lui, cu ochii pătrunzători, cu nasul drept, cu bărbia asemeni bărbiei lui Brutus, vădea mereu un uşor freamăt de măreţie şi de farmec ; mîinile, pe care nu şi le îngrijea de loc, îl scoteau din fire pe Aramis, care, în schimb, şi le cocolea pe-ale lui cu nesfîrşite alifii de migdale şi cu uleiuri parfumate ; glasul îi era răspicat şi melodios totodată ; apoi, ceea ce se desprindea pe nesimţite din persoana lui Athos, care, totdeauna modest, stătea în umbră, era acea ştiinţă a purtării în lume şi a obiceiurilor celei mai strălucite societăţi, acele deprinderi nobile ce străbăteau de la sine şi cele mai neînsemnate mişcări ale lui.

Dacă era vorba de un oaspăt, Athos ştia să-l întocmească mai bine ca oricine, aşezînd pe fiecare comesean la locul său, după rangul pe care i-l hărăziseră strămoşii sau pe care şi-l cîştigase singur ; de era vorba despre ştiinţa heraldică, Athos cunoştea pe degete familiile nobile ale regatului, spiţa neamului lor, rudeniile, blazoanele şi obîrşia acestor blazoane.

Eticheta n-avea tainițe care să-i fi rămas străine ; știa drepturile marilor proprietari, cunoștea în amănunt vînătoarea și mai ales vînătoarea cu șoimi, și într-o zi, discutînd despre această prețioasă artă, îl uimise pe regele Ludovic al XIII-lea, care se bucura totuși de mare faimă.

Ca toți nobilii de vază ai acelor vremuri, călărea și încrucișa spada în chip desăvîrșit. Mai mult : creșterea ce o primise nu lăsase la o parte nici chiar studiile scolastice, atît de rare la gentilomi pe vremea aceea, încît surîdea cînd Aramis arunca frînturi latinești și cînd Porthos se făcea că le înțelege ; spre uimirea prietenilor, i se întîmplase chiar în două sau trei rînduri, cînd Aramis scăpase o greșeală de gramatică, să pună el verbul la timpul cuvenit sau substantivul la cazul corespunzător ; pe lîngă toate acestea, Athos era pildă de cinste într-un veac în care războinicii cădeau atît de ușor la învoială cu credința și conștiința lor, amanții cu purtarea riguroasă din zilele noastre, iar săracii cu cea de a șaptea poruncă a lui Dumnezeu. Era, așadar, un bărbat cu totul neobișnuit acest Athos.

Totuși, această fire atît de deosebită, această făptură atît de armonioasă, acest aluat atît de ales se întorcea pe nesimțite spre viața materială, așa cum bătrînii se îndreaptă spre un scoborîș trupesc și moral. În orele lui de însingurare, și aceste ore se iveau adesea, Athos stingea tot ce era luminos în ființa lui și nimbul acela strălucitor pierea ca într-o noapte adîncă. Odată semizeul doborît, nu mai rămînea decît un biet om. Cu capul plecat, cu ochii rătăciți, cu vorba greoaie și împleticită, Athos se uita ceasuri întregi fie la sticla și paharul dinaintea lui, fie la Grimaud, care, obișnuit să-l înțeleagă prin semne, citea în privirea lipsită de vlagă a stăpînului pînă și cea mai mică dorință, pe care i-o aducea numaidecît la îndeplinire. Dacă din întîmplare cei patru prieteni se întîlneau în asemenea clipe, o vorbă bîiguită după mari strădanii era toată partea lui Athos la convorbire. În schimb, dădea pe gît singur cît patru laolaltă, dar fără să se bage de seamă decît după încruntarea tot mai vîrtoasă a sprîncenelor și după întristarea tot mai adîncă a sufletului.

D'Artagnan, al cărui duh scormonitor și tăios îl cunoaștem, cu toate că ar fi dorit să prindă ceva din taina prietenului, nu izbutise să deslușească pricina acelei lîncezeli, nici împrejurările care o stîrneau. Athos nu primea niciodată scri-

sori ; el nu făcea nici un pas pe care să nu-l fi ştiut toţi prietenii lui.

Nu se putea spune că mîhnirea i se isca de pe urma vinului, căci, dimpotrivă, el bea tocmai ca să lupte cu starea sufletească, pe care leacul, după cum am mai spus, o întuneca şi mai cumplit. Năvala copleşitoare a gîndurilor negre nu putea fi pusă nici pe seama jocului, căci, spre deosebire de Porthos, care cînta sau înjura după cum norocul îi surîdea sau ba, Athos se arăta la fel de nepăsător, fie că era în pierdere sau în cîştig. Fusese văzut într-o seară în cercul muşchetarilor cîştigînd o mie de pistoli şi după aceea dînd îndărăt pînă şi centironul de gală brodat cu fir de aur ; recîştigase apoi tot ce pierduse şi, pe deasupra, o sută de ludovici ; toate acestea fără ca frumoasele lui sprîncene negre să se fi clintit, fără ca mîinile lui să-şi fi pierdut culoarea lor sidefie şi fără ca vorba lui, care în seara aceea era plăcută, să fi încetat o singură clipă a fi la fel de molcomă şi de melodioasă.

De asemenea, căutătura-i mohorîtă n-avea nici o legătură cu toanele văzduhului, aşa cum se întîmplă la vecinii noştri, englezii, căci restriştea lui era de obicei mai amarnică în pragul zilelor frumoase ale anului ; iunie şi iulie erau lunile cele mai îngrozitoare pentru Athos. Prezentul nu-i pricinuia nici o mîhnire, iar cînd i se vorbea de viitor ridica din umeri ; taina lui era deci în trecut, aşa cum de altfel i se şoptise la ureche lui d'Artagnan.

Acest văl misterios ce acoperea întreaga sa fiinţă atrăgea şi mai mult privirile către omul ai cărui ochi şi a cărui gură nu destăinuiseră niciodată nimic, nici în toiul celei mai crunte beţii, oricît de meşteşugite ar fi fost iscodirile.

— Cine ştie — îşi zise d'Artagnan — poate că bietul Athos nici nu mai trăieşte, şi dacă a murit e din vina mea, căci eu l-am tîrît în toată încurcătura asta, de care n-avea habar cum a început, de care n-o să aibă habar cum s-a sfîrşit şi de pe urma căreia n-ar fi tras nici un folos.

— Şi unde mai puneţi, domnule — adăugă Planchet — că-i datorăm poate viaţa. Ţineţi minte cum a strigat ; „Fugi, d'Artagnan ! M-au prins". Şi după ce a descărcat amîndouă pistoalele, ce mai zgomot asurzitor făcea cu spada ! Ai fi zis că se bat douăzeci de inşi sau, mai degrabă, douăzeci de draci turbaţi !

Întărîtat de aceste cuvinte, d'Artagnan își îndemnă calul, care, neavînd nevoie de nici un îndemn, își ducea ca vîntul călărețul din spinare. Pe la unsprezece dimineața, întrezăriră Amiens-ul; la unsprezece și jumătate, se aflau în poarta hanului blestemat.

Deseori, d'Artagnan cugetase la una din acele răzbunări grozave împotriva vicleanului hangiu, răzbunări care îți ung sufletul numai cînd te gîndești la ele. Intră deci în han cu pălăria lăsată peste ochi, cu mîna stîngă pe mînerul spadei și cu dreapta plesnind din biciușcă.

— Mă mai cunoști? îl întrebă pe hangiu, care-i ieșise înainte, ca să-l salute.

— N-am această cinste, înălțimea voastră — răspunse hangiul, holbîndu-și ochii în fața uluitoarei străluciri a noului sosit.

— Ah, nu mă cunoști?

— Nu, înălțime.

— Așa? Lasă că după două-trei vorbe o să-ți aduci aminte. Ce-ai făcut cu gentilomul acela pe care, cu vreo cincisprezece zile în urmă, ai avut îndrăzneala să-l învinovățești că umblă cu bani măsluiți?

Hangiul păli, căci d'Artagnan se înfipsese crîncen în fața lui și Planchet urma pilda stăpînului.

— Vai, înălțime, nici nu mai pomeniți de el — se tînguí hangiul, cu glas plîngăreț. Dumnezeule, că scump mi-am mai plătit greșeala! Ah, sărăcuțul de mine!

— Eu te întreb: ce s-a întîmplat cu gentilomul?

— Rogu-vă ascultați-mă, înălțime, fiți îndurător. Pentru Dumnezeu, luați loc, vă rog!

Mut de mînie și de îngrijorare, d'Artagnan se așeză crunt ca un judecător. Planchet se rezemă fudul de jilțul lui.

— Iată cum s-a întîmplat, înălțimea voastră — începu hangiul, tremurînd din toate mădularele — căci acum vă recunosc: sînteți acela care a plecat cînd m-am luat la gîlceavă ca un prost cu gentilomul de care vorbiți.

— Da, eu sînt; vezi dar că nu te poți aștepta la mărinimie dacă nu spui tot adevărul.

— Ascultați-mă, vă rog, și o să aflați tot.

— Te ascult.

— Autoritățile ne dăduseră de știre cum că un vestit măsluitor de bani va sosi la han, împreună cu mai mulți to-

varăși de-ai lui, îmbrăcați toți ca ostași din gardă și ca mușchetari. Caii, valeții, chipurile dumneavoastră, toate îmi fuseseră descrise de cu vreme.

— Pe urmă, pe urmă ? întrebă d'Artagnan, care bănuia de unde veneau semnalmentele atît de grijuliu date.

— Potrivit ordinelor autorității, care mi-a mai trimis și un ajutor de șase oameni, am luat măsurile, chibzuite de mine drept grabnice, ca să pot pune mîna pe așa-ziși măsluitori.

— Iarăși ! se răsti d'Artagnan, pe care cuvîntul „măsluitor" îl scotea din sărite.

— Iertați-mă, înălțime, că dau zor cu ce nu trebuie, dar întocmai cu asta mă dezvinovățesc și eu. Autoritatea mă băgase în sperieți și știți doar că un hangiu nu se poate pune rău cu autoritatea.

— Încă o dată : unde e gentilomul ? Ce s-a întîmplat cu el ? A murit ? Trăiește ?

— Răbdare, înălțime, iacă spun și asta. S-a întîmplat așadar ce știți, și plecarea dumneavoastră pripită — adăugă hangiul cu o umbră de ironie ce nu-i scăpă lui d'Artagnan — părea că încuviințează spusele autorității. Prietenul dumneavoastră, gentilomul, s-a apărat cu tot focul. Valetul lui, care, din păcate, se încăierase pe nepusă masă cu oamenii autorității, îmbrăcați în rîndași...

— Ah, mișelule — izbucni d'Artagnan — va să zică erați cu toții în cîrdășie ! Nu știu ce mă ține să nu vă fac praf pe toți !

— Vai, nu, înălțime, nu era nici o cîrdășie, o să vedeți numaidecît. Domnul, prietenul dumneavoastră (iertați-mă că nu-i spun pe cinstitul său nume, pe care trebuie să-l aibă, dar dacă nu știm cum îl cheamă...), domnul, prietenul dumneavoastră, zic, după ce a scos doi oameni din luptă cu două focuri de pistol, a început să dea îndărăt, tot apărîndu-se cu spada, cu care a mai sfîrtecat încă pe unul din ai mei, iar pe mine m-a plesnit cu latul, de-am văzut stele verzi.

— Călăule, isprăvește odată ! îi porunci d'Artagnan. Spune-mi, ce e cu Athos ?

— Tot dînd îndărăt, cum am mai spus înălțimii voastre, a nimerit cu spinarea în scara pivniței, și cum ușa era deschisă, a scos cheia și s-a încuiat înăuntru. Știau cu toții că n-are cum fugi de acolo și l-au lăsat în plata Domnului.

— Se înțelege — adăugă d'Artagnan — nu voiați cu tot dinadinsul să-l omorîți, voiați doar să-l țineți ferecat.

— Doamne sfinte! Să-l ferecăm noi, înălțime? Dar vă jur, s-a ferecat el singur înăuntru. Din capul locului făcuse treabă bunicică: unul omorît pe loc și alți doi greu răniți. Pe mort și pe amîndoi răniții i-au ridicat camarazii lor, și n-am mai auzit pomenindu-se nimic nici de unii, nici de ceilalți. Eu, îndată ce mi-am venit în fire, m-am dus glonț la domnul guvernator, ca să-i istorisesc tot ce mi se întîmplase și să-l întreb ce măsuri să iau cu ostaticul. Dar domnul guvernator s-a holbat la mine de parc-ar fi căzut din cer; mi-a spus că habar n-are de tot ce îndrug, că ordinele primite nu porniseră de la el și că dacă mă-mpinge păcatul să scap cuiva că are vreun amestec în tot tărăboiul ăsta, atunci pune să mă spînzure. Pare-mi-se, domnule, că mă înșelasem, că arestasem pe unul în locul altuia, iar cel pe care ar fi trebuit să-l înhațe dăduse bir cu fugiții.

— Și Athos? se răsti d'Artagnan, a cărui nerăbdare creștea la gîndul că numita autoritate lăsase baltă lucrurile. Ce s-a întîmplat cu Athos?

— Grăbit să-mi îndrept greșeala față de ostatic — urmă hangiul — m-am dus la pivniță ca să-i dau drumul. Vai, domnule, înăuntru nu mai era un om, era dracul în carne și oase. Cînd m-a auzit că vreau să-l las slobod, mi-a răspuns că asta-i capcană și că, înainte de a ieși, vrea să-și pună condițiile lui. I-am vorbit cu toată umilința, căci îmi dădeam seama de neghiobia ce-o făcusem ridicînd mîna asupra unui mușchetar al maiestății sale, și l-am încredințat că sînt gata să mă supun la tot ce va cere. „Întîi și-ntîi — mi-a spus — vreau să mi se dea valetul, cu toate armele lui.“ Ne-am grăbit să-i dăm ascultare; căci, mă înțelegeți, domnule, eram gata să facem tot ce-ar fi dorit prietenul dumneavoastră. Domnul Grimaud (el și-a spus numele, deși e cam zgîrcit la vorbă), domnul Grimaud a fost deci scoborît în pivniță, așa rănit cum era; și cum s-au văzut împreună, stăpînul lui a ferecat la loc ușa și ne-a poruncit să rămînem la noi în dugheană.

— Dar, în sfîrșit, unde e acum? Unde e Athos? răcni d'Artagnan.

— În pivniță, domnule.

— Cum, nenorocitule, îl ții de atunci în pivniță?

— Vai de capul meu, nu, domnule! Noi să-l ținem în pivniță? Se vede că nu știți ce face în pivniță! Vai, dac-ați

putea să-l faceţi să iasă de acolo, v-aş fi recunoscător toată viaţa, v-aş aduce osanale ca unui sfînt.

— Zici că e în pivniţă ? O să-l găsesc acolo ?

— Fără îndoială, domnule ; i-a intrat în cap să nu mai iasă din pivniţă. În fiecare zi îi dăm prin ferestruică pîine în vîrful unei furci şi, de cîte ori cere, îi mai dăm şi carne ; dar, vai de noi, nu pîinea şi carnea o stinge mai grozav. Am încercat odată să cobor la el cu doi oameni de-ai mei, dar s-a mîniat cumplit. Am auzit cum îşi încărca pistoalele şi cum valetul îi încărca flinta. Cînd i-am întrebat ce aveau de gînd să facă, gentilomul mi-a răspuns că puteau trage patruzeci de focuri, el şi valetul lui, şi că le vor da gata pe toate, dar nu va îngădui nici unuia din noi să pună piciorul în pivniţă. Atunci, domnule, m-am dus să mă plîng guvernatorului, care mi-a răspuns că tot ce păţesc e pe bună dreptate şi că asta o să mă înveţe minte să mai hulesc cinstitele feţe care-mi cer găzduire.

— Aşa că de atunci... ? întrebă d'Artagnan, pufnind în rîs de mutra amărîtă a hangiului.

— Aşa că de atunci, domnule — urmă acesta — să nu dea Dumnezeu nimănui viaţa care o ducem noi aici ; căci domnule, trebuie să ştiţi că toate merindele noastre sînt în pivniţă ; acolo ne ţinem vinişorul în sticle şi-n butoaie, acolo ne ţinem berea, untdelemnul şi d-ale băcăniei, slănina şi cîrnaţii ; şi cum nu e chip să coborîm în pivniţă, sîntem siliţi să nu dăm călătorilor care trag la noi nici mîncare, nici băutură, aşa că pe zi ce trece hanul nostru se duce de rîpă. Încă o săptămînă cu prietenul dumneavoastră în pivniţă, şi ajungem la sapă de lemn.

— Aşa ţi-ar trebui, nemernicule. Nu se vedea de la o poştă, după mutra noastră, că eram oameni de omenie şi nu măsluitori ? Hai, spune !

— Da, domnule, da, aşa e — recunoscu hangiul. Dar ia ascultaţi acum, ascultaţi cum îşi iese iar din sărite.

— Trebuie să-l fi supărat cineva — îşi dădu părerea d'Artagnan.

— Nici noi n-avem încotro — lămuri hangiul. Ne-au picat chiar acum doi gentilomi englezi.

— Ei şi ?

— Ei şi ! Ştiţi şi dumneavoastră că englezilor le place vinul bun ; ba au cerut să le dăm din cel mai bun. Soţia mea l-o

fi rugat pe domnul Athos s-o lase să intre în pivniță, ca să îndestuleze oaspeții, și el s-o fi împotrivit ca de obicei. Ah! Dumnezeule! Auziți? Iadul pe pământ, nu alta!

Auzind într-adevăr gălăgie mare venind dinspre pivniță, d'Artagnan se ridică și, împreună cu hangiul, care o luase înainte frîngîndu-și de zor mîinile, și cu Planchet, care-l urma ținîndu-și flinta gata încărcată, se apropie de locul cu pricina.

Cei doi gentilomi vedeau negru înaintea ochilor. Făcuseră drum lung și mureau de foame și de sete.

— Tiranie nemaipomenită! pălăvrăgeau ei în grai francez curat, deși cu accent străin. Un scăpat din balamuc să nu dea voie unor oameni cumsecade să-și folosească vinul! Uite, o să spargem ușa și, dacă face pe turbatul, atunci îl omorîm.

— Mai domol, domnilor, mai domol! se amestecă d'Artagnan, scoțîndu-și pistoalele de la brîu. Nu veți omorî pe nimeni.

— Lasă, lasă — se auzea după ușă glasul liniștit al lui Athos. Numai să poftească încoace domnii mîncători de copii, că pe urmă vedem noi.

Oricît păreau ei de cutezători, cei doi gentilomi englezi se priviră șovăind; s-ar fi zis că înăuntrul pivniței sălășluia unul din acei căpcăuni înfometați, eroi înfricoșători ai basmelor populare, în al căror bîrlog nimeni nu putea pătrunde fără a ispăși.

Urmară cîteva clipe de tăcere; apoi, cum englezilor le era rușine să dea îndărăt, cel mai colțos dintre el coborî cele cinci sau șase trepte ale scării și lovi cu piciorul în ușă, parcă ar fi vrut să dărîme un zid.

— Planchet — îi spuse d'Artagnan încărcîndu-și pistoalele — îl iau în primire pe cel de sus, ai tu grijă de cel de jos. Ah, domnilor, se vede că vă arde de scărmăneală! Bine! Lasă că o să vă săturați!

— Dumnezeule — răsună glasul adînc al lui Athos — mi se pare că-l aud pe d'Artagnan!

— Eu sînt — răspunse d'Artagnan, ridicîndu-și și el vocea — eu, prietene, în carne și oase.

— Atunci e bine — se bucură Athos. Le venim noi de hac acestor spărgători de uși!

Gentilomii își scoaseră spadele, dar erau prinși între două focuri; mai șovăiră o clipă, apoi, ca și întîia dată, trufia în-

vingînd, o a doua lovitură făcu să trosnească uşa, de sus pînă jos.

— La o parte, d'Artagnan, la o parte — strigă Athos — dă-te la o parte, că trag !

— Domnilor — începu d'Artagnan, care nu-şi pierdea niciodată cumpătul — domnilor, gîndiţi-vă la ce faceţi ! Răbdare, Athos. Vă băgaţi într-o dandana fără rost şi veţi fi ciuruiţi de gloanţe. Valetul meu şi cu mine o să vă împroşcăm prin trei ţevi şi la fel o să vă vină şi din pivniţă ; apoi mai avem şi spadele, pe care, vă spun eu, prietenul meu şi cu mine le învîrtim destul de binişor. Lăsaţi pe mine, că rînduiesc eu şi-treburile dumneavoastră şi ale mele. O să vi se aducă îndată de băut, pe cuvîntul meu de cinste.

— Dacă o mai fi rămas ceva — bodogăni Athos, batjocoritor.

Hangiul simţi trecîndu-i de-a lungul şirei spinării un fior de gheaţă.

— Cum dacă a mai rămas ceva ? bîigui el.

— La naiba ! Trebuie să fi rămas — urmă d'Artagnan — fii fără grijă, doar nu era să bea ei doi toată pivniţa. Domnilor, puneţi-vă spada în teacă.

— Atunci, pune-ţi şi dumneata îndărăt pistoalele la brîu.

— Bucuros.

D'Artagnan dădu pilda. Apoi, întorcîndu-se spre Planchet, îi făcu semn să-şi descarce flinta.

Englezii, potoliţi, îşi puseră bombănind spadele în teacă. Dar cînd li se istorisi în ce fel ajunsese închis Athos, dădură şi ei vina pe hangiu, căci de felul lor erau gentilomi.

— Acum, domnilor — îi sfătui d'Artagnan — duceţi-vă la dumneavoastră în cameră şi mă pun chezaş că în zece minute vi se va aduce tot ce doriţi.

Englezii salutară şi ieşiră.

— Sînt singur, dragă Athos, fii bun şi deschide-mi uşa — se rugă d'Artagnan.

— Îndată — răspunse Athos.

Se auzi atunci zgomotul asurzitor al mormanului de loazbe şi de grinzi ce pîrîiau şi se rostogoleau — erau întăriturile pe care asediatul le dărîma. Cîteva clipe mai tîrziu, prin uşa ce se dădea în lături se ivi faţa gălbejită a lui Athos, care, furişîndu-şi privirea, iscodea împrejurimile.

D'Artagnan se repezi de gîtul lui şi-l sărută din toată inima; vrînd să-l scoată afară din lăcaşul mucezit, bägă de seamă însă că Athos se clătina.

— Eşti rănit ? întrebă el.

— Eu ? De loc, dar sînt beat-turtă, şi află că nimeni pe lume nu şi-a dat atîta osteneală ca mine, pentru aşa ceva. Pe Dumnezeul meu, hangiule, numai eu am dat de duşcă cel puţin o sută cincizeci de sticle.

— Vai de capul meu ! se văicări hangiul. Dacă valetul a băut numai pe jumătate din cît a băut stăpînul, atunci m-au lăsat sărac lipit.

— Grimaud e valet de casă mare şi nu s-ar încumeta să bea din ce beau eu ; el a băut numai din cel vărsat ; ia ascultaţi, mi se pare că a uitat să pună cepul butoiului la loc ; aşa-i că curge ?

D'Artagnan izbucni în hohote de rîs, în vreme ce fiorul rece al hangiului se schimba în fierbinţeală.

La rîndul lui, Grimaud apăru şi el în spatele stăpînului, cu flinta pe umăr şi bîţîind din cap ca satirii beţi din pînzele lui Rubens. Era stropit de sus pînă jos în faţă şi spate cu o licoare unsuroasă, pe care hangiul o recunoscu a fi cel mai bun untdelemn de măsline pe care-l avea.

Alaiul străbătu sala cea mare şi se îndreptă spre cea mai frumoasă încăpere din han, pe care d'Artagnan pusese stăpînire cu de la sine învoire.

În vremea aceasta, hangiul şi soţia lui, fiecare cu cîte o lampă în mînă, se repeziră spre pivniţa unde nu putuseră pătrunde atît amar de vreme şi unde-i aştepta o priveliştе înspăimîntătoare. Dincolo de întăriturile alcătuite din loazbe, din scînduri şi poloboace goale, bulucite după toate regulile artei strategice, şi în care Athos făcuse o spărtură ca să poată ieşi, se vedeau ici-colo, plutind în băltoace de untdelemn şi de vin, ciolanele şunchilor înfulecate, în vreme ce un morman de sticle sparte astupa ungherul din stînga pivniţei, iar un butoi cu canaua deschisă îşi scurgea ultimele picuri de sînge. După cum a spus şi poetul vremilor de demult, pustiul şi moartea domneau acolo în voie, ca pe un întins cîmp de bătălie. Din cincizeci de cîrnaţi atîrnaţi de grinzi, mai rămăseseră doar zece.

Şi deodată, prin bolta pivniţei răzbătură urletele de jale ale hangiului şi ale nevesti-si ; pînă şi d'Artagnan se simţi mişcat. Cît priveşte pe Athos, nici nu-şi întoarse măcar capul. Adîncii

deznădejdi îi urmă însă mînia cumplită : înşfăcînd o frigare, hangiul, scos din minţi, se năpusti în camera unde se aflau cei doi prieteni.

— Adu-ne vin ! porunci Athos, zărindu-l în prag.

— Vin ? răcni hangiul, ca nebun. Vin ? Dar mi-aţi băut vin de peste o sută de galbeni ; sînt sărac lipit pămîntului, pierdut, zdrobit !

— Oare ? făcu Athos. Păi nouă ne era mereu sete.

— Dacă v-aţi fi mulţumit măcar să beţi, dar aţi făcut ţăndări toate sticlele.

— M-aţi împins peste o grămadă care a venit de-a dura. E vina voastră.

— Mi s-a dus tot untdelemnul.

— Untdelemnul e un balsam minunat pentru răni şi bietul Grimaud trebuia şi el să se oblojească pe unde l-aţi lovit.

— Toţi cîrnaţii mei — roşi !

— Sînt o groază de şobolani în pivniţă.

— O să-mi plătiţi totul ! se repezi hangiul deznădăjduit.

— Nemernic afurisit ce eşti ! răcni şi Athos, sculîndu-se de pe scaun, dar căzînd repede la loc — n-ar fi putut face sforţare mai mare.

D'Artagnan îi veni în ajutor, ridicîndu-şi ameninţător biciuşca. Hangiul se dădu un pas îndărăt şi izbucni în lacrimi.

— Să-ţi fie de învăţătură ; altă dată să te porţi mai omeneşte cu oaspeţii trimişi de Dumnezeu — îl sfătui d'Artagnan.

— De Dumnezeu... Spuneţi mai bine de dracu !

— Ascultă, scumpule — urmă d'Artagnan — dacă o să ne mai spargi multă vreme urechile, să ştii că ne închidem toţi patru în pivniţă, şi atunci o să vedem noi dacă stricăciunile sînt chiar aşa de mari cum spui.

— Înduraţi-vă, domnilor — se văicări hangiul — e vina mea, iată, mărturisesc. Dar nu mă năpăstuiţi. Sînteţi nobili mari, iar eu un pîrlit de hangiu. Fie-vă milă de mine !

— Ei, dacă vorbeşti aşa, parcă văd că mi se sfîşie inima şi că lacrimile încep să-mi curgă cum curge şi vinul din poloboacele tale. Dracul nu-i atît de negru pe cît pare. Haide, vino încoace, să stăm de vorbă.

Hangiul se apropie cu teamă.

— Vino îţi spun, nu-ţi fie frică ! îi porunci Athos. Atunci, cînd am vrut să-ţi plătesc, mi-am pus pe masă punga cu bani.

— Da, înălţimea voastră.

— În pungă erau şaizeci de galbeni ; unde-i punga ?

— E depusă la grefă, înălţime : mi se spusese că nu erau bani buni.

— Cere punga mea îndărăt şi păstrează-ţi banii.

— Dar înălţimea voastră ştie că grefa nu mai dă un lucru pe care a pus odată mîna ; dacă n-ar fi fost bani buni, tot ar mai fi fost nădejde, dar, din păcate, erau din cei buni.

— Înţelege-te cu grefa, cumetre, asta nu mă priveşte, mai ales că nu mai am para chioară.

— Ia staţi — se amestecă d'Artagnan. Unde-i calul pe care-l avea Athos ?

— În grajd.

— Cam cît face ?

— Cel mult cincizeci de pistoli.

— Ba face optzeci ; ia-l, şi să sfîrşim odată.

— Cee ? Îmi vinzi calul ? se miră Athos. Îl vinzi pe Bajazid al meu ? Şi eu pe ce să călăresc cînd oi porni la război ? Pe Grimaud ?

— Ţi-am adus alt cal — îi spuse d'Artagnan.

— Altul ?

— Şi nemaivăzut de frumos ! adăugă hangiul.

— Atunci, dacă e un altul mai tînăr şi mai frumos, ia-ţi hodorogul şi adu-ne de băut.

— Din care vin ? întrebă hangiul, liniştit dintr-o dată.

— Din acela care e în fund, lîngă şipci ; au mai rămas vreo douăzeci şi cinci de sticle, celelalte s-au spart cînd m-am rostogolit. Adu-ne şase.

„Omul ăsta-i un butoi fără fund — îşi spuse hangiul, în sinea lui ; dacă mai rămîne încă cincisprezece zile aici şi dacă plăteşte tot ce-o bea, îmi pun din nou treburile pe roate."

— Şi nu uita — urmă d'Artagnan — să duci patru sticle din acelaşi vin celor doi nobili englezi.

— Acum, pînă ne-o aduce vinul, istoriseşte-mi, d'Artagnan, ce s-a întîmplat cu ceilalţi. Dă-i drumul !

D'Artagnan începu să-i spună cum îl găsise pe Porthos în pat cu piciorul scrîntit şi pe Aramis la masă între doi teologi. Pe cînd sfîrşea de povestit, hangiul intră cu sticlele cerute şi cu o şuncă rămasă, din fericire, afară din pivniţă.

— Bine — spuse Athos, umplînd paharele amîndurora. Asta e, prin urmare, cu Porthos şi Aramis ; dar cu dumneata,

prietene, ce e ? Ce s-a întîmplat cu dumneata ? Ai o mutră de înmormîntare.

— Cred şi eu — răspunse d'Artagnan. Dintre noi toţi, eu sînt cel mai nenorocit.

— Tu, nenorocit ? se miră Athos. Şi pentru ce eşti nenorocit ? Haide, spune-mi.

— Mai tîrziu — murmură d'Artagnan.

— Mai tîrziu ! Şi de ce mai tîrziu ? Fiindcă mă crezi beat, d'Artagnan ? Ţine bine minte ce-ţi spun : niciodată nu-s aşa de limpede la minte ca la beţie. Vorbeşte : sînt numai urechi.

D'Artagnan îi povesti atunci păţania lui cu doamna Bonacieux. Athos îl ascultă fără să clipească ; şi, la sfîrşit, rosti răspicat :

— Deşertăciuni toate, m-auzi ? Deşertăciuni !

Era o vorbă a lui Athos.

— Spui mereu că-s deşertăciuni, dragul meu Athos — îi răspunse d'Artagnan — şi nu-ţi şade bine să vorbeşti aşa, dumitale, care n-ai iubit niciodată.

Ochii stinşi a lui Athos scăpărară deodată, dar numai ca o străfulgerare ; peste o clipă erau la fel de ceţoşi şi de rătăciţi.

— Aşa e — spuse el liniştit — eu n-am iubit niciodată.

— Vezi, prin urmare, inimă de piatră, că n-ai dreptul să fii aspru cu inimile noastre duioase — vorbi d'Artagnan.

— Inimi duioase, inimi străpunse — adăugă Athos.

— Ce spui ?

— Spun că dragostea e o loterie în care cîştigătorul cîştigă moartea ! Fii fericit că ai pierdut, scumpe d'Artagnan, crede-mă ce-ţi spun. Singurul sfat pe care pot să ţi-l dau este să pierzi totdeauna.

— Părea că mă iubeşte atîta !

— Părea !

— Ba nu ! Mă iubea !

— Copil ce eşti, nu e pe lume un singur bărbat care să nu fi crezut, aşa cum crezi şi dumneata, că iubita se prăpădeşte după el, şi totuşi nu e unul care să nu fi fost înşelat de iubita lui.

— Afară de dumneata, Athos, care n-ai avut niciodată o iubită.

— Așa e — încuviință Athos, după o clipă de tăcere — eu n-am avut niciodată iubită, nu, eu n-am avut niciodată. Hai să bem !

— Dar atunci, înțeleptule — urmă d'Artagnan — învață-mă ce trebuie să fac, dă-mi o mînă de ajutor ; am și eu nevoie să știu, să caut și eu alinare.

— Alinare, pentru ce ?

— În nenorocirea mea.

— Nenorocirea dumitale stîrnește rîsul — rosti Athos ridicînd din umeri. Aș fi curios să văd ce-ai spune dacă ți-aș istorisi o poveste de dragoste.

— Care ți s-a întîmplat dumitale ?

— Mie sau unuia din prietenii mei, totuna.

— Spune, Athos, spune.

— Mai bine hai să bem.

— Bea și istorisește.

— Da, asta se poate — încuviință Athos, golind și umplînd din nou paharul. Sînt două lucruri care merg foarte bine împreună.

— Te ascult — îl îmbie d'Artagnan.

Athos vru să-și adune gîndurile, dar cu cît se străduia mai tare, cu atît d'Artagnan îl vedea pălind mai cumplit ; era în halul de beție în care bețivii de rînd cad și adorm. El însă visa cu glas tare și ochii deschiși. Acest somnambulism al beției avea ceva înspăimîntător.

— Vrei cu tot dinadinsul ? întrebă el.

— Te rog — stărui d'Artagnan.

— Fie deci cum dorești. Unul din prietenii mei, spun unul din prietenii mei, deci nu eu — întări Athos, cu un zîmbet întunecat pe buze — un conte de pe meleagurile mele, adică din Berry, un nobil ca un fel de Dandolo sau de Montmorency[1], s-a îndrăgostit la vîrsta de douăzeci și cinci de ani de o tînără fată de șaisprezece ani, frumoasă ca un înger. Cu toată frăgezimea tinereții ei, avea o minte arzătoare, o minte nu de femeie, ci de poet ; nu numai că plăcea, te îmbăta. Locuia într-un orășel împreună cu fratele ei, care era preot. Amîndoi, străini de ținutul nostru. Veniseră nu se știe de unde, dar cînd o vedeai pe ea atît de frumoasă și pe frate-său atît de smerit,

[1] Mari familii nobiliare, prima — venețiană, iar a doua — franceză, care au dat numeroase figuri marcante.

nici nu ţi-ar fi trecut prin gînd să-i întrebi de unde vin. De altminteri, se spunea că sînt de familie bună. Prietenul meu, care era stăpînul ţinutului, ar fi putut s-o scoată din minţi sau s-o siluiască, pe pofta inimii, era doar stăpînul. Cine ar fi îndrăznit să sară în ajutorul a doi străini, a doi pripăşiţi ? Din nefericire, însă, era om cinstit. A luat-o de nevastă. Prostul, neghiobul, dobitocul !

— Dar de ce vorbeşti aşa, dacă o iubea ? întrebă d'Artagnan.

— Aşteaptă puţin — zise Athos. A dus-o la castelul lui şi a făcut din ea doamna cea mai de vază din tot ţinutul ; trebuie să fiu drept şi să recunosc că-şi păstra cît se poate de bine rangul.

— Pe urmă ? întrebă d'Artagnan.

— Pe urmă ! Într-o zi, pe cînd era la vînătoare cu soţul ei — urmă Athos cu glas scăzut şi foarte pripit — a căzut de pe cal şi a leşinat ; contele s-a repezit s-o ridice, şi cînd a văzut că răsufla greu în costumul prea strîns, i l-a sfîşiat cu pumnalul şi i-a dezvelit umărul. Ghiceşte, d'Artagnan, ce avea pe umăr ? întrebă Athos într-un hohot de rîs.

— De unde să ştiu ?

— O floare de crin ! Era înfierată !

Şi Athos sorbi dintr-o înghiţitură paharul ce-l ţinea în mînă.

— Ce grozăvie ! strigă d'Artagnan. Adevărat ?

— Adevărul adevărat, dragul meu — îngerul era un demon. Biata fată furase.

— Şi ce-a făcut contele ?

— Contele era un mare senior ; avea drept de judecată, pe pămînturile lui, asupra celor mari şi asupra celor mici. A sfîşiat de sus pînă jos hainele contesei, i-a legat mîinile la spate şi a spînzurat-o de un copac.

— Doamne ! Athos ! Un omor ! se îngrozi d'Artagnan.

— Da, un omor, nimic mai mult — bîigui Athos, galben ca ceara. Dar parcă iar m-au lăsat fără vin.

Şi apucînd gîtul sticlei care mai era încă plină, o apropie de gură şi o goli pînă la fund, aşa cum ar fi golit un pahar. Apoi îşi lăsă capul în mîini ; d'Artagnan rămăsese înaintea lui, încremenit de spaimă.

— Asta m-a vindecat de femeile frumoase, poetice şi drăgăstoase — urmă Athos, ridicîndu-se şi curmîndu-şi sfîrşitul

povestirii. Dea Domnul să te vindeci și dumneata ! Hai să bem !

— Așadar, a murit ? îngăimă d'Artagnan.

— Ducă-se naibii ! răspunse Athos. Dar dă-mi, domnule, paharul ! Șuncă, nemernicule ! răcnea el. N-avem la ce bea !

— Și fratele ei ? adăugă sfios d'Artagnan.

— Fratele ei ? repetă Athos.

— Da, preotul !

— Am întrebat de el, ca să pun să-l spînzure, dar își părăsise parohia încă din ajun și o luase la sănătoasa.

— S-a aflat cel puțin cine era ticălosul ?

— Era, fără îndoială, întîiul amant și complicele frumoasei — un om cumsecade, care făcea pe popa cu gînd să-și mărite iubita și s-o căpătuiască. Sper că l-or fi făcut bucățele.

— Oh ! Doamne ! Doamne ! murmură d'Artagnan, năucit de tot ce auzise.

— Haide, gustă din șunca asta, d'Artagnan, e grozavă — îl pofti Athos, tăind o felie și punîndu-i-o în farfurie. Păcat că n-au fost cel puțin patru din astea în pivniță ! Aș mai fi golit încă cincizeci de sticle.

D'Artagnan nu mai putea îndura convorbirea, simțea că-și pierde mințile. Își lăsă capul în mîini, ca și cum ar fi ațipit.

— Tinerii ăștia nu mai știu să bea — șopti Athos privindu-l cu milă — și totuși el e unul dintre cei mai zdraveni !...

Capitolul XXVIII

ÎNTOARCEREA

D'Artagnan rămăsese amețit de groaznica povestire a lui Athos ; totuși, o mulțime de lucruri nu i se păreau prea limpezi în acest crîmpei de mărturisire. În primul rînd, un om beat criță se destăinuise altuia destul de afumat și el. Dar cu toată toropeala ce-l cuprinsese după cele două-trei sticle de vin de Burgundia, care i se suise la cap, d'Artagnan își amintea a doua zi dimineața fiecare cuvînt al lui Athos, ca și cum pe

măsură ce fusese rostit i s-ar fi întipărit în minte. Toată acea îndoială îi ațîța și mai mult dorința de a descoperi adevărul, așa că se duse la prietenul lui, hotărît să înnoade firul convorbirii din ajun ; îl găsi însă pe Athos cît se poate de liniștit, adică din nou cel mai cumpănit și mai de nepătruns dintre oameni.

De altminteri, ghicind gîndul lui d'Artagnan, mușchetarul i-o luă înainte, după ce mai întîi amîndoi își strînseră mîna.

— Știu că eram beat turtă aseară, dragă d'Artagnan — începu el. Mi-am dat seama tocmai azi-dimineață, după limba care mi-era grea în gură și după pulsul agitat ; mă prind c-am îndrugat o mulțime de bazaconii.

Și, rostind aceste cuvinte, își plimbă privirea asupra prietenului, care se simți stînjenit.

— Nu, de loc — răspunse d'Artagnan. După cîte țin minte, ai spus numai lucruri neînsemnate.

— Da ? Mă mir ! Credeam că ți-am istorisit o poveste de ți s-a ridicat părul măciucă.

Și se uită la tînărul lui prieten de parcă ar fi vrut să-i citească pînă în adîncul sufletului.

— Pe legea mea — răspunse d'Artagnan — se vede că eram mai beat decît dumneata, fiindcă nu-mi aduc aminte de nimic.

Athos nu se lăsă înșelat și stărui :

— Cred că ai băgat și dumneata de seamă, scumpe prietene, că fiecare își are toanele lui la beție, triste sau vesele ; eu, cînd mă îmbăt, sînt abătut și, odată beat, îi trag cu tot soiul de trăsnăi lugubre pe care neroada mea de doică mi le-a băgat în cap. E un cusur al meu și încă un cusur mare, recunosc, dar încolo țiu bine la băutură.

Athos vorbea pe un ton atît de firesc, încît d'Artagnan începu să șovăie în părerile lui.

— Da, așa trebuie să fie — încuviință tînărul, cu gînd să descopere adevărul — mi-aduc și eu aminte, ca prin vis, că am vorbit de spînzurați.

— Vezi ? se repezi Athos, pălind și totodată încercînd să rîdă. Eram sigur ! Să știi că spînzuraților sînt gogorița mea.

— Da, da — urmă d'Artagnan — uite, acum mi-aduc aminte ; da, era vorba... stai puțin... era vorba de o femeie.

— Chiar așa — răspunse Athos, aproape ca varul de alb — da, e povestea gogonată cu femeia blondă și, de cîte ori încep

cu chestia asta, înseamnă că sînt beat mort.

— Da, da, asta e — adăugă d'Artagnan — povestea cu femeia blondă, înaltă, frumoasă şi cu ochi albaştri.

— Da, şi spînzurată.

— De soţul ei, un nobil de vază pe care l-ai cunoscut — urmă d'Artagnan, privindu-l ţintă pe Athos.

— Ia te uită cît de uşor poţi băga în bucluc pe un om cînd nu mai ştii ce spui — recunoscu Athos ridicînd din umeri, ca şi cînd i-ar fi fost lui singur milă de el. Hotărît lucru, de azi înainte nu mai vreau să mă îmbăt, d'Artagnan, e un năravdezgustător.

D'Artagnan nu-i răspunse nimic.

Schimbînd dintr-o dată vorba, Athos urmă :

— Voiam tocmai să-ţi mulţumesc pentru calul pe care mi l-ai adus.

— Îţi place ? întrebă d'Artagnan.

— Da, dar nu cred c-ar fi dus la tăvăleală.

— Te înşeli, am gonit cu el zece leghe în mai puţin de o oră şi jumătate, şi parcă n-ar fi făcut decît ocolul pieţii Saint-Sulpice.

— Păcat, o să mă faci să-mi pară rău !

— Să-ţi pară rău ?

— Da, fiindcă nu-l mai am !

— Cum nu-l mai ai ?

— Să-ţi spun cum : azi-dimineaţă m-am sculat pe la şase ; dumneata dormeai butuc şi eu n-am ştiut ce să fac. Nu mă dezmeticisem încă bine după cheful nostru de aseară ; am coborît în sala mare şi, ce să văd ? Unul din englezii noştri se tocmea cu un geambaş ca să-şi cumpere un cal ; al lui murise ieri de dambla. M-am apropiat de el şi, cînd am văzut că vrea să dea o sută de pistoli pe un roib, i-am spus :

„Pe Dumnezeul meu, domnule, am şi eu un cal de vînzare".

„Şi încă unul foarte frumos — a adăugat el — l-am văzut ieri ; îl ţinea de dîrlogi valetul prietenului dumitale."

„Credeţi că face o sută de pistoli ?"

„Da. Vreţi să mi-l vindeţi la preţul ăsta ?"

„Nu-l vînd, dar îl joc."

„Îl jucaţi ?"

„Da."

„Şi ce jucăm ?"

„Zaruri."

Zis și făcut ; și am pierdut calul. Stai să vezi — urmă Athos — pe urmă am cîștigat îndărăt valtrapul.

D'Artagnan își încruntă fruntea.

— Îți pare rău ? întrebă Athos.

— Spun drept că da — răspunse d'Artagnan. După calul ăsta trebuia să fim recunoscuți într-o zi pe cîmpul de luptă ; era o mărturie și o amintire. Ai făcut rău, Athos.

— Ei, dragă prietene, ia pune-te în locul meu — urmă muș-chetarul. Muream de plictiseală și, pe urmă, zău că nu-mi plac caii englezești ! Dacă nu e vorba decît să mă recunoască cineva, atunci ajunge șaua — bate la ochi destul. Cît privește calul, n-avem decît să născocim ceva ca să-i îndreptățim dispariția. Ce dracu ! Un cal nu trăiește cît lumea ! Hai să zicem că pe al meu l-a găsit răpciuga.

D'Artagnan nu-și descreței fruntea.

— Îmi pare rău — adăugă Athos — că pari să ții așa de mult la animalele astea, căci, stai să vezi, n-am sfîrșit încă.

— Ce-ai mai făcut ?

— După ce-am pierdut calul cu nouă puncte la zece, vezi ce lovitură, mi-a trecut prin gînd să pun la joc și calul du-mitale !

— Sper că te-ai mulțumit numai cu gîndul.

— Dimpotrivă, l-am și adus la îndeplinire.

— Drace ! murmură d'Artagnan, îngrijorat.

— Am jucat și am pierdut.

— Calul meu ?

— Da, calul dumitale ; a fost șapte la opt ; pentru un punct... știi zicala !

— Îți jur, Athos, că ți-ai pierdut mințile !

— Dragul meu, trebuia să-mi fi spus asta ieri, cînd ți-am istorisit bazaconiile acelea, nu astăzi. Ce mai calea-valea, am pierdut și valtrapul și frîul, le-am pierdut pe toate.

— Dar e îngrozitor ce-mi spui !

— Așteaptă, nu știi tot ; aș fi mare jucător dacă nu m-aș încăpățîna, dar mă încăpățînez ; așa e și cînd beau ; și iar m-am încăpățînat...

— Dar ce-ai mai fi putut juca ? Nu mai aveai nimic.

— Ba da ! Ba da, prietene ! Ne mai rămînea diamantul care strălucește la degetul dumitale și pe care l-am ochit de ieri.

— Diamantul ăsta ! strigă d'Artagnan, ducînd repede mîna la inel.

— Şi cum mă pricep la nestemate, fiindcă am avut şi eu vreo cîteva, mi-am zis că al dumitale face o mie de pistoli.

— Sper — se încruntă d'Artagnan, pe jumătate mort de spaimă — că n-ai pomenit nimic de diamantul meu.

— Ba, dimpotrivă, scumpul meu. Înţelegi, acest diamant era tot ce mai aveam ; cu el aş fi putut cîştiga îndărăt harnaşamentele, caii, ba chiar şi banii de drum.

— Athos, mă faci să mă cutremur ! izbucni d'Artagnan.

— Aşa că i-am vorbit partenerului meu despre diamantul dumitale, pe care-l băgase şi el de seamă. Ce dracu, scumpule, porţi în deget o stea de pe cer şi-ai vrea să n-o vadă nimeni ? Crezi că s-ar putea aşa ceva ?

— Sfîrşeşte, dragul meu, sfîrşeşte — îl rugă d'Artagnan — căci, zău, cu liniştea asta a dumitale mă bagi în boală !

— Am împărţit prin urmare diamantul în zece părţi de cîte o sută de pistoli fiecare.

— Ah ! Îţi arde de rîs şi vrei să mă pui la încercare ? îl întrerupse d'Artagnan, care începea să-şi iasă din fire.

— Da' de unde, nu glumesc de loc ! Aş fi vrut să te văd în locul meu ! De cincisprezece zile nu zărisem chip omenesc şi mă tîmpeam stînd la taifas cu sticlele.

— Degeaba, asta tot nu te îndreptăţeşte să joci pe diamantul meu ! răspunse d'Artagnan, strîngîndu-şi nervos pumnul.

— Ascultă sfîrşitul : zece partide de cîte o sută de pistoli partida, în zece aruncături de zaruri, fără revanşă. Din treisprezece aruncături, am pierdut tot. Treisprezece lovituri ! Numărul 13 mi-a adus totdeauna nenoroc : era 13 ale lui iulie cînd...

— Ducă-se naibii ! strigă d'Artagnan, ridicîndu-se de la masă ; întîmplarea din ziua aceea îl făcea s-o uite pe cea din ajun.

— Răbdare ! îl potoli Athos. Îmi făcusem şi eu socotelile mele. Englezul era om ciudat ; îl văzusem de dimineaţă stînd de vorbă cu Grimaud şi Grimaud mi-a spus că englezul îi propusese să-l ia în slujba lui. Atunci l-am jucat pe Grimaud, pe tăcutul Grimaud, împărţit în zece părţi.

— Ştii că asta are haz ! şi d'Artagnan izbucni în rîs, fără să vrea.

— Chiar pe Grimaud, ai înţeles ? Şi cu cele zece părţi din Grimaud, care la un loc nu fac nici o jumătate de pistol,

am cîştigat iar diamantul. Să mai spui că stăruinţa nu e o virtute !

— Pe legea mea, e nostim de tot ! hohotea d'Artagnan împăcat, ştergîndu-şi lacrimile de rîs.

— Mă înţelegi ? Cînd am simţit că norocul se întoarce, am început să joc numaidecît pe diamant.

— Ah, drace ! se încruntă iarăşi d'Artagnan.

— Am cîştigat înapoi şaua şi calul dumitale, pe urmă şaua şi calul meu, şi, în sfîrşit, le-am pierdut iar. Pe scurt, am pus iar mîna pe şaua dumitale şi apoi pe a mea, cu tot dichisul lor. Aşa stau lucrurile în clipa de faţă. E o lovitură straşnică, aşa că m-am oprit aici.

D'Artagnan răsuflă uşurat, ca şi cînd i s-ar fi luat o piatră de pe inimă.

— În sfîrşit, diamantul mi-a rămas ? întrebă el sfios.

— Întreg, dragă prietene, şi, pe deasupra, şeile armăsarului dumitale şi ale armăsarului meu.

— Ce să facem cu şeile, fără cai ?

— Am eu ceva în gînd.

— Athos, iar mă înspăimînţi.

— Ascultă-mă : dumneata, d'Artagnan, n-ai mai jucat de multă vreme, aşa-i ?

— Şi nici n-am chef să joc.

— Să nu spunem vorbe mari. Ziceam că n-ai jucat de multă vreme ; înseamnă atunci că poţi avea noroc.

— Să zicem ! Pe urmă ?

— Uite, englezul şi tovarăşul lui mai sînt încă aici. Am băgat de seamă că-i pare grozav de rău după hamuri. Pe de altă parte, dumneata ţii la cal. În locul dumitale, aş pune la bătaie şeile cu toate celelalte, contra calului.

— Dar n-o să vrea numai pentru o singură şa.

— Atunci, joacă-le pe amîndouă, eu nu sînt egoist ca dumneata.

— Ai face lucrul ăsta ? întrebă d'Artagnan şovăitor, căci, vrînd-nevrînd, încrederea lui Athos începea să-l cîştige.

— Pe cinstea mea, şi le-aş juca pe un singur zar.

— Dar, vezi, fiindcă am pierdut caii, ţineam cu tot dinadinsul să păstrăm măcar şeile.

— Joacă atunci pe diamantul dumitale.

— Ba nicidecum ! Niciodată, m-auzi ? Niciodată !

— Drace ! mormăi Athos. Ți-aș propune să-l pui la bătaie pe Planchet, dar cum am mai încercat o dată, te pomenești că nu mai vrea englezul.

— Hotărît lucru, dragă Athos, e mai bine să nu risc nimic.

— Păcat — zise, dezamăgit, Athos. Englezul ăsta e doldora de bani. Ei, Doamne ! Încearcă o dată. O singură dată și gata...

— Și dacă pierd ?

— Vei cîștiga.

— Și dacă totuși pierd ?

— Atunci, vei da șeile.

— Hai, fie pentru o singură dată — primi d'Artagnan.

Athos se duse după englez și-l găsi în grajd, unde sorbea din ochi hamurile. Prilejul era minunat. Își spuse condițiile lui. Șeile, căpestrele și celelalte, contra unui cal sau a sumei de o sută de pistoli, la alegere. Englezul socoti repede : toate laolaltă făceau trei sute de pistoli ; căzu deci la învoială.

D'Artagnan aruncă zarurile tremurînd și dădu la iveală numărul trei. Fața lui ca de ceară îl înspăimîntă pe Athos, care se mulțumi să spună :

— Zar nenorocos, prietene ; domnul va avea deci caii cu harnașamente cu tot.

Încîntat, englezul nu-și mai dădu osteneala să amestece zarurile și le aruncă pe masă fără să mai privească, încredințat de izbîndă ; d'Artagnan stătea cu capul întors, ca să-și ascundă paraponul.

— Uite, uite, uite ! zise Athos cu vocea-i liniștită. Zarul ăsta e nemaipomenit ; l-am văzut doar de patru ori în viața mea : doiași !

Englezul privea și nu-i venea să creadă, d'Artagnan privea și nu mai putea de bucurie.

— Da — urmă Athos — numai de patru ori : o dată la domnul de Créquy, altă dată la mine la țară, în castelul meu de la... pe vremea cînd aveam un castel ; a treia oară la domnul de Tréville, unde zarul ne-a uimit pe toți, și, în sfîrșit, a patra oară într-o cîrciumă unde eu am aruncat zarul și m-a făcut să pierd o sută de galbeni și o cină.

— Domnul își ia calul îndărăt ? întrebă englezul.

— Vezi bine ! răspunse d'Artagnan.

— Fără revanșă, nu-i așa ?

— După înțelegerea noastră, fără revanșă. Aduceți-vă aminte.

— Așa e ; calul va fi dat în grija valetului dumitale, domnule.

— O clipă — spuse Athos. Dă-mi voie, domnule, să-i spun cîteva cuvinte prietenului meu.

— Poftim.

Athos îl trase la o parte pe d'Artagnan.

— Ce mai vrei de la mine, ispititorule ? îl întrebă el. Vrei să mai joc ?

— Nu, vreau să te gîndești.

— La ce ?

— O să-ți iei îndărăt calul, nu-i așa ?

— Firește.

— Socot că greșești. Eu aș lua suta de pistoli ; știi că ai jucat hamurile contra calului sau a sutei de pistoli, la alegere.

— Da.

— Eu aș lua suta de pistoli.

— Ba eu iau calul.

— Și eu îți spun că greșești ; ce-o să facem noi doi cu un singur cal ? Nu pot călări la spatele dumitale, pe același cal, să fim ca doi fii Aymon [1] care și-au pierdut frații ; și nici nu mă poți umili călărind alături de mine pe un armăsar splendid. Eu n-aș sta o clipă la îndoială și aș lua suta de pistoli ; avem atîta nevoie de bani ca să ne întoarcem la Paris.

— Eu țin la calul ăsta, Athos.

— Și faci rău, prietene ; un cal poate să-și scrîntească un picior, poate să se poticnească, poate să cadă, să-și zdrelească genunchii, în sfîrșit, un cal mănîncă dintr-o iesle în care a mîncat altul bolnav de răpciugă, și iată cum se pierde un cal, sau, mai bine-zis, cum se pot pierde o sută de pistoli ; apoi nu uita că stăpînul mai trebuie să-și hrănească și calul, pe cîtă vreme, dimpotrivă, o sută de pistoli îl hrănesc pe stăpîn.

— Și cum o să ne întoarcem ?

— Pe caii valeților noștri ! O să-și dea oricine seama, după înfățișarea noastră, că sîntem oameni subțiri.

— Frumos o să ne mai șadă pe niște mîrțoage, în vreme ce Aramis și Porthos vor zbura pe armăsarii lor !

— Aramis ! Porthos ! îl îngînă Athos, izbucnind în rîs.

---

[1] Aluzie la romanul cavaleresc francez din secolul XII „Cei patru fii Aymon", care călăreau toți patru pe minunatul cal Bayard.

— Ce te-a găsit ? întrebă d'Artagnan, care nu se dumirea de ce prietenul lui era atît de vesel.

— Nimic, nimic, să continuăm — îl îmbie Athos.

— Atunci, părerea dumitale... ?

— Părerea mea e să iei suta de pistoli ; cu suta asta o să benchetuim pînă la sfîrşitul lunii ; am tras pînă acum destule şi ar fi bine să ne mai odihnim puţin.

— Să mă odihnesc ? Nu, Athos. Cum ajung la Paris m-apuc s-o caut pe biata femeie.

— Şi crezi că pentru aşa ceva o să-ţi folosească mai mult calul decît banii grei, de aur ? Ia suta de pistoli, prietene, îţi spun eu, ia suta de pistoli !

Lui d'Artagnan nu-i mai trebuia mult ca să se dea bătut. Ultimele cuvinte i se părură hotărîtoare. De altfel, dacă s-ar fi împotrivit mai îndelung, i-ar fi fost teamă să nu pară un egoist în ochii lui Athos ; primi deci sfatul şi alese suta de pistoli, pe care englezul i-o şi numără pe loc. După aceea, singurul lor gînd a fost să pornească la drum. Pentru a încheia pace cu hangiul, pe lîngă calul bătrîn al lui Athos, mai dădură şi şase pistoli. D'Artagnan şi Athos încălecară deci pe caii lui Planchet şi Grimaud, iar cei doi valeţi o luară pe jos, cu şeile în cap.

Oricît de păcătoşi erau caii, cei doi prieteni îşi lăsară repede în urmă valeţii şi în scurtă vreme ajunseră la Crèvecoeur. De departe, îl zăriră pe Aramis rezemat de fereastră şi privind melancolic, întocmai *ca sora mea Ana* [1], la norul de colb ridicat în zare.

— Ei ! Aramis ! Ce dracu faci acolo ? strigară cei doi prieteni.

— Ah, dumneata eşti, d'Artagnan ? Dumneata, Athos ? răspunse tînărul. Cugetam la repezeala cu care trec toate în lumea asta şi mă uitam după calul meu englezesc, care tocmai se îndepărta şi dispărea într-un vîrtej de praf, ca o întruchipare vie a nestatorniciei bunurilor pămînteşti. Viaţa însăşi se poate mărgini la trei cuvinte : *Erat, est, fuit.*

— Adică ce vrei să spui cu asta ? întrebă d'Artagnan, care începea să bănuiască adevărul.

---

[1] Zicală franţuzească : „A privi, a aştepta ca sora mea Ana" ; este o aluzie la momentul din povestea lui Ch. Perrault „Barbă Albastră" cînd soţia lui Barbă Albastră o pune pe sora ei Ana să privească în zare, să vadă dacă nu sosesc fraţii ei s-o salveze.

— Vreau să spun că m-am păcălit zdravăn : șaizeci de galbeni pentru un cal care, după felul cum aleargă, sigur că face în trap cinci leghe pe oră.

D'Artagnan și Athos se porniră pe rîs.

— Dragă d'Artagnan — urmă Aramis — te rog, nu te supăra pe mine ; nevoia nu cunoaște lege ; de altminteri, sînt cel dintîi pedepsit, fiindcă mișelul de geambaș mi-a tras chiulul cu cel puțin cincizeci de galbeni. Bine de voi ! Sînteți păstrători, nu ca mine ; umblați pe caii valeților voștri și i-ați lăsat pe valeți să vă aducă armăsarii agale, de dîrlogi, copăcel-copăcel.

În aceeași clipă, un furgon care se zărea de cîteva minute pe drumul dinspre Amiens se opri în fața hanului ; dinăuntru coborîră grăbiți Grimaud și Planchet, cu cîte o șa în cap. Furgonul se întorcea gol la Paris și cei doi valeți se învoiseră să-i dea căruțașului de băut tot lungul drumului, iar el să-i ducă pe sus.

— Ce înseamnă asta ? întrebă Aramis, văzînd ce se petrece. Cum adică, numai șeile ?

— Înțelegi acum ? întrebă Athos.

— Dragii mei prieteni, întocmai ca și cu mine. Așa am făcut și eu : am păstrat hamurile. Hei, Bazin, du șaua mea cea nouă lîngă a domnilor !

— Și ce-ai făcut cu popii dumitale ? întrebă d'Artagnan.

— Dragul meu, a doua zi i-am poftit la masă — începu Aramis. În treacăt fie zis, am dat aici peste un vin minunat ; i-am afumat cum am putut mai bine, după care preotul m-a oprit să lepăd tunica de mușchetar, iar iezuitul m-a rugat să mă fac luntre și punte ca să-l primească și pe el în rîndul mușchetarilor.

— Fără teză ! strigă d'Artagnan. Fără teză ! Cer desființarea tezei !

— De atunci — urmă Aramis — duc o viață plăcută. Am început un poem, în versuri de cîte o silabă ; e destul de greu, dar valoarea oricărui lucru stă tocmai în greutatea realizării. Subiectul poemului e dragostea. Am să vă citesc primul cînt : are patru sute de versuri și ține un minut.

— Pe legea mea, dragă Aramis — răspunse d'Artagnan, care ura versurile aproape la fel ca și limba latină — adaugă la marea însușire a greutății pe aceea a scurtimii și atunci poți fi sigur că poemul dumitale, dacă nu va avea alte însușiri, le va avea măcar pe astea două.

— Apoi — urmă Aramis — veți vedea că el oglindește simțăminte curate. Ah, prin urmare, prieteni, ne întoarcem la Paris, nu-i așa ? Bravo, sînt gata de drum ! Îl vom vedea iar pe bunul Porthos, asta mă bucură. N-o să mă credeți, dar îi duceam lipsa zevzecului ăsta. Sînt sigur că el nu și-ar fi vîndut calul nici pentru un regat. Abia aștept să-l văd pe cal și pe șa. Sînt sigur că lumea o să-l ia drept Marele Mogol [1].

Făcură un popas de o oră, ca să mai răsufle caii ; Aramis își plăti socoteala la han, îl trimise pe Bazin în furgon, alături de tovarășii lui, apoi porniră cu toții la drum, ca să-l ia și pe Porthos. Îl găsiră aproape vindecat și mai puțin palid decît îl văzuse d'Artagnan cînd trecuse pe la el întîia oară. Stătea la o masă și, deși singur, în fața lui adăsta o cină pentru patru persoane. Era alcătuită din mîncăruri cu carne, meșteșugit pregătite, din vinuri alese și din fructe minunate.

— Ia te uită ! rosti el, ridicîndu-se. Sosiți la vreme, domnilor, tocmai eram la supă, așa că o să luați masa cu mine.

— Oh, oh ! făcu d'Artagnan. De data asta sînt sigur că sticlele nu le-a prins Mousqueton cu lațul, și apoi uite ce-mi văd ochii : friptură împănată, mușchi de vacă...

— Mă întăresc — lămuri Porthos — mă întăresc ; nimic nu slăbește ca afurisitele astea de scrîntituri ; ai avut vreodată așa ceva, Athos ?

— Nu, niciodată ; dar mi-aduc aminte că în încăierarea noastră din strada Férou am primit o lovitură de spadă care, vreo cincisprezece sau optsprezece zile, m-a făcut să sufăr tot așa ca și scrîntitura dumitale.

— Eu sper, dragă Porthos, că mîncările astea nu erau numai pentru dumneata singur, nu-i așa ? întrebă Aramis.

— Nu — răspunse Porthos — așteptam tocmai vreo cîțiva gentilomi de prin împrejurimi, care m-au vestit adineauri că nu vor veni ; puteți să le luați locul, pentru mine o să fie cu atît mai plăcut. Hei, Mousqueton, adu-ne scaune și încă un rînd de sticle cu vin !

— Știți voi oare ce mîncăm noi acum ? întrebă Athos după vreo zece minute.

— Nostimă întrebare — răspunse d'Artagnan. Eu mănînc vițel împănat cu anghinare și măduvă.

— Și eu, mușchiuleț de miel — adăugă Porthos.

[1] Denumirea împăraților din dinastia mongolă care au stăpînit India.

— Iar eu, piept de pasăre — spuse și Aramis.

— Vă înșelați cu toții, domnilor — răspunse grav Athos — mîncați carne de cal.

— Haida-de ! făcu d'Artagnan.

— De cal ! murmură Aramis cu o strîmbătură de dezgust.

Numai Porthos nu spunea nimic.

— Da, de cal. Nu-i așa, Porthos, că mîncăm calul, poate chiar cu valtrap cu tot ?

— Nu, domnilor, am păstrat hamurile — lămuri Porthos.

— Pe legea mea, nici unul din noi nu-i mai breaz ca celălalt — rosti Aramis. S-ar zice că ne-am înțeles cu toții.

— Ce vrei — urmă Porthos — oaspeții mei se simțeau stingheriți cînd îmi vedeau calul și n-am vrut să-i umilesc.

— Apoi, poate că nici ducesa dumitale nu s-a întors încă de la băi, nu-i așa ? întrebă d'Artagnan.

— Da, nu s-a întors încă — răspunse Porthos. Și, pe legea mea, mi s-a părut că guvernatorul provinciei, unul din gentilomii pe care-i așteptam azi la masă, ține atît de mult să-l aibă, încît i l-am dăruit.

— L-ai dăruit ? se miră d'Artagnan.

— Oh, Doamne ! Da, l-am dăruit, ăsta e adevărul — urmă Porthos — căci făcea cel puțin o sută cincizeci de galbeni, și calicul n-a vrut să-mi dea mai mult de optzeci.

— Fără șa ? zise Aramis.

— Da, fără șa.

— Vedeți, domnilor — adăugă Athos — că tot Porthos a făcut cea mai bună afacere dintre noi toți ?

Izbucniră cu toții în hohote de rîs, încît Porthos nu mai știu ce să creadă ; dar cînd îi deslușiră pricina veseliei lor, o împărtăși și el, cu rîsul lui zgomotos, după cum îi și era obiceiul.

— Așa că acum avem cu toții bani — spuse d'Artagnan.

— Afară de mine — îl întrerupse Athos. Vinul spaniol al lui Aramis mi s-a părut atît de bun, încît am poruncit să încarce vreo șaizeci de sticle în furgonul valeților ; acum sînt aproape lefter de bani.

— Și eu la fel — adăugă Aramis. Închipuiți-vă, am dăruit pînă și ultima lețcaie bisericii din Montdidier și iezuiților din Amiens ; pe urmă făgăduisem anumite danii pe care a trebuit să le fac ; am mai dat și acatiste pentru mine și pentru dum-

neavoastră, acatiste care se vor citi, domnilor, şi care, sînt încredinţat, ne vor feri de rele.

— Dar credeţi că pe mine scrîntitura mea nu m-a costat nimic ? vorbi şi Porthos. Fără să mai pun la socoteală rana lui Mousqueton, pentru care a trebuit să chem medicul de două ori pe zi şi să-i plătesc îndoit vizitele, fiindcă tontul de Mousqueton a lăsat să-i intre un glonte într-un anumit loc pe care de obicei nu-l arăţi decît spiţerilor ; de aceea i-am şi pus în vedere nu cumva să se mai lase rănit prin partea locului.

— Haide, haide — spuse Athos, schimbînd un surîs cu d'Artagnan şi cu Aramis — văd că te-ai purtat boiereşte cu bietul băiat ; dovadă că eşti un bun stăpîn.

— Pe scurt — urmă Porthos — dacă-mi plătesc socoteala, mai rămîn doar cu vreo treizeci de pistoli.

— Şi eu cu o duzină de pistoli — adăugă Aramis.

— Prin urmare — socoti Athos — s-ar zice că noi doi sîntem bogăţaşii societăţii. Dumitale, d'Artagnan, cît îţi mai rămîne din suta de pistoli ?

— Din suta mea de pistoli ? În primul rînd ţi-am dat dumitale cincizeci.

— Crezi ?

— La naiba !

— Da, e adevărat, mi-am adus aminte.

— Apoi, am plătit şase pistoli hangiului.

— Ce dobitoc şi hangiul acela ! Dar de ce i-ai mai dat şase pistoli ?

— Păi, dumneata mi-ai spus să-i dau.

— Aşa-i, zău, prea sînt bun. Într-un cuvînt, cît îţi mai rămîn ?

— Douăzeci şi cinci de pistoli — răspunse d'Artagnan.

— Şi mie — zise Athos, scoţînd nişte mărunţiş din buzunar — mie...

— Dumitale, nimic.

— Pe legea mea, cam aşa ceva, nimic sau atît de puţin, încît nici nu face să-i mai pun la socoteală.

— Şi acuma, să socotim cît avem cu toţii laolaltă. Dumneata, Porthos ?

— Treizeci de pistoli.

— Dumneata, Aramis ?

— Zece pistoli.

— Şi dumneata, d'Artagnan ?

— Douăzeci și cinci.

— Asta face în total ? întrebă Athos.

— Patru sute șaptezeci și cinci de livre ! răspunse d'Artagnan, care socotea la fel de bine ca și Arhimede.

— Și cum sosim la Paris, o să mai avem încă patru sute — adăugă Porthos — în afară de șei și hamuri.

— Dar caii noștri de la escadron ? aminti Aramis.

— Să facem așa : din cei patru cai ai valeților, să cumpărăm doi cai pentru stăpîni, pe care să-i tragem la sorți ; cele patru sute de livre fac tocmai cît o jumătate de cal pentru unul din cei fără cal, iar fundul buzunarelor să-l dăm lui d'Artagnan, care are mînă norocoasă, și să se ducă el să-l joace în prima speluncă ce i-o ieși în cale.

— Acum, haideți să mîncăm — îi pofti Porthos — că se răcește mîncarea.

Ceva mai liniștiți în privința viitorului lor, cei patru prieteni făcură cinste ospățului, din ale cărui rămășițe s-au înfruptat în urmă domnii Mousqueton, Bazin, Planchet și Grimaud.

Ajuns la Paris, d'Artagnan găsi o scrisoare din partea domnului de Tréville, care-i aducea la cunoștință că, potrivit cererii sale, regele binevoia a-i îngădui intrarea în rîndul mușchetarilor. Cum acesta era visul cel mai drag al lui d'Artagnan, bineînțeles în afara dorinței de a o regăsi pe doamna Bonacieux, el alergă bucuros la prietenii lui, de care se despărțise doar de vreo jumătate de ceas și pe care-i găsi abătuți și grozav de îngrijorați. Țineau sfat acasă la Athos, ceea ce însemna că se așteptau cu toții la împrejurări grele. Domnul de Tréville le trimisese tocmai veste că maiestatea sa luase hotărîrea să înceapă ostilitățile la 1 mai, așa că trebuiau să-și pregătească neîntîrziat echipamentul de război.

Cei patru înțelepți se priviră buimăciți : domnului de Tréville nu-i ardea de glumă cînd era vorba de disciplină.

— Și la cît credeți voi că se ridică echipamentele ? întrebă d'Artagnan.

— Oh ! Ce să mai vorbim — răspunse Aramis. Ne-am făcut toate socotelile cu o zgîrcenie de spartani, și tot ne trebuie fiecăruia cam vreo mie cinci sute de livre.

— De patru ori cincisprezece fac șaizeci ; asta înseamnă șase mii de livre — socoti Athos.

— Eu aş crede că numai o mie de livre de cap de om — spuse d'Artagnan. E drept, nu vorbesc ca un spartan, ci ca un procuror...

La auzul cuvîntului de procuror, Porthos se trezi.

— Staţi — zise el — mă bate un gînd.

— Şi asta e ceva — încuviinţă tacticos Athos. În ceea ce mă priveşte, eu n-am nici umbră de aşa ceva ; cît despre d'Artagnan, părerea mea e că fericirea de a fi de azi înainte printre noi i-a luat minţile ; auzi, o mie de livre ! Ţin să vă fac cunoscut că numai mie îmi trebuiesc două mii.

— De patru ori doi fac opt — socoti Aramis. Aşadar ne trebuiesc opt mii de livre pentru echipamentele noastre. E drept însă că în echipamente intră şi şeile pe care le avem.

— Pe deasupra — urmă Athos, aşteptînd să plece d'Artagnan, care se ducea să-i mulţumească domnului de Tréville — pe deasupra avem şi frumosul diamant care străluceşte la degetul prietenului nostru. Ce naiba, d'Artagnan e prea inimos ca să-şi lase prietenii la strîmtoare, atunci cînd poartă în deget o avere cu care s-ar răscumpăra un rege !

Capitolul XXIX

GOANA DUPĂ ECHIPAMENT

Cel mai îngrijorat dintre cei patru prieteni era fără îndoială d'Artagnan, deşi, ca oştean al gărzii, el se putea echipa mai uşor decît domnii muşchetari, care erau toţi nobili de vază ; dar, după cum am mai văzut, cadetul nostru din Gasconia era din fire prevăzător şi aproape zgîrcit, însă, pe lîngă asta (vedeţi ce nepotriviri), fălos nevoie mare, încît i-ar fi putut ţine hangul lui Porthos. În afară de aceste fumuri deşarte ce nu-i dădeau pace, d'Artagnan era cuprins şi de o grijă mai puţin egoistă. Cercetările lui în legătură cu doamna Bonacieux nu scoseseră nimic la iveală. Domnul de Tréville îi vorbise reginei ; maiestatea sa nu ştia unde se află tînăra negustoreasă şi făgă-

duise doar că va pune s-o caute. Această făgăduială oarecum îndoielnică nu-l liniștea de loc pe d'Artagnan.

Athos nu se clintea din camera lui ; era hotărît să nu facă nici o mișcare în vederea echipamentului.

— Ne mai rămîn cincisprezece zile — spunea el prietenilor lui. Ei bine, dacă după aceste cincisprezece zile n-am putut găsi nimic, sau mai bine zis dacă nimic nu m-a putut găsi pe mine, deoarece sînt prea bun catolic pentru ca să-mi zbor creierii, am să mă iau la harță cu patru ostași de-ai eminenței sale sau cu opt englezi și am să mă bat cu ei pînă s-o găsi unul să mă ucidă, ceea ce trebuie să mi se întîmple dat fiind numărul lor. Se va zice atunci că am murit pentru rege, așa că îmi voi fi îndeplinit datoria fără să mai am nevoie de echipament.

Porthos se plimba de colo-colo, cu mîinile la spate, clătinînd mereu din cap și boscorodind :

— Eu nu mă las de gîndul meu.

Îngrijorat, Aramis tăcea chitic.

Din aceste jalnice amănunte se poate înțelege cîtă deznădejde domnea în rîndurile prietenilor.

La rîndul lor, valeții, ca și armăsarii lui Hipolit, împărtășeau grija cea mare a stăpînilor. Mousqueton strîngea coji de pîine ; Bazin, înclinat din fire spre smerenie, nu mai ieșea din biserică ; Planchet își holba ochii după muște, și Grimaud, pe care nici deznădejdea tuturora nu-l putea hotărî să rupă tăcerea poruncită de stăpîn, scotea niște oftaturi de se-nduioșau pînă și pietrele.

Cei trei prieteni, căci după cum am spus Athos se jurase să nu facă nici un pas ca să-și caute echipamentul, plecau de acasă cum mijea de ziuă și se întorceau în toiul nopții. Rătăceau pe străzi cercetînd fiecare lespede cu de-amănuntul, ca să vadă dacă nu cumva vreunul din cei care trecuseră pe acolo înaintea lor nu scăpase pe jos vreo pungă. S-ar fi zis că luau urmele cuiva, atît erau de atenți pretutindeni pe unde treceau. Cînd se întîlneau, căutătura lor deznădăjduită părea a spune : Ai găsit ceva ?

Totuși, cum întîi și-ntîi lui Porthos i se abătuse în minte un gînd, și cum ținea morțiș la gîndul lui, tot el trecu primul la fapte. Era om de ispravă, nu glumă, acest Porthos ! D'Artagnan îl zări într-o zi cînd se îndrepta spre biserica Saint-Leu și se luă după el într-o doară. Îl văzu intrînd în sfîntul lăcaș, după ce-și răsucise mustața și-și netezise barbișonul, ceea ce

era la el semnul prevestitor al unor strașnice gînduri de cucerire. Cum d'Artagnan pășea tiptil ca să se poată strecura neobservat, Porthos crezu că nu-l văzuse nimeni. D'Artagnan intră în urma lui. Porthos se rezemă de un stîlp, iar d'Artagnan, la fel de tiptil, se rezemă și el de cealaltă parte a stîlpului. Tocmai atunci se ținea o predică, așa că biserica era înțesată de lume. Porthos se folosi de prilejul binevenit pentru a furișa ocheade femeilor ; mulțumită îngrijirilor lui Mousqueton, așa cum arăta Porthos ca înfățișare nu s-ar fi putut bănui năruirea lui lăuntrică ; e adevărat că pălăria îi era cam roasă, pana de la pălărie cam ieșită de soare, broderiile cam feștelite, dantelele cam destrămate, dar în penumbra înconjurătoare toate aceste nimicuri se topeau și Porthos rămînea tot frumosul Porthos.

D'Artagnan zări, pe banca cea mai apropiată de stîlpul de care se rezemaseră amîndoi, o femeie de o frumusețe tomnatică, puțin cam gălbejită, puțin cam uscățivă, dar țeapănă și trufașă sub boneta-i neagră. Ochii lui Porthos se aplecau pe furiș asupra acestei doamne, apoi zburau jucăuși spre pridvor.

La rîndul ei, doamna, îmbujorîndu-se cînd și cînd, arunca priviri fulgerătoare asupra nestatornicului Porthos, și de îndată ochii lui porneau să joace și mai amarnic peste tot. Era vădit că Porthos folosea un tertip care o rănea adînc pe doamna cu boneta neagră, căci își mușca buzele pînă la sînge, își scărpina vîrful nasului și se foia fără astîmpăr pe scaun.

Văzînd toate acestea, Porthos își răsuci iarăși mustața, își mai netezi încă o dată barbișonul și începu să facă semne unei doamne de lîngă altar, care nu numai că era frumoasă, dar fără îndoială și de vază, căci în spatele ei se aflau un mic arap, care-i purtase perna de sub genunchi, și o însoțitoare, care ținea punga cu blazon pentru cartea ei de rugăciuni. Urmărind acel du-te-vino al privirilor lui Porthos, doamna cu bonetă neagră văzu cum ele se opresc asupra doammei cu pernă de catifea, cu arap și cu însoțitoare.

În vremea aceasta, Porthos strîngea chinga : cu clipiri din pleoape, cu degete duse la buze, cu mici zîmbete ucigătoare, care într-adevăr o ucideau pe frumoasa disprețuită.

Astfel fiind, în semn de *mea culpa,* aceasta se lovi deodată cu pumnul în piept și scoase un hm ! atît de puternic, încît toată lumea din biserică, chiar și doamna cu pernă roșie, își întoarse capul spre ea ; Porthos rămase neclintit — înțeleseso el despre ce era vorba, dar se făcea că n-aude.

Doamna cu pernă roşie îi luase ochii doamnei cu boneta neagră, care văzuse în ea şi o potrivnică de temut, căci era grozav de frumoasă ; îi luase ochii şi lui Porthos, care o găsea mult mai frumoasă decît pe doamna cu boneta neagră, şi de asemenea luase ochii lui d'Artagnan, care recunoscu în ea pe doamna din Meung, Calais şi Douvres, aceea pe care prigonitorul său, bărbatul cu cicatrice, o salutase numind-o Milady.

Fără a o pierde din vedere pe doamna cu pernă roşie, d'Artagnan nu încetă să urmărească jocul lui Porthos, de care făcea mare haz ; bănuia că doamna cu boneta neagră era soţia avocatului din strada Urşilor, cu atît mai mult cu cît biserica Sai[illegible]-Leu nu era prea departe de numita stradă.

Nu era greu să ghicească, din cîte ştia, că Porthos voia să se răzbune de înfrîngerea suferită la Chantilly, cînd soţia avocatului strînsese atît de neînduplecat băierile pungii. În acelaşi timp însă, d'Artagnan îşi mai dădu seama că nici o altă femeie nu răspundea ocheadelor curtenitoare ale lui Porthos. Toate doar năluciri, doar închipuiri ; dar pentru o dragoste adevărată, ca şi pentru o gelozie adevărată, se află oare pe lume altă realitate decît a nălucirilor şi a închipuirilor deşarte ?

Predica se sfîrşi ; soţia avocatului se îndreptă spre vasul cu agheasmă ; Porthos i-o luă înainte şi, în loc să moaie un singur deget, băgă mîna întreagă înăuntru. Soţia avocatului surîse, crezînd că muşchetarul de dragul ei se repezea astfel, dar ce cruntă dezamăgire o aştepta ! Cînd era la cîţiva paşi de el, Porthos îşi întoarse capul pironind-o cu privirea pe doamna cu perna roşie, care se ridicase şi tocmai se apropia urmată de micul arap şi de cameristă.

Cînd doamna cu pernă roşie ajunse aproape de Porthos, acesta îşi ridică mîna din care picura agheasmă. Frumoasa cucernică atinse cu mînuţa ei subţire mîna grosolană a lui Porthos, îşi făcu zîmbind semnul crucii şi ieşi din biserică. Era mai mult decît putea să îndure soţia avocatului : pentru ea nu încăpea îndoială că doamna şi Porthos se cunoşteau îndeaproape. Dacă ar fi fost şi ea de neam mare, sigur că ar fi leşinat ; dar cum nu era decît soţie de avocat, se mulţumi să-i spună muşchetarului, cu o mînie abia stăpînită :

— Ei, domnule Porthos, nu-mi oferi şi mie agheasmă ?

La auzul acestui glas, Porthos tresări de parcă s-ar fi deşteptat după un somn de o sută de ani.

— Doa... doamnă ! făcu el. Dumneata eşti, dumneata ? Ce mai face soţul dumitale, scumpul domn Coquenard ? A rămas la fel de zgîrcit ca şi înainte ? Dar unde mi-au fost ochii că nu v-am zărit în cele două ceasuri cît a ţinut predica ?

— Eram la doi paşi de dumneata, domnule — răspunse soţia avocatului — dar nu m-ai zărit fiindcă n-aveai ochi decît pentru doamna cea frumoasă, căreia i-ai oferit agheasmă.

Porthos se prefăcu grozav de stingherit.

— Ah, ai băgat de seamă !

— Trebuie să fie cineva orb ca să nu vadă.

— Da — spuse în treacăt Porthos — e o prietenă de-a mea, o ducesă cu care mă întîlnesc greu de tot din pricina geloziei soţului ei, şi care mi-a trimis răspuns că va veni astăzi — numai ca să mă vadă — în biserica asta prăpădită, din fundul ăsta de mahala.

— Domnule Porthos — spuse soţia avocatului — vrei să fii atît de bun şi să-mi dai cinci minute braţul ? Mi-ar face plăcere să stau de vorbă cu dumneata.

— Cum să nu, doamnă — răspunse Porthos, făcîndu-şi sieşi cu ochiul ca un judecător care rîde singur de şmecheria ce-o pregăteşte.

Tocmai atunci trecea d'Artagnan, care-o urmărea pas cu pas pe Milady ; trăgînd cu ochiul înspre Porthos, văzu mutra lui biruitoare. „Ia te uită ! îşi zise în sinea lui, cugetînd şi el potrivit moralei ciudat de uşuratice a acelor vremuri năstruşnice. Iacă unul care şi-ar putea dobîndi echipamentul în răstimpul cuvenit."

Lăsîndu-se dus de braţul doamnei Coquenard aşa cum barca se lasă în voia cîrmei, Porthos ajunse în drepul mînăstirii Saint-Magloire, pînă la un soi de trecere puţin umblată, închisă la amîndouă capetele cu cîte o vîrtelniţă. Peste zi dădeai pe acolo numai de cerşetori care ronţăiau şi de copii care se zbenguiau.

— Vai, domnule Porthos ! începu ea, după ce se încredinţase că nimeni, în afară de obişnuiţii mahalalei, nu putea să-i vadă, nici să-i audă. Vai, domnule Porthos, după cît se pare, eşti un mare cuceritor !

— Eu, doamnă ? îngînă Porthos, umflîndu-se în pene. Şi pentru ce anume ?

— Dar semnele de adineauri, dar agheasma ? Trebuie să fie măcar prinţesă doamna aceea cu arapul şi cu camerista după ea.

— Vă înşelaţi, nu e prinţesă — răspunse Porthos — e doar o ducesă.

— Dar lacheul care aştepta la poartă, dar caleaşca cu vizitiul care stătea pe capră în livrea de gală ?

Porthos nu văzuse nici lacheul şi nici caleaşca ; dar, cu privirea ei de femeie geloasă, doamna Coquenard le văzuse pe toate. Şi lui Porthos îi păru rău că n-o făcuse de la început prinţesă pe doamna cu perna roşie.

— Ah, eşti copilul răsfăţat al femeilor frumoase, domnule Porthos ! stărui oftînd soţia avocatului.

— Dar înţelegeţi că e firesc să am noroc în dragoste, cu chipul pe care mi l-a dăruit natura.

— Doamne, cît de uituci sînt bărbaţii ! se tîngui soţia avocatului, ridicîndu-şi ochii spre cer.

— Cred totuşi că mai puţin decît femeile — răspunse Porthos — căci, în sfîrşit, doamnă, eu pot spune că am fost victima dumitale atunci cînd, rănit, pe patul de moarte, m-am văzut părăsit de medici ; eu care cobor dintr-un neam vestit, eu care m-am încrezut în prietenia dumitale, era cît p-aci să mor, întîi din pricina rănilor, şi pe urmă de foame, într-un han nenorocit din Chantilly, şi toate astea fără ca să catadicseşti să-mi răspunzi măcar o singură dată la scrisorile înflăcărate pe care ţi le trimiteam.

— Stai să vezi, domnule Porthos — îngăimă ea, căci se simţea cam vinovată judecînd după purtarea înaltelor doamne din vremea aceea.

— Eu care am jertfit pentru dumneata pe baroana de...

— Ştiu, aşa e.

— Pe contesa de...

— Domnule Porthos, nu mă mai chinui.

— Pe ducesa de...

— Domnule Porthos, fii îndurător !

— Ai dreptate, doamnă, poftim, încetez.

— Soţul meu nici nu vrea să audă de împrumuturi.

— Doamnă Coquenard — urmă Porthos — adu-ţi aminte prima scrisoare pe care mi-ai scris-o şi pe care o păstrez întipărită în minte.

Soţia avocatului oftă din greu.

— Dar vezi că şi suma pe care o cereai cu împrumut era puţin cam măricică.

— Doamnă Coquenard, îți dădeam întîietatea. A fost de ajuns să-i scriu ducesei de... Nu vreau să-i rostesc numele, căci de felul meu nu obișnuiesc să dau în vileag o femeie ; dar așa cum îți spuneam, îndată ce i-am scris, mi-a și trimis o mie cinci sute.

Soției avocatului i se prelinse o lacrimă.

— Domnule Porthos, îți jur că m-ai pedepsit cumplit și că dacă te mai afli vreodată în asemenea încurcătură, poți oricînd să te bizui pe mine.

— Lasă, doamnă — făcu Porthos dezgustat — să nu mai pomenim de bani, e umilitor.

— Așadar, nu mă mai iubești ! șopti întristată soția avocatului.

Porthos păstră o tăcere trufașă.

— Acesta e răspunsul dumitale ? Acum înțeleg.

— Gîndește-te la jignirea ce mi-ai adus, doamnă. A rămas aici — răspunse Porthos, ducîndu-și mîna la inimă și apăsînd-o cu putere.

— Am să îndrept jignirea, lasă, dragă Porthos !

— Și, la urma urmelor, ce ceream eu ? întrebă Porthos, ridicînd nevinovat din umeri. Un împrumut, nimic mai mult. Doar nu sînt nesocotit. Știu că nu ești bogată, doamnă Coquenard, și că soțul dumitale e silit să-i stoarcă pe bieții împricinați ca să scoată de la ei cîțiva nenorociți de galbeni. Oh, dac-ai fi fost contesă, marchiză sau ducesă ar fi fost altceva, atunci ai fi fost de neiertat !

Soția avocatului se simți atinsă.

— Află, domnule Porthos — răspunse ea — că în casa mea de fier, adică a unei biete soții de avocat, pot să se găsească mai mulți bani decît la toate pîrlitele dumitale de mironosițe.

— Asta înseamnă o jignire de două ori mai mare — sări Porthos, desprinzîndu-și brațul de al ei — căci, dacă ești bogată, doamnă Coquenard, refuzul dumitale e de neiertat.

— Cînd spun bogată — lămuri soția avocatului, dîndu-și seama că o luase gura pe dinainte — nu trebuie să iei cuvîntul aidoma. La drept vorbind, nu sînt bogată, dar am tot ce-mi trebuie.

— Vă rog, doamnă — îi curmă vorba Porthos — să punem capăt la toate astea. M-ai nedreptățit ; între noi nu mai poate fi vorba de nici o apropiere.

— Nerecunoscătorule ce ești !

— Prin urmare, tot dumneata te plîngi ! se minună Porthos.

— Atunci, drum bun cu frumoasa dumitale ducesă ! Eu nu te mai opresc.

„Nu-i chiar atît de prăpădită cum credeam" — își zise Porthos în sinea lui.

— Domnule Porthos, uite, încă o dată, dar pentru ultima oară : mai ții la mine ? Da sau ba ?

— Vai mie, doamnă — murmură Porthos în chipul cel mai jalnic cu putință — tocmai acum, în ajun de război, cînd presimțirile îmi spun că voi fi ucis...

— Nu mai vorbi așa ! îl opri soția avocatului, izbucnind în lacrimi.

— Totuși, ceva îmi spune că așa va fi — se jelui Porthos, din ce în ce mai abătut.

— Mărturisește mai curînd că ai altă iubită.

— Nu, ți-o spun pe șleau, nimic nou nu mă mai încîntă, ba mai mult încă, simt aici, în ascunzișul inimii, ceva care parcă stăruie pentru dumneata. Dar, după cum știi, sau după cum nu știi, peste cincisprezece zile începe nenorocitul acela de război, și n-o să mă mai pot gîndi în vremea asta decît la echipamentul meu. Apoi, trebuie să plec în familie, tocmai în fundul Bretaniei, ca să-mi înjgheb banii pentru plecare.

Porthos își dădu seama de lupta izbucnită între dragoste și zgîrcenie.

— Și fiindcă moșiile ducesei pe care ai văzut-o în biserică sînt lîngă ale mele, vom călători împreună. Știi doar că atunci cînd călătorești în doi, drumul pare mult mai scurt.

— Adică nu mai ai nici un prieten la Paris, domnule Porthos ? întrebă ea.

— Eu credeam că am — răspunse Porthos cu aceeași căutătură abătută — dar mi-am dat seama că mă înșel.

— Ba ai, domnule Porthos, ai ! îl încredință doamna Coquenard într-o pornire înflăcărată, care o mira și pe ea. Treci mîine pe la mine. Spune să ești fiul mătușii mele, prin urmare vărul meu ; că vii din Nyon, din Picardia, că ai mai multe procese la Paris, dar că n-ai avocat. O să ții minte toate astea ?

— Firește, doamnă.

— Vino la ora prînzului.

— Am înțeles.

— Şi ţine-te bine în faţa soţului meu, care e mare pişicher, în ciuda celor şaptezeci şi şase de ani.

— Şaptezeci şi şase de ani ! Drace ! Frumoasă vîrstă ! se minună Porthos.

— Vrei să spui înaintată vîrstă, domnule Porthos. Aşa că, sărăcuţul de el, mă poate lăsa văduvă cînd nici nu te gîndeşti — urmă soţia avocatului ,aruncîndu-i lui Porthos o privire plină de înţeles. Din fericire, în actul de căsătorie am trecut anume că toată averea va rămîne supravieţuitorului.

— Toată averea ? întrebă Porthos.

— Toată.

— Văd că sînteţi o femeie prevăzătoare, scumpă doamnă Coquenard — adăugă Porthos, strîngîndu-i înduioşat mîna.

— Iată-ne deci împăcaţi, scumpe domnule Porthos — spuse ea, răsfăţîndu-se.

— Pentru toată viaţa — întregi Porthos, în acelaşi fel.

— La revedere deci, trădătorul meu.

— La revedere, uituca mea.

— Pe mîine, îngerul meu !

— Pe mîine, comoara vieţii mele !

Capitolul XXX

MILADY

D'Artagnan o urmărise pe Milady fără ca ea să-l fi zărit. O văzuse urcîndu-se în caleaşcă şi o auzise poruncind vizitiului s-o ducă la Saint-Germain. Era de prisos să încerce a urmări pe jos o trăsură trasă de doi cai voinici gonind în trap. D'Artagnan se întoarse deci în strada Férou.

Pe strada Senei îl întîlni pe Planchet, care, oprit în dreptul unei plăcintării, părea încremenit în faţa unui cozonac după care-i lăsa gura apă. Îi porunci să meargă să înşeueze doi cai în grajdurile domnului de Tréville, unul pentru dumnealui, d'Artagnan, şi celălalt pentru dumnealui, Planchet, şi apoi să

vină să-l găsească la Athos — grajdurile domnului de Tréville fiind puse odată pentru totdeauna la cheremul lui d'Artagnan.

Planchet o porni înspre strada Colombier și d'Artagnan înspre strada Férou. Athos era acasă și golea morocănos o sticlă cu faimosul vin de Spania adus din călătoria lui în Picardia. Îi făcu semn lui Grimaud să aducă un pahar pentru d'Artagnan și Grimaud îi îndeplini dorința ca de obicei.

D'Artagnan îi istorisi lui Athos tot ce se întîmplase în biserică între Porthos și soția avocatului, și cum prietenul lor era poate pe cale să-și facă rost de echipament.

— În ceea ce mă privește — răspunse Athos la cele auzite — sînt foarte liniștit : știu că nici o femeie n-o să cheltuiască cu hamurile mele.

— Și totuși, frumos cum ești, curtenitor și de neam mare, eu cred, dragă Athos, că n-ar fi pe lume crăiasă sau regină la adăpost de săgețile inimii dumitale.

— Ce tînăr e și d'Artagnan ăsta ! mormăi Athos, ridicînd din umeri.

Și-i făcu semn lui Grimaud să mai aducă o sticlă de vin. Tocmai atunci, strecurîndu-și sfios capul prin ușa întredeschisă, Planchet își vesti stăpînul că cei doi cai așteptau afară.

— Care cai ? întrebă Athos.

— Doi cai pe care domnul de Tréville mi-i împrumută ca să mă plimb și cu care vreau să dau o raită la Saint-Germain.

— Și ce ai de gînd să faci la Saint-Germain ? mai întrebă Athos.

D'Artagnan începu a-i povesti întîlnirea din biserică și cum dăduse de femeia care, împreună cu nobilul în mantie neagră și cu cicatrice la tîmplă, nu-i puteau ieși din minte.

— Adică ești îndrăgostit de asta, la fel cum erai și de doamna Bonacieux — spuse Athos, ridicînd dispreţuitor din umeri, de parcă i-ar fi fost milă de slăbiciunile omenești.

— Eu ? Da' de unde ! se împotrivi d'Artagnan. Dar mor de nerăbdare să scot la lumină taina care-o înconjoară. Nu știu de ce îmi închipui că femeia asta, așa cum n-o cunosc și cum nici ea nu mă cunoaște, are totuși o înrîurire asupra vieții mele.

— Așa e, ai dreptate — încuviință Athos. Nu știu femeie pe lume vrednică s-o mai cauți atunci cînd i-ai pierdut urma. Doamna Bonacieux s-o fi rătăcit pe undeva ; treaba ei, să se descurce cum o putea.

— Nu, Athos, te înşeli — îi răspunse d'Artagnan — o iubesc mai mult ca oricînd pe biata mea Constance şi, de-aş şti unde e acum, aş alerga pînă la capătul pămîntului ca s-o scap din ghearele duşmanilor, dar n-am aflat nimic ; tot ce-am încercat a fost zadarnic. Ce vrei, trebuie să mai şi petreci cîte puţin.

— Atunci, petrece cu Milady, dragă d'Artagnan, ţi-o doresc din toată inima, dacă-ţi poate face plăcere.

— Ascultă-mă, Athos — îl îndemnă d'Artagnan — în loc să stai zăvorît aici ca la închisoare, mai bine încalecă şi vino să te plimbi cu mine la Saint-Germain.

— Dragul meu, eu călăresc pe caii mei, atunci cînd îi am, altminteri merg pe jos.

— Uite, eu nu sînt mîndru ca dumneata şi încalec pe ce găsesc — i-o întoarse d'Artagnan, zîmbind de răspunsul ursuz al lui Athos, care, din partea altuia, l-ar fi jignit. Aşadar, cu bine, dragul meu.

— La revedere — mormăi muşchetarul, făcîndu-i semn lui Grimaud să desfunde sticla pe care o adusese.

D'Artagnan şi Planchet încălecară şi se îndreptară spre Saint-Germain. De-a lungul drumului îi veneau mereu în minte cuvintele lui Athos cu privire la doamna Bonacieux. Deşi de felul lui nu se prea prăpădea cu firea, frumoasa negustoreasă i se cuibărise în inimă ; aşa cum spunea, era gata s-o caute şi la capătul pămîntului. Dar pămîntul are atîtea capete, tocmai pentru că e rotund ; astfel fiind, nu ştia nici el încotro s-o apuce. Pînă una-alta voia să descopere ce era cu acea Milady. Milady stătuse de vorbă cu bărbatul cu pelerina neagră, prin urmare îl cunoştea. Dar în mintea lui d'Artagnan, tocmai bărbatul cu pelerina neagră o răpise pe doamna Bonacieux a doua oară, după cum tot el o răpise şi întîia dată. Aşa că d'Artagnan nu mintea decît pe jumătate, adică mintea puţin de tot cînd spunea că, pornind în căutarea acelei Milady, pornea totodată în căutarea sărmanei Constance.

Furat de aceste gînduri şi dînd pinteni calului, cînd şi cînd, d'Artagnan străbătuse drumul şi ajunsese la Saint-Germain. Trecuse tocmai de pavilionul în care cu zece ani mai tîrziu avea să se nască Ludovic al XIV-lea. Nimerise într-o stradă pustie, privind mereu la dreapta şi la stînga, ca să vadă dacă nu cumva dă de vreo urmă a frumoasei englezoaice, cînd deodată, la parterul unei case arătoase, care, potrivit obiceiului vremii,

nu avea nici o fereastră la stradă, zări ivindu-se un chip cunoscut. Insul trecea de colo-colo, pe un soi de terasă împodobită cu flori. Planchet îl dibui cel dintîi.

— Domnule — se întoarse el spre d'Artagnan — mutra acelui gură-cască nu vă spune nimic ?

— Nu — răspunse d'Artagnan — şi totuşi sînt sigur că l-am mai zărit pe undeva.

— Păi, cred şi eu — zise Planchet. E bietul Lubin, lacheul contelui de Wardes, cel pe care l-aţi jumulit aşa de frumos acum o lună la Calais, pe drumul spre vila comandantului de port.

— Da, da, bine zici — îşi aminti d'Artagnan — îl ştiu acum. Oare te-o mai fi ţinînd minte ?

— Vai de capul lui, era atît de zăpăcit, că nu cred că mă mai ştie.

— Atunci, ia du-te, intră în vorbă cu el şi caută de află dacă stăpînul lui mai trăieşte.

Planchet descălecă şi se duse drept la Lubin, care, într-adevăr, nu-l recunoscu ; amîndoi valeţii se puseră pe vorbă, ca cei mai buni prieteni din lume, în vreme ce d'Artagnan îşi mînă amîndoi caii într-o ulicioară ; ocolind apoi jur împrejur o casă, se întoarse să asculte sfătoşenia din dosul unui gard de alun.

După cîteva clipe de pîndă îndărătul gardului, d'Artagnan auzi huruit de trăsură şi văzu oprindu-se în faţa lui caleaşca frumoasei Milady. Fără doar şi poate, Milady se afla înăuntru. D'Artagnan se culcă pe gîtul calului ca să poată vedea totul, fără ca el să fie însă văzut.

Scoţîndu-şi fermecătorul ei cap bălai prin portieră, Milady dădu cîteva porunci cameristei. Aceasta din urmă, o fată nostimă, între douăzeci şi douăzeci şi doi de ani, sprintenă şi vioaie, adevărată cameristă de casă mare, sări de pe scara caleştii pe care şedea cocoţată, potrivit obiceiurilor vremii, şi se îndreptă spre terasa unde d'Artagnan îl zărise pe Lubin.

D'Artagnan o urmări cu privirea şi o văzu îndreptîndu-se spre terasă. Tocmai atunci, din întîmplare, cineva dinăuntru îl chemă pe Lubin, aşa că Planchet rămase singur, zgîindu-şi ochii ca să vadă încotro o apucase d'Artagnan. Camerista se apropie de Planchet şi, luîndu-l drept Lubin, îi întinse un bilet, spunîndu-i :

— Pentru stăpînul dumitale.

— Pentru stăpînul meu ? se miră Planchet.

— Da, şi e zor mare. Du-l numaidecît.

Fugi apoi îndărăt la trăsura care, în vremea aceasta, se şi întorsese înspre partea de unde venise ; se cocoţă iar pe scară şi caleaşca o porni din nou.

Planchet suci şi răsuci bileţelul, apoi, deprins să asculte fără a crîcni, sări jos de pe terasă, o apucă pe ulicioară şi, după douăzeci de paşi, dădu de d'Artagnan, care văzuse totul şi-i ieşea înainte.

— Pentru dumneavoastră, dommule — spuse Planchet, dîndu-i biletul.

— Pentru mine ? întrebă d'Artagnan. Eşti sigur ?

— Doamne sfinte ! Cum să nu fiu sigur ! Camerista mi-a spus : „Pentru stăpînul dumitale". Eu n-am alt stăpîn decît pe dumneavoastră, aşa că... Dar, zău, strașnică fetişcană, camerista asta !

D'Artagnan desfăcu plicul şi citi următoarele cuvinte :

Cineva care-ţi poartă de grijă mai mult decît poate mărturisi ar vrea să ştie în ce zi vei putea ieşi să te plimbi în pădure. Miine, la hotelul „Champ-du-Drap-d'Or," un lacheu în negru şi roşu va veni după răspuns.

— Ia te uită ! îşi zise d'Artagnan. Asta-i prea de tot ! S-ar spune că Milady şi cu mine ne îngrijim de sănătatea aceluiaşi domn. Ia spune, Planchet, cum îi mai merge prietenului nostru, contele de Wardes ? Va să zică n-a dat ortul popii ?

— Nu, domnule ! Îi merge bine, aşa cum poate să-i meargă cuiva cu patru lovituri de spadă în măruntaie, căci, fără supărare, l-aţi pocnit de patru ori şi, drăguţul de el, abia se mai ţine pe picioare ; i s-a scurs aproape tot sîngele. Cum vă spuneam, domnule, Lubin nu mă ţinea minte şi mi-a povestit bob cu bob toată păţania.

— Prea bine, Planchet, eşti regele valeţilor ; acum încalecă şi hai să ajungem caleaşca.

Nu le trebui multă vreme ; peste cinci minute zăriră caleaşca oprită la marginea drumului ; lîngă portieră stătea un călăreţ, în veşminte scumpe.

Convorbirea dintre Milady şi călăreţ era atît de însufleţită, încît d'Artagnan se opri de partea cealaltă a trăsurii fără să-l bage cineva în seamă, afară doar de drăgălaşa cameristă.

Vorbeau englezeşte, limbă pe care d'Artagnan n-o pricepea de loc ; dar, după glas, tînărului nostru i se păru că frumoasa englezoaică era foc de supărată ; ea încheie convorbirea printr-o mişcare ce spulbera orice îndoială, şi anume printr-o lovitură de evantai atît de straşnică, încît mica podoabă femeiască sări în mii de bucăţele. Călăreţul izbucni într-un hohot de rîs care păru s-o întărîte şi mai mult pe Milady.

D'Artagnan îşi zise că venise vremea să se amestece în vorbă ; se apropie de cealaltă portieră, descoperindu-şi smerit capul.

— Doamnă — zise el — îmi daţi voie să vă ofer sprijinul meu ? Mi se pare că acest domn v-a supărat. Rostiţi un singur cuvînt, doamnă, şi voi avea grijă să-l pedepsesc pentru lipsa lui de curtenie.

După primele cuvinte, Milady îşi întoarse capul, privind mirată spre tînăr ; apoi, cînd acesta sfîrşi, ea îi răspunse într-un curat grai franţuzesc :

— Cu dragă inimă aş primi ocrotirea dumneavoastră, domnule, dacă persoana care mă ceartă n-ar fi chiar fratele meu.

— Atunci, vă rog să mă iertaţi — adăugă d'Artagnan — nu puteam să ştiu acest lucru, doamnă.

— Ce tot îndrugă zăpăcitul ăsta ? izbucni, aplecîndu-se pînă în dreptul portierei, călăreţul despre care Milady spusese că-i era rudă. Şi de ce nu-şi vede de drum ?

— Zăpăcit eşti dumneata — se răsti d'Artagnan, aplecîndu-se la rîndul lui pe grumazul calului şi răspunzînd tot prin portieră. Uite, nu-mi văd de drum, fiindcă am chef să mă opresc aici.

Călăreţul strecură cîteva cuvinte englezeşti surorii lui.

— Eu îţi vorbesc pe franţuzeşte — urmă d'Artagnan — şi fă-mi te rog plăcerea să-mi răspunzi în acelaşi grai. Oi fi dumneata fratele doamnei, dar din fericire nu eşti şi al meu.

S-ar fi putut crede că Milady, temătoare ca orice femeie, va rosti un cuvînt ca să curme acel început de gîlceavă, dar, dimpotrivă, vîrîndu-se în fundul caleştii, porunci nepăsătoare vizitiului :

— Mînă la palat !

Tînăra cameristă aruncă neliniştită o privire către d'Artagnan, căci, chipeş cum era, gentilomul nostru n-o putuse lăsa rece.

Caleaşca o porni şi cei doi bărbaţi se văzură deodată faţă în faţă, fără nici o opreliştе între ei. Necunoscutul făcu o mişcare pentru a urma caleaşca, dar d'Artagnan, a cărui mînie clocotea tot mai aprig, căci recunoscuse în el pe englezul din Amiens care-i cîştigase calul şi fusese cît pe-aci să-i cîştige lui Athos inelul cu diamant, îi apucă frîul calului şi-l ţinu în loc.

— Ei, domnule — strigă el — se vede că eşti şi mai zăpăcit ca mine, căci, pare-mi-se, ai uitat că noi doi mai avem o socoteală.

— Ah, ah ! făcu englezul. Dumneata erai, maestre ? Va să zică nu te laşi ! Ţii morţiş să joci cînd una, cînd alta.

— Da, şi asta mi-aduce aminte că trebuie să-mi iau revanşa. Aşa că vom vedea noi, scumpe domn, dacă mînuieşti la fel de dibaci spada ca şi zarurile.

— Vezi şi dumneata că n-am spadă — zise englezul. Vrei să faci pe viteazul în faţa unui om fără armă ?

— Nădăjduiesc că acasă ai o spadă — i-o întoarse d'Artagnan. În orice caz, eu am două, aşa că, dacă doreşti, le tragem la sorţi.

— Nu-i nevoie — răspunse englezul — am unelte din astea berechet.

— Ei bine, nobile domn — stărui d'Artagnan — alege-o pe cea mai lungă şi vino să mi-o arăţi diseară !

— Unde, rogu-te ?

— În dosul Luxemburgului e un cartier minunat pentru plimbări de acest soi.

— Bine, voi veni.

— La ce oră ?

— La şase.

— Ia spune, poate că ai şi vreun prieten, doi...

— Ba am trei, care se vor simţi măguliţi să joace aceeaşi partidă ca şi mine.

— Trei ? Cu atît mai bine, se potriveşte de minune — răspunse d'Artagnan — e tocmai ce-am socotit şi eu.

— Şi acum, spune-mi cine eşti ? întrebă englezul.

— Sînt domnul d'Artagnan, gentilom gascon, din garda regală, compania domnului des Essarts. Dar dumneata ?

— Eu sînt lordul de Winter, baron de Sheffield.

— Mă rog ! Sluga dumitale, domnule baron — răspunse d'Artagnan — deşi ai nişte nume greu de ţinut minte.

Şi dînd pinteni calului, porni în goană înapoi spre Paris.

Aşa cum obişnuia în asemenea împrejurări, d'Artagnan descălecă de-a dreptul la Athos. Îl găsi tolănit pe o canapea mare, unde aştepta, după cum spusese, ca echipamentul să vină singur pînă la el. D'Artagnan îi istorisi tot ce se petrecuse, mai puţin scrisoarea către domnul de Wardes. Athos era încîntat la gîndul că se va bate cu un englez. După cum am mai spus, acesta era visul lui.

Îşi trimiseră valeţii să-i cheme grabnic pe Porthos şi Aramis, cărora le aduseră la cunoştinţă cele petrecute. Porthos îşi trase spada din teacă şi începu s-o mînuiască în faţa peretelui, dîndu-se cînd şi cînd îndărăt şi mlădiindu-şi genunchii ca un dansator. Aramis, care lucra de zor la poemul lui, se încuie în cabinetul lui Athos cu rugămintea să fie lăsat în pace pînă va începe duelul. Athos îi ceru prin semne lui Grimaud să-i mai aducă o sticlă de vin.

Cît priveşte pe d'Artagnan, chibzuia în mintea lui un mic plan, a cărui desfăşurare o vom cunoaşte mai tîrziu, plan care-i făgăduia, se vede, cine ştie ce năzdrăvănie, căci din cînd în cînd un zîmbet luminos trecea pe faţa-i visătoare.

CUPRINS

Capitolul I
CELE TREI DARURI ALE DOMNULUI D'ARTAGNAN TATĂL 5

Capitolul II
ANTICAMERA DOMNULUI DE TRÉVILLE 19

Capitolul III
AUDIENȚA 30

Capitolul IV
UMĂRUL LUI ATHOS, EȘARFA LUI PORTHOS ȘI BATISTA LUI ARAMIS 41

Capitolul V
MUȘCHETARII REGELUI ȘI GĂRZILE DOMNULUI CARDINAL 48

Capitolul VI
MAIESTATEA SA REGELE LUDOVIC AL XIII-LEA 59

Capitolul VII
ACASĂ LA MUȘCHETARI 77

Capitolul VIII
O INTRIGĂ LA CURTE 86

Capitolul IX
D'ARTAGNAN ÎN LUMINĂ 94

Capitolul X
O CAPCANĂ ÎN VEACUL AL ȘAPTESPREZECELEA . 102

Capitolul XI
INTRIGA SE ÎNNOADĂ 111

Capitolul XII
GEORGE VILLIERS, DUCE DE BUCKINGHAM . . . 127

Capitolul XIII
DOMNUL BONACIEUX 135

Capitolul XIV
OMUL DIN MEUNG 143

Capitolul XV
MAGISTRAȚI ȘI MILITARI 153

Capitolul XVI
DOMNUL SÉGUIER, MINISTRUL JUSTIȚIEI, CAUTĂ DE ZOR CLOPOȚELUL, DORIND SĂ SUNE CA ODINIOARĂ 160

Capitolul XVII
CĂSNICIA BONACIEUX 171

Capitolul XVIII
IUBITUL ȘI SOȚUL 183

Capitolul XIX
PLAN DE LUPTĂ 190

Capitolul XX
CĂLĂTORIA 199

Capitolul XXI
CONTESA DE WINTER 210

Capitolul XXII
BALETUL MERLAISON 219

Capitolul XXIII
ÎNTÎLNIREA 225

Capitolul XXIV
CASA DIN GRĂDINĂ 235

Capitolul XXV
PORTHOS 244

Capitolul XXVI
TEZA LUI ARAMIS 262

Capitolul XXVII
SOȚIA LUI ATHOS 278

Capitolul XXVIII
ÎNTOARCEREA 296

Capitolul XXIX
GOANA DUPĂ ECHIPAMENT 310

Capitolul XXX
MILADY 318

Redactor : NATALIA PETRUȚ
Tehnoredactor : CONSTANȚA VULCĂNESCU

Dat la cules 17.03.1969. Bun de tipar 06.05.1969. Apărut 1969. Comanda nr. 8274. Tiraj 130.000 legate ½. Hîrtie Tipar înalt A de 63 g/m². 540×840/16. Coli editoriale 19,25. Coli de tipar 20,5. A. 1160. C.Z. pentru bibliotecile mici 8R—31

Tiparul executat sub comanda nr. 90 238 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii" ,Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România

EDITURA TINERETULUI

Vol. I-II
Lei 27